ISTRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - SCENARIJ
GORNJI GRAD I KAPTOL

ANALIZA I MAPIRANJE, SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG, PROSTORNE MOGUĆNOSTI ZA UNAPRIJEĐENJE

Program cjelovite obnove povijesne jezgre Grada Zagreba

URBANISTIČKO - ARHITEKTONSKA STUDIJA

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

R/INOVACIJA

VODITELJ STUDIJE: prof. dr. Marijan Hržić

prof. Krešimir Rogina

AUTORI STUDIJE: prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh.
Andrea Hržić Šesnić, dipl. ing. arh.

prof. Krešimir Rogina, dipl. ing. arh.
Bernarda Ivančan, mag. ing. arch.

PROJEKTNI TIM: Andrea Hržić Šesnić, dipl. ing. arh.
Iva Prtenjača, mag. ing. arch.
Darija Rubeša, mag. ing. arch.
Ana-Marija Rem Šebek, mag. ing. arch.
Iva Štambuk Vlahović, mag. ing. arch.

Bernarda Ivančan, mag. ing. arch.

VIZUALIZACIJE: Arhitektonski Atelier Hržić i R/INovacija

Vrijeme izrade: Siječanj - prosinac 2022.

Zagreb, prosinac 2022.

Sadržaj

ISTRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - **SCENARIJA GORNJI GRAD** - ANALIZA I MAPIRANJE, SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG, PROSTORNE MOGUĆNOSTI ZA UNAPRIJEĐENJE

Aah

1. Uvod str. 1- 5
2. PREZENTACIJA REKONSTRUIRANOG JUŽNOG BEDEMA U PARKU BELE IV Studija rekonstrukcije južnog bedema uz Park Bele IV, te prezentacija originalne građe kule Lotrščak str. 6-15
3. VERTIKALNI ZELENI ZIDOVI - primjeri, analize i prijedlog : Gradska vijećnica str. 16-21
4. PRIJEDLOG UREĐENJA DVORIŠTA JAVNE NAMJENE - Primjer: Gradska vijećnica u Kuševićevoj ulici i dvorište Povijesnom muzeja u Matoševoj ulici str. 22-27
5. UREĐENJE KONTAKTNIH ZONA GORNJEG GRADA I DONJEG GRADA - Južne padine uz Strossmayerovo šetalište str. 28-37
6. PROMETNA STUDIJA GORNJEG GRADA TUNEL GORNJI GRAD - IZLAZ ILIRSKI TRG - Prijedlog rješavanja tranzitnog prometa i prometa u mirovanju Gornjeg grada str. 38-44
7. VALORIZACIJA I ZAŠTITA JAVNOG PROSTORA I POJEDINAČNIH ZAŠTIĆENIH KULTURNIH DOBARA str. 45-46

ISTRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - **SCENARIJA KAPTOL** - ANALIZA I MAPIRANJE, SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG, PROSTORNE MOGUĆNOSTI ZA UNAPRIJEĐENJE

1. Uvod str. 48-50
2. PROSTORNA STUDIJA JUGOISTOČNOG PODGRAĐA KAPTOLA str. 51-61
3. STUDIJA REVITALIZACIJE BEDEMA KAPTOLA - analize i grafički prilozi str. 62-65
4. TOČKASTE MANJE INTERVENCIJE PRIVREMENOG UREĐENJA I POBOLJŠANJA NEUREĐENIH DIJELOVA - Katedralski trg str. 66-67

STRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - **SCENARIJA GORNJI GRAD I KAPTOL** - ANALIZA I MAPIRANJE, SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG, PROSTORNE MOGUĆNOSTI ZA UNAPRIJEĐENJE

R/in

1. Uvod str. 68 - 75
2. IZVADAK IZ PROSTRONO - PLANSKE DOKUMENTACIJE str. 76 - 79
3. ANALIZE PRISTUPAČNOSTI I SADRŽAJA str. 80 - 92
4. PREDLOŽENE INTERVENCIJE str. 93 - 103
5. PILOT PROJEKTI str. 104 - 126

Sadržaj

ISTRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - **SCENARIJA GORNJI GRAD** - ANALIZA I SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG

Aah

1.	Uvod	str. 128 - 131
2.	PROMETNA STUDIJA GORNJEG GRADA - TUNEL GORNJI GRAD - DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA	str. 132 - 144
3.	URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKA I KONZERVATORSKA STUDIJA - PODLOGA ZA PROMETNU STUDIJU	str. 145 -177
4.	STUDIJA OPLOČENJA GRADSKIH ULICA I TRGOVA GORNJEG GRADA	str. 178 - 181
5.	STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE NA GORNJEM GRADU	str. 182 - 192
6.	PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO - KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU	str. 193 - 196
7.	PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO - KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU	str. 193 - 196
8.	PARK BELE IV	str. 197 - 212
9.	STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE	str. 213 - 236
10.	GLAZBENI PAVILJON NA STROSSMAYEROVU ŠETALIŠTU	str. 237 - 241
11.	PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO - KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU	str. 193 - 196
12.	JUŽNE PADINE ISPOD STROSSMAYEROVOG ŠETALIŠTA - Varijantna rješenja i analize uređenja južnih padina	str. 242 - 268
13.	PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO - KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU	str. 193 - 196
14.	IDEJNO RJEŠENJE REKONSTRUKCIJE GALERIJE GRADEC (EMILIJEVE KUĆE) U VISITOR CENTAR	str. 269 - 270
15.	PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO - KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU	str. 193 - 196
16.	PARK GRIČ	str. 271 - 289
17.	PODLOGA ZA IZRADU ARH.-KIPARSKOG NATJEČAJA ANDRIJI MOHOROVIČIĆU	str. 290 - 293
18.	SNJEŠKA KNEŽEVIĆ: APORIJE OBNOVE GORNJEG GRADA U ZAGREBU - EPILOG SLUČAJA TZV. VRANICANIJEVE POLJANE 1969.	str. 294 - 305
19.	SNJEŠKA KNEŽEVIĆ: ŠTO ĆE BITI S JEDNOM OD NAJLJEPŠIH GORNJOGRADSKIH PALAČA - PRIMJER PROMIŠLJANJA O OBNOVI U GRADSKOJ POVIJESNOJ JEZGRI	str. 306 - 309

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

R/INOVACIJA
KREATIVNO REBRENDIRANJE
MEĐUNARODNA SURADNJA
KULTURNI TURIZAM

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

ISTRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - SCENARIJA GORNJI GRAD - ANALIZA I MAPIRANJE, SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG, PROSTORNE MOGUĆNOSTI ZA UNAPRIJEĐENJE

Cjelovita obnova Gornjeg grada i Kaptola

S obzirom na definiranu i izgrađenu strukturu Gornjeg grada unutar Zaštićene povijesne cjeline, osim poboljšanja statičkih uvjeta svih građevina Gornjeg grada i Kaptola, sagledava se postojeća namjena svih objekata i daju se prijedlozi uređenja praznih prostora - voidova Gornjeg grada.

Oni se uglavnom odnose na ulice, trgove, parkove, šetališta, te dvorišta kako građevina javne namjene, tako i privatna dvorišta stambenih zgrada.

Ovom su studijom dani konkretni prijedlozi unutar pojedinih inzula Gornjeg grada ili unutar pojedinih dvorišta nekih zgrada javne namjene.

Osim teme voida, obrađena je i tema srednjovjekovnog bedema koji opasuje cijeli Gradec.

Uz zidine, drugi sastavni dio fortifikacijskog sustava bile su kule. Glavne gradske kule bile su one smještene uz gradska vrata i, što je karakteristično za Gradec, jest da su sve glavne kule koje su branile gradska vrata u srednjem vijeku i ranomodernom dobu ostale sačuvane do danas, uz kasnije mnogobrojne građevinske intervencije i funkcionalnu prenamjenu.

Tako se daju i konkretni prijedlozi prezentacije srednjovjekovnog bedema putem rekonstrukcije na mjestu današnjeg Parka Bele IV podizanjem bedema za cca 1 m, te u nastavku skidanjem žbuke sa Kule Lotrščak i prezentacijom njenog srednjovjekovnog originalnog izgleda.

Na isti način prezentirane su i ostale gornjogradske kule koje su ostale sačuvane do danas.

Posljednja tema ovog elaborata sa nekim od prijedloga je uređenje kontaktnih zona Gornjeg grada prema Donjem gradu, tj. uređenje južnih padina.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

Rješenje cjelovite obnove Gornjeg grada svakako nije moguće bez razmišljanja i rješenja ukidanja prometa na Gornjem gradu i u konačnici pretvaranje Gornjeg grada u pješačku zonu.

Da bi se omogućilo ukidanje prometa, tranzitnog prometa i prometa u mirovanju sa Gornjeg grada, potrebno je predložiti rješenje povezanosti sjevernog dijela grada sa središnjim i južnim dijelom grada koje su uglavnom začepljene prometne kapilare.

Predlaže se probijanje tunela ispod Gornjeg grada, koji sada u novoj analizi ulazi preko gradske neizgrađene čestice u Tkalčićevoj ulici preko puta Kaptol centra, i spaja se na Tuškanac, nešto prije pješačke šetnice Dubravkin put. Takva kolno-biciklističko-pješačka veza, omogućila bi ukidanje tranzitnog prometa preko Gornjeg grada, a u proširenju trase tunela mogle bi se predviđati garaže proračunatih kapaciteta za smještaj vozila stanovnika Gornjeg grada i njegovih posjetitelja.

Takav pristup omogućio bi dugoročno pretvaranje cijelog Gornjeg grada u pješačku zonu, ugodnu za stanovnike i za posjetitelje, Gornji grad kao Zaštićenu cjelinu uređenih dvorišta, parkova, lako pristupačan novim poveznicama i vezama sa Donjim gradom te središtem kulturnih, obrazovnih, društvenih sadržaja sa trgovima, ulicama i parkovima.

U daljnjim koracima potrebno je spriječiti moguće devastacije pojedinih zaštićenih objekata, raditi na njihovoj valorizaciji i obnovi, poboljšanju, sistemskim i nježnim interveniranjima u iznimno kvalitetnom i rijetko sačuvanom cjelovitom prostoru.

U analizama korištene su i ranije studije izrađene uz suradnju sa stručnom radnom skupinom iz 2011. godine.

PRIJEDLOG REKONSTRUKCIJE
JUŽNOG BEDEMA
VERTIKALNI ZELENI ZIDOVI
JUŽNE PADINE ISPOD
STROSSMAYEROVOG
ŠETALIŠTA
PRIJEDLOG UREĐENJA DVORIŠTA GRADSKE
VIJEĆNICE U KUŠEVIĆEVOJ ULICI
PROMETNA STUDIJA GORNJEG
GRADA TUNEL GORNJI GRAD
- IZLAZ ILIRSKI TRG

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PREZENTACIJA REKONSTRUIRANOG JUŽNOG BEDEMA U PARKU BELE IV.

Studija rekonstrukcije južnog bedema uz Park Bele IV, te prezentacija originalne građe kule Lotrščak

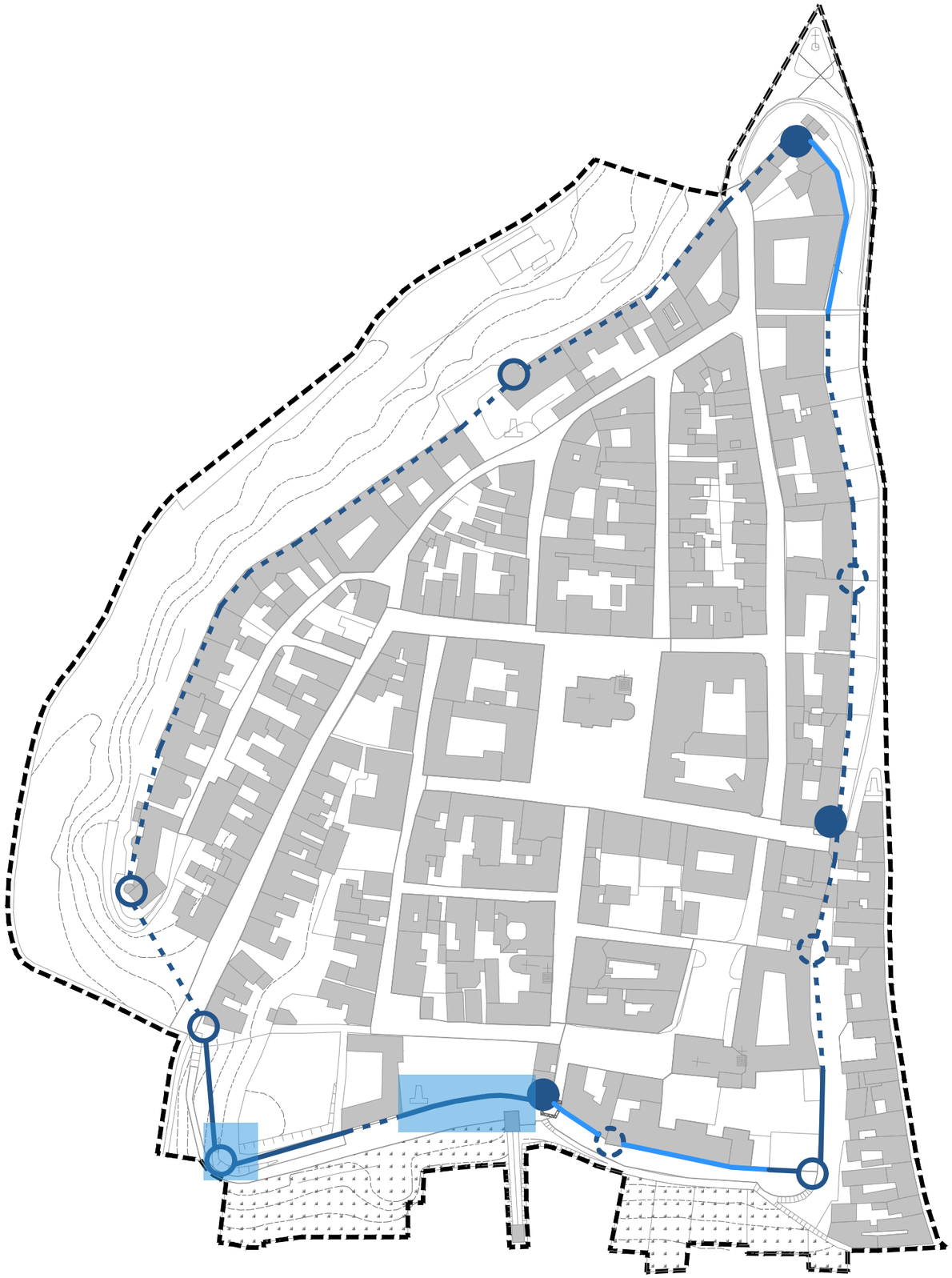

Status projekta:

Analiza, istraživanje i prijedlog rješenja

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Zagrebački Gradec bio važan fortifikacijski grad u 16. stoljeću. Povijesno bedem Gradeca su tipične srednjovjekovne kamene zidine 13. stoljeća. Vremenom su sva gradska vrata, osim Kamenitih, srušena, a slična sudbina dočekala je i većinu kula koje su srušene (te im je izgubljen kraj) ili adaptirane u kasnije stambene objekte. Iznimku čine glavne kule (kula Kamenitih vrata, Lotrščak, kula Mesničkih vrata i Popov toranj) koje su preživjele sve do danas, ali uz pojedine preinake.
Zidine su također vremenom porušene i poslužile su za temelje kasnijih građevina (takav primjer može se najbolje vidjeti u Muzeju grada Zagreba, gdje je u sklopu izložbenog prostora ostavljeno in situ nalazište starih gradskih bedema koji su ukomponirani u kasniji samostan klarisa).

Prezentacijom srednjovjekovnog bedema uz južni perimetar Gornjeg grada, on postaje sveprisutni element oblikovanja Strossmayerovog šetališta sa "točkastim" prezentacijama očuvanih nekadašnjih srednjovjekovnih kula.

Studija povišenja južnog bedema uz Park Bele IV sa postepenim uzdizanjem prema kuli Lotrščak, te skidanjem žbuke sa kamene kule.

Datum:
2022.

KULA koja više ne postoji
BEDEM koji više ne postoji
KULA koja djelomično postoji ali nije u originalnom obliku
KULA postojeća
djelomično rekonstruirani BEDEM, u sklopu kojeg je postojeća izgradnja
BEDEM postojeći
Prijedlog djelomične rekonstrukcije
južnog bedema
OBUHVAT STUDIJE

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

Položaj u gradu

Kula uz Kamenita vrata

Sjeverna kula (Popov toranj)

Sjeverna kula (Popov toranj)

Polukružna kula u Demetrovoj

Dio bedema na Muzeju grada Zagreba

Dio bedema na Muzeju grada Zagreba

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PRIJEDLOG REKONSTRUKCIJE JUŽNOG BEDEMA

Tlocrt

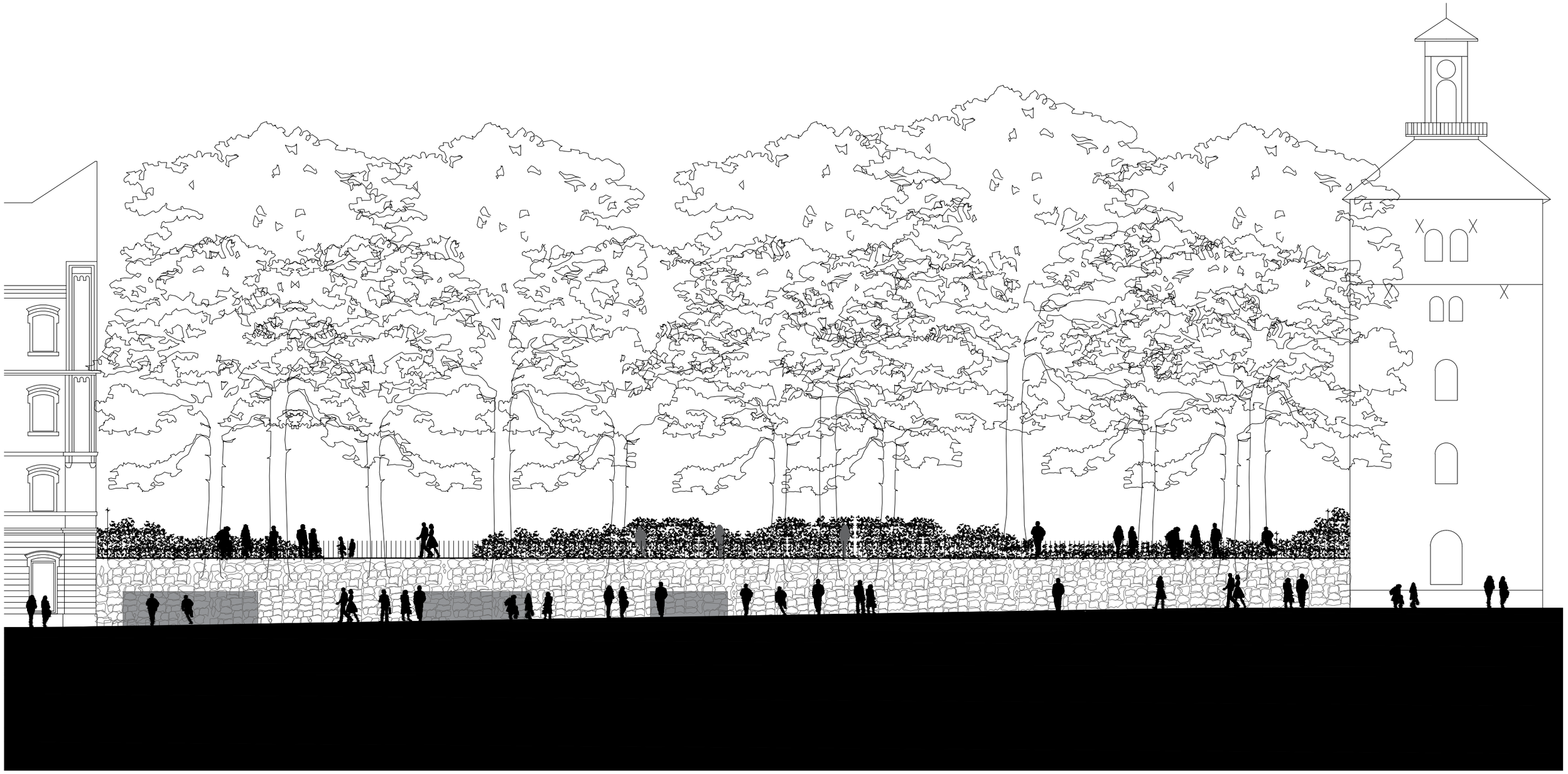

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PRIJEDLOG REKONSTRUKCIJE JUŽNOG BEDEMA

Pogled

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PRIJEDLOG REKONSTRUKCIJE JUŽNOG BEDEMA

Pogled

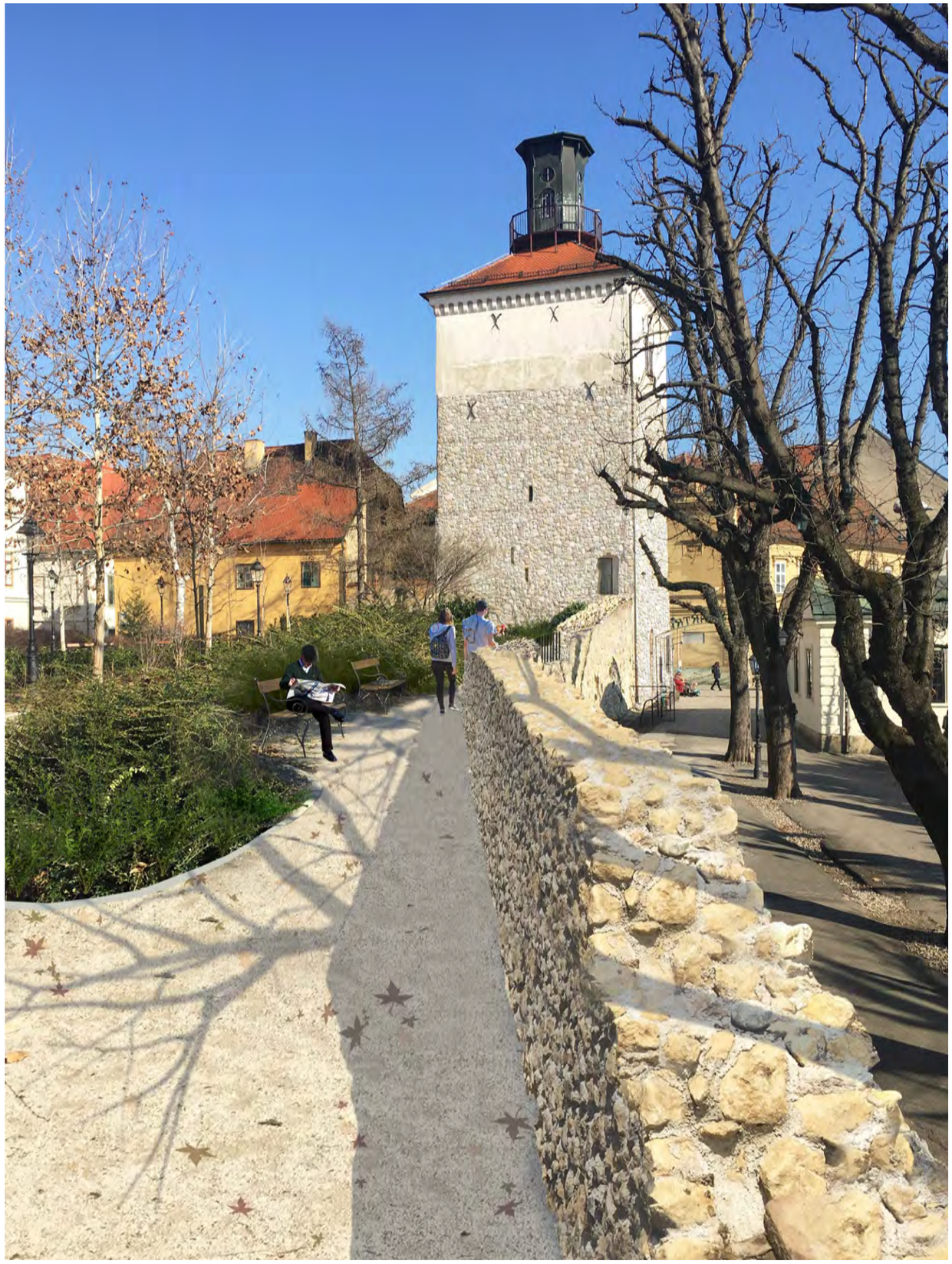

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PRIJEDLOG REKONSTRUKCIJE JUŽNOG BEDEMA

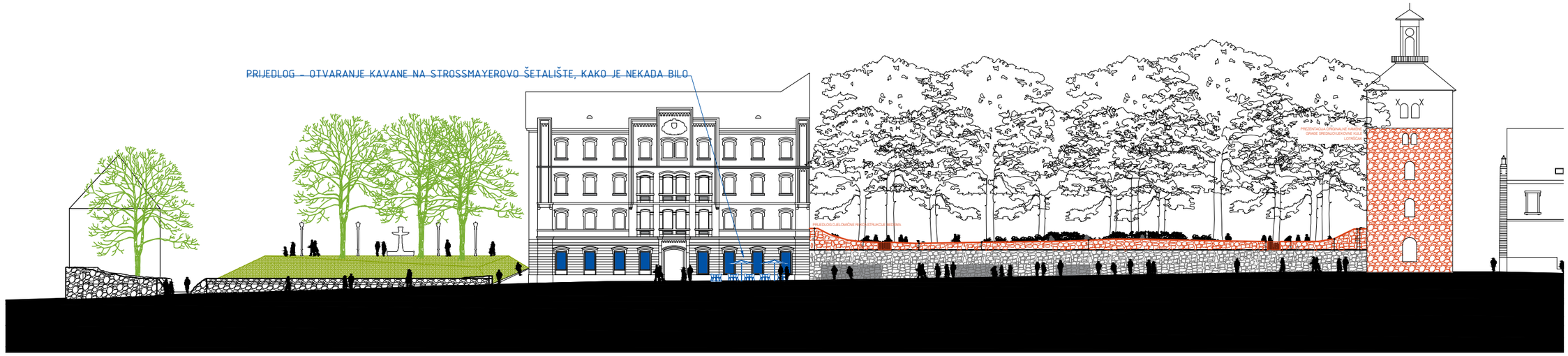

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

ANALIZA MOGUĆNOSTI POVEZIVANJA PARKA BELE IV. I PARKA GRIČ

Tlocrt i pogled

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

VERTIKALNI ZELENI ZIDOVI

PRIMJER: GRADSKA VIJEĆNICA U KUŠEVIĆEVOJ ULICI

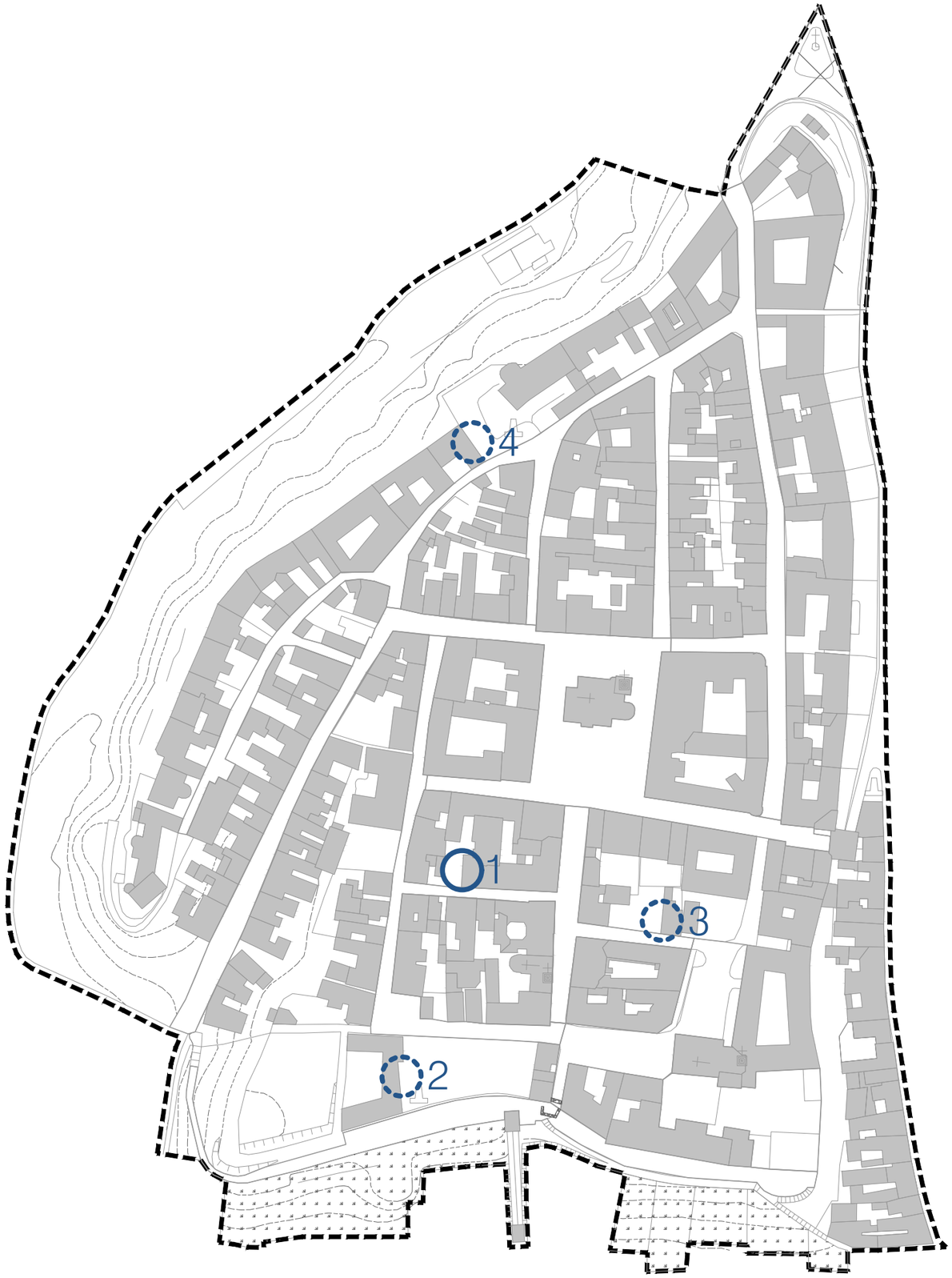

1 PRIJEDLOG RJEŠENJA VERTIKALNOG ZELENOG ZIDA
Zabat Gradske vijećnice, Kuševićeva 4

2 POTENCIJALNA POZICIJA
Zabat DMHZ u Parku Bele IV

3 POTENCIJALNA POZICIJA
Zabat Vitezovićeva 2

4 POTENCIJALNA POZICIJA
Zabat Demetrova 5

OBUHVAT STUDIJE

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

VERTIKALNI ZELENI ZIDOVI

Položaj u gradu

Primjeri zelenih zidova na Gornjem gradu

Ovo su neki od primjera "ozelenjenih" pročelja Gornjeg grada. Radi očuvanja starih pročelja, moguće je zamisliti postavljanje konstrukcije ispred postojećih zabata, te "ugradnja" Green wall zidova na visoke pune zabate pojedinih zgrada, radi pridonošenja ambijentalnih vrijednosti, klimatskih "hladnih" otoka, mikroklimatskih povoljnih uvjeta za same zgrade.....

Primjeri eelenih zidova na zgradi DHMZ-a, pogled iz Parka Bele IV., te Palača Bombelessa, pogled iz Radićeve ulice

Zabati Gornjeg grada

Prikaz zabata na kojima je moguće zamisliti zeleni zid.

Dvorište palače Magdalenić-Jelačić u Demetrovoj ulici
Pogled na neuređeno dvorište i zabatni zid zgrade Demetrova 5.

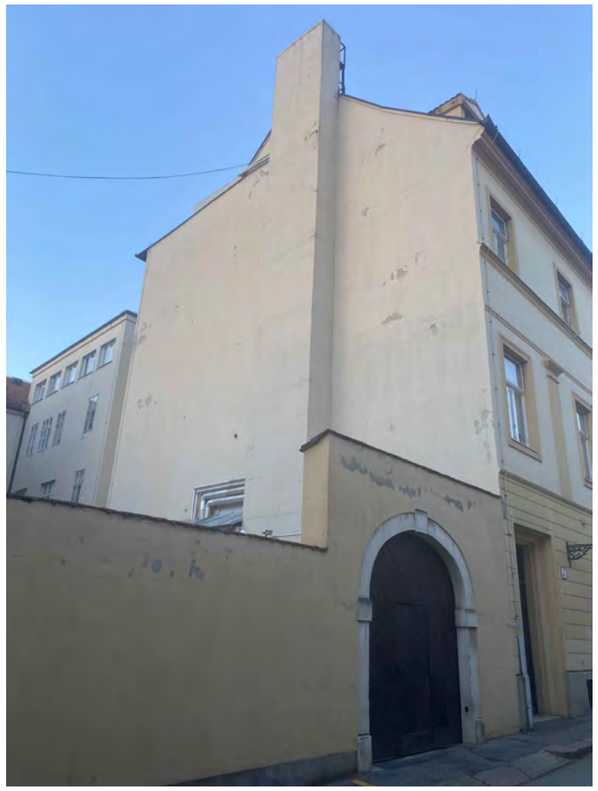

Dvorište Gradske vijećnice u Kuševićevoj ulici
Pogled na zabatni zid zgrade, Kuševićeva

Dvorište zgrade u Ulici Pavla Vitezovića
Pogled na zabatni zid zgrade, Vitezovićeva 2

Zeleni zidovi

Zeleni zidovi imaju planirano uzgojenu vegetaciju, odvojenu od konstruktivnog dijela koji je zaštićen od mogućeg destruktivnog utjecaja biljaka.

KARAKTERISTIKE

Prednosti biljaka i prirodnog okoliša su svima poznate, pa tako i zeleni zidovi imaju nekoliko bitnih utjecaja na klimu u zgradama i prostorima:

-doprinose proizvodnji kisika
-smanjuju količinu ugljičnog dioksida, prašine i ostalog zagađenja u zraku
-smanjuju buku
-stvaraju zdraviju klimu i smanjuje efekt „bolesnih zgrada”
-ljeti hlade prostor, a zimi ga griju
-imaju psihološki utjecaj – smanjuju stres i povećavaju produktivnost.
-predstavljaju vrlo atraktivno rješenje

Zeleni zidovi pridonose ambijentalnoj vrijednosti Gornjeg grada, jer su već poznati element oblikovanja i prepoznatljivosti u prostoru.

VERTIKALNI ZELENI ZIDOVI

Pogled

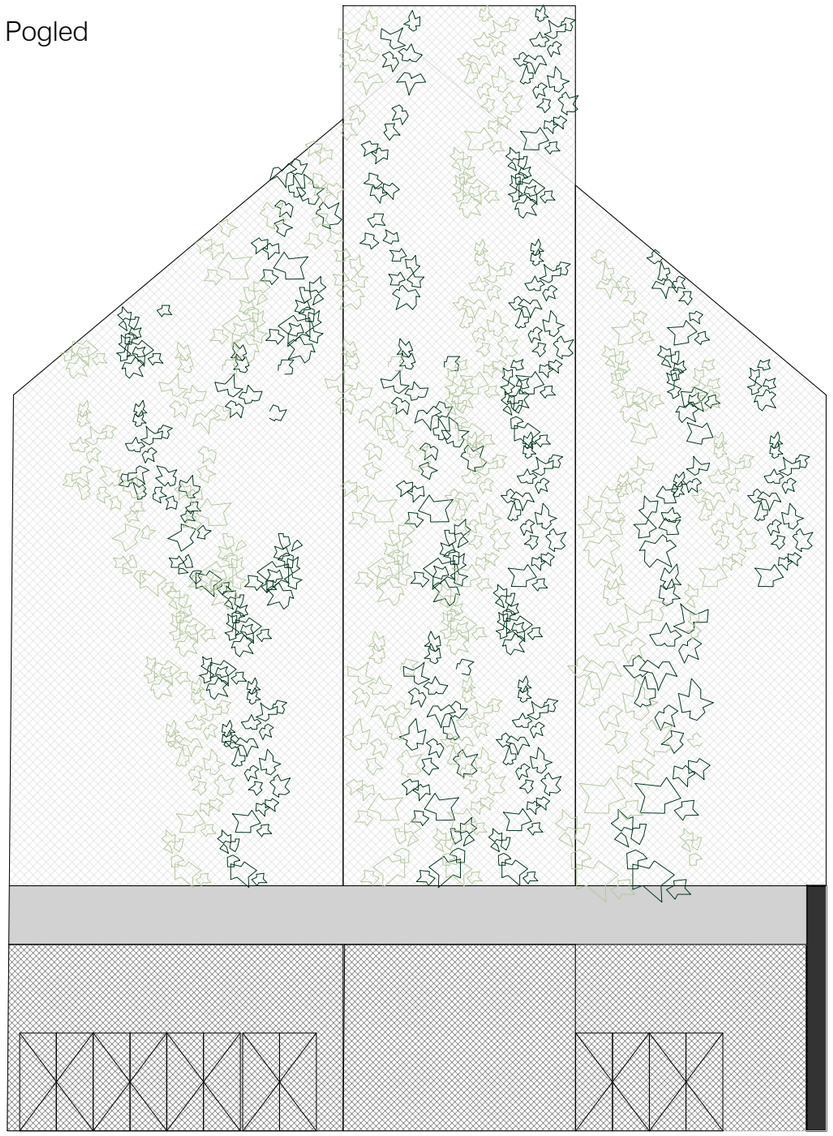

Tlocrti

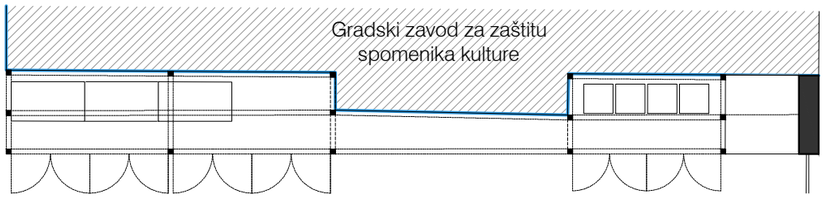

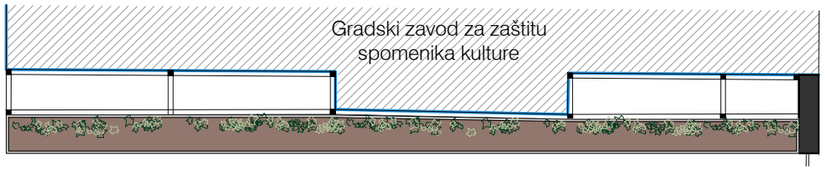

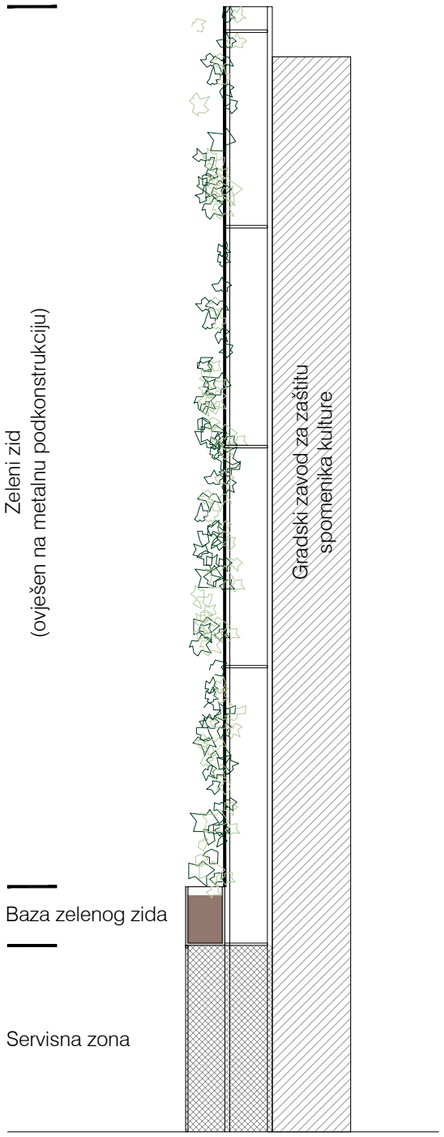

Presjek

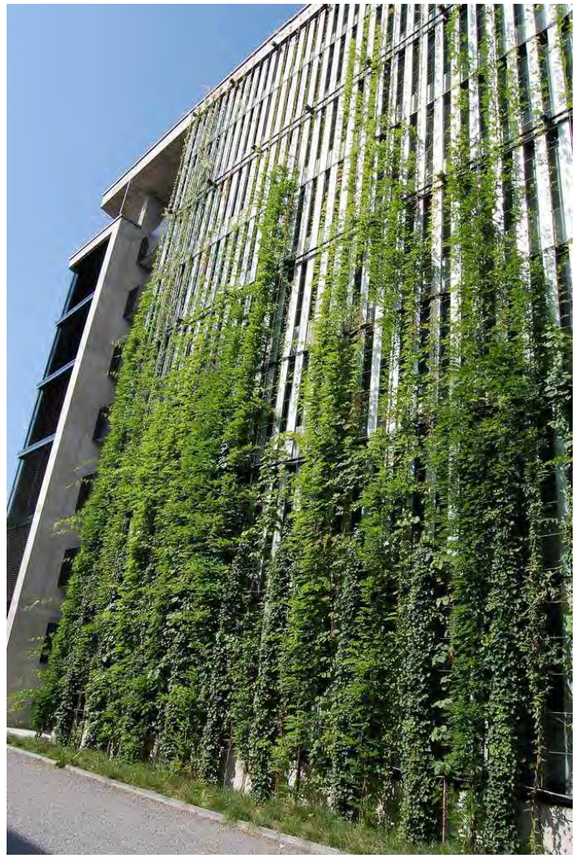

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PRIJEDLOG UREĐENJA DVORIŠTA JAVNE NAMJENE

PRIMJER: GRADSKA VIJEĆNICA U KUŠEVIĆEVOJ ULICI I DVORIŠTE POVIJESNOG MUZEJA U MATOŠEVOJ ULICI

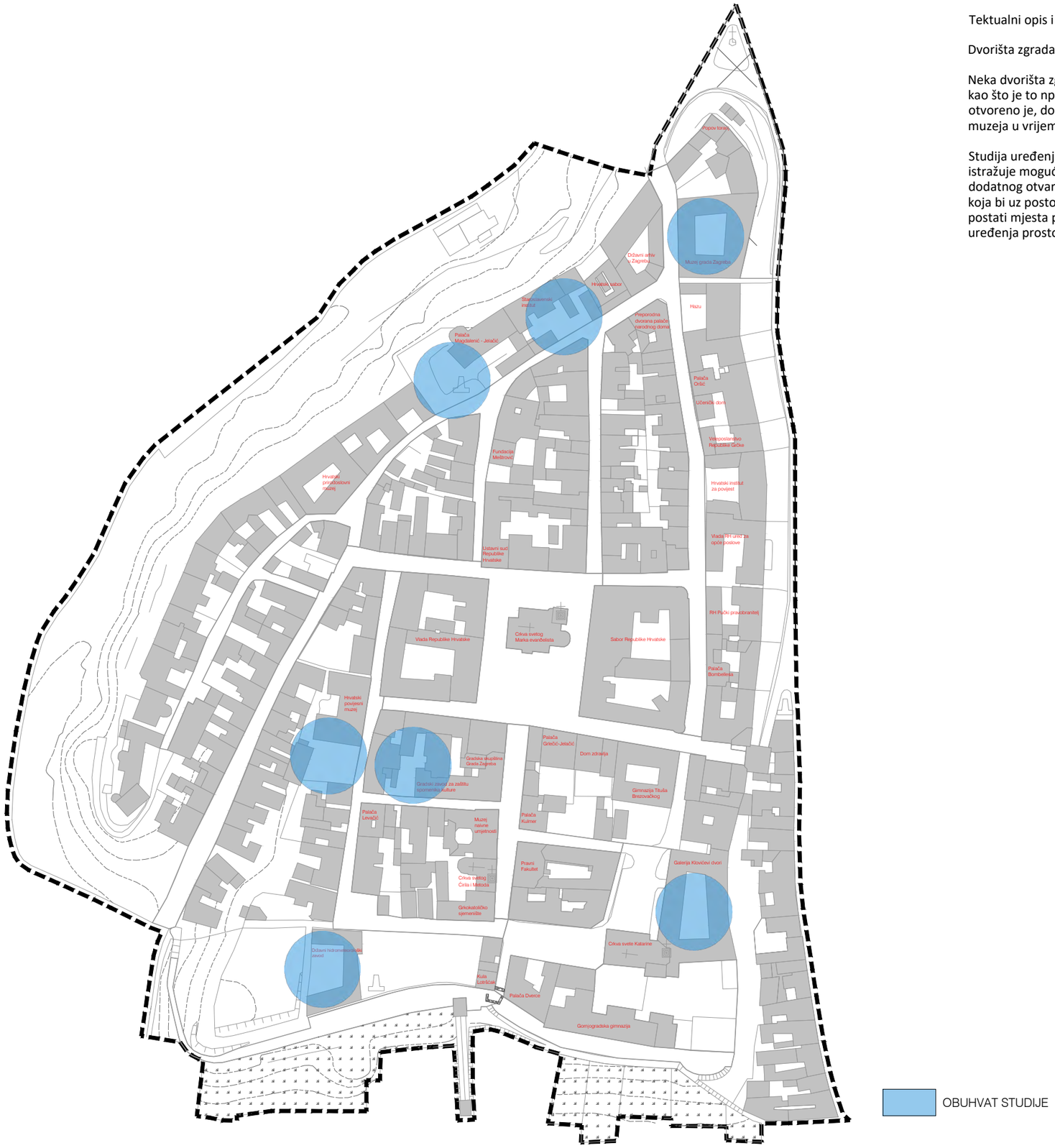

Tektualni opis i analiza:

Dvorišta zgrada javne namjene na Gornjem gradu.

Neka dvorišta zgrada javne namjene Gornjeg grada, kao što je to npr. dvorište Muzeja Grada Zagreba, otvoreno je, dostupno prolaznicima i posjetiteljima muzeja u vrijeme rada muzeja ili kafića.

Studija uređenja dvorišta zgrada javne namjene istražuje mogućnosti otvaranja ili samog uređenja bez dodatnog otvaranja za prolaznike neka od dvorišta, koja bi uz postojeće ulice, trgove i parkove mogli postati mjesta proširenja, boravljenja, korištenja i uređenja prostora Gornjeg grada.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PRIJEDLOG UREĐENJA DVORIŠTA GRADSKE VIJEĆNICE U KUŠEVIĆEVOJ ULICI

Položaj u gradu

Tekstualni opis i analiza:

Dvorišta zgrada javne namjene na Gornjem gradu.

Dvorište Vijećnice Grada Zagreba i Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Kuševićevoj 2, neuređeno je sa elementima trafo stanice, klimatizacijskim jedinicama i otpadom.

Prijedlog je urediti dvorišta javnih zgrada. Spuštanje trafostanice pod zemlju, urediti parterno i hortikulturno prostor dvorišta sa visokim zelenilom kakvo je tu nekada i postojalo.

Uređenjem zelenih površina unutar gornjogradskih dvorišta pridonijeti će i smanjenju toplinskih otoka.
Zelenilo koje će biti zastupljeno karakteristično je za ambijent Donjeg grada.

Ozelenjena dvorišta

Na mjestima dvorišta zgrada javne namjene, u kojima već takvo uređenje ne postoji moguće je zamisliti njihovo ozelenjavanje.
Tada bi i na uskim gornjogradskim koridorima i ulicama, postojalo zelenilo koje ih okružuje i nadvisuje parterne površine, te se ambijent parka prožima iz unutrašnjosti dvorišta, i na ulični parametar.

Zelene površine

Unutar pojedinih dvorišta, uređuju se staze i zeleni otoci sa visokim stablima i hortikulturnim uređenjem. Prijedlog sadnje visokog zelenila je sa stablima karakterističnim za Gornji grad, kao što su platane, kesteni, breze, hrastovi, čempresi....

Ambijenti

Unutar pojedinog dvorišta uz javnu zgradu formira se - manji unutrašnji park.
Park sa stazama, skulpturama, štekatom, sačuvanim bunarom (na mjestima gdje postoje...).

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

DVORIŠTA

Tlocrt - dvorište Vijećnice Grada Zagreba i Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode

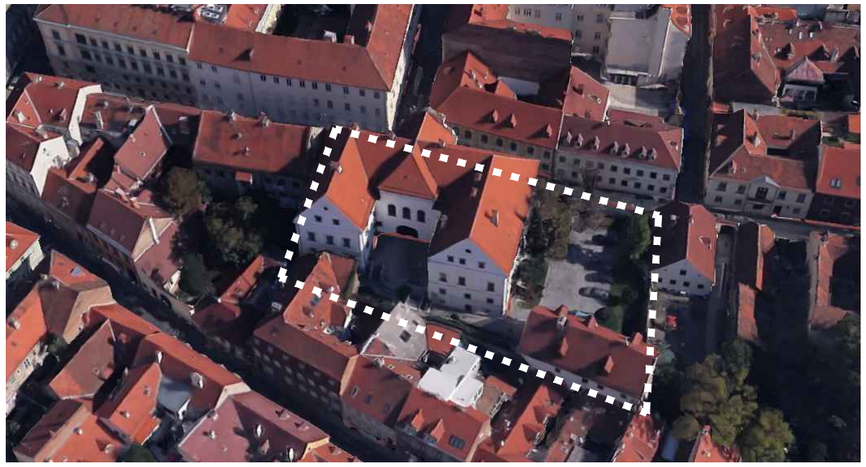

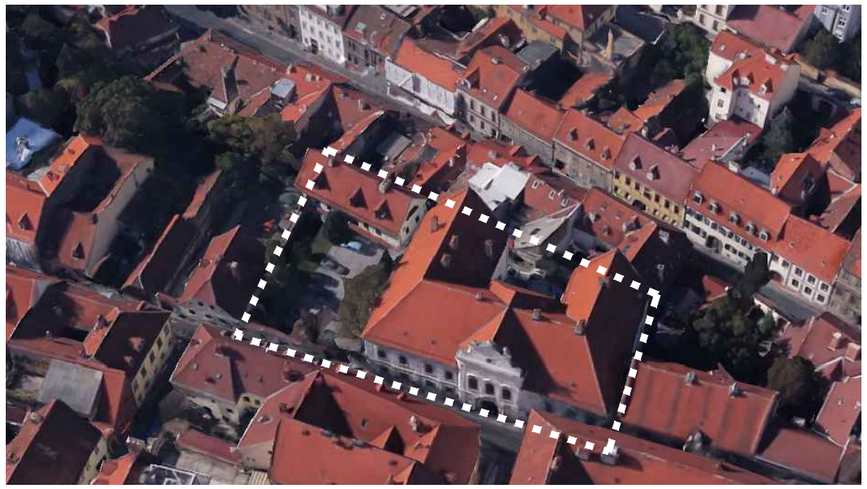

Tekstualni opis i analiza:

Dvorišta zgrada javne namjene na Gornjem gradu.

Dvorište Povijesnog muzeja velikog je formata, popločano je kamenim pločama sa vrijednim zelenilom.

Otvaranjem ovakvog dvorišta posjetiteljima muzeja ili prolaznicima dalo bi Gornjem gradu dodanu vrijednost. Kao vanjski prostor muzeja sa privremene izložbe na otvorenom ili ljetne koncerte i prostor samog muzeja dobio bi izniman vanjski prostor za korištenje.

Ozelenjena dvorišta

Dvorište Povijesnog muzeja primjer je održavanog i uređenog dvorišta. Zbog velike ambijentalne vrijednosti, otvaranje dvorišta za posjetitelje ili prolaznike i turiste Gornjeg grada bio bi sigurno dodana vrijednost i atraktivna destinacija.

Zelena površina

Zelena površina ovog dvorišta uređena je sa vrijednim visokim zelenilom, jablanom i vrbom, te nižim grmovima.

Ambijenti

Unutar pojedinog dvorišta uz javnu zgradu formira se - manji unutrašnji park.
Moguće je zamisliti replike ili neke eksponate izložene i u vanjskom prostoru Povijesnog muzeja. Proširenje sadržaja i na dvorište samog objekta povećava kvalitetu cjelokupnog prostora.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

DVORIŠTA

Tlocrt - dvorište Hrvatskog povijesnog muzeja u Matoševoj

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

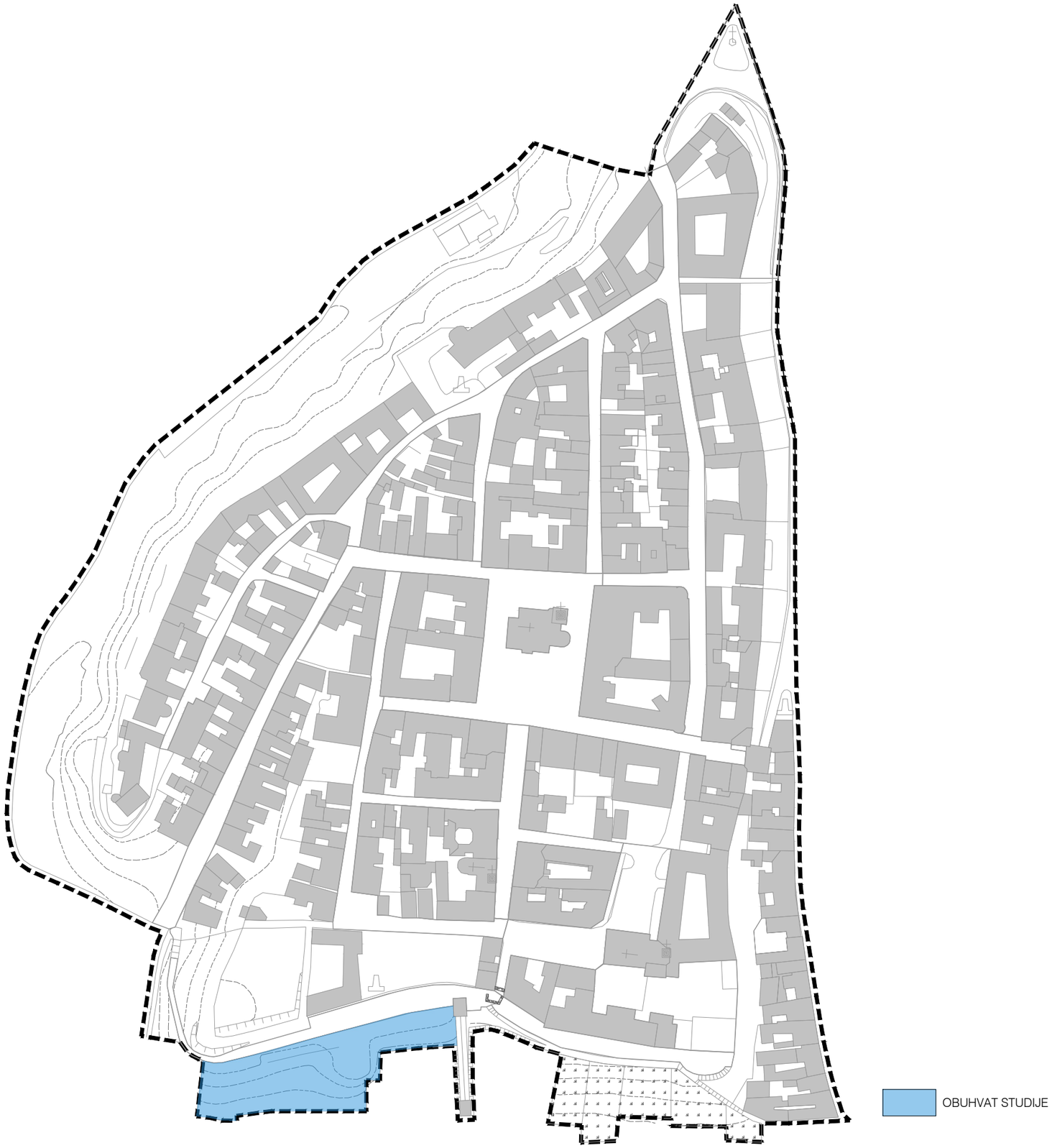

Status projekta:

Analiza i istraživanje varijantnog rješenja uređenja
južne padine
Idejno rješenje

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Analiza i istraživanje varijantnog uređenja južne padine, kao parkovne površine sa amfiteatralnim klupama i montažnom pozornicom. Ujedno respektirajući i obnavljajući postojeću konfiguraciju terena, kamene parapetne zidove i postojeće stube kao memoriju u prostoru za umjetničke intervencije. Veza sa Strossmayerovim šetalištem ostvaruje se preko stuba koje spajaju postojeće nivoe kaskada pridržane postojećim betonskim zidovima koji se uređuju, probijaju za komunikaciju i ozelenjuju. Uređenje južne padine iznimno je važan i vrijedan element u prostoru i konekciji Donjeg i Gornjeg grada.

Datum:
2022.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE - ANALIZA, STUDIJA RJEŠENJA UREĐENJA PADINE

Položaj u gradu

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Tlocrt

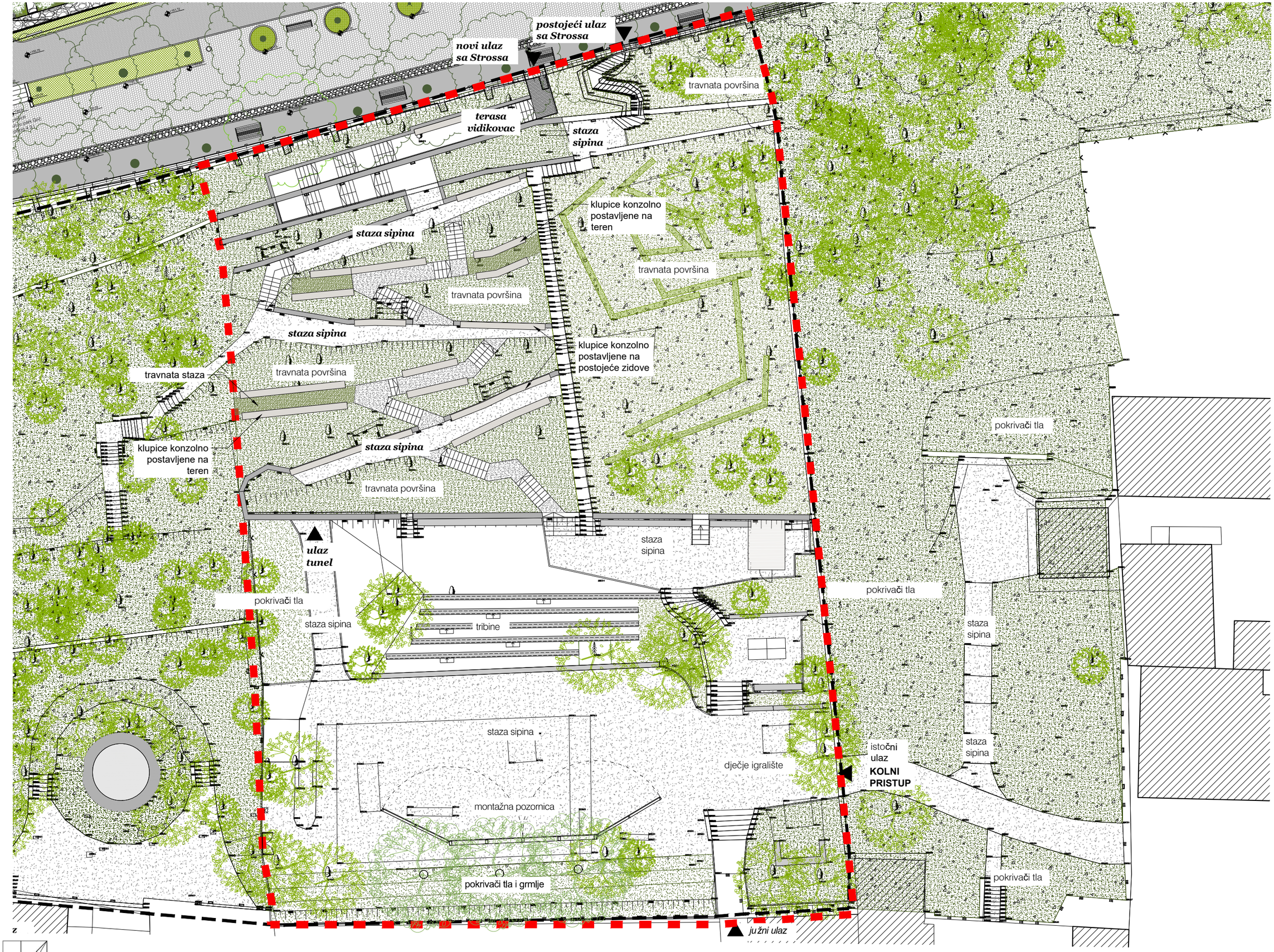

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Tlocrt 1:200

Status projekta:

Analiza, istraživanje i prijedlog rješenja

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Prema prometnom prijedlogu izrade tunela ispod Gornjeg grada, predlaže se pozicija garaže, te izlaza iz tunela i garaže na poziciji Ilirskog trga.

Datum:
2022.

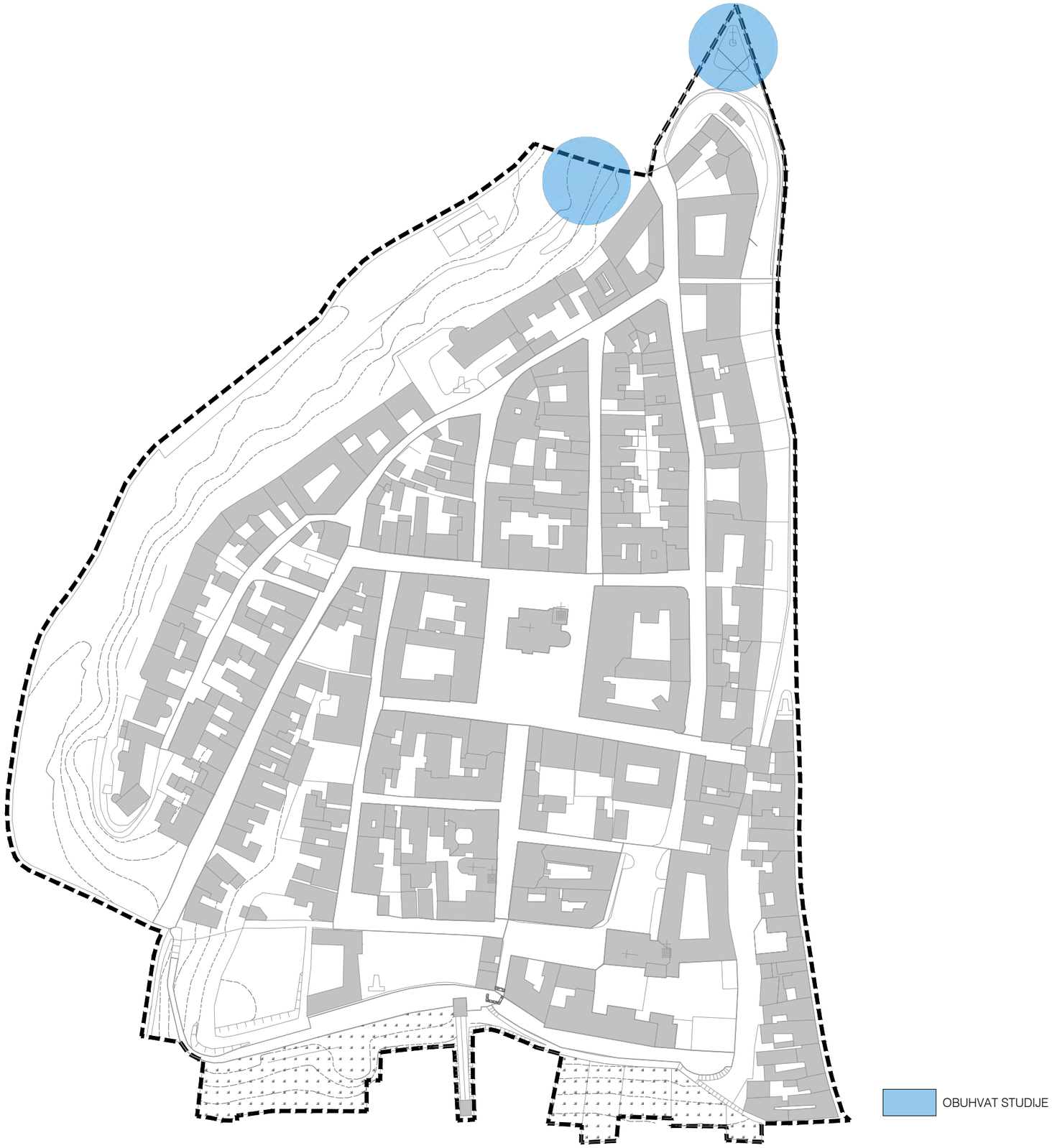

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PROMETNA STUDIJA GORNJEG GRADA TUNEL GORNJI GRAD
- IZLAZ ILIRSKI TRG

Položaj u gradu

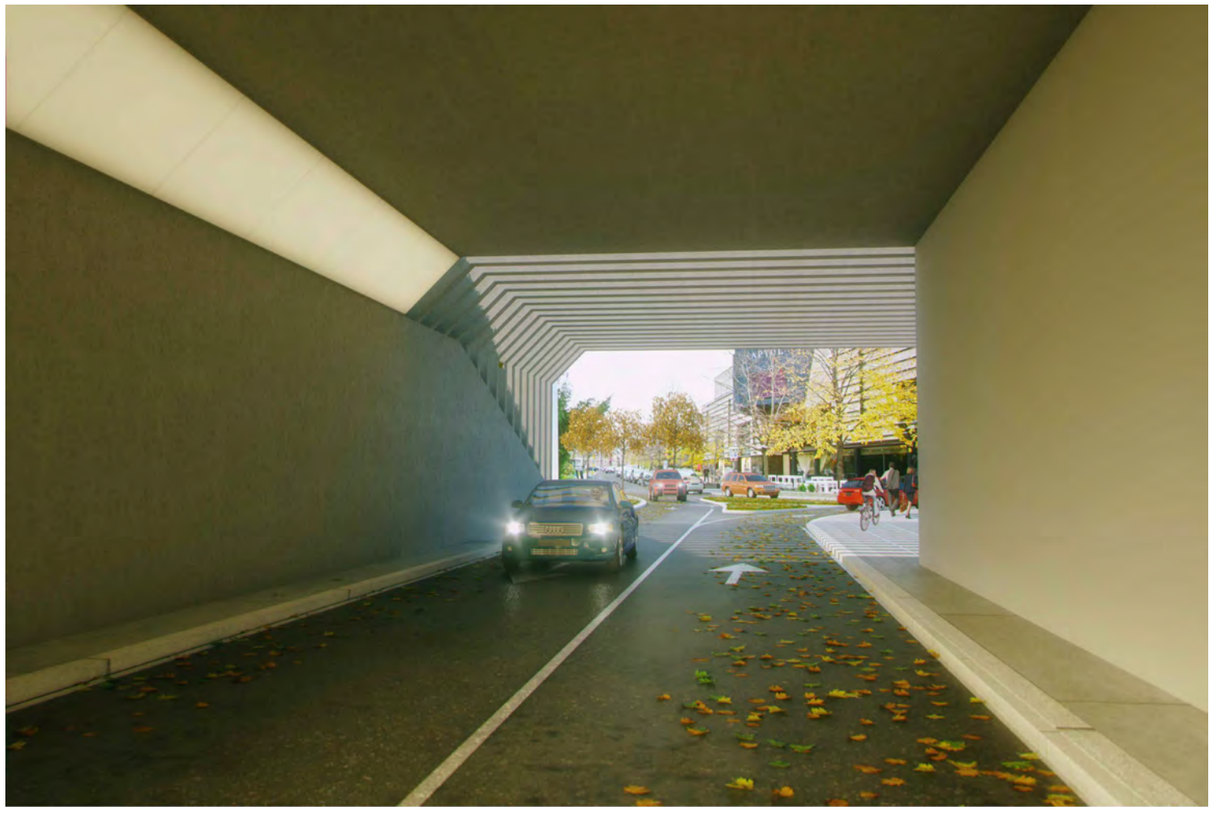

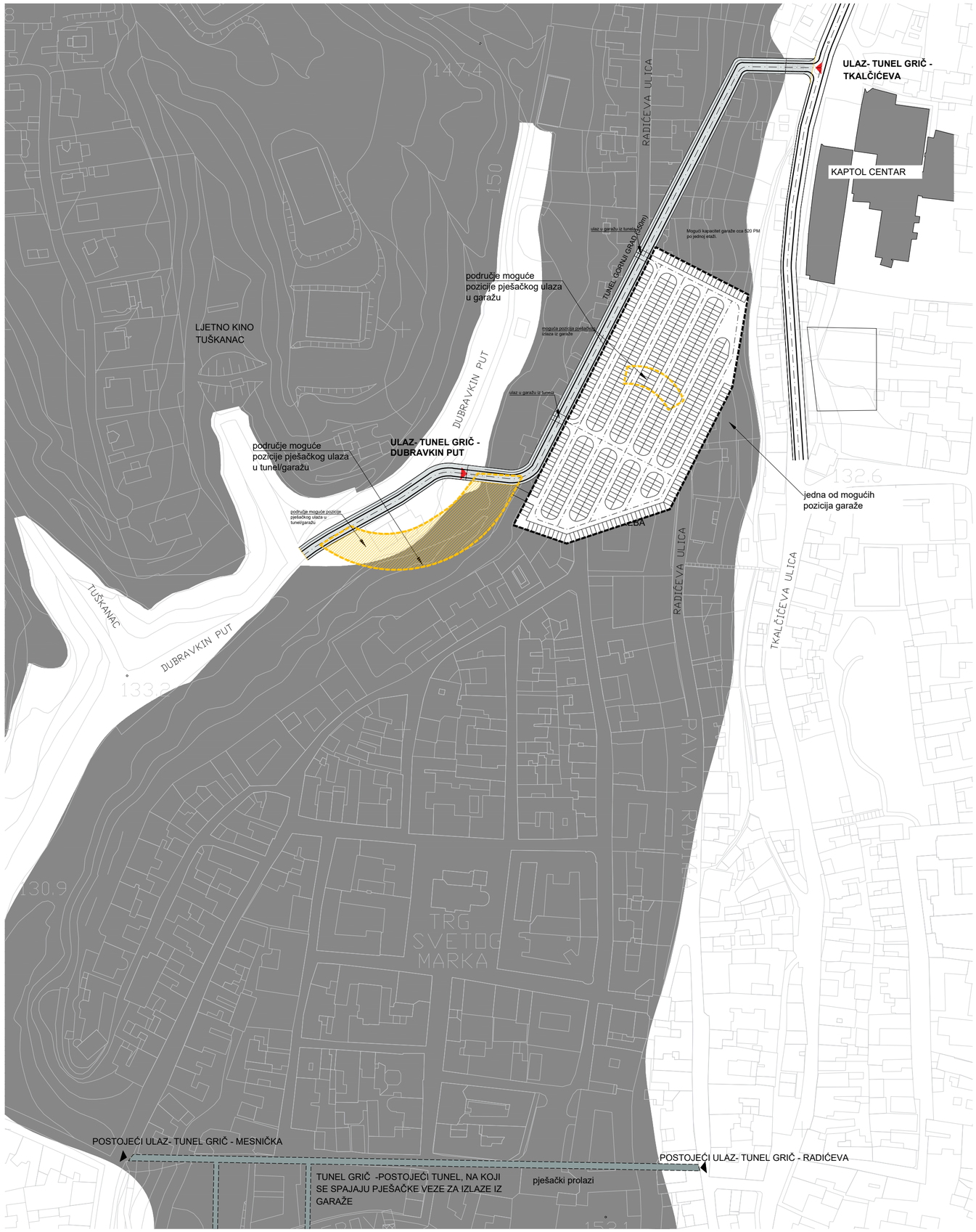

Ulaz sa Dubravking puta - tlocrt

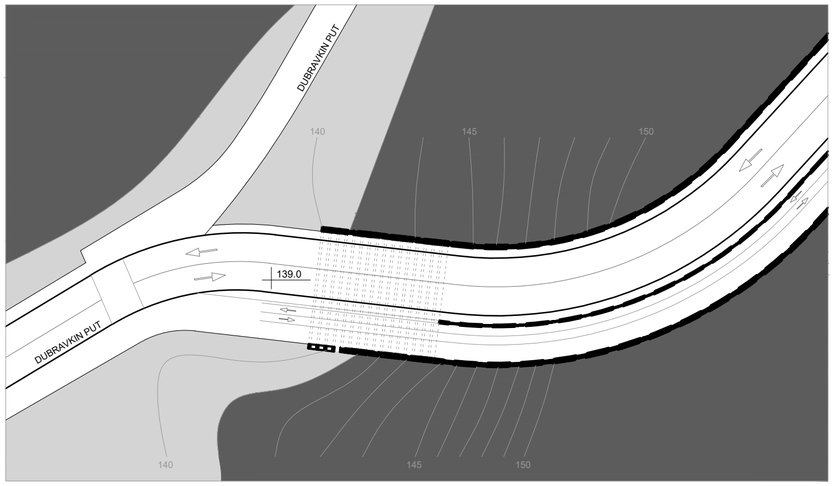

Ulaz sa Dubravking puta - presjek

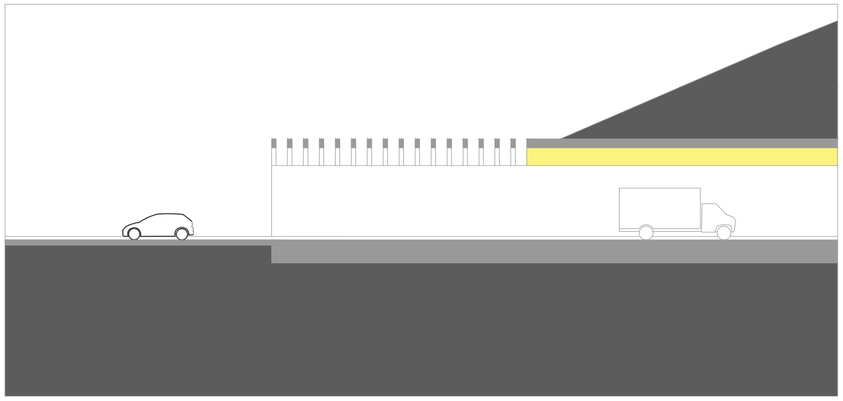

Prikaz ulaza u tunel

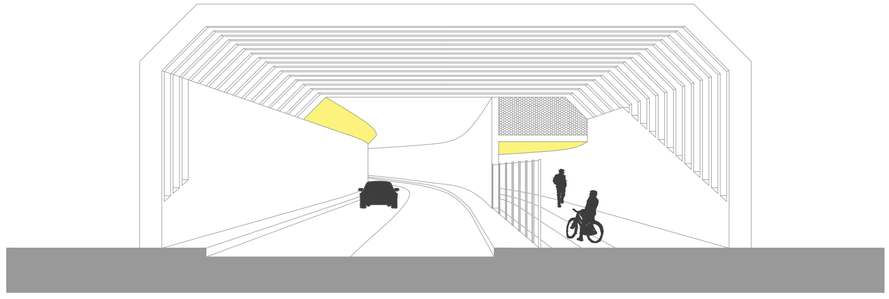

ARHITEKTONSKI ATELIER HRŽIĆ

PROMETNA STUDIJA - TUNEL GORNJI GRAD

Moguća pozicija garaže - cca 380PM po etaži

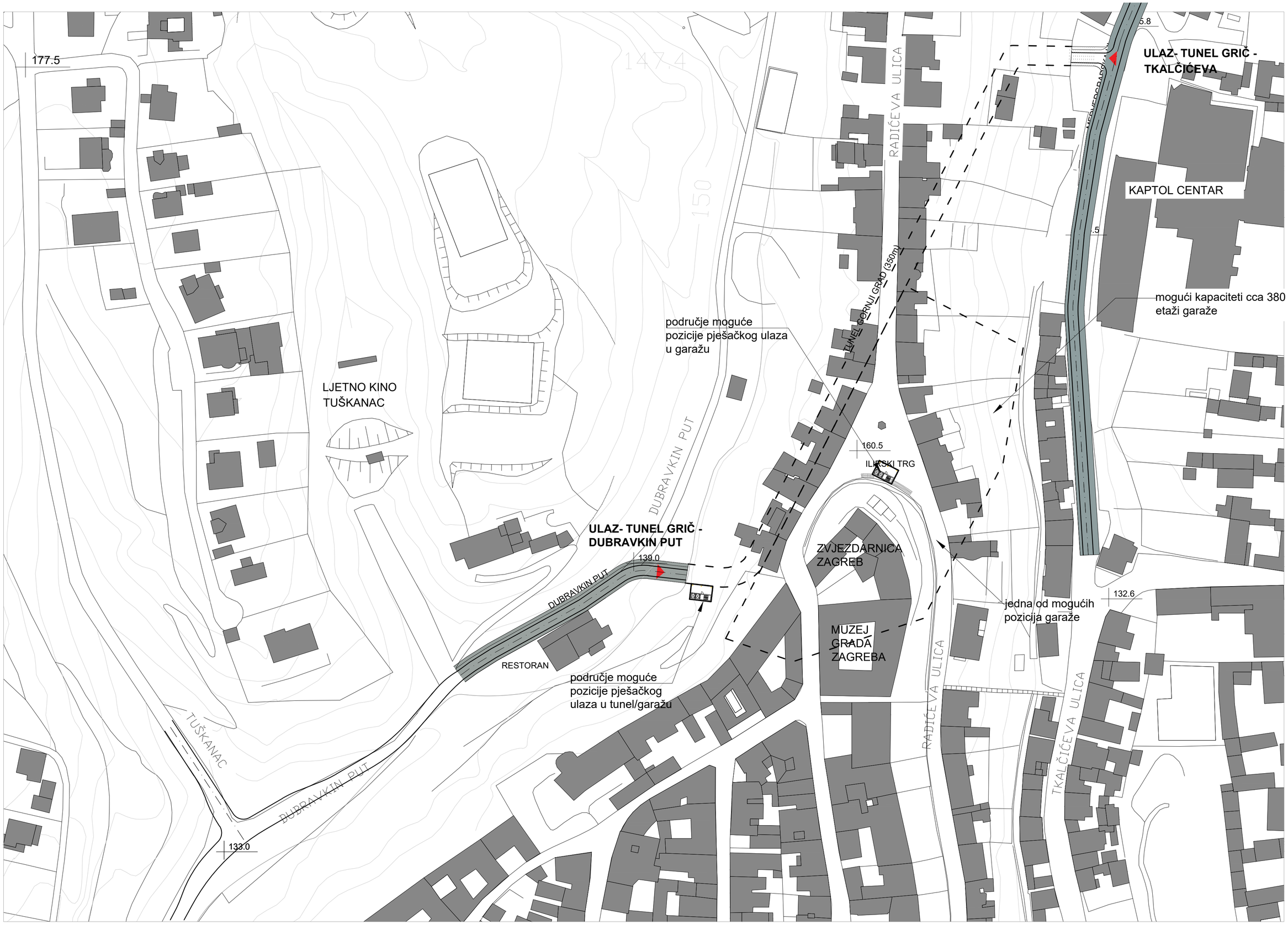

ARHITEKTONSKI ATELIER HRŽIĆ

PROMETNA STUDIJA - TUNEL GORNJI GRAD

Moguća pozicija garaže - cca 380PM po etaži

PJEŠAČKI IZLAZ NA ILIRSKI TRG

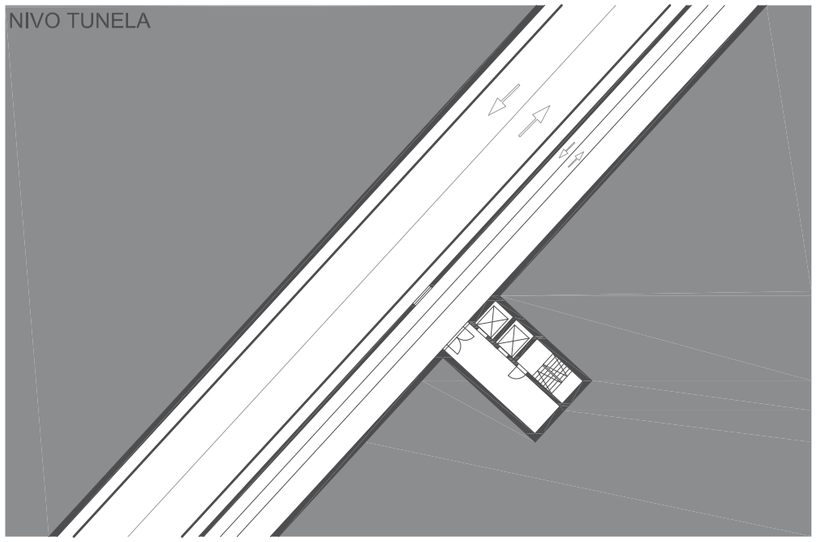

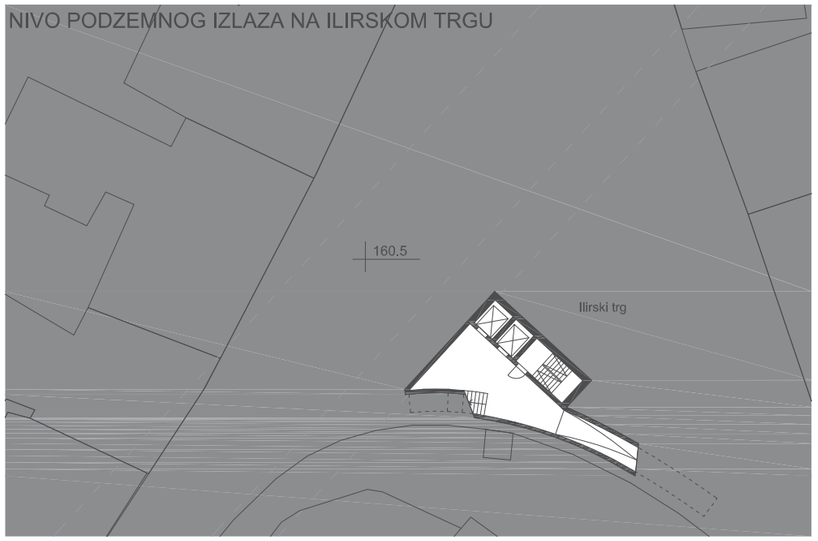

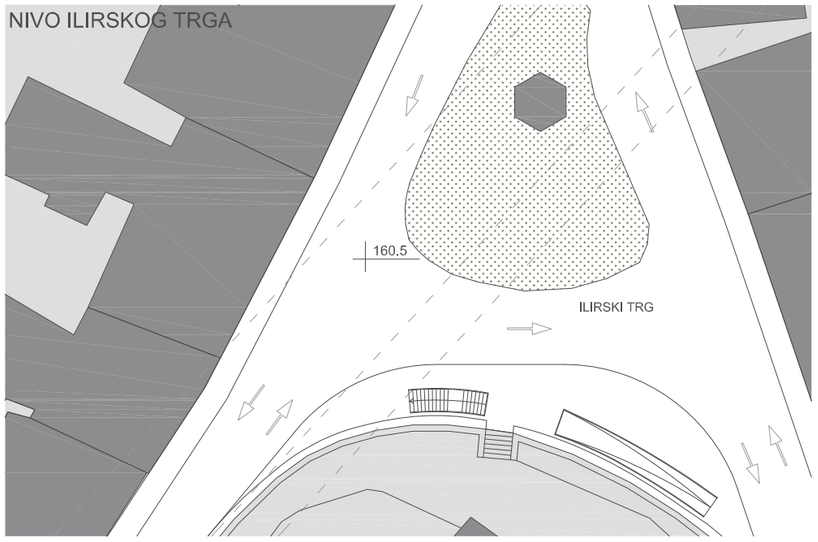

TLOCRTI 1:500

0 10m

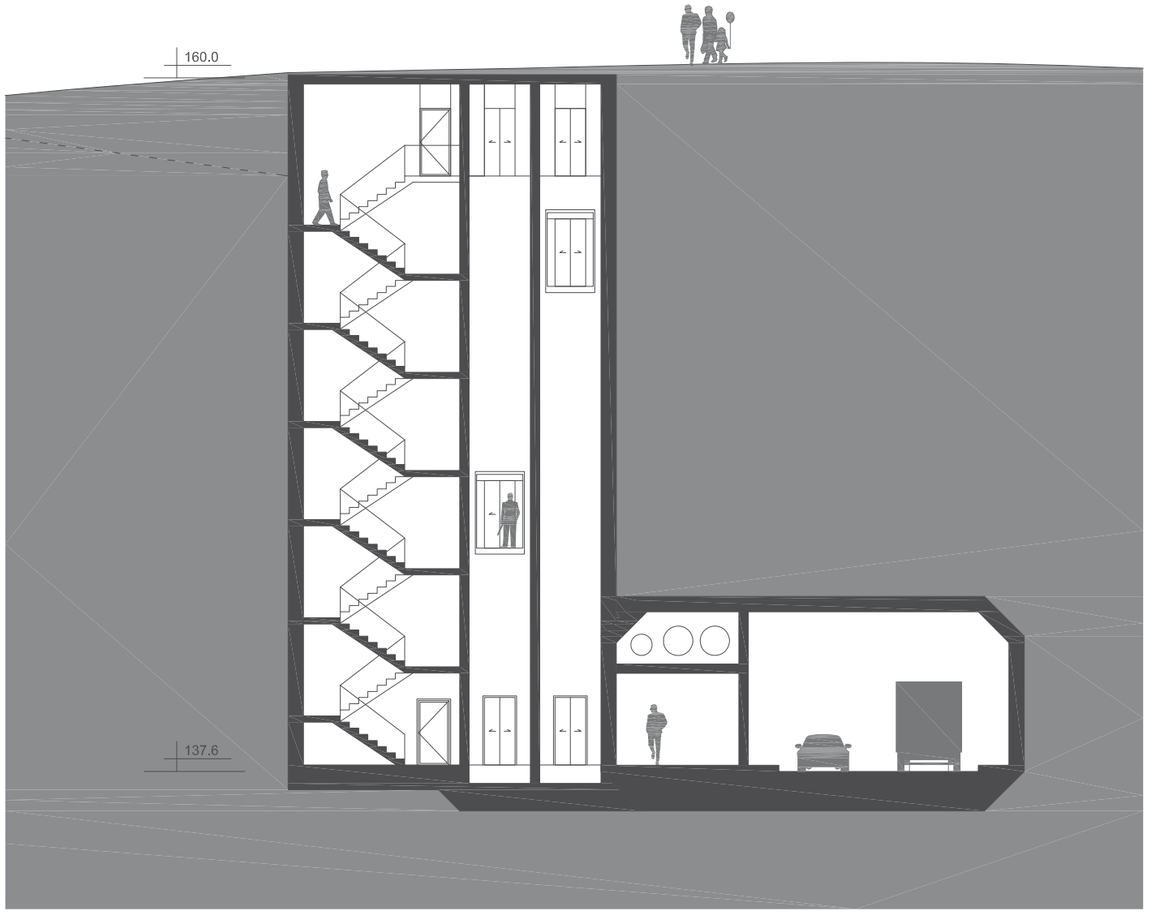

PRESJEK 1:200

0 1 5m

DOMUNDER

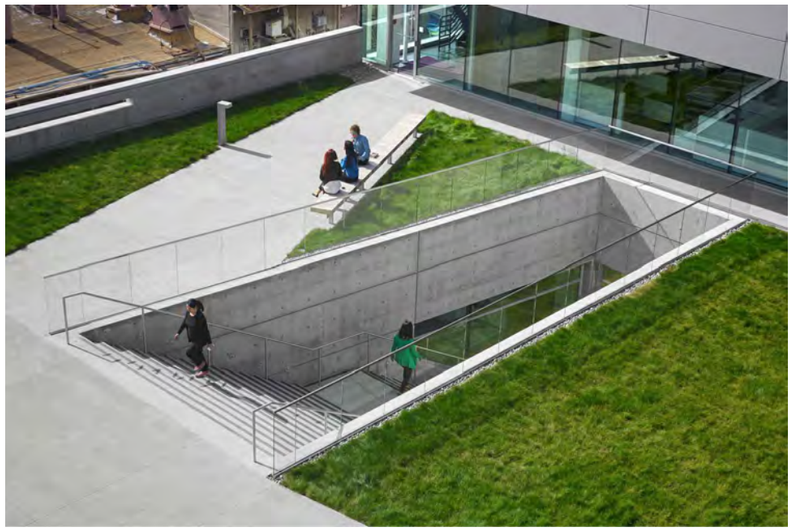

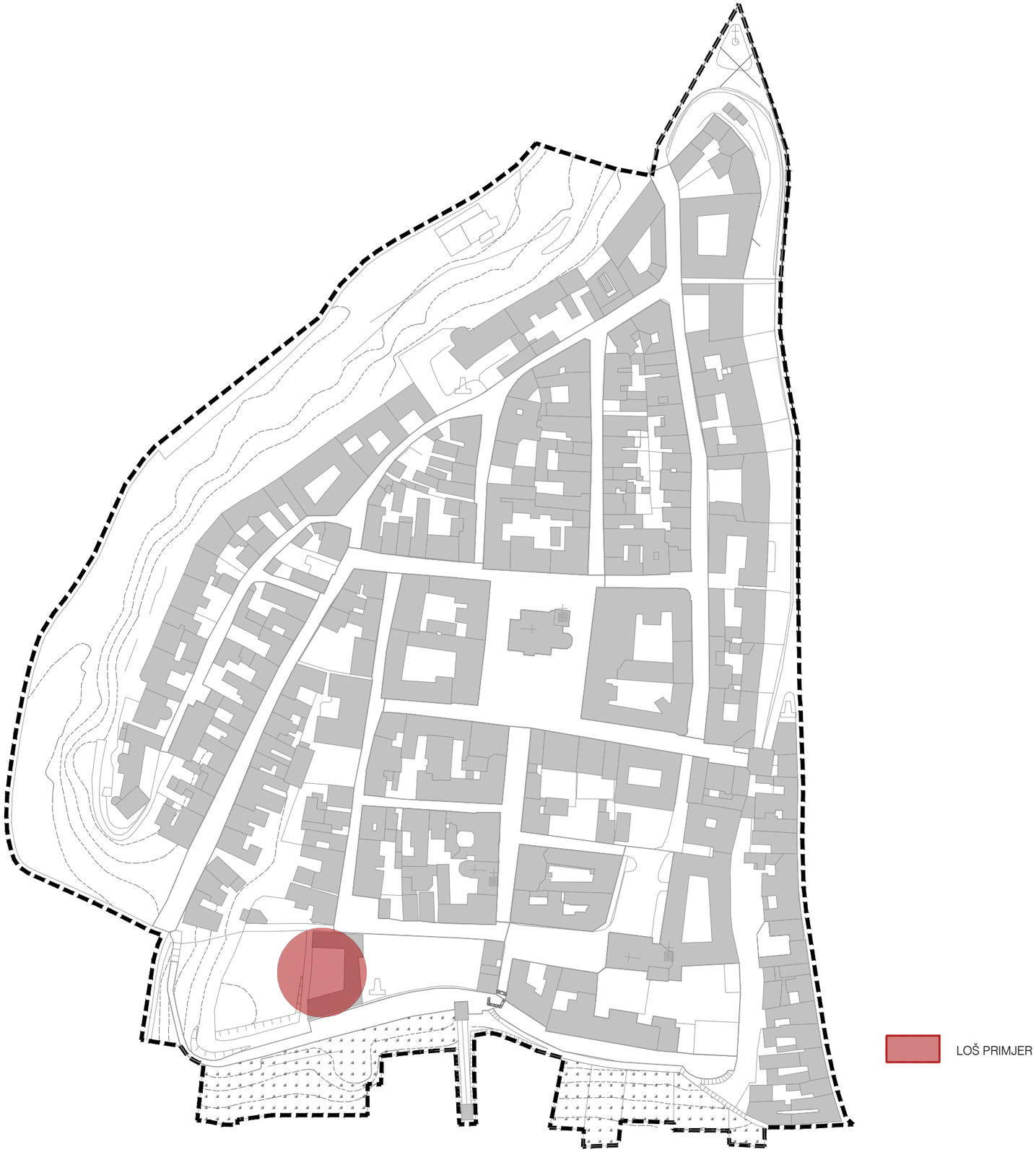

Studija:
Prilikom rekonstrukcije i obnove zgrada javne namjene na Gornjem gradu, zaštićenih pojedinih spomenika kulture potrebno je maksimalno čuvati i respektirati izgrađenu strukturu i ambijentalne vrijednosti.
Primjer devastacije predviđene obnovom i dogradnjom jedne od najljepših palača Gornjeg grada koja nosi obilježja klasicističke arhitekture- Zgrade Dhmz-a, a koja sa Parkom Grič čini jedinstvenu cjelinu (19.st.).

Datum:
2022.

Prikaz postojećeg stanja - vidljiv kontinuitet izgradnje i parka od 19. st. do danas. Odnos parka i palače koja je svojim glavnim pročeljem orijentirana prema parku i čini glavno lice Parka. Cjelovitost kompleksa parka i palače jedan je od najvrijednijih takvih primjera na Gornjem gradu i u Gradu Zagrebu.

Prikaz projekta neprikladne dogradnje palače i narušavanje cjelokupnog odnosa parka i palače. Narušavanje vizure glavnog pročelja palače, trajno bi narušilo vrijednost i kvalitetu ne samo jednog već oba iznimno vrijedna prostorna artefakta.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

ISTRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - SCENARIJA KAPTOL - ANALIZA I MAPIRANJE, SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG, PROSTORNE MOGUĆNOSTI ZA UNAPRIJEĐENJE

2022. godine izrađuje se istraživanje i studija projektantskog modela obnove - scenarija Gornji grad, Kaptol, analiza i mapiranje, sinteza do sad napravljenog, prostorne mogućnosti za unaprijeđenje, naručene od Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba.

U sklopu prostornih mogućnosti za unaprijeđenje analiziraju se obnova srednjovjekovnih zidina/Kaptolskog bedema sa potencijalnim poveznicama, neadekvatni prostori i komunikacijske veze između Dolca i Opatovine, sa nastavkom na spojeve prema Tkalčićevoj ulici, te uređenje ulice Opatovina. Prijedlog vraćanja nekadašnje povijesne kovane ograde uz Park Ribnjak, kakva je postojala 1900. godine.

Za nastavak istraživanja potrebno je napraviti prometnu studiju, kao i analizu imovinsko-pravnih odnosa za potencijalna proširenja ili probijanja pješačkih koridora i veza, kao i analiza konzervatorske studije.

Sve analize, studije, idejne projekte i razrade idejnih projekata u ovoj studiji napravlio je Arhitektonski atelier Hržić.

Arhitektonski atelier Hržić projektni tim:

prof.dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh.

Andrea Hržić Šesnić, dipl. ing. arh.
Iva Prtenjača, mag. ing. arh.
Ana-Marija Rem Šebek, mag.ing.arch.
Darija Rubeša, mag. ing. arh.
Iva Štambuk Vlahović, mag. ing. arh.

Vizualizacije: Arhitektonski atelier Hržić

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

ISTRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - SCENARIJA KAPTOL - ANALIZA I MAPIRANJE, SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG, PROSTORNE MOGUĆNOSTI ZA UNAPRIJEĐENJE

Kaptol s prostorom oko Katedrale i Dolca najstariji je prostor kontinuiranog postojanja Zagreba. Tu je morao biti castrum Zagreb, čiji prvi spomen seže u X. stoljeće. Tu je postavljen centar zagrebačke biskupije. Uz Kaptol je bilo i prvo zagrebačko naselje hospita, današnja Vlaška ulica. Ako je položaj castruma jo upitan, lokacija prve biskupske crkve nije. Položaj Katedrale ima kontinuitet od 900 godina. Kontinuitet od XIII. stoljeća imaju i crkva sv.Marije i franjevački samostan s crkvom. Još važniji je urbani kontinuitet kaptolske cjeline. Ta cjelina sastoji se od čitavog niza samostalnih dijelova koji su nastali u razno vrijeme i s raznom namjenom i definirali su se kao urbane mikrocjeline s čvrsto izraženim vlastitim karakterom. Taj karakter određen je jasnim prostornim identitetom, specifičnom arhitekturom i njihovom međusobnom interakcijom.

Kaptolska cjelina proživjela je kroz povrijest čitav niz transformacija, kako arhitektonskih spomenika i arhitektonskih tipova, tako i urbanih prostora. Do sredine XIX. stoljeća taj je proces uza sve povijesne kataklizme uglavnom predstavljao prirodnu transformaciju jednog kompleksnog urbanog organizma. Od sredine XIX. stoljeća položaj Kaptola u gradu bitno se mijenja. Kaptol postaje malen dio ujedinjenog Zagreba. Jelačićev trg je novo središte za sve zagrebačke povijesne cjeline, a stari gradovi Gradec i Kaptol preuzimaju nove uloge u odnosu prema novom centru. U svim povijesnim dijelovima grada događaju se promjene. Dok je gornji grad ostao zaštićen svojom prometnom nepristupačnošću,time je pošteđena i Radićeva ulica, Kaptol i Vlaška ulica našli su se neposredno uz novo središte i doživjeli radikalnu preobrazbu. Tada su izgubljene neke od bitnih urbanih vrijednosti kaptolske cjeline i prostorni karakter Kaptola je drastično narušen,

status projekta:
Urbanističko-arhitektonska studija

autori
prof.dr.sc. Marijan Hržić, dipl.ing.arh.
prof.dr.sc. Dražen Juračić, dipl.ing.arh.

specijalistička studija
doc.dr. Vladimir Bedenko, dipl.ing.arh.

konzultant
Eugen Franković, prof.

suradnici:

Dubravka Landau-Boltar, dipl.ing.arh.
Suzana Purišić, dipl.ing.arh.
Diana Torre, dipl.ing.arh.

datum:
.....

LEGENDA

Kaptolski trg - Glavni prostor Kaptola koji započinje kao ulica od suženja na mjestu sjevernih gradskih vrata i polagano se širi prema jugu da bi postepeno prešao u trokutasti oblik. Kao ulica se Kaptol doživljava sjeverno od franjevačke crkve, a kao trg južno od nje. Kompletna površina ulice i trga je sačuvana, a najvećim dijelom sačuvana je i obodna arhitektura specifične tipologije.

Opatovina - Planska izgradnja iz XV. stoljeća izgrađena na stražnjim dijelovima vrtova kaptolskih kurija. Arhitekturu Opatovine karakterizira uska parcelacija i standardne građanske kuće zabatom okrenute ulici.

Gradski zidovi - Bitan formativni element urbane strukture Kaptola. Oni su dobrim dijelom sačuvani, a od XV. stoljeća nadalje odredili su čvrstu granicu kaptolske cjeline. Zidovi su građeni u dvije faze sa individualnim karakterima. Prvu fazu čine zidovi koji okružuju Kaptol u XV. stoljeći a prisutni su na sjevernoj, zapadnoj i istočnoj strani. Na sjevernim uglovima sačuvale su se i gradske kule. Druga faza su zidovi i kule renesansne utvrde koja je štitila samu katedralu. Očuvan je sjeverni potez kao samostojeći zid, a istočni i južni u sklopu nadbiskupskog dvora. Sačuvane su gotovo sve kule.

Palače kanonika (kurije) - Element izvorne urbane strukture Kaptola, najveći broj potjeće iz XVII. i XVIII. stoljeća. Kanoničke kurije su specifičan tip urbane strukture, samostojeće građevine na površinom velikim parcelama. Neke od kurija smještene su na samom kaptolskom zidu.

Spomenički akcenti - Katedrala s nadbiskupskim dvorom, franjevačka crkva sa samostanom i crkvom sv.Marije. Tornjevi definiraju prostorne fokuse, dok građevine dominiraju okolnim prostorom.

Kaptolska predgrađa - Formativni elementi rubnih zona, prateća naselja s karakterističnom sitnom obrtničkom stambenom arhitekturom. Prostori su to visoke ambijentalne vrijednosti, omeđeni sjeverno Novom Vesi, južno i jugoistočno Vlaškom ulicom te zapadno Tkalčevićevom ulicom.

Park Ribnjak - Park omogućava pogled na siluete Kaptola, te predstavlja autohtonu vrijednost kao romantični park ranog XIX. stoljeća.

Tržnica Dolac - Prostor Dolca preoblikovan je kada je sagrađena tržnica, od stare urbane organizacije, isprepletene strukture nepravilnih ulica i malih trgova i građevina nije ostalo ništa.

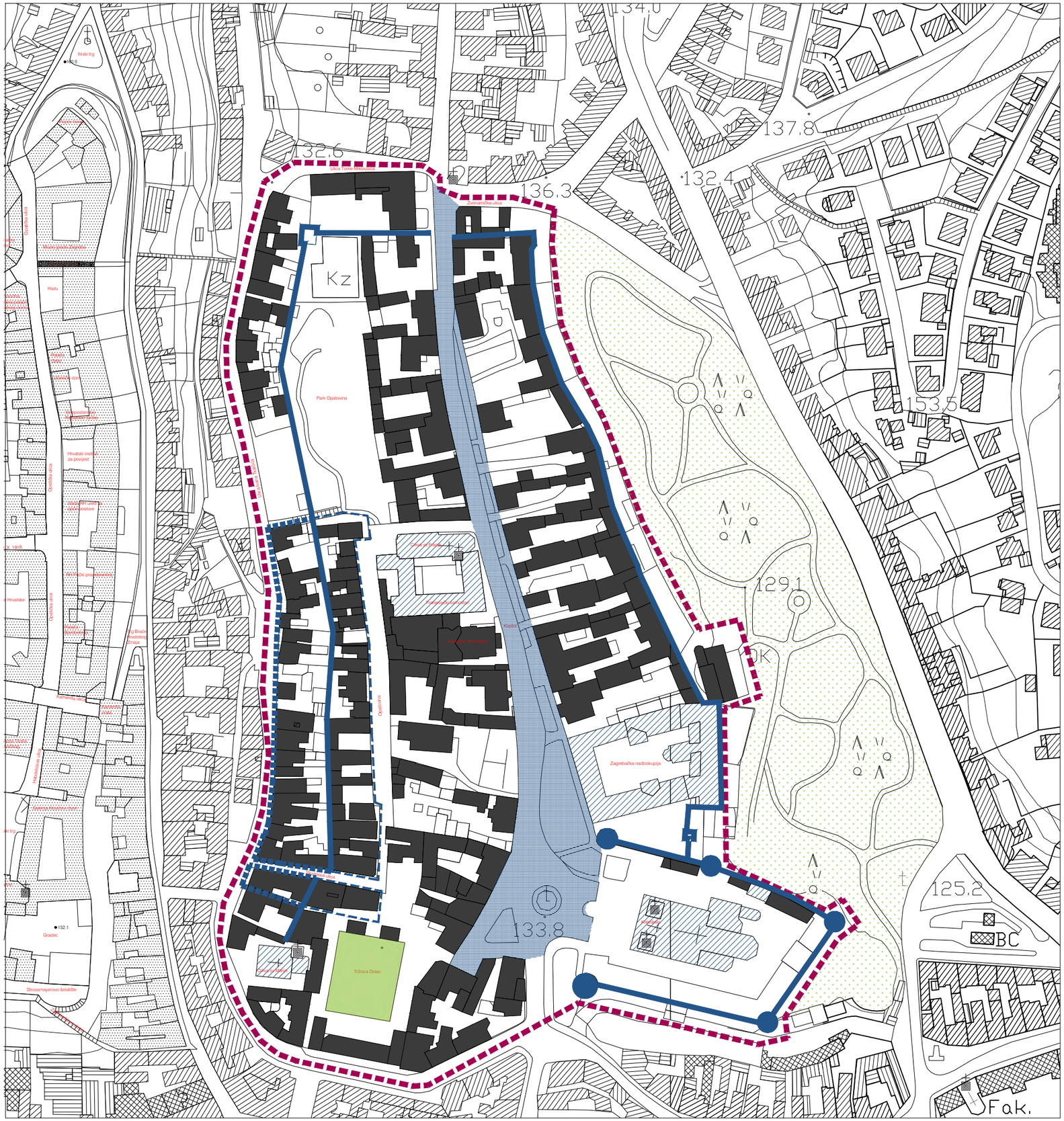

NESTALI FORMATIVNI ELEMENTI

Glavni formativni elementi Kaptola sačuvani do danas. Niz elemenata oblikovanja urbane strukture grada nestalo je u periodu od 1862. do 1925. godine. Težnja da se Kaptol integrira u suvremeni grad i direktno poveže sa centrom, to jest Trgom bana Josipa Jelačića, a još više korištenje kaptolske cjeline kao servisnog prostora podređenog centru velikog Zagreba, nanijele su urbanoj cjelini Kaptola velike mada ne uvijek nepopravljive štete.

Dolje navedena uklanjanja i rušenja ne promatramo kao uništenje arhitektonskih, ambijantalnih i povijesnih vrijednosti, kao što su svakako bila, nego kao gubitak bitnih elemenata formiranja cjelovitog urbanog ansambla.

LEGENDA

Na jugu rušenja su bila drastična, uklonjena su južna kaptolska vrata i niz izgradnje istočno od Roberićine kuće do Vlaške ulice.

Na sjeveru su uklonjena kaptolska vrata

Rušenje Dolca s dijelom Opatovine u svrhu izgradnje tržnice. Taj dio kaptolske cjeline u otpunosti je izbrisan, a to područje integrirano modernom centru Zagreba.

Na Kaptolskom trgu uklonjena je vijećnica i zidovi kaptolske utvrde s Bakačevom kulom.

Velike izmjene nastale su i u kaptolskim predgrađima, rekonstrukcija trga nije mogla koegzistirati sa sitnom izgradnjom te četvrt. Srušen je i južni potez Vlaške ulice tako da je u velikom dijelu ulica pretvorena u jednostrano orijentirani niz kuća.

Na istočnoj strani izgradnjom novih prometnica dio parka Ribnjak je odvojen i uništen.

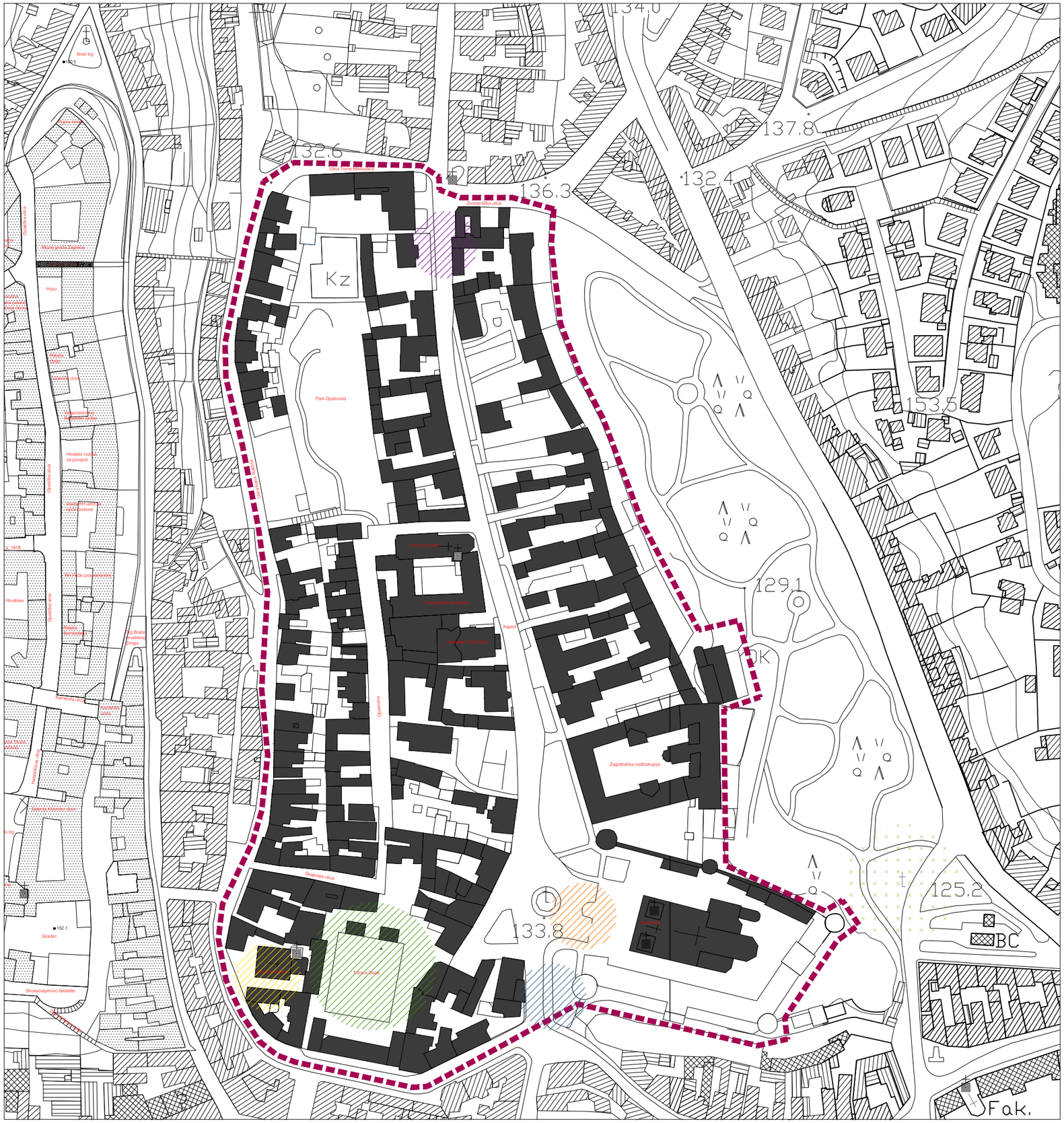

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PROSTORI KONFLIKTA

Nestankom velikih bitnih formativnih elemenata urbane strukture kao i velikim graditeljskim intervencijama stvorili su se prostorni konflikti u Kaptolu, primarno na njegovim rubnim i pratećim prostorima.

LEGENDA

Nekad jasno definiran i čvrsto ograničen trokutasti trg izgubio je svoj oblik, karakter i samostalnost rušenjem zidova ispred katedrale, a još više rušenjem kuća između Kaptola i jugozapadne kule.

Prijelaz između moderne izgradnje Dolca i stare strukture Opatovine.

Izgradnja ograda predvrtova ispred istočnog kaptolskog zida skriva i krivotvori doživljaj jedinog dugačkog vidljivog poteza kaptolske utvrde.

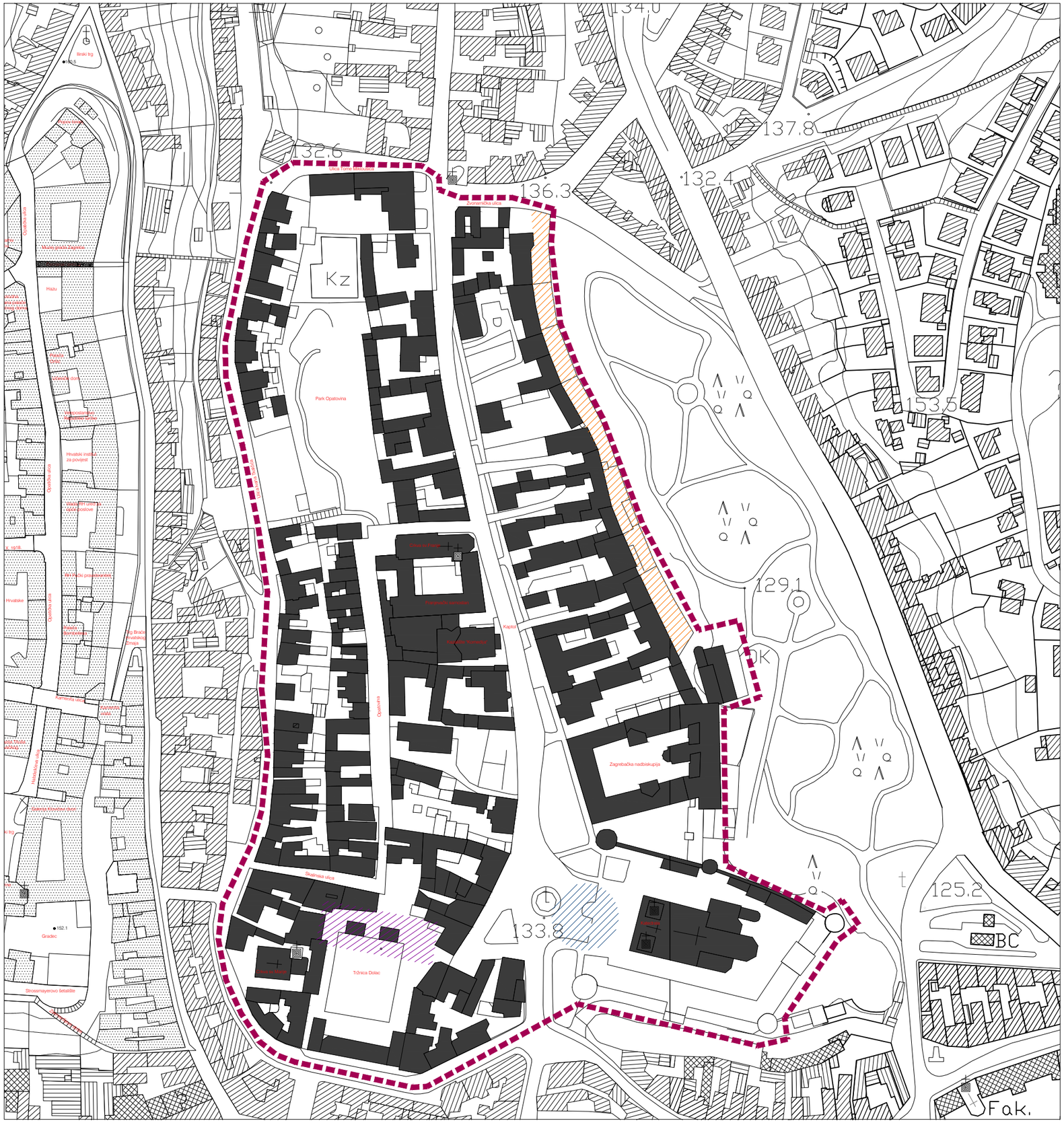
Irski trg
Ulica Tome Mikulića
Zoranićeva ulica
Park Opatovina
Kz
Opatovina
Kaptol
Zagrebačka nadbiskupija
Tržnica Dolac
Gradec
Strossmayerovo šetalište
Hrvatski institut za povijest
Hrvatske
Kamenita ulica
Nikolićeva ulica
Opatička ulica
Ilirski trg
Hazu
Ulica Ivana Lučića
Ulica Ivana Gundulića
Ulica Ivana Mažuranića
Ulica Ivana Tkalčića
Ulica Ivana Krnjevića
Ulica Ivana Lisinskog
Ulica Ivana Trnskog
Ulica Ivana Zajca
Ulica Ivana Zakmardi Dijankovečkog
Ulica Ivana Pavla II.
Ulica Ivana Pilara
Ulica Ivana Meštrovića
Ulica Ivana Kukuljevića Sakcinskog
Ulica Ivana Gorana Kovačića
Ulica Ivana Republike
Ulica Ivana Vidulića
Ulica Ivana Dežmana
Ulica Ivana Kozarca
Ulica Ivana Cankara
Ulica Ivana Milutinov

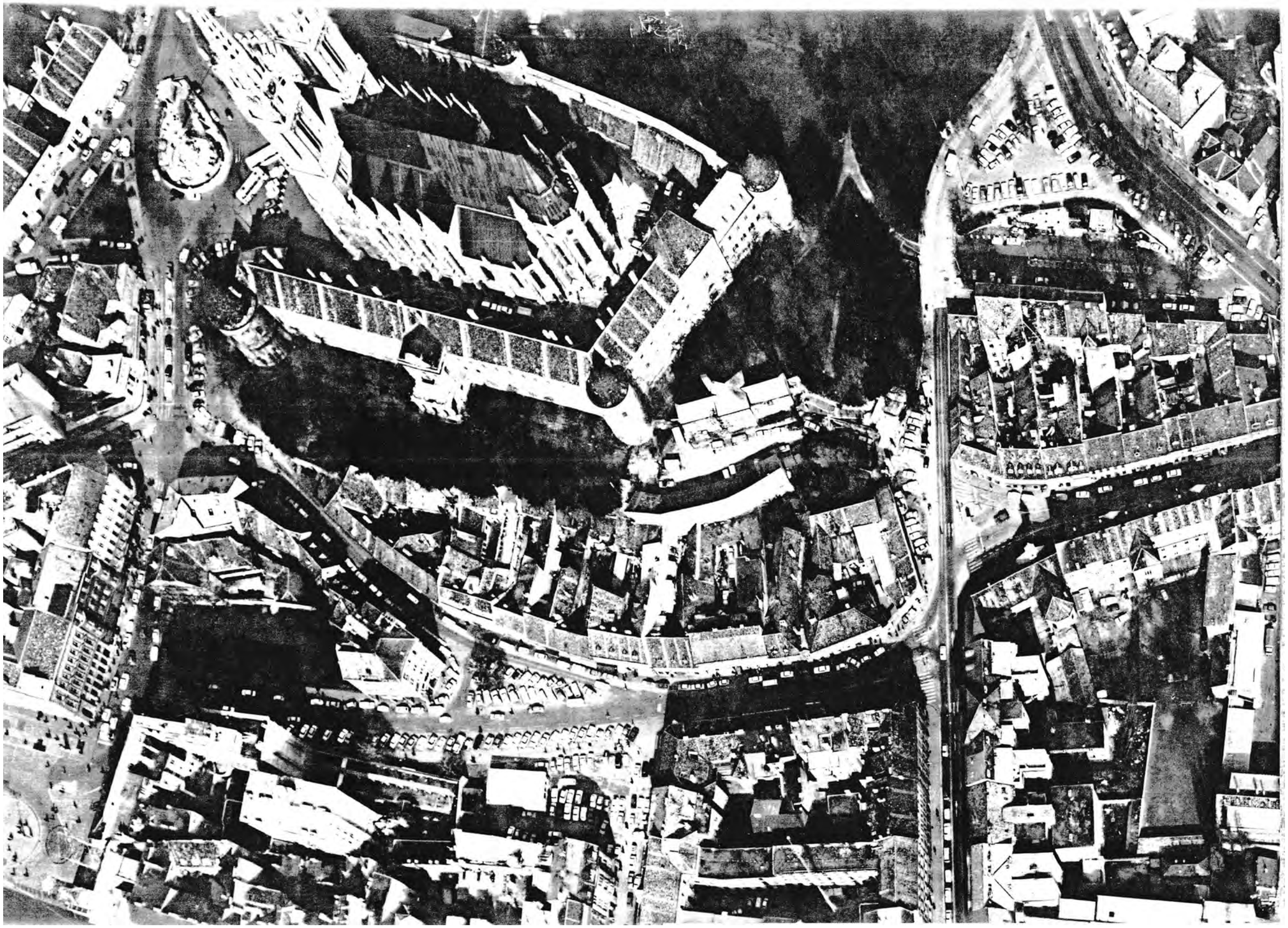

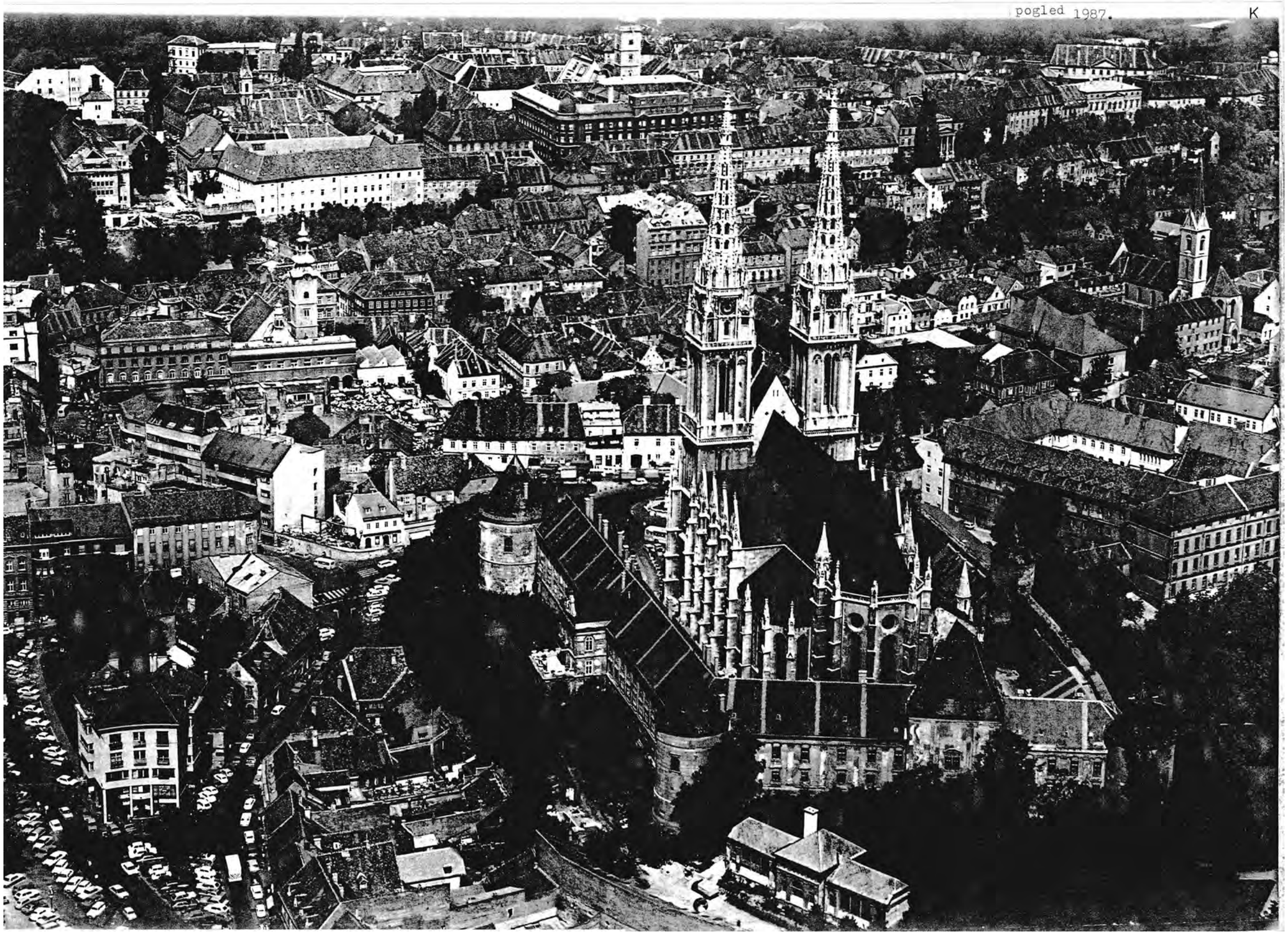
pogled 1987.
K

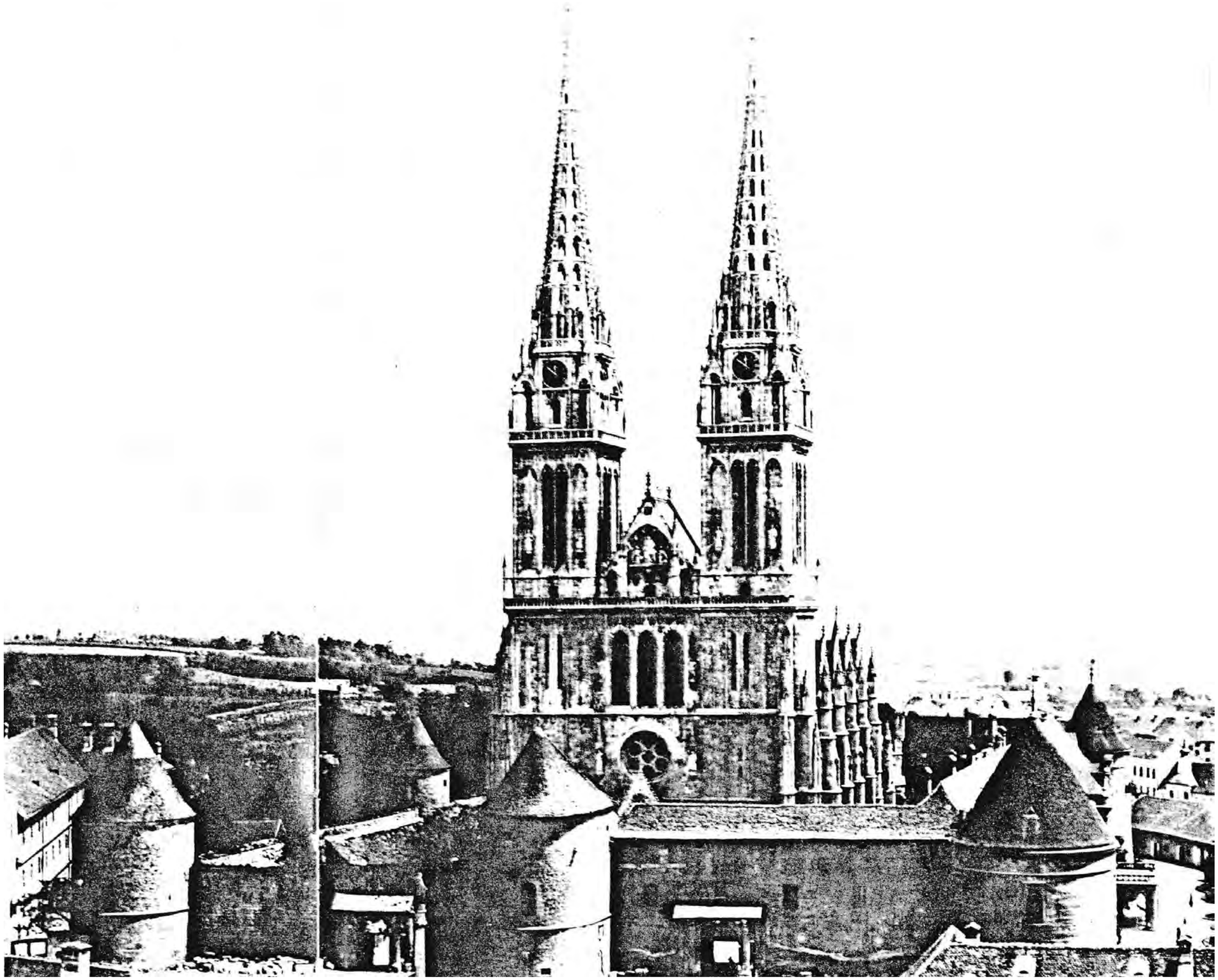

KATEDRALA I NADBISKUPSKI DVOR - POGLED S JUGOISTOKA 1860.GODINE

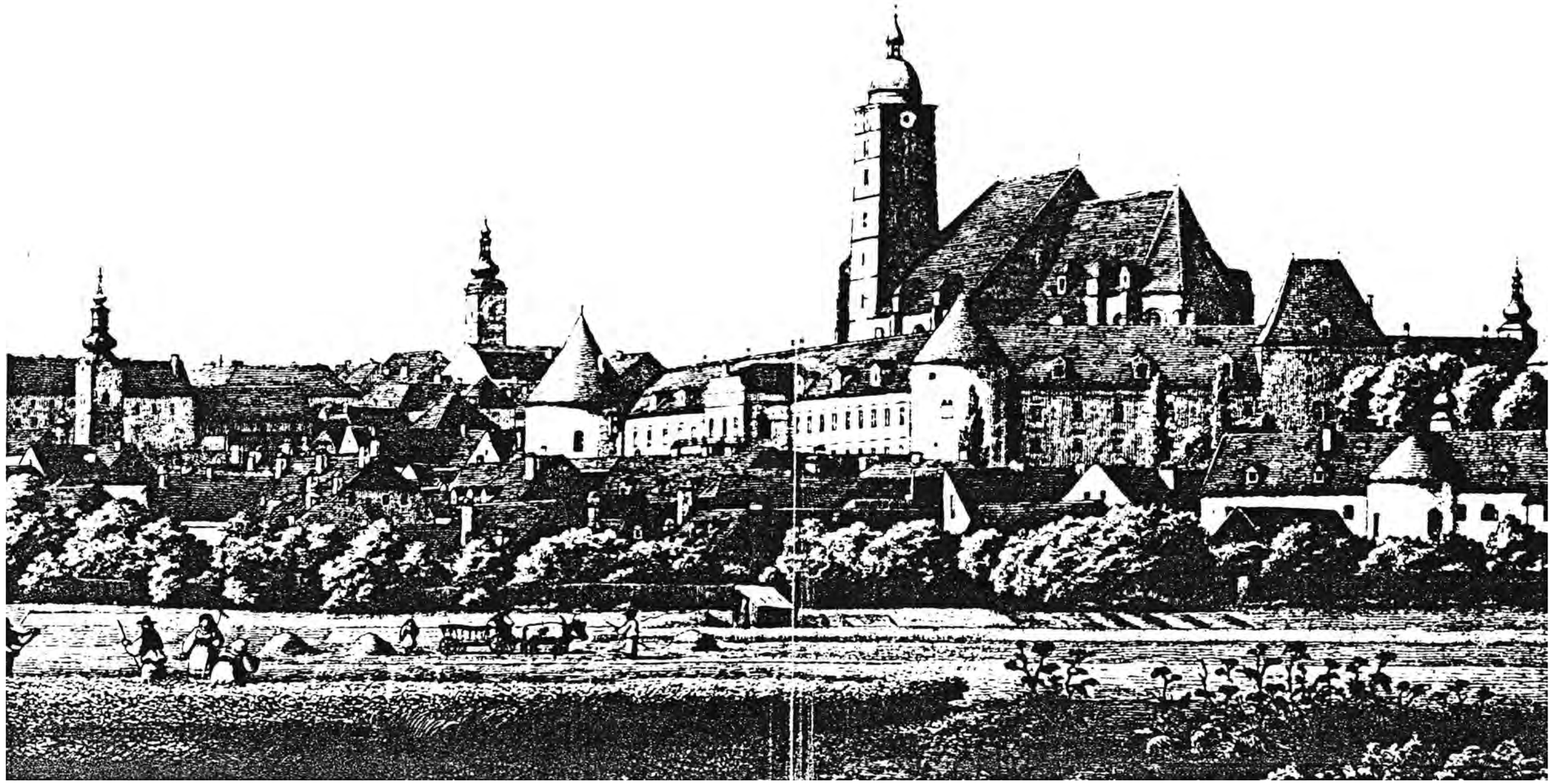

SJEVERNE KULE

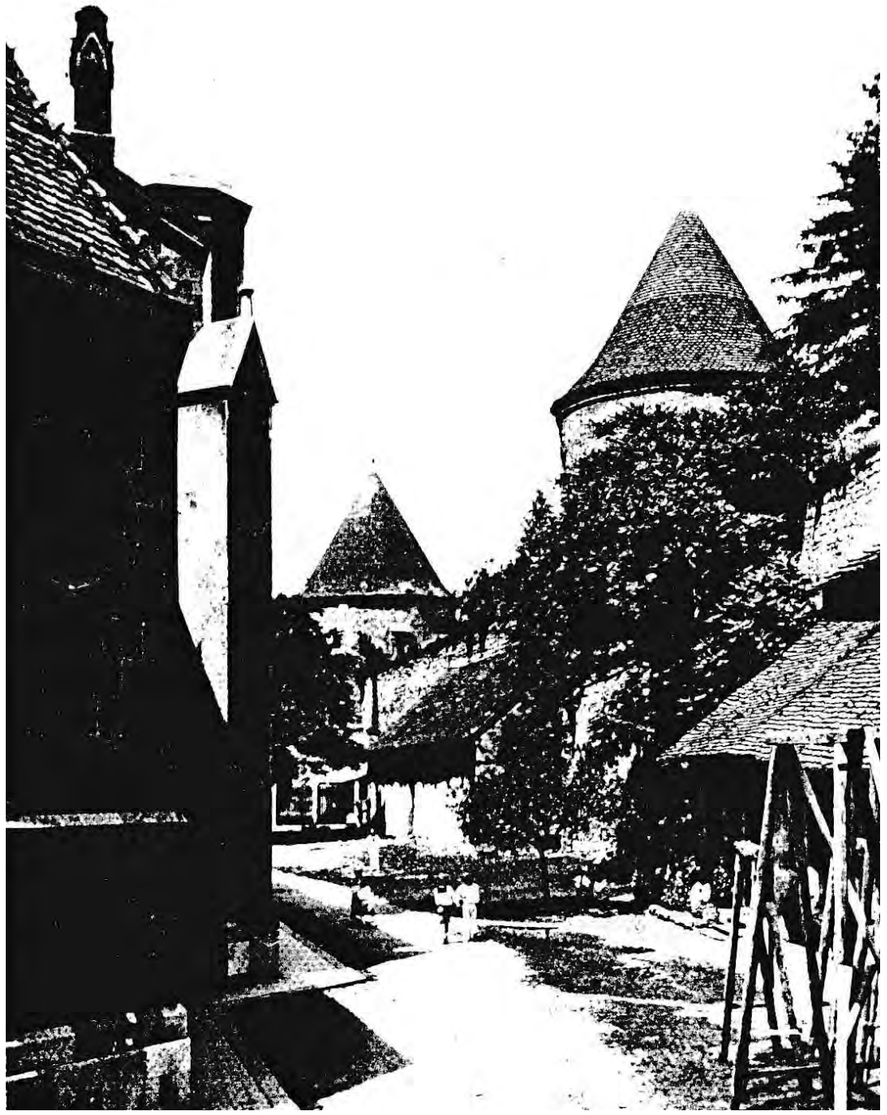

KAPTOLSKA KULA

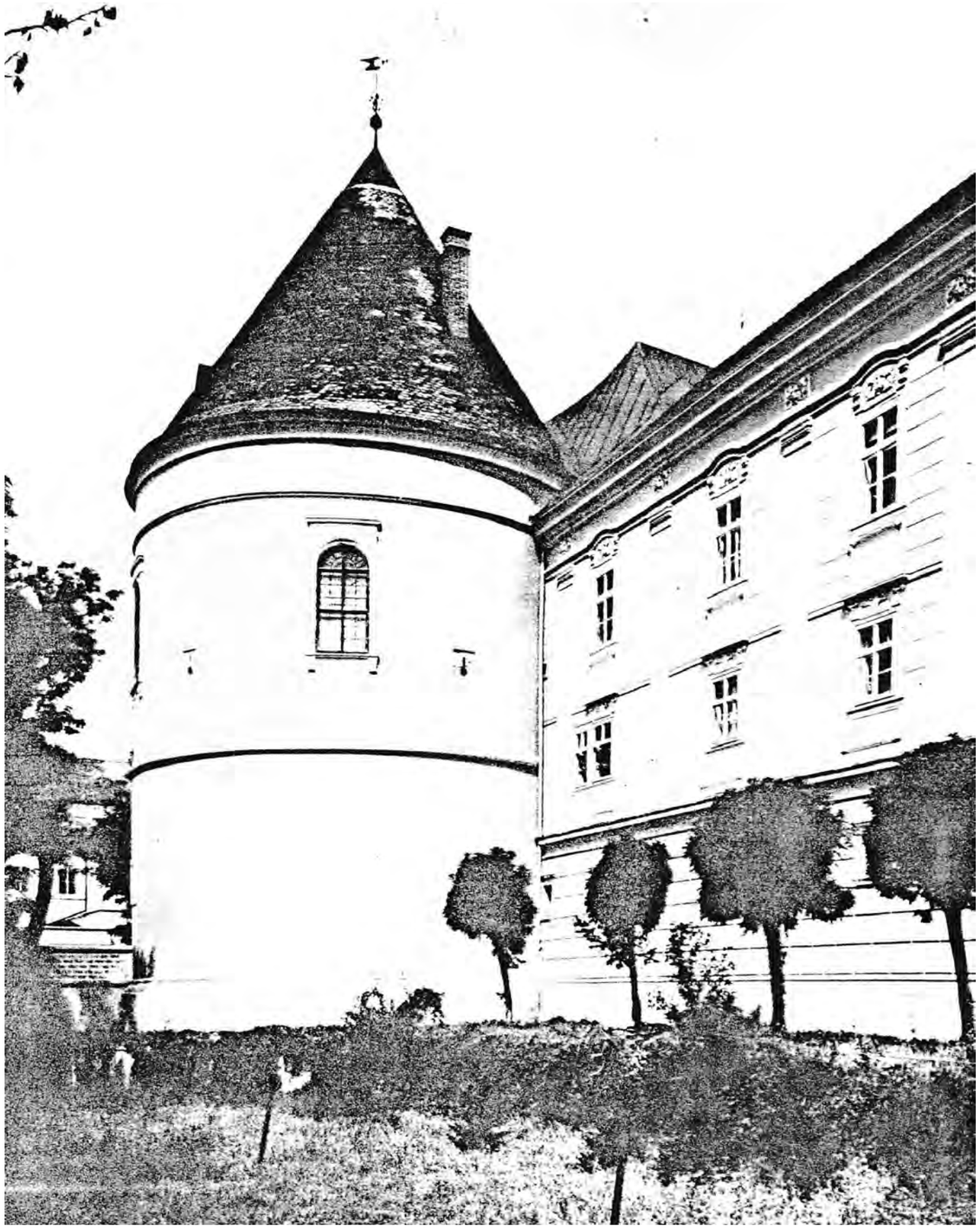

SJEVEROZAPADNA KULA (PRIŠLINOVA) STANJE 1911.GODINE

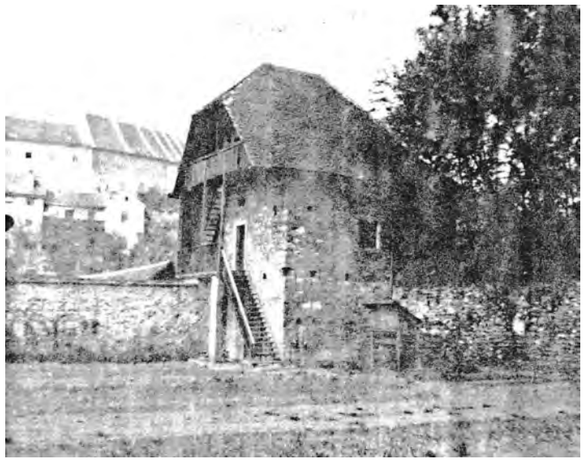

JEDNA OD DVIJU KULA SAGRA□ENIH OKO 1830. GODINE
UZ SJEMENIŠNU ZGRADU U PARKU RIBNJAK

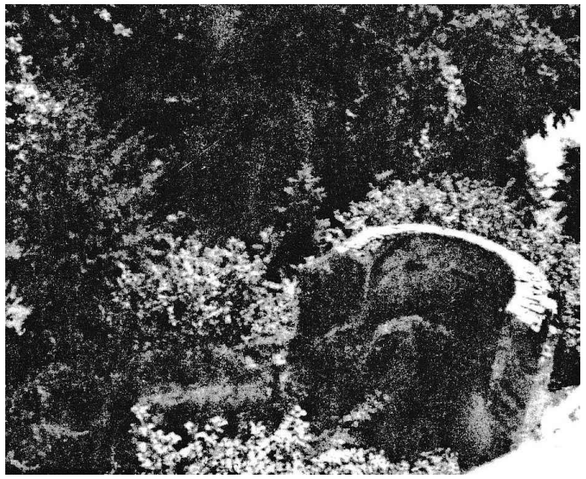

SJEVEROISTOČNA KAPTOLSKA KULA. POGLED IZ PARKA RIBNJAK

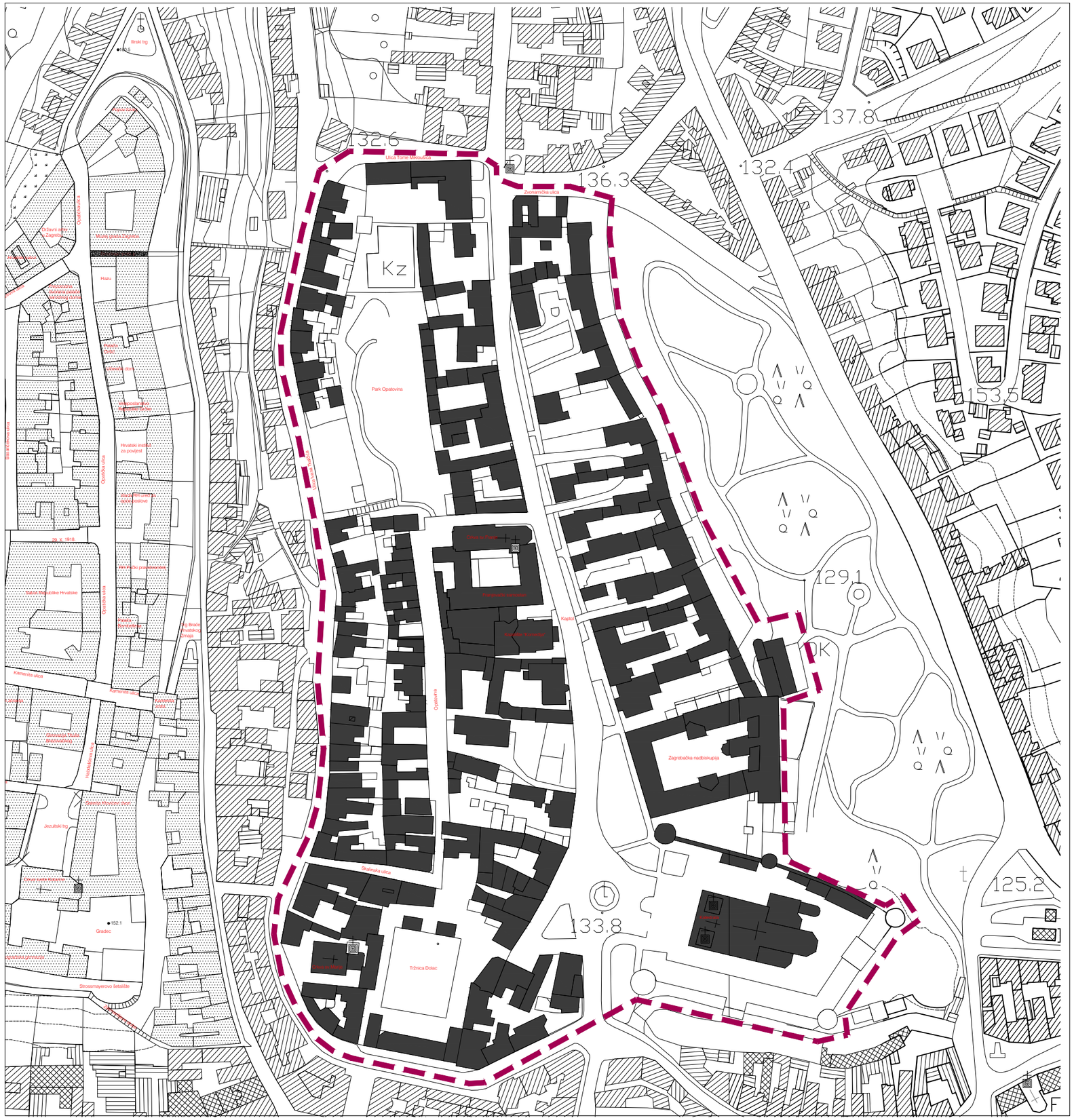
Birski trg
Ulica Tome Mihokovića
Zvonimirova ulica
Opatovina
Park Opatovina
Kz
Hazu
Hrvatski institut za povijest
Franjevački samostan
Kapitol
Zagrebačka nadbiskupija
Skalinska ulica
Tržnica Dolac
Gradec
Jezuitski trg
Strossmayerovo šetalište
Kamenita ulica
Ilica
Ilica ex Marulić
Ilica ex Prilaz
Ilica ex Mesnica
Ilica ex Vlaška
Ilica ex Ribnjak
Ilica ex Kaptol
Ilica ex Tkalčić
Ilica ex Gradec
Ilica ex Jezuitski trg
Ilica ex Kamenita ulica
Ilica ex Strossmayerovo šetalište
Ilica ex Trg Bana Jelačića
Ilica ex Trg Bana Josipa Jelačića
Ilica ex Trg Bana Josipa Jelačića
Ilica ex Trg Bana Josipa

LEGENDA

Analiza cijelovite pozicije bedema - postojeće stanje

- GRADSKA VRATA koja više ne postoje
- KULA koja više ne postoji
- BEDEM koji više ne postoji
- KULA koja djelomično postoji ali nije u originalnom obliku
- KULA postojeća
- BEDEM, u sklopu kojeg je postojeća izgradnja
- BEDEM postojeći

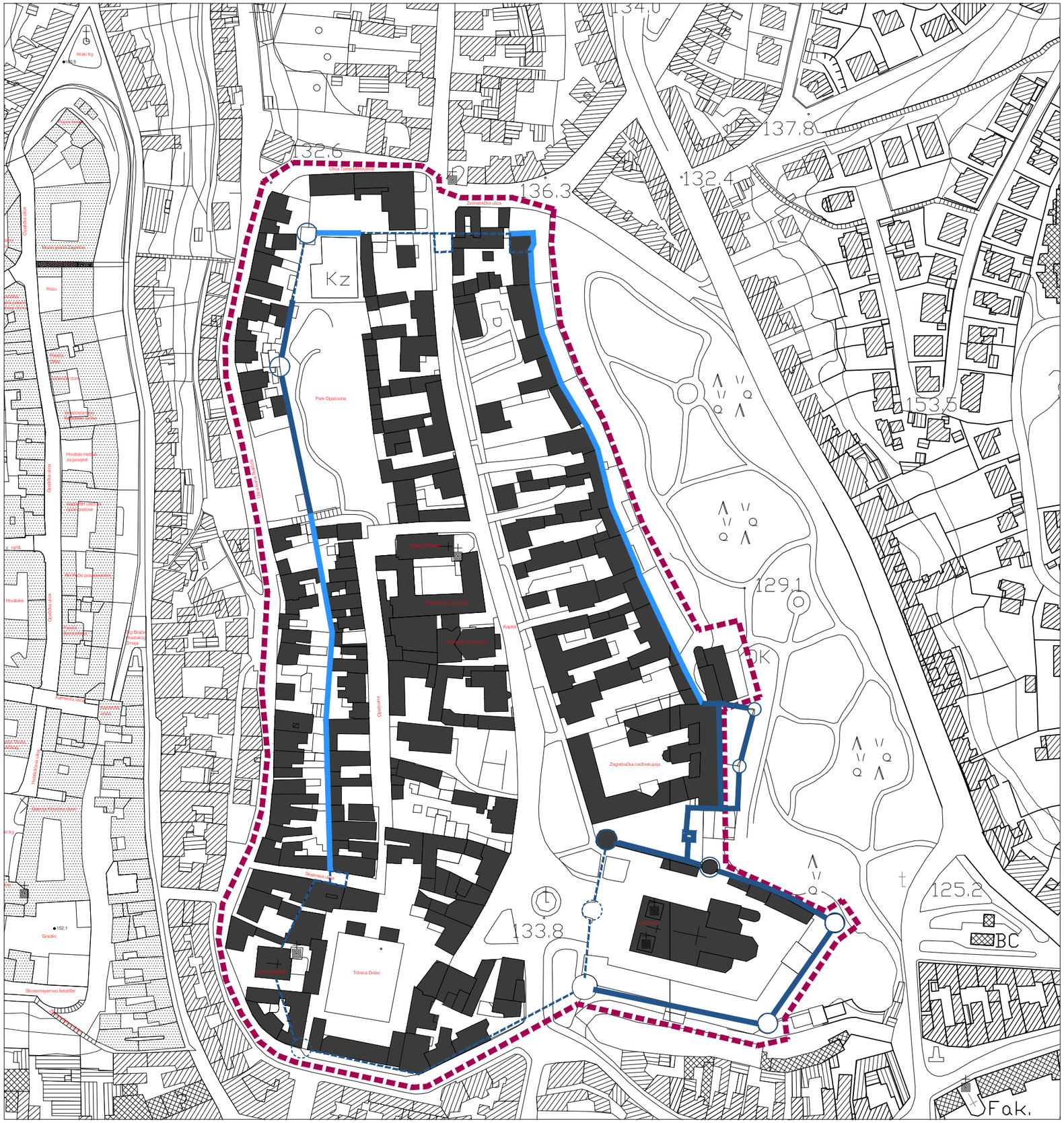
Irski trg
Ulica Tome Mikulića
Zoranićeva ulica
Park Opatovina
Kz
Opatovina
Kaptol
Zagrebačka nadbiskupija
Tržnica Dolac
Gradec
Strossmayerovo šetalište
Hrvatski institut za povijest
Hrvatske
Kamenita ulica
Nikolićeva ulica
Opatička ulica
Ilirski trg
Ulica Ivana Tkalčića
Ulica Ivana Lučića
Ulica Ivana Gundulića
Ulica Ivana Mažuranića
Ulica Ivana Krnjevića
Ulica Ivana Lisinskog
Ulica Ivana Zajca
Ulica Ivana Trnskog
Ulica Ivana Tišova
Ulica Ivana Meštrovića
Ulica Ivana Kukuljev

LEGENDA

Analiza cijelovite pozicije bedema - intervencije

- KULA rekonstrukcija
- BEDEM rekonstrukcija
- KOVANA OGRADA vraćanje nekadašnje povijesne ograde
- REVITALIZACIJA POSTOJEĆIH KOMUNIKACIJA definiranje i povezivanje tržnice Dolac i Opatovine sa s nastavkom na spojeve prema Tkalčevićevoj ulici

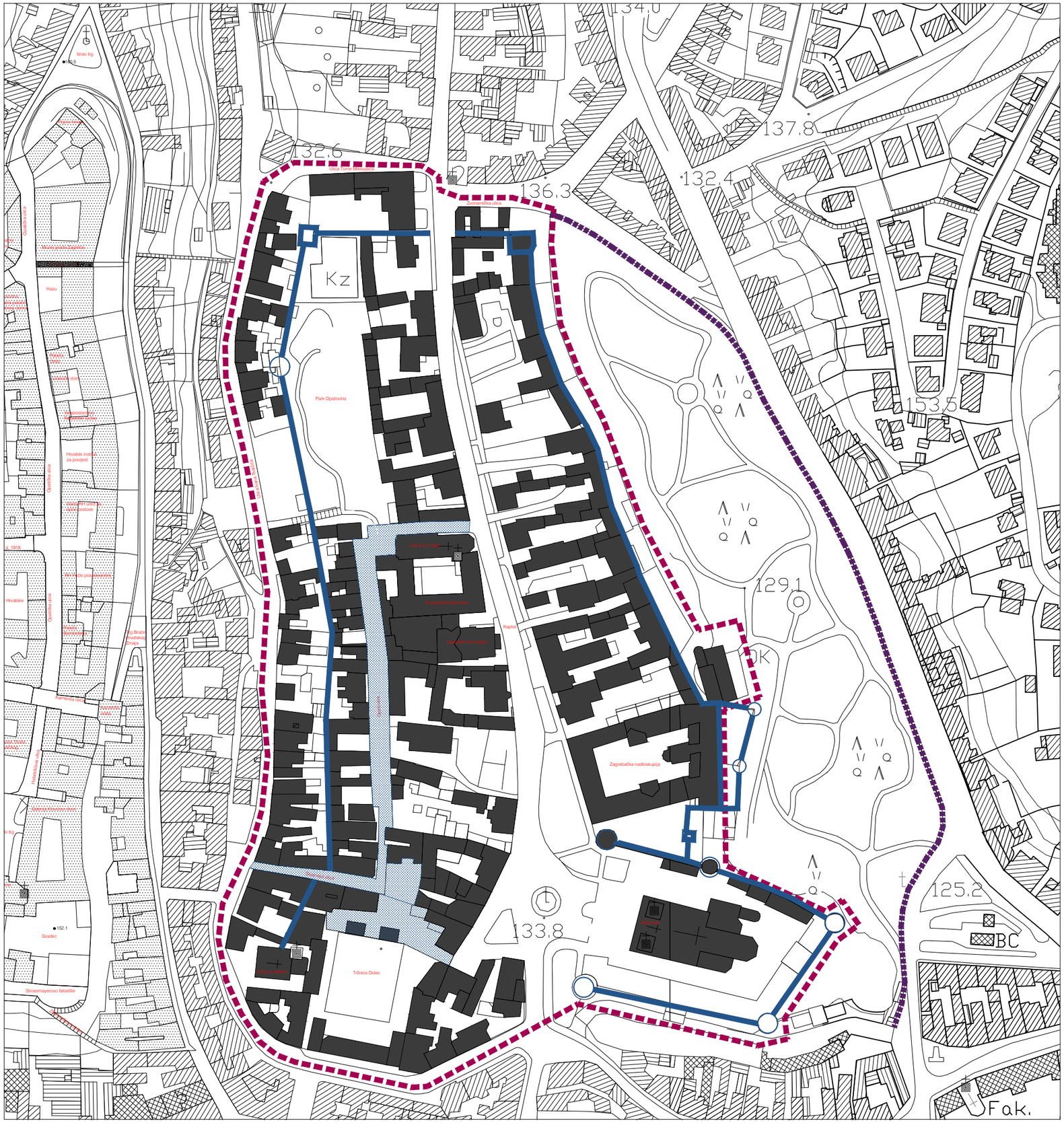
Irski trg
Ulica Tome Mikulića
Zoranićeva ulica
Park Opatovina
Kz
Tržnica Dolac
Zagrebačka nadbiskupija
Kaptol
Gradec
Strossmayerovo šetalište
Hrvatski institut za povijest
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Hrvatski prirodoslovni muzej
Hrvatski glagoljski muzej
Muzejski prostor Klovićevi dvori
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Hazu
Opatovina ulica
Tkalčićeva ulica
Ilica
Ivana Gundulića
Kamenita ulica
Nikolićeva ulica
Medićeva ulica
Gospodska ulica
Ul. Braće Hrvatskog Zmaja
Kamenita vrata
Kapelica Svetog Roka
Ul. Ivana Lučića
Ul. Ivana Mažuranića
Ul. Ivana Tkalčića
Ul. Ivana Gundulića
Ul. Ivana Kukuljevića Sakcinskog
Ul. Ivana Krstitelja
Ul. Ivana Pavla II.
Ul. Ivana Zakmardi Dijankovečkog

TOČKASTE MANJE INTERVENCIJE PRIVREMENOG UREĐENJA I POBOLJŠANJA NEUREĐENOG OTOKA
PRIMJER: KATEDRALSKI TRG - ZELENI OTOK OKO KOJEG SE PARKIRANJU DOSTAVNA VOZILA

SITUACIJA - POSTOJEĆE 1:50

PRIMJER:
postojeće stanje obuhvata

Postojeća niska metalna ograda oštećena je od dostavnih i servisnih vozila koja koriste prostor oko zelenog otoka radi parkiranja. Predlaže se uvlačenje zelenog otoka za cca 60 cm kako bi se stvorila asfaltirana pješačka površina između postojećeg parkinga i planiranog zelenog otoka. Zeleni otok ograđuje se niskim zidićem / klupom za odmor oblikovan u kuliru. Postojeće stablo se čuva i planira se sadnja dodatna 2 stabla. Elektroormar se postavlja na novu poziciju, oko koje se sadi grmlje i pokrivači tla.

PRIMJER:
oblikovanje zaštitnog zelenila
ispred zgrade muzičke akademije

Betonske žardinjere na pješačkoj površini s druge strane ceste zamjenjuju se visokim zelenilom s metalnim okvirom oko debla, koji se integrira u parternu obradu plohe.

SITUACIJA - PLANIRANO 1:50

PRESJEK KULIR ZIDIĆA
S NASLONOM / KLUPE

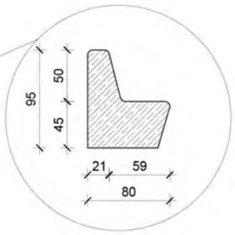

PRESJEK KULIR ZIDIĆA
BEZ NASLONA

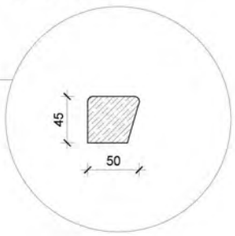

SITUACIJA - PLANIRANO
prostorni prikaz

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

TOČKASTE MANJE INTERVENCIJE PRIVREMENOG UREĐENJA I POBOLJŠANJA NEUREĐENOG OTOKA
PRIMJER: KATEDRALSKI TRG - ZELENI OTOK OKO KOJEG SE PARKIRANJU DOSTAVNA VOZILA

Svjetlosno zvučna instalacija – Potonule katedrale / Milenijski međaši, Plato Gradec 2022.

analize:
POLOŽAJ

scenariji:
BUDUĆNOST

STRUKTURA

ISKUSTVO

.

utjecaj postojeće strukture Gornjeg grada na planirani doživljaj

IDENTITET

SADRŽAJI

EVALUACIJA

.

uloga područja Gornjeg grada u organizaciji sadržaja grada Zagreba

PREOBRAZBA

KORIŠTENJE

KONTAKTNO PODRUČJE

.

utjecaj područja Donjeg grada, istočnog/zapadnog dijela Zagreba i podsljemenske zone na Gornji grad

PROGRAM

PROSTOR

DOŽIVLJAJ

.

percepcija područja Gornjeg grada kao prepoznatljivog urbanog prostora

SUSTAVI

OSJETILA

AMBIJENTI

MATERIJAL

.

Karakteristike koje utječu na rezilijetnost urbane strukture Gornjeg grada:

/Raznolikost

Investicijska privlačnost i zdrav način života povezan je s raznovrsnim korištenjem i načinom kretaja [1]. Raznolikost oblika je također jednako važna, čak i izvan određene funkcije i sadržaja. Način na koji je prostor pregrađen i podijeljen može dati prostoru Gornjeg grada intrinzičnu sposobnost prenošenja raznolikosti što implicira neometani razvoj bez obzira na prirodne nepogode, promjene u ekonomiji, kulturi i tehnologiji.

/Umreženost

Protok unutar sustava, kroz sustave i njihova povezanost uvelike utječu na kretanje ljudi, intezivitet aktivnosti, odražavanje životnosti i dobrog korištenja prostora. Strukturne veze i veća povezanost između elemenata urbanog tkiva uglavnom su važniji od funkcije i oblika samih elemenata.

/Zalihost

Osigurava kontinuitet kroz dostupnost i raspoloživost zamjena pri čemu tema nije samo multipliciranje funkcija jer je stupanj interne varijabilnosti unutar svake funkcionalne grupe [2] ono što sustavu daje sposobnost korištenja alternativnih putova i resursa kada su osnovni izgubljen [3].

/Modularnost

Opisuje sustav u kojem su sadržaji međusobno organizirani na način decentraliziranih podsustava. Kod takvih sustava moduli su iznutra povezani snažnim unutarnjim vezama kratkog dometa, dok ih izvana drže relativno slabe veze dugog dometa [4]. Pojedinačno je svaki modul sadržajno i funkcionalno jedinstven i neovisan, dok su kao cjelina relativno zavisni [5]. Na taj način, zahvaljujući relativnoj autonomiji, svaki modul ili podsustav je zaštićen od pretjerane povezanosti.

/Učinkovitost

U složenim sustavima učinkovitost ne proizlazi iz procesa pojednostavljenja već zahtijeva povećanje strukturalne složenosti u svakoj kategoriji - raznolikosti, umreženost, zalihost, modularnost. U urbanoj strukturi učinkovitost je povezana s hijerarhijskom organizacijom različitih urbanih elemenata i zahtijeva da se na svim razinama osigura ista razina složenosti. Izravna posljedica dinamičnog djelovanja među kategorijama je rezilijentnost urbane strukture bez obzira na promjenjive društvene, ekonomske i prirodne okolnosti.

REZILIJENTNOST NA RAZINI :

mjerila parcele

U stvaranju rezilijentnosti ključnu ulogu ima parcela koja može horizontalno i okomito primiti različite funkcije temeljne za raznolikost. Male parcele su općenito fleksibilnije za prilagodbu i promjenu namjene što ih čini omiljenom lokacija za kreativne industrije svih vrsta. Istovremeno manji broj većih parcela nudi savršenu predispoziciju za specijalizirane funkcije. Različite veličine parcela pružaju mogućnosti ulaganja kod različitih grupa investitora što dovodi do dinamičnog tržišta. Planiranjem konstelacija u kojima se slični sadržaji istovremeno koriste na različite načine pod uvijetom da su redudantni u smislu ako jedan ne uspije, drugi mogu opstati promiče se sposobnost mjesta i ljudi da se jednostavno i brzo samoorganiziraju i reorganiziraju. Budući da je svaka parcela ispunjena nezavisnom funkcijom i podliježe režimu autonomnog vlasništva, parcele uglavnom funkcioniraju kao modularni elementi: sagledavajući ih pojedinačno, funkcionalno i geometrijski međusobno su neovisne ali budući da se sve oslanjaju na istu mrežu istvremeno su povezane. Jednostavnija geometrija parcela općenito je pogodnija za stvaranje koherentnih urbanih cjelina.

ruba ulice

Rubovi ulica su sučelje između parcela i ulica odnosno javnih i privatnih sadržaja. Raznolikost rubova ulica je odraz raznolikosti susjednih ulica. Pod uvjetom da je izgrađen dobar odnos između hijerarhije ulica i uzorka parcela, ulično pročelje postaje sastavni dio složenosti urbanog pejzaža što rezultira većom urbanom učinkovitosti. Rubovi ulica presudni su za modularnost i stupanj autonomije. Međuovisnost modula dijelomično ovisi o stupnju propusnosti za različite vrste tokova. Rubovi ulica koji se nalaze na glavnim prometnicama zahtijevaju veću propusnost kako bi podržali kontinuiranu interakciju između javnog i privatnog prostora. S druge strane, pretežno stambene ulice ne trebaju isti intenzitet razmjene, stoga je za njih karakterističan niži stupanj propusnosti.

mjerila ulice

Rezilijentnost ulice ovisi o njihovom položaju unutar šire mreže, rasporedu i pojedinačnim geometrijskih karakteristikama[6]. Način na koji je ulica povezana s ostalima u sveobuhvatnoj uličnoj mreži određuje njenu središnju ulogu, što ima izravan utjecaj na njen potencijal u stvaranju dinamike prostora koja je ključna za urbani život. Ulične mreže se mijenjaju i rastu s vremenom te imaju tendenciju pokazivati rekurzivne karaktere: na primjer, centralnost teži zakonu snage koji uključuje globalnu povezanost i lokalno grupiranje [7]. Takva je urbana struktura organizirana na način da uključuje nekoliko gradskih glavnih priključaka koji dopiru do šireg regionalnog konteksta, nekoliko lokalnih glavnih ulica koje povezuju okruge i susjedstva te mnoge lokalne ulice vrlo prohodne u pogledu mjerila čovjeka. Kada ulične mreže imaju mnogo čvrsto povezanih podmreža, povezanih jedne s drugima tada ih karakterizira modularnost, ključna za rezilijentnost (pod uvjetom da je modularnost u dobroj ravnoteži s umreženjem). Raspored ulica u kojima prevladavaju četverosmjerna raskrižja i nekoliko slijepih ulica dopušten je najveći izbor kretanja uz stvaranje malog broja džepova u kojima je kretanje smanjeno. Budući da bi učinkovita ulična mreža trebala svaku lokaciju u gradu učiniti lako dostupnom s bilo koje druge lokacije, ovakva struktura pruža veću rezilijentnost u usporedbi sa situacijom gdje su slijepe ulice prevladavajuće s obzirom da u tom slučaju čak i mjesta u neposrednoj blizini rezultiraju nepovezanošću. Kada je redundantnost puta velika, ljudi imaju mogućnost izbora [8]. Osim toga, redundantnost staze pomaže u smanjenju utjecaja gubitka ključnih veza: kada je ulica zatvorena, tokovi uspijevaju zaobići prekid preko sporednih staza. Više ulica s više raskrižja stvara bolju cirkulaciju i omogućuje više ruta iz čega proizlazi veća raznolikost i varijabilnost upotrebe.

područja

Stupanj autonomije omogućuje opskrbu područja osnovnim potrebama bez pretjerane ovisnosti o vanjskim izvorima, s druge strane, povezanost sa širim urbanim kontekstom omogućuje pristup širem spektru funkcija. S aspekta šireg urbanog mjerila, dostupnost raznolikih prijevoznih sredstava i zalihosnih modalnih opcija za kretanje kroz područja ne samo da povećava izbor u smislu odredišta i oblika mobilnosti, već se time stvara važna sinergije u različitim razmjerima: različite infrastrukture ne djeluju samostalno, već kao višestruke mreže u kojima jačaju jedni druge, stvarajući središnja čvorišta u sustavu.

[6] Liuzzma 2015. Analyzing resilience of urban networks: a preliminary step towards more flood resilient cities. Nat. Hazards Earth Syst. Sci., 13, 221–230
[7] Strano 2012. Urban growth: Modelling street network growth in Manhattan (1642–2005) and Barcelona (1260–2008). Front. Built Environ., Sec. Urban Science
[8] Mehaffy, Wood / Dovey. 2015. Design for a Living Planet. Settlement, Science, and the Human Future

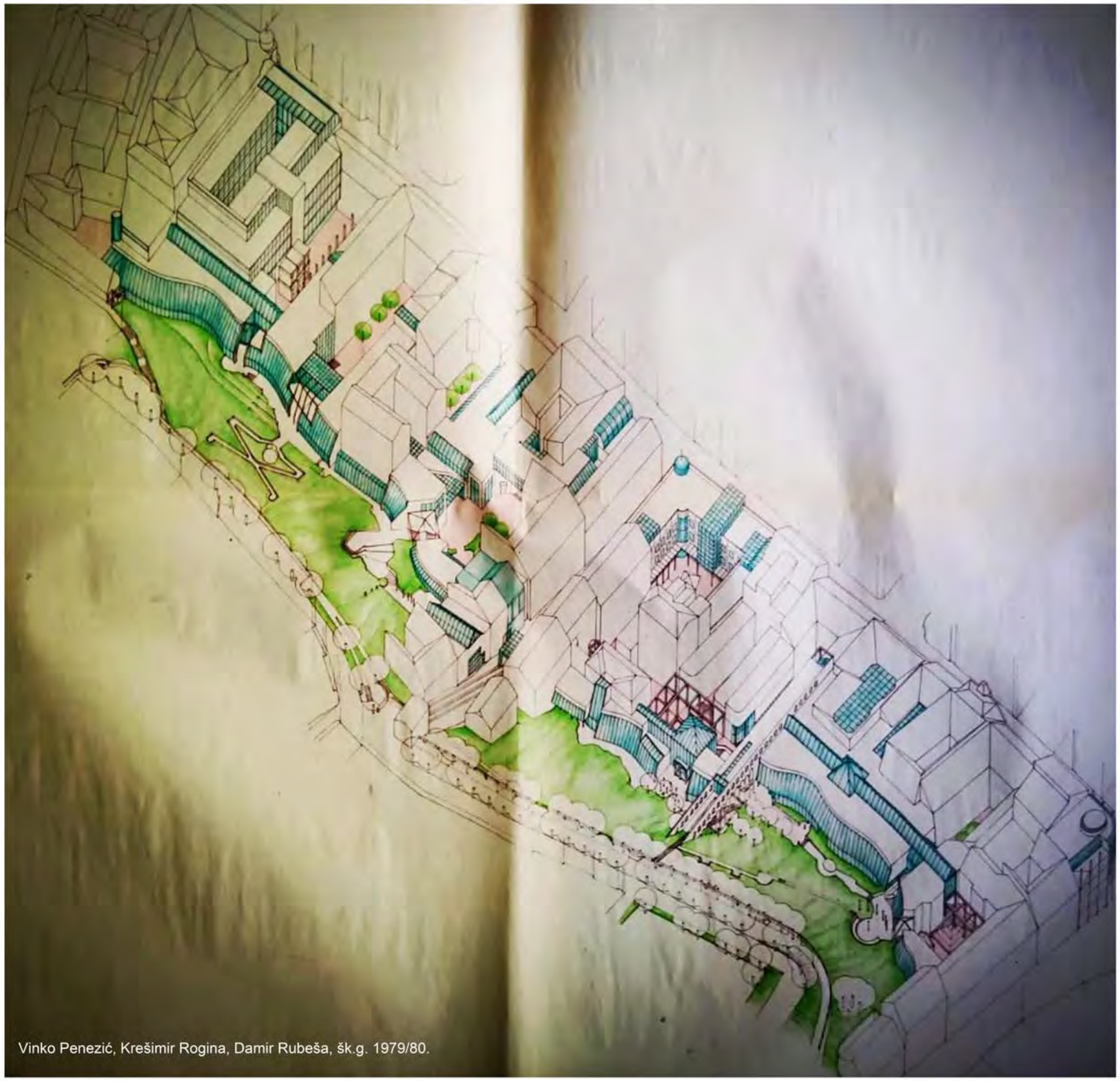

Vinko Penezić, Krešimir Rogina, Damir Rubeša, šk.g. 1979/80.

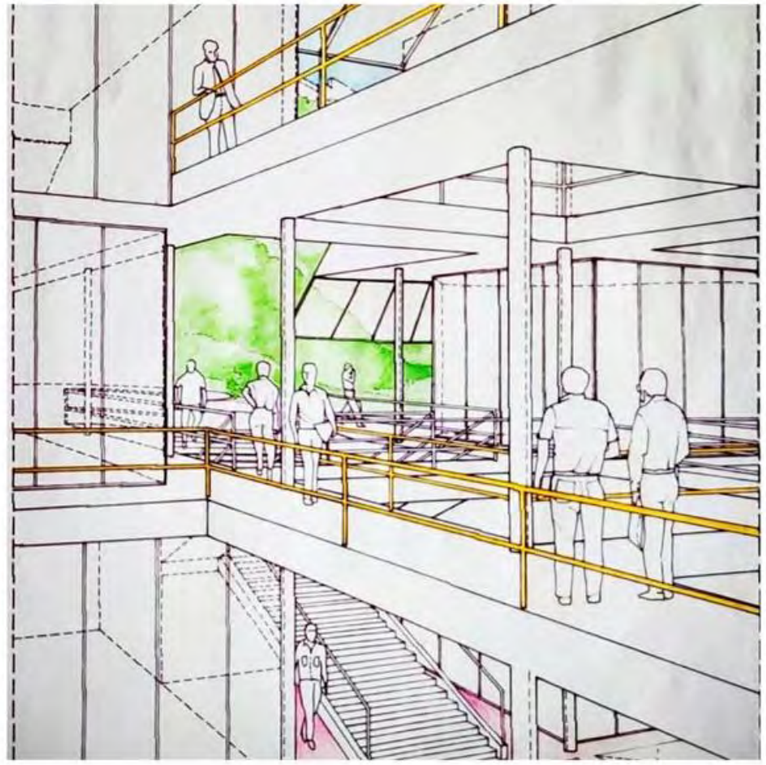

Vinko Penezić, Krešimir Rogina, Damir Rubeša, šk.g. 1979/80.

PROCES

Faza studije provjere izvedivost i koherentnosti projekata

VIZIJA

Predstavljanje primjere dobre prakse i komparaciju različitih mogućnosti s ciljem izražavanja 'ih vrijednosti i narativa

KONCEPT

Predstavlja odnos konteksta, programa i njegove transformacije

PROGRAM

Identificiranje ciljeva i prednosti na temelju želja stanovnika u skladu s postojećim stanjem i ·ɛtskim trendovima

KONTEKST

Ne predstavlja samo materijalni prostor već načine postojanja i karakteristike društva s kojima se projekt suočava

HARDWARE = SOFTWARE Reprogramiranje Gornjeg grada Rebrendiranje Gornjeg grada

Sanacija stanja nastalog potresom i društvenom nebrigom

Male prostorne intervencije - točkasto planiranje gradskih leftovera

Damjan Tadić / CROPIX

IZVADAK IZ POSTOJEĆE PLANSKE DOKUMENTACIJE

Promet

gradska avenija — glavna gradska ulica — gradska ulica — biciklistička staza

koridor javnoprometnih površina — pruga tramvaja/podzemna dionica — tunel Grič (podzemno)

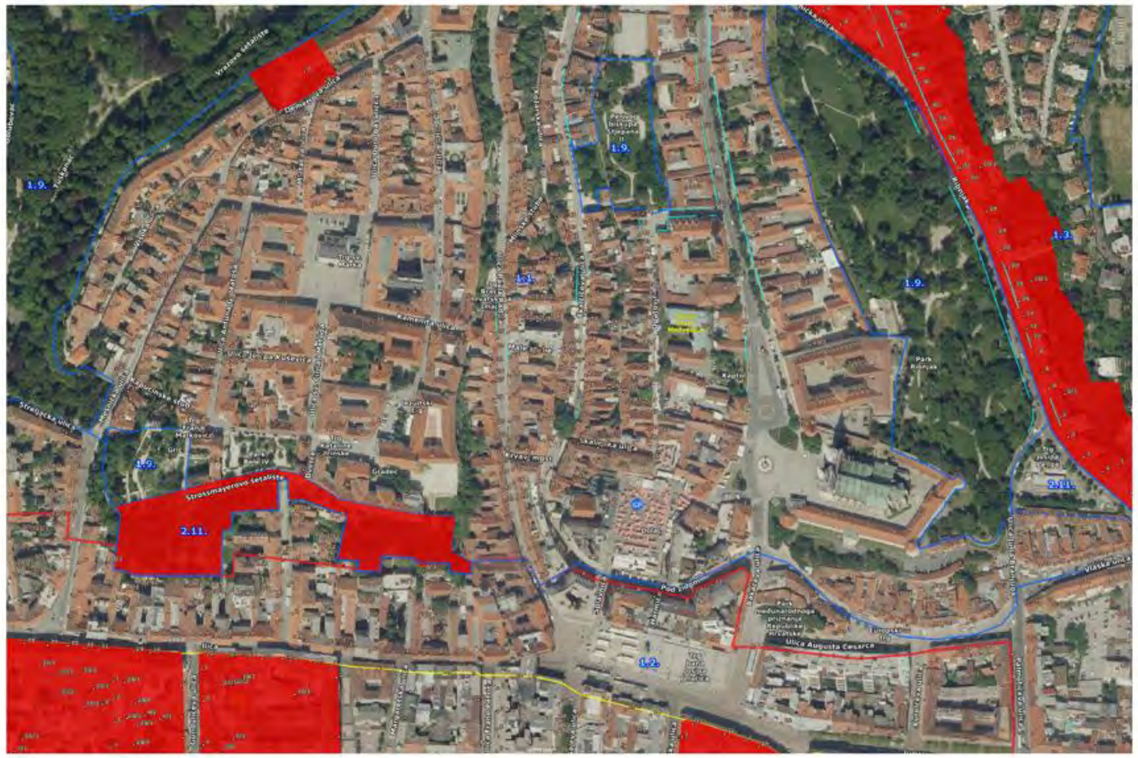

Urbana pravila

Korištenje i namjena površina

TUMAČ PLANSKOG ZNAKOVLJA - GUP GRADA ZAGREBA

Urbana pravila

1. VISOKOKONSOLIDIRANA GRADSKA PODRUČJA

1.1 Zaštita i očuvanje povijesnih graditeljskih cjelina
1.2 Zaštita, uređenje i dogradnja u povijesnim gradskim cjelinama
1.3 Zaštita, uređenje i dogradnja osobito vrijednog središnjeg dijela podsljemenskog područja
1.9 Zaštita, održavanje i njegovanje parkova i park šuma

2. KOKONSOLIDIRANA GRADSKA PODRUČJA

2.11 Uređenje javnih zelenih površina

Korištenje i namjena površina

D	javna i društvena namjena
D4	javna i društvena namjena - predškolska
D5	javna i društvena namjena - školska
D7	javna i društvena namjena - kulturna
D8	javna i društvena namjena - vjerska
M1	mješovita namjena - pretežito stambena
M2	mješovita namjena - pretežito poslovna
Z	zaštitne zelene povšine
Z1	zaštitne zelene povšine - javni park
Z4	zaštitne zelene povšine - tematske povšine
S	stambena namjena

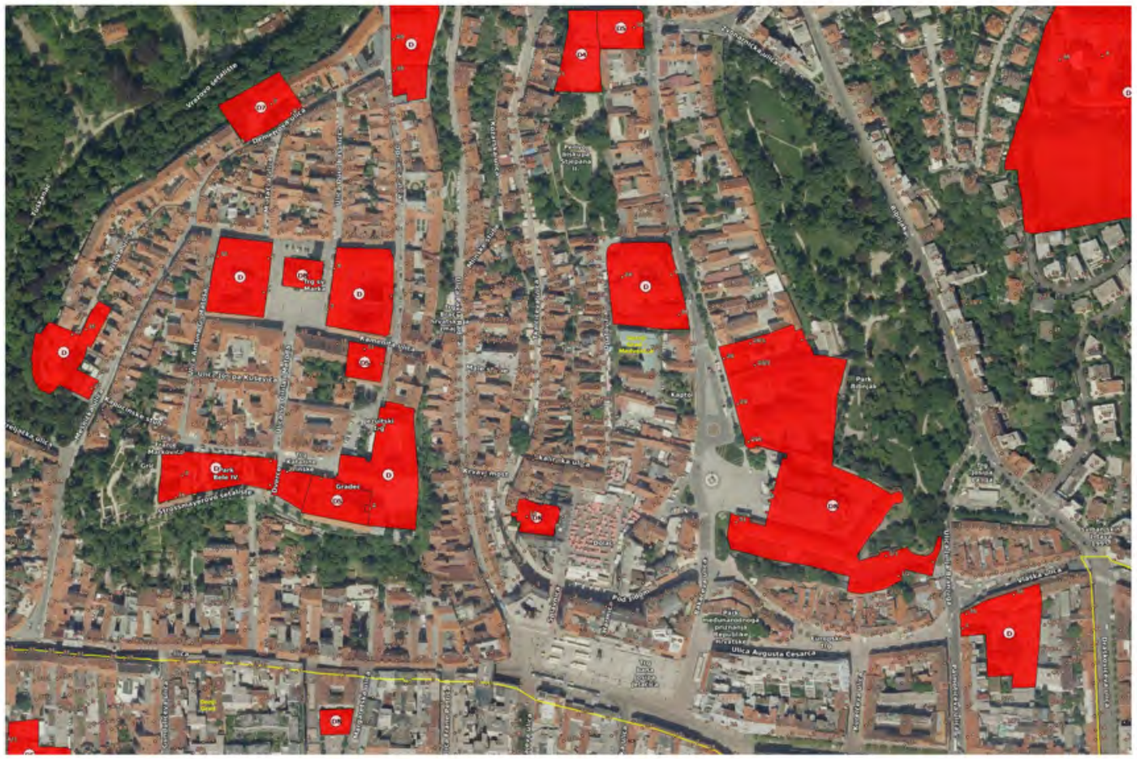

Gospodarstvo

D-javna i društvena namjena

D4 - javna i društvena namjena - predškolska
D7 - javna i društvena namjena - kulturna

D5 - javna i društvena namjena - školska
D8 - javna i društvena namjena - vjerska

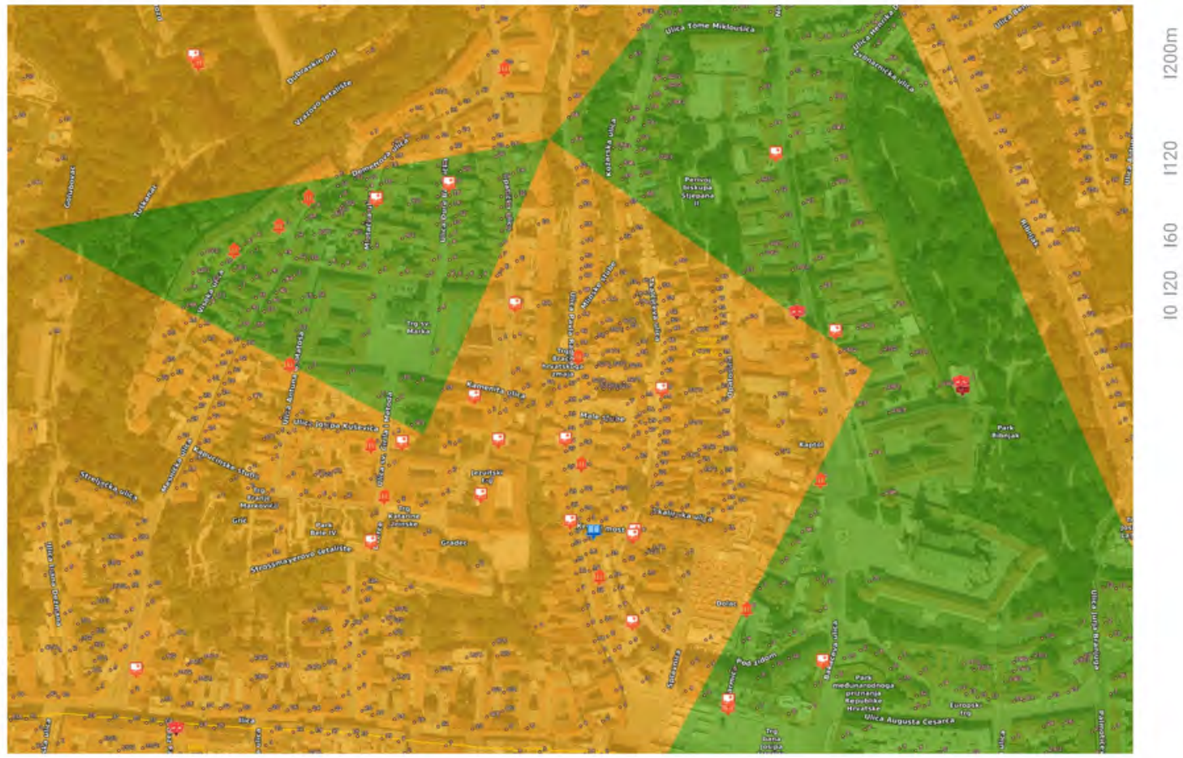

Kultura i nagib terena

muzeji
galerije
kazališta
knjižnice
kinematografi
centri za kulturu i narodna sveučilišta

nagibi:
manji od 3,5 %
3,5 - 8,8 %
nadmorska visina 100-200

Promet - stajališta

Tramvajska stajališta ZET
Autobusna stajališta ZET
Taxi stajališta
Nextbike stanice

Priroda i urbano zelenilo

Zaštićeni dijelovi prirode
PA spomenik parkovne arhitekture

Prirodna područja preporučena za zaštitu
PA spomenik parkovne arhitekture

staze
stabla

Kultura

sustav zaštite: A B C

graditeljski sklop

arheološko područje

Gornji grad i Kaptol

Donji grad

Područje planski regulirane rezidencijalne izgradnje do pol. 20.st

Sustav zaštite

Civilna građevina

Sakralna građevina

Sustav zaštite „A"
Područje dobro očuvane i osobito vrijedne povijesne strukture

Sustav zaštite „B"
Područje očuvanog karaktera i pojedinih vrijednih elemenata povijesne strukture

Spomenici kulture - arheološko područje

Prostorni razmještaj stanovnika

prosječna starost stanovnika 44-46
gustoća stanovnika po hektru 20-60

udio visokoobrazovanih 45 - 50%
udio nezaposlenih 4,7%

prosječan broj osoba u kućanstvu 2,3 - 2,5
prosječan površina stana 75 - 85m2

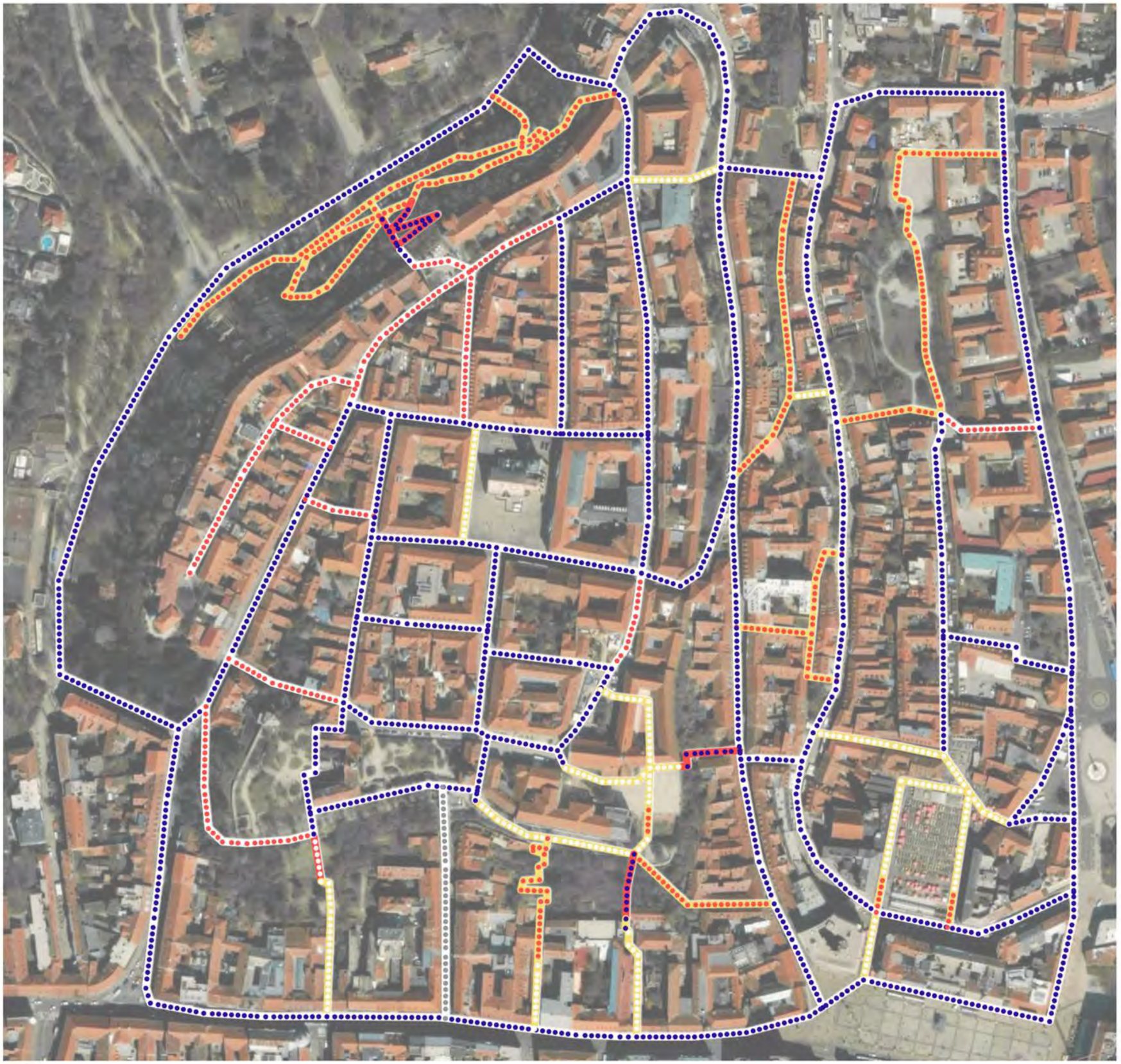

legenda :

postoječe
kolno pješačka
pješačka (prohodna za invalide)
pješačka (neprohodna za invalide)

planirano
pješačka (prohodna za invalide)

0 10 30 60 100m

Površina promatranog područja :
320 477 m2

Namjene:
D, D4, D5, D6, D7, D8,
M1, M2,
Z1, Z4

Urbana pravila:
1.1., 1.9., 2.11.

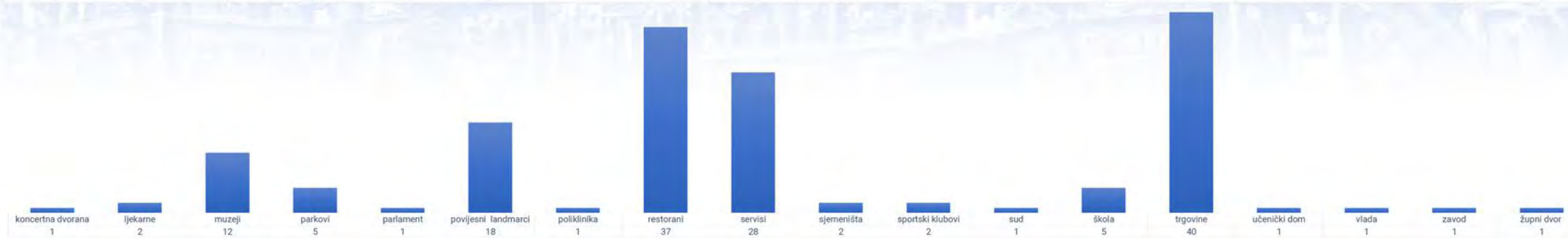

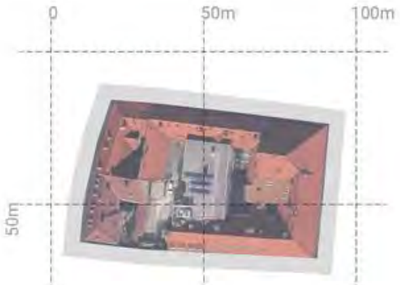

1 ukupna površina : 3569 m2
površina izgrađenog partera: 2971 m2
rub ulice: 243 m
namjena: M2
sadržaji:

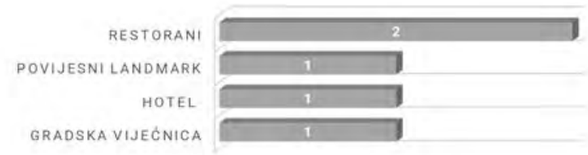

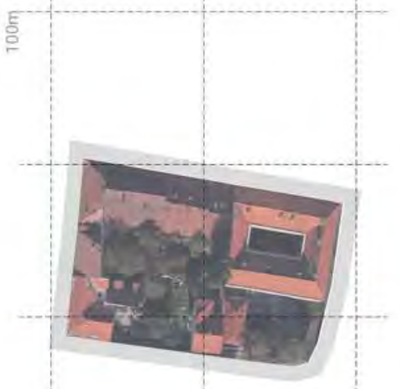

2 ukupna površina : 4820 m2
površina izgrađenog partera: 2919 m2
rub ulice: 280 m
namjena: M2
sadržaji:

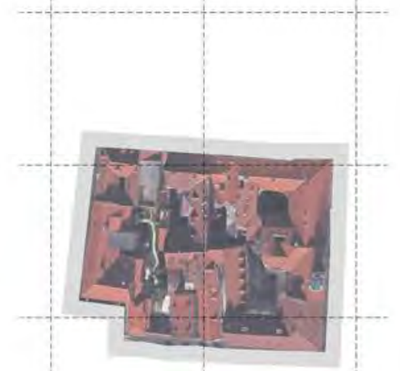

3 ukupna površina : 4889 m2
površina izgrađenog partera: 3752 m2
rub ulice: 286 m
namjena: M1
sadržaji:

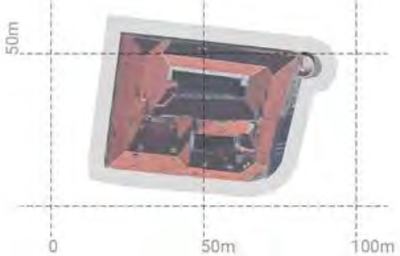

4 ukupna površina : 2688 m2
površina izgrađenog partera: 2070 m2
rub ulice: 212 m
namjena: M2
sadržaji:

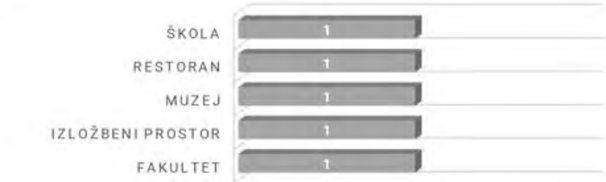

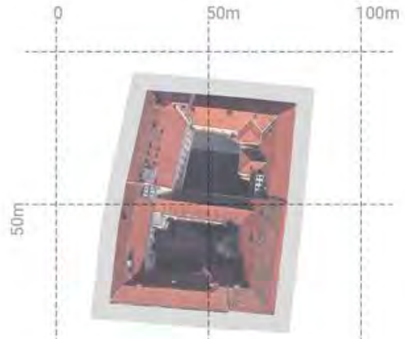

5 ukupna površina : 3791 m2
površina izgrađenog partera: 2907 m2
rub ulice: 247 m
namjena: D
sadržaji:

6 ukupna površina : 4281 m2
površina izgrađenog partera: 751 m2
rub ulice: 264 m
namjene: D8, M1
sadržaji:

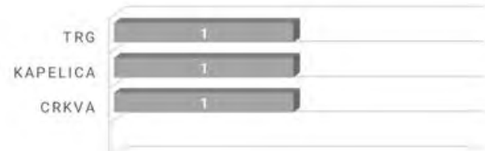

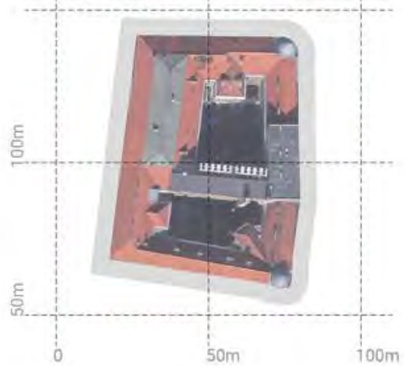

7 ukupna površina : 4549 m2
površina izgrađenog partera: 3530 m2
rub ulice: 271 m
namjena: D
sadržaji:

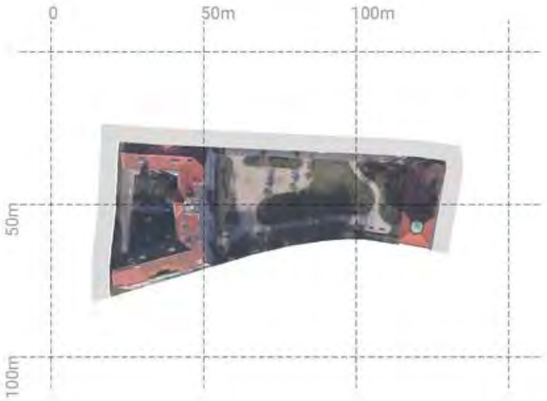

8 ukupna površina : 3830 m2
površina izgrađenog partera: 1123 m2
rub ulice: 299 m
namjena: D
sadržaji:

9 ukupna površina : 19297 m2
površina izgrađenog partera: -
rub ulice: 385 m
namjene: Z4, Z1
sadržaji:

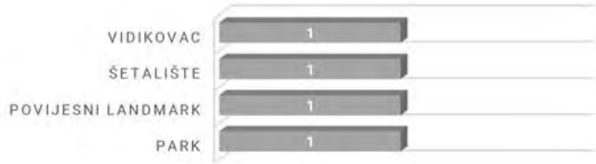

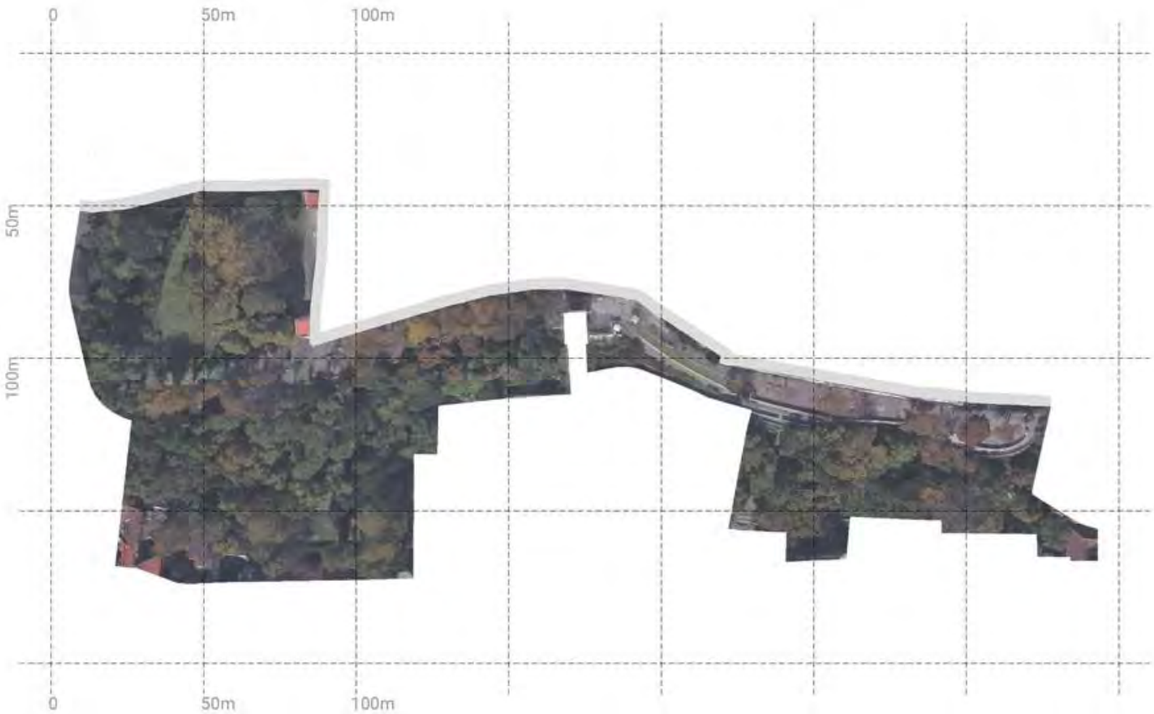

10 ukupna površina : 9943 m2
površina izgrađenog partera: 6192 m2
rub ulice: 448 m
namjene: D, D5
sadržaji:

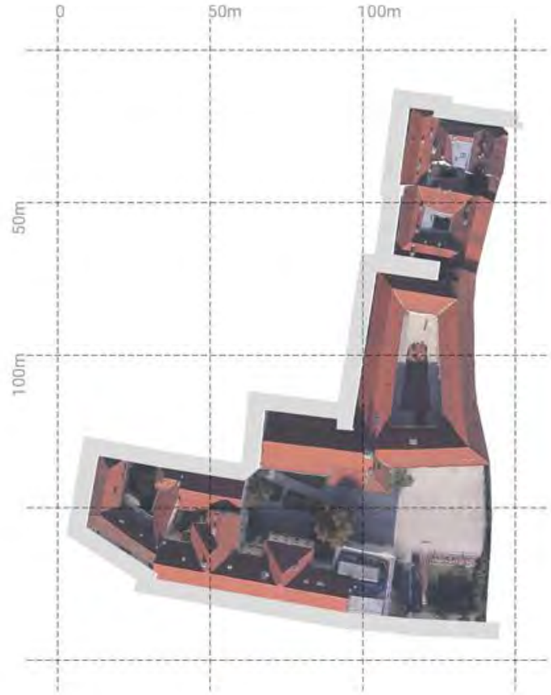

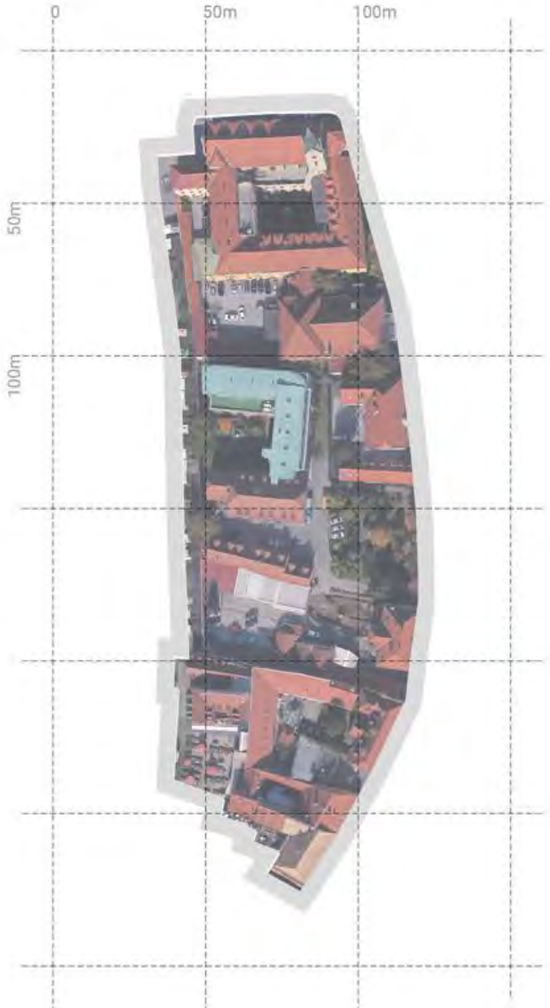

11 | ukupna površina : 16650 m2
površina izgrađenog partera: 9629 m2
rub ulice: 624 m
namjene: D, M1, M2
sadržaji:

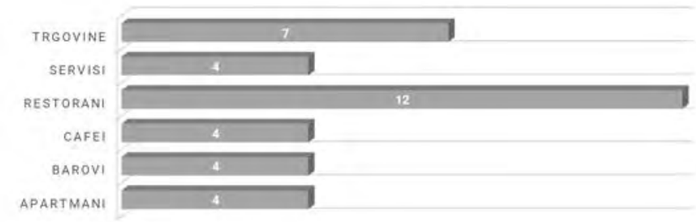

12 | ukupna površina : 12162 m2
površina izgrađenog partera: 8096 m2
rub ulice: 514 m
namjena: M2
sadržaji:

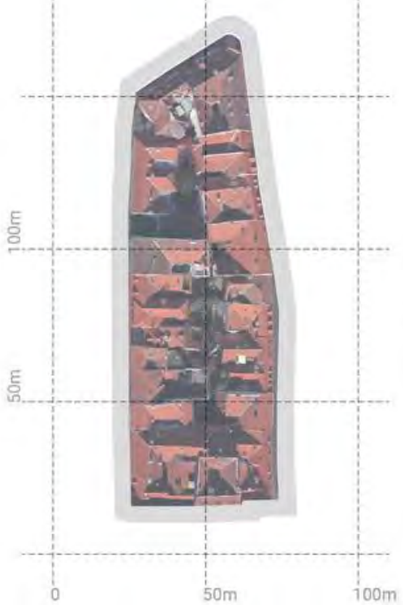

13 | ukupna površina : 6735 m2
površina izgrađenog partera: 5288 m2
rub ulice: 381 m
namjena: M1
sadržaji:

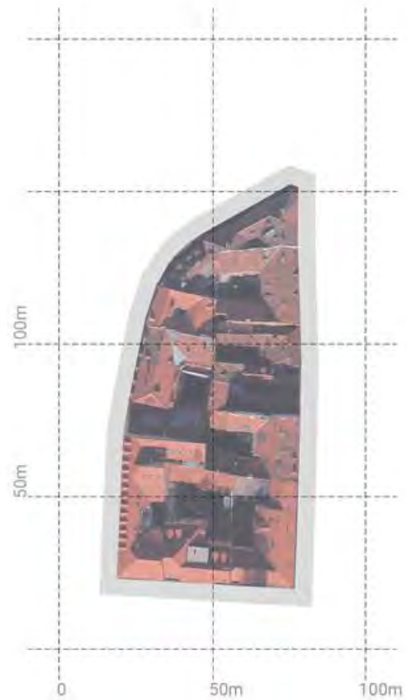

14 | ukupna površina : 6559 m2
površina izgrađenog partera: 5361 m2
rub ulice: 350 m
namjena: M1
sadržaji:

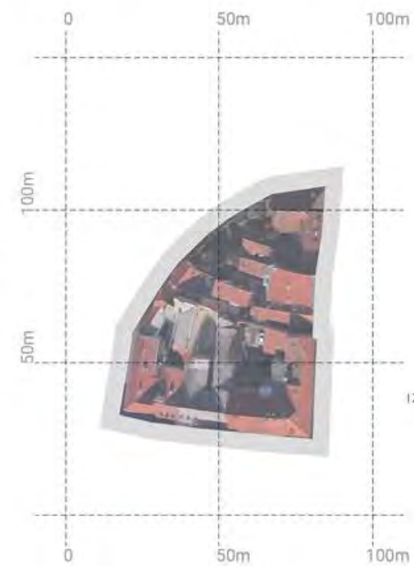

15 | ukupna površina : 4057 m2
površina izgrađenog partera: 2910 m2
rub ulice: 262 m
namjena: M1
sadržaji:

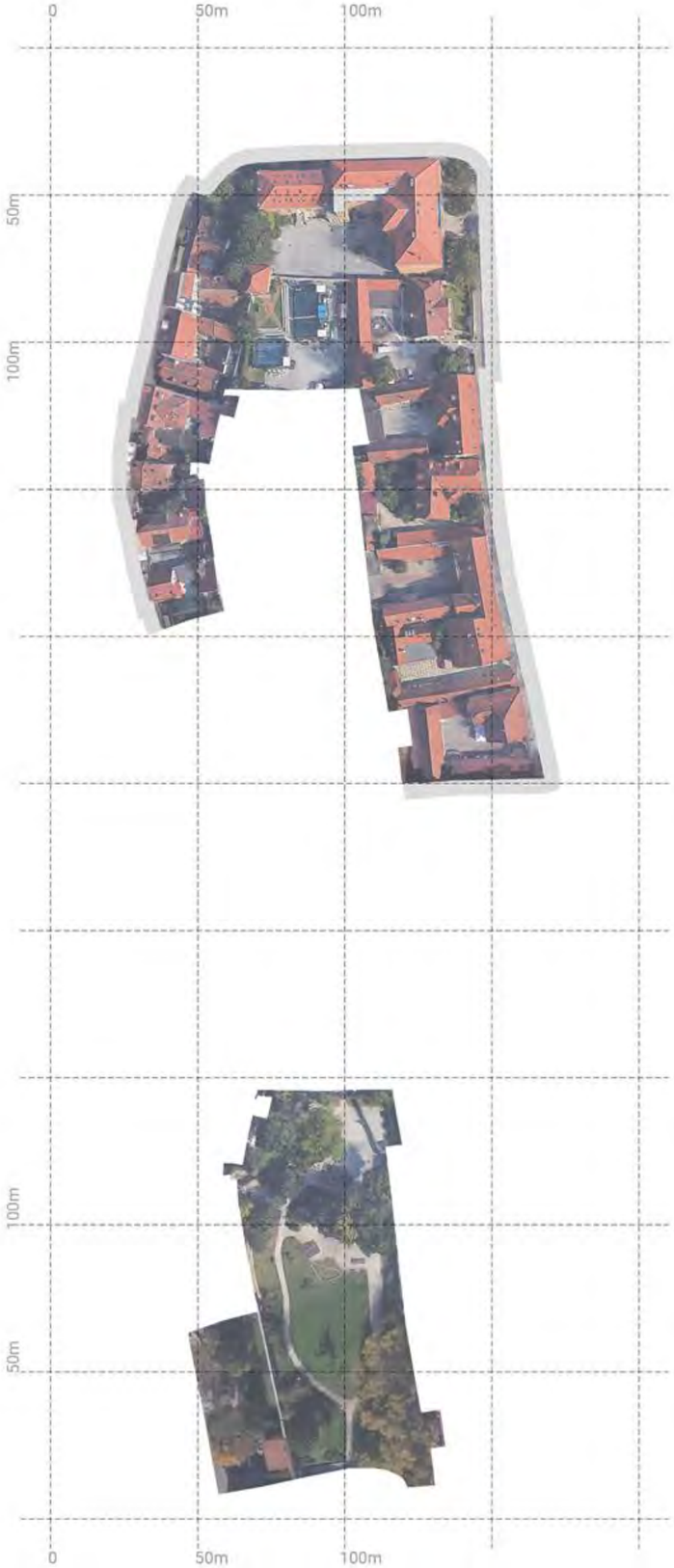

16 | ukupna površina : 16275 m2
površina izgrađenog partera: 8507 m2
rub ulice: 530 m
namjene: M1, M2, D4, D5
sadržaji:

17 | ukupna površina : 8032 m2
površina izgrađenog partera: 64 m2
rub ulice: 55 m
namjene: Z1
sadržaji:

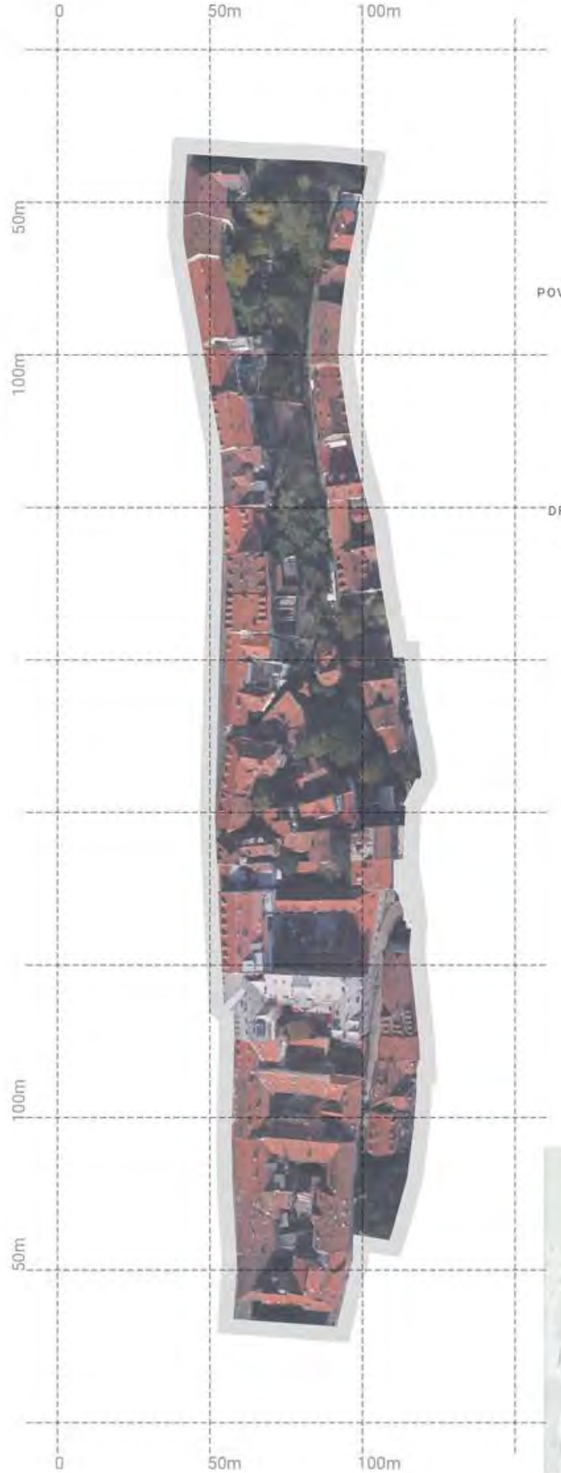

18 | ukupna površina : 20826 m2
površina izgrađenog partera: 14208 m2
rub ulice: 893 m
namjene: M1, M2
sadržaji:

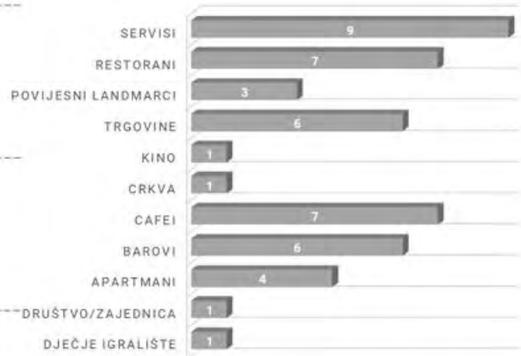

19 | ukupna površina : 6559 m2
površina izgrađenog partera: 34157 m2
rub ulice: 350 m
namjena: Z1
sadržaji:

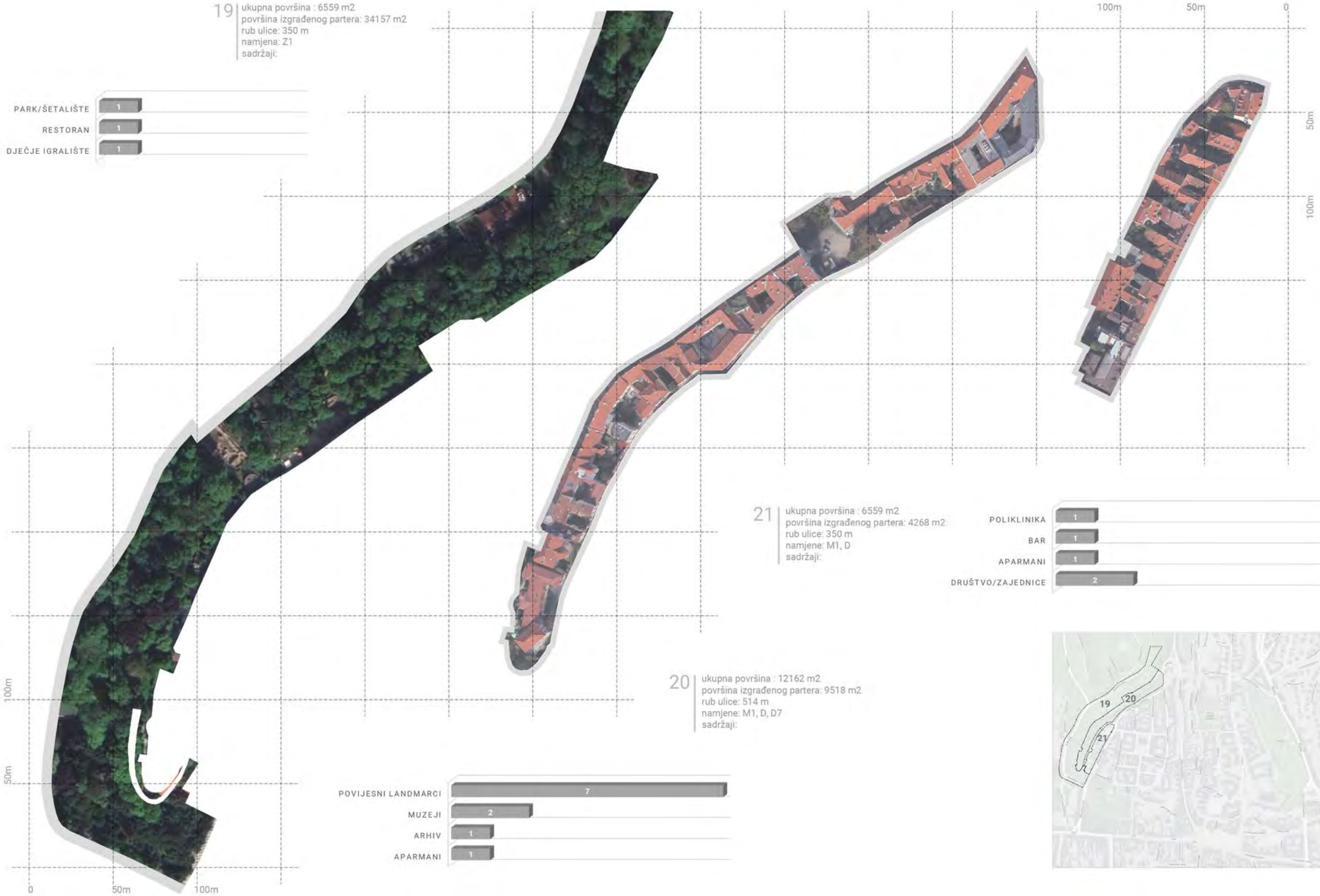

21 | ukupna površina : 6559 m2
površina izgrađenog partera: 4268 m2
rub ulice: 350 m
namjene: M1, D
sadržaji:

20 | ukupna površina : 12162 m2
površina izgrađenog partera: 9518 m2
rub ulice: 514 m
namjene: M1, D, D7
sadržaji:

22 ukupna površina : 18305 m2
površina izgrađenog prizemlja: 9081 m2
rub ulice: 826 m
namjene: M2, D, Z1
sadržaji:

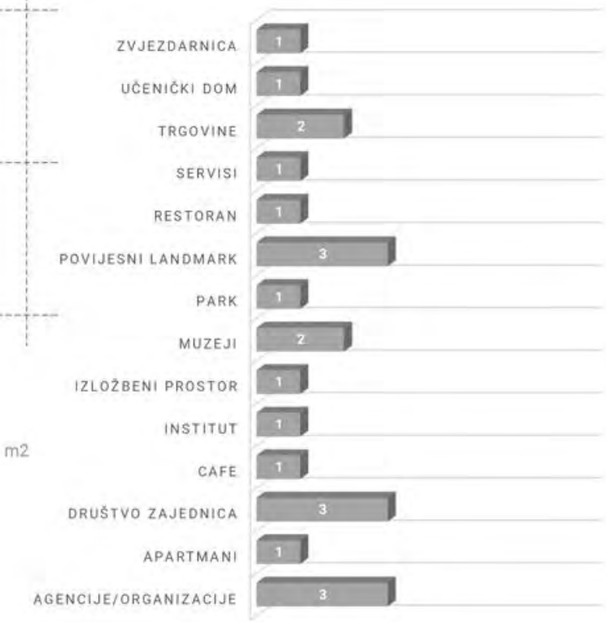

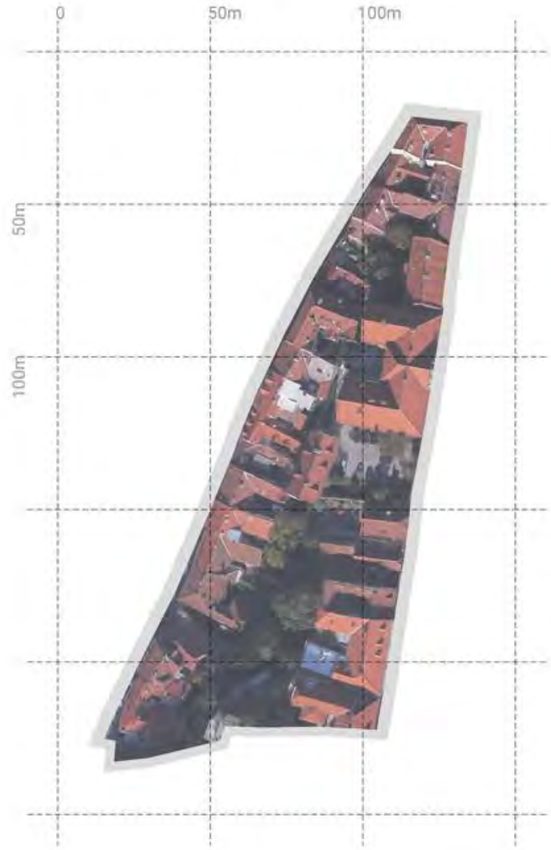

24 ukupna površina : 11666 m2
površina izgrađenog prizemlja: 6558 m2
rub ulice: 550 m
namjene: M2
sadržaji:

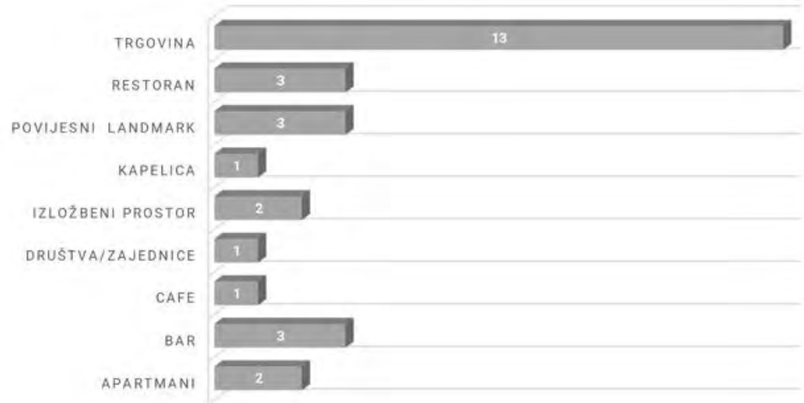

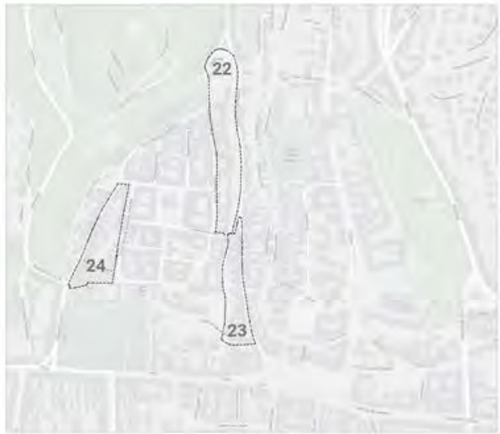

23 ukupna površina : 8869 m2
površina izgrađenog partera: 4967 m2
rub ulice: 350 m
namjena: M2
sadržaji:

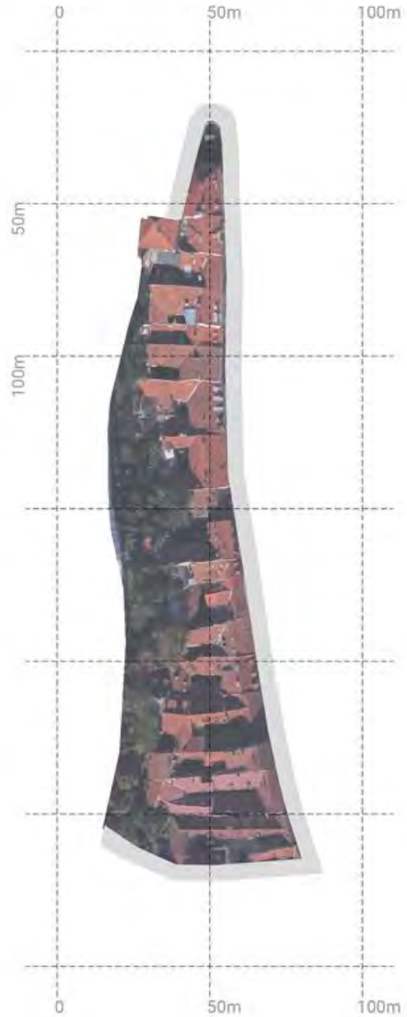

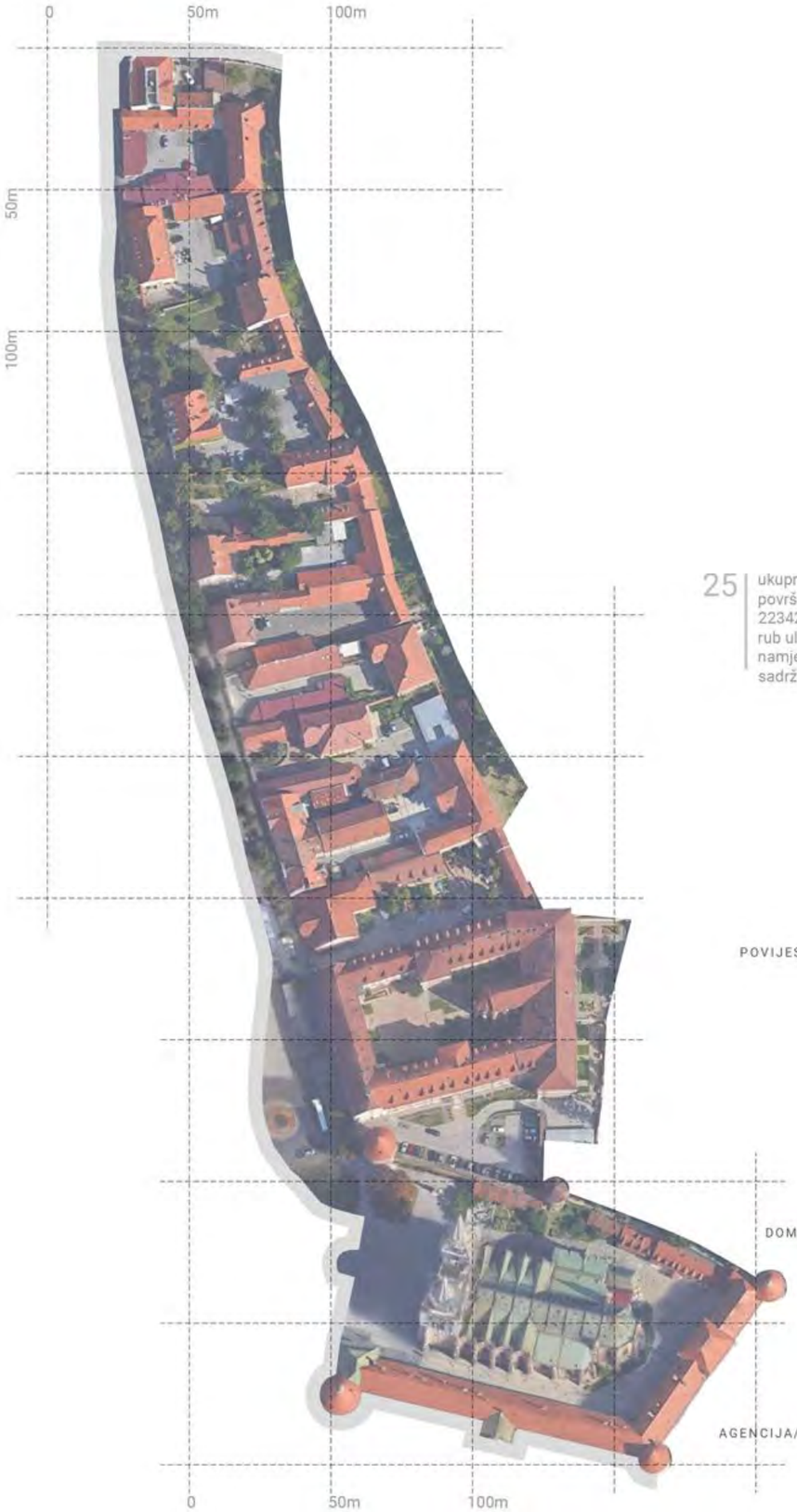

25 | ukupna površina : 46884 m2
površina izgrađenog partera: 22342 m2
rub ulice: 716 m
namjene: M1, D8, Z1
sadržaji:

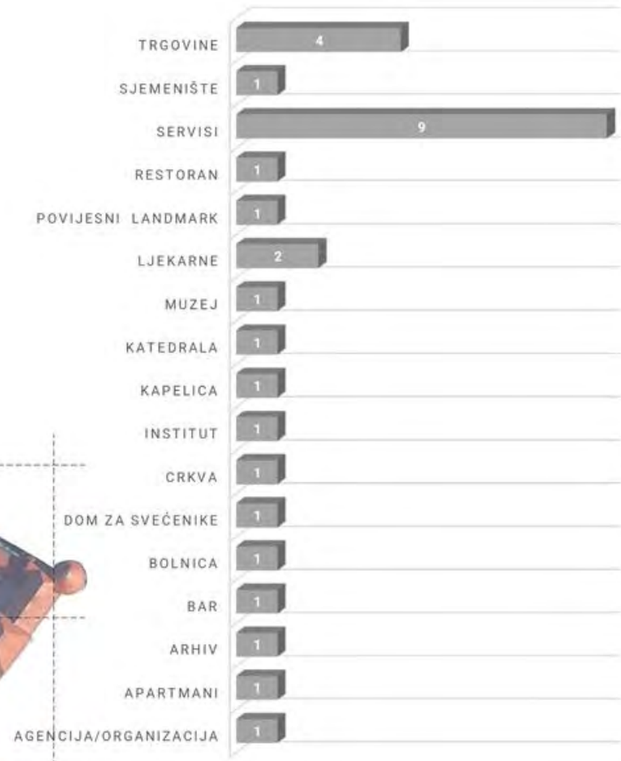

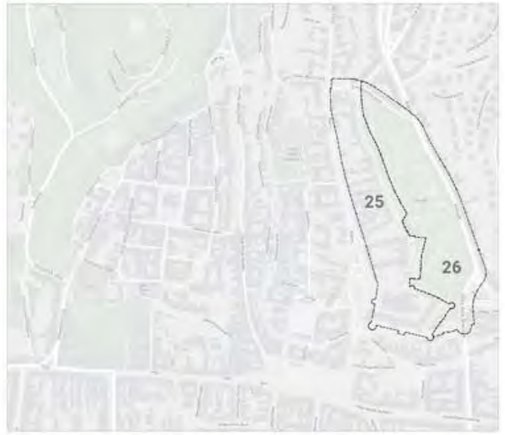

26 | ukupna površina : 46982 m2
površina izgrađenog partera: 612 m2
rub ulice: 658 m
namjena: Z1
sadržaji:

SADRŽAJI:

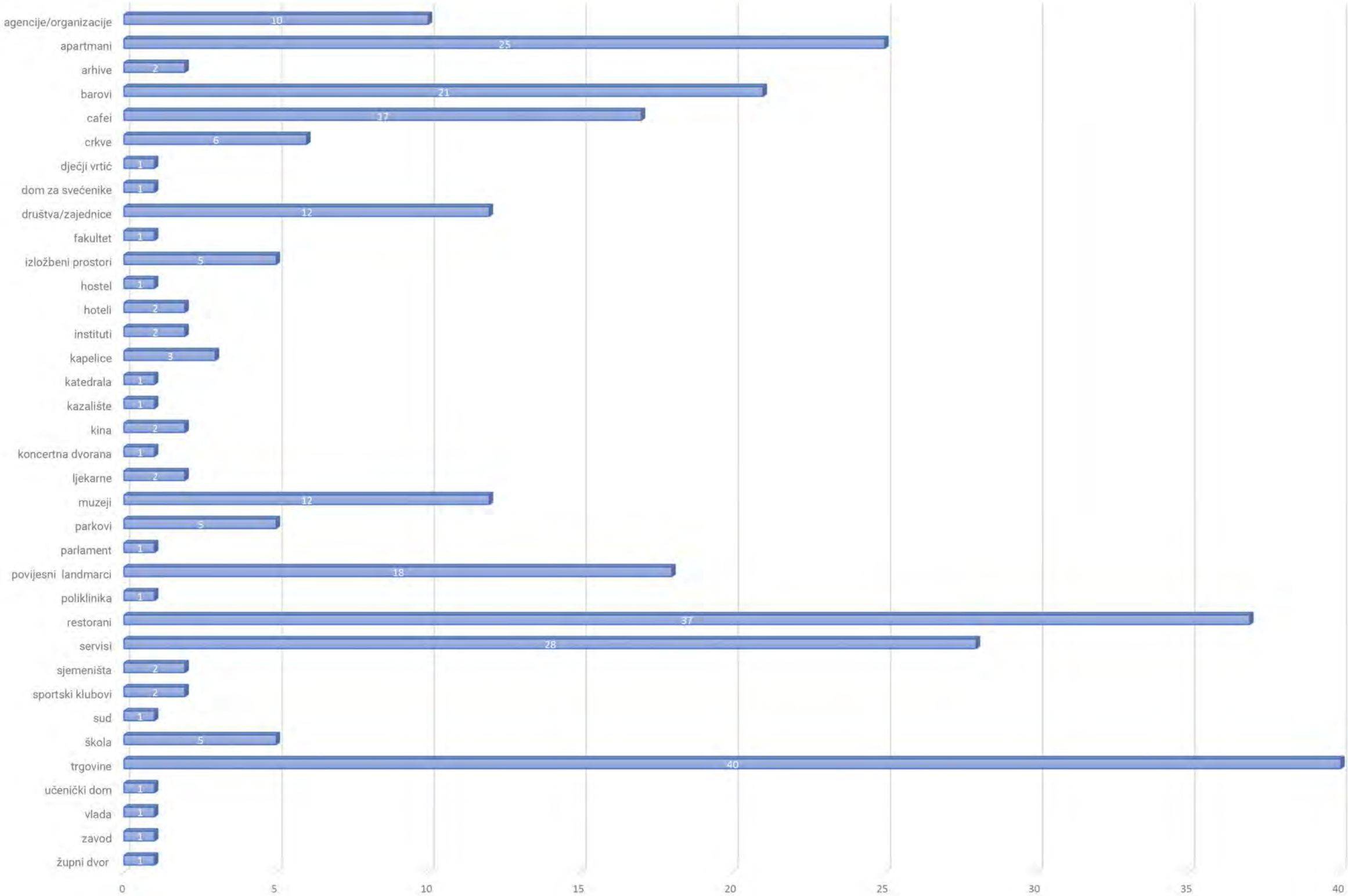
agencije/organizacije 10
apartmani 25
arhive 2
barovi 21
cafei 17
crkve 6
dječji vrtić 1
dom za svećenike 1
društva/zajednice 12
fakultet 1
izložbeni prostori 5
hostel 1
hoteli 2
instituti 2
kapelice 3
katedrala 1
kazalište 1
kina 2
koncertna dvorana 1
ljekarne 2
muzeji 12
parkovi 5
parlament 1
povijesni landmarci 18
poliklinika 1
restorani 37
servisi 28
sjemeništa 2
sportski klubovi 2
sud 1
škola 5
trgovine 40
učenički dom 1
vlada 1
zavod 1
župni dvor 1
0
5
10
15
20
25
30
35
40

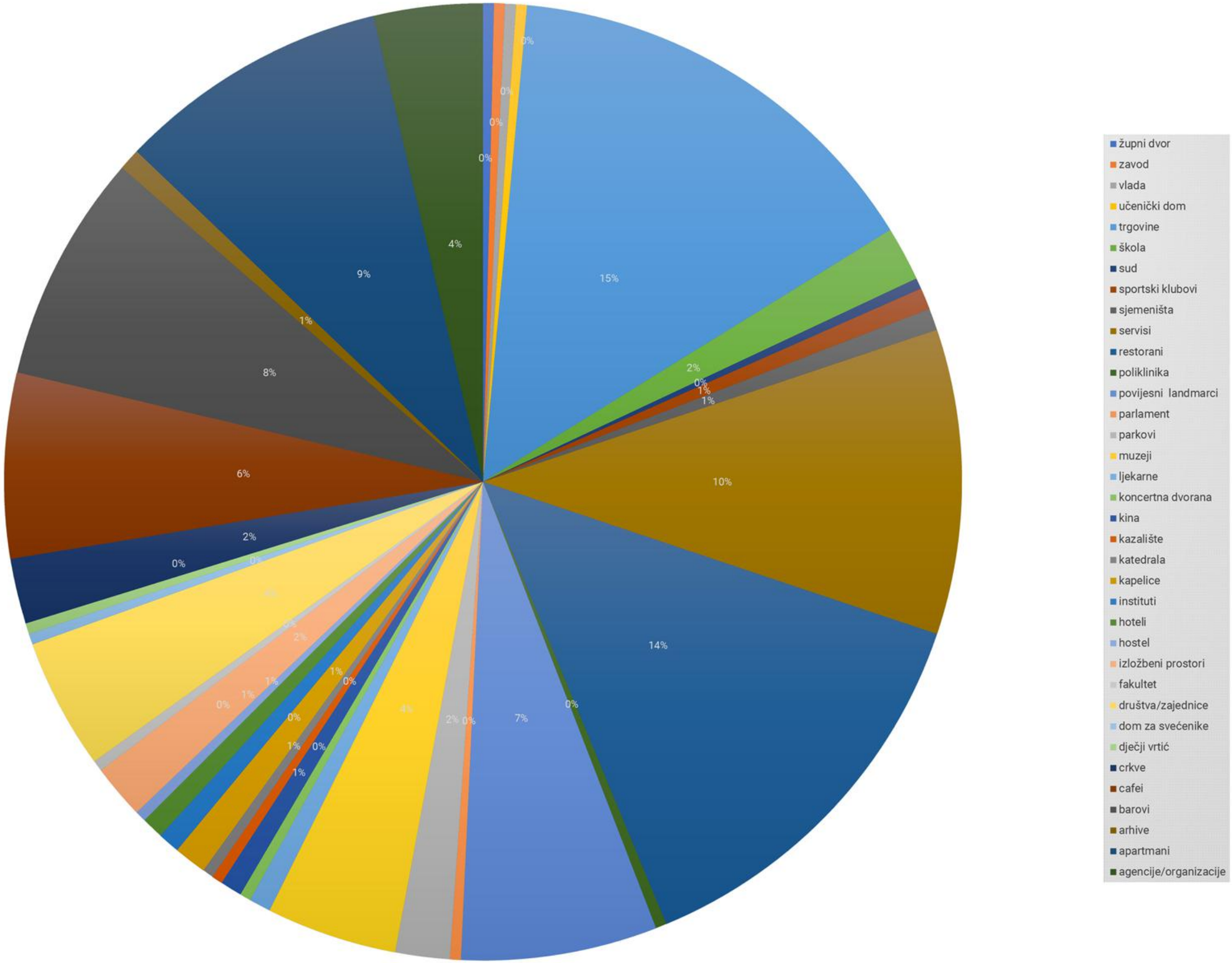
0%
0%
0%
0%
15%
2%
0%
1%
1%
10%
14%
0%
7%
2%
0%
4%
0%
1%
0%
1%
0%
1%
0%
1%
0%
1%
0%
1%
0%
1%
0%
2%
1%
1%
0%
2%
0%
4%
0%
2%
6%
8%
1%
9%
4%
župni dvor
zavod
vlada
učenički dom
trgovine
škola
sud
sportski klubovi
sjemeništa
servisi
restorani
poliklinika
povijesni landmarci
parlament
parkovi
muzeji
ljekarne
koncertna dvorana
kina
kazalište
katedrala
kapelice
instituti
hoteli
hostel
izložbeni prostori
fakultet
društva/zajednice
dom za svećenike
dječji vrtić
crkve
cafei
barovi
arhive
apartmani
agencije/organizacije

PROSJEČNA POVRŠINA STANOVA ZA STALNO STANOVANJE - m2
popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011, DZS-obrada GUSPRG
60-70
70-80
Gradska četvrt:
1/ Gornji Grad
privatna kućanstva: 1145
stanovi: 1548
2/August Cesarec
privatna kućanstva: 662
stanovi: 1002
promjena broja stanovnika 2001. - 2011.
(popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.,2011, DZS-obrada GUSPRG)
< -20%
broj stanovnika:
30 962
DZS; obrada: GUGEOSP - Odjel za statističke i analitičke poslove
Gornji Grad, 2021.
privatna kućanstva 11153
broj stanovnika:
26 325

PREDLOŽENE INTERVENCIJE

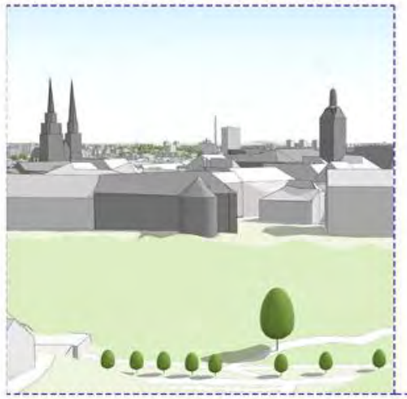

POVEZNICE GORNJEG GRADA

POVEZNICE GORNJEG GRADA

NAČELA

- Pješačke veze kao prioritetno iskustvo – nova pješačka poveznica između platoa Gradec i Radićeve ulice neposredno uz izlaz iz Tunela Grič
- Markiranje prostora novom vertikalnom komunikacijom – kosim liftom i stepenicama
- Prostorna propulzivnost, protočnost i pristupačnost

PREDNOSTI

- Stvaranje boljih mogućnosti za slobodno kretanje pješaka i osoba smanjene pokretljivosti
- Otvaranje mogućnosti izbora neustaljenih tokova i zbivanja
- Bolja aktivacija Platoa Gradec kao osnovnog generatora zbivanja
- Stvaranje novih očišta kojim se rebrendira slika grada

PRIMJENA

- Mimikrija u postojeću pritrodnu konfiguraciju padine
- Uokviravanje važne vizure i stvaranje novog mjesta za vidjeti i biti viđen
- Stvaranje novih prostornih atraktora privremenog karaktera
- Gradske stube kao ikonički element u urbanitetu Grada Zagreba

Radićeva ulica
nova poveznica
Plato Gradec - Radićeva
ulica
Plato Gradec

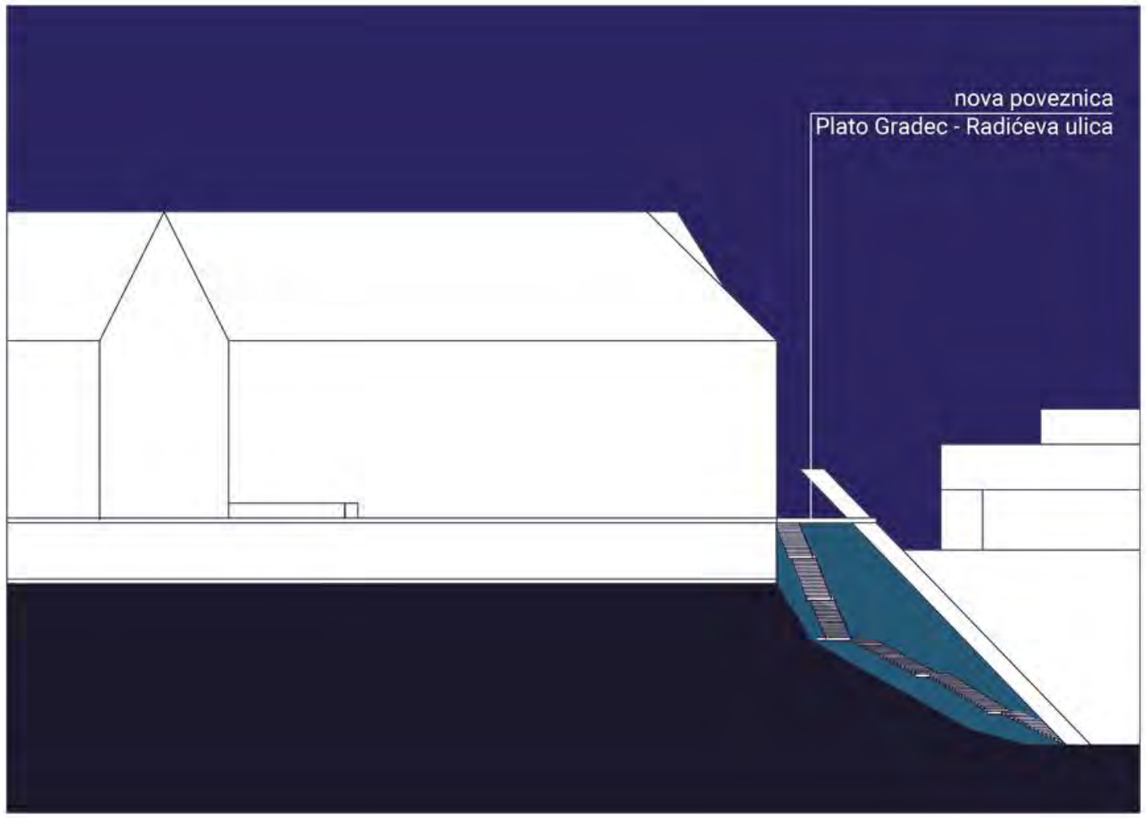
nova poveznica
Plato Gradec - Radićeva ulica

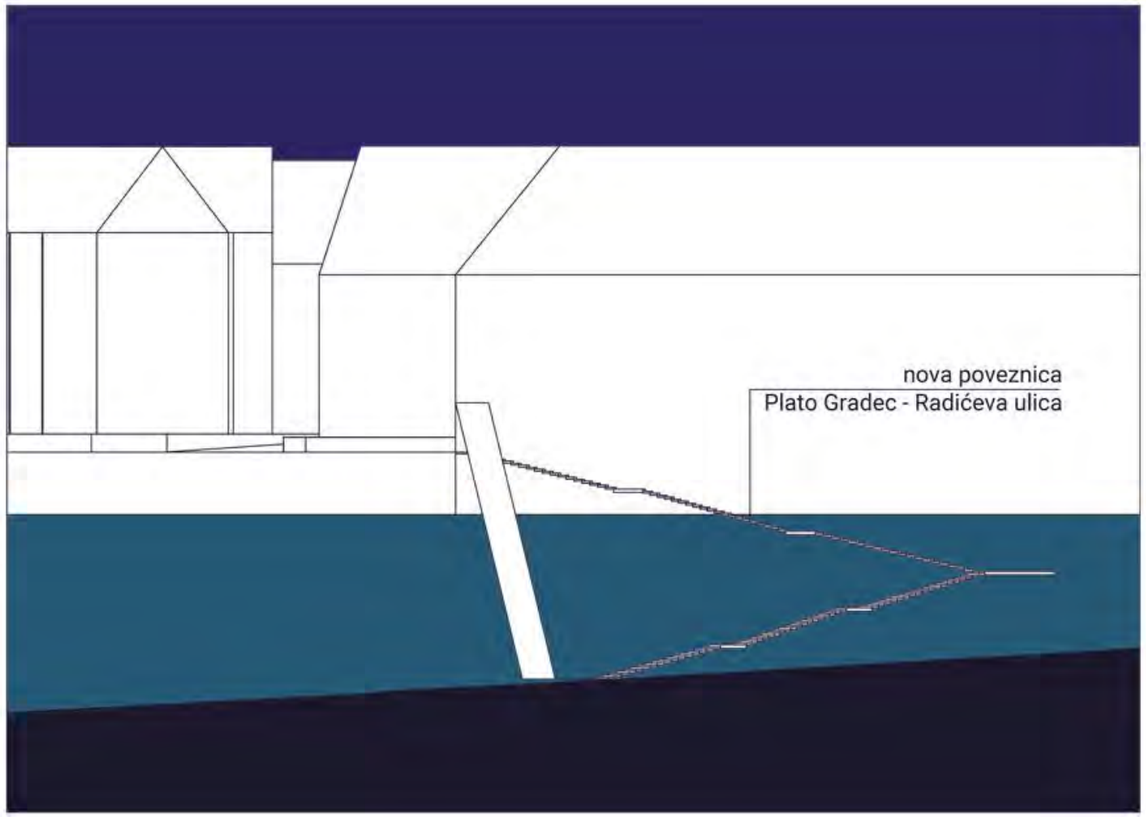
nova poveznica
Plato Gradec - Radićeva ulica

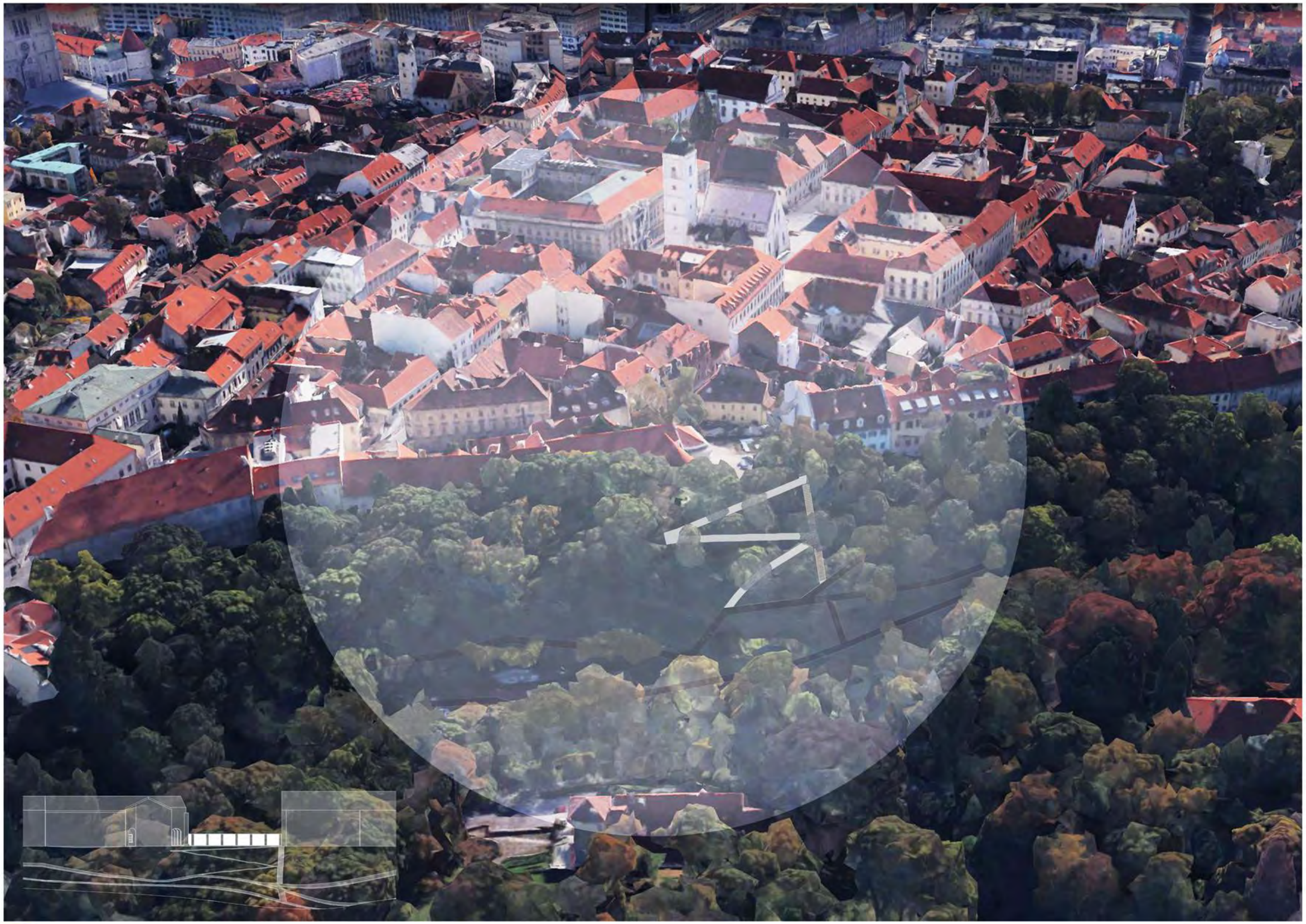

NAČELA

- Stvoriti novu poveznicu za pješake kroz međusobnu povezanost ulične mreže Gornjeg grada i Tuškanca preko Vrazovog šetališta
- Osigurati smisleno nastavljanje planirane poveznice na Vrazovo šetalište i plato Palače Magdalenić - Jelačić
- Upotreba materijala u skladu s funkcijom, lokacijom, trendovima i održivim izvorima

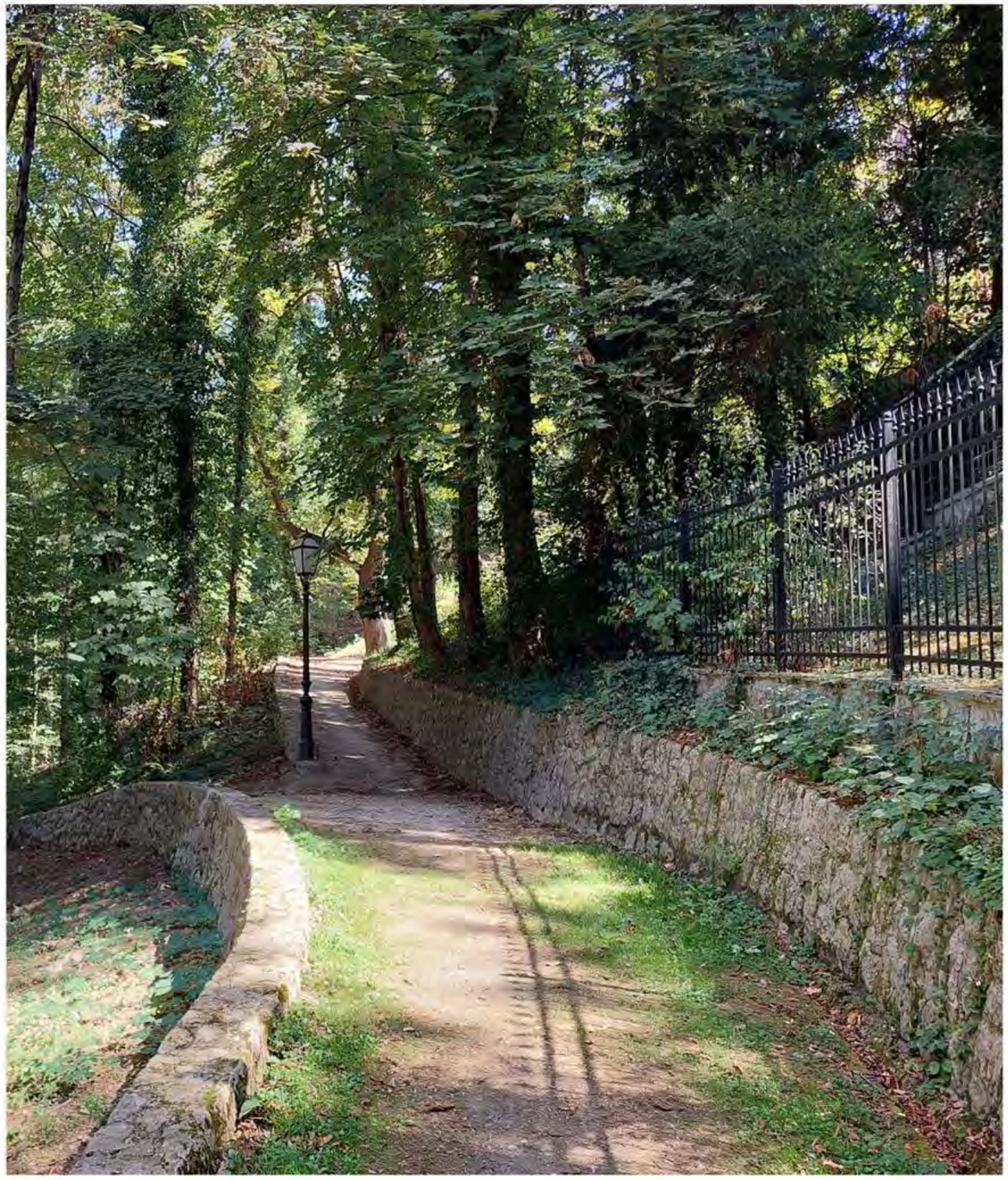

PREDNOSTI

- Dobra pješačka povezanost čini kraće rute bržim i dostupnijim bez upotrebe automobila čime se ta vrsta prometa smanjuje i pojeftinjuje a stanovništvo više aktivira
- Raspršenost prometa spram koncentracije na određenim točkama
- Povezana mreža ima više raskrižja što olakšava dolazak do odredišta smislenom izravnom rutom[9]

PRIMJENA

- Na sagledavanom području Vrazovog šetališta moguće je razmotriti poveznicu koja se nastavlja na postojeće kamene stube u podnožju šetališta i povezuje Tuškanac s Demetrovom ulicom stubama i rampama
- Aktivacija pasivnog prostora
- Otvaranje novih vizura
- Intenziviranje doživljaja parka

[9] Frumkin, Frank i Jackson 2004, Urban Sprawl and Public Health: Designing, Planning, and Building for Healthy Communities, Washington, DC:Island Press

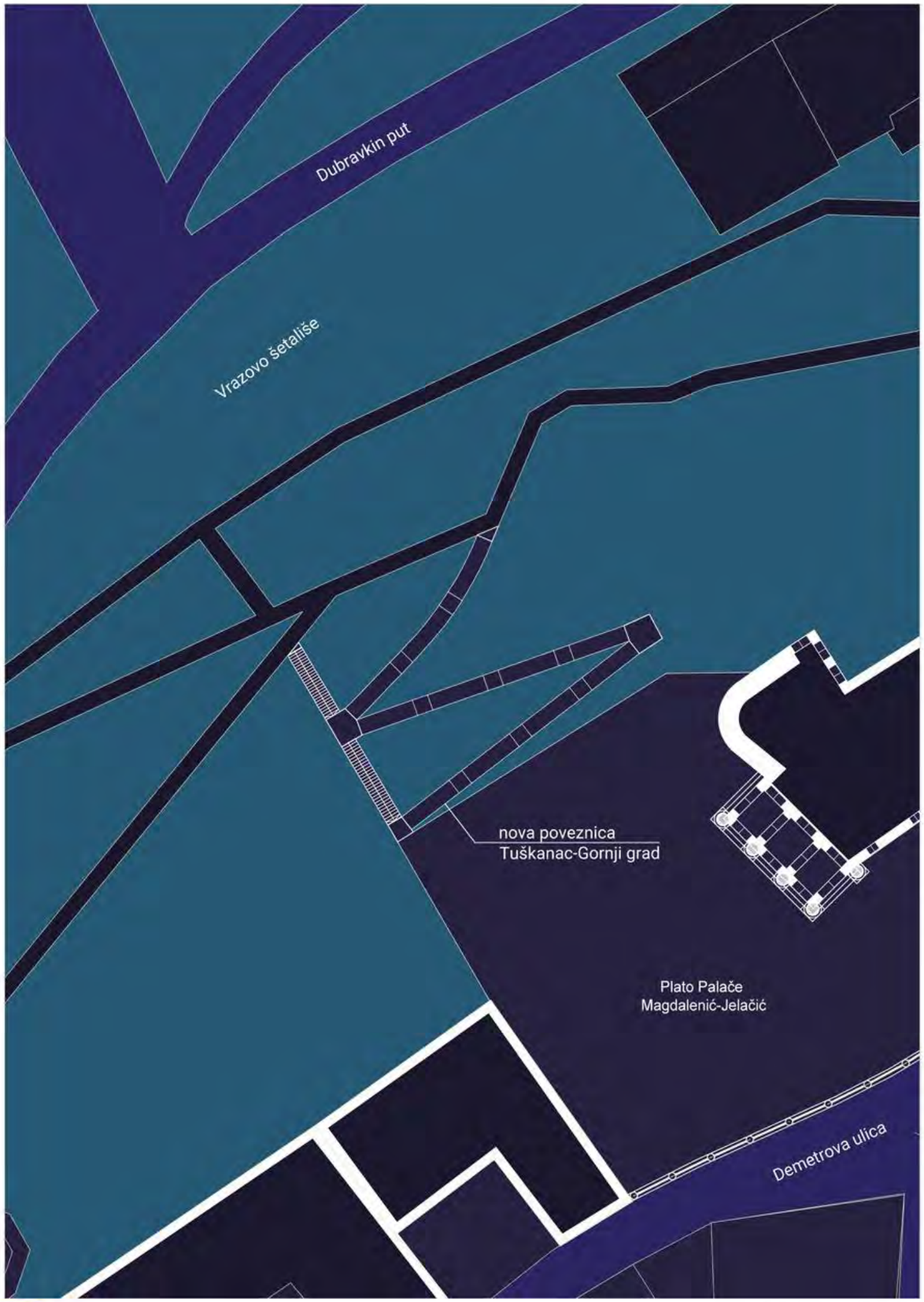
Dubravkin put
Vrazovo šetalište
nova poveznica
Tuškanac-Gornji grad
Plato Palače
Magdalenić-Jelačić
Demetrova ulica

nova poveznica
Tuškanac-Gornji grad

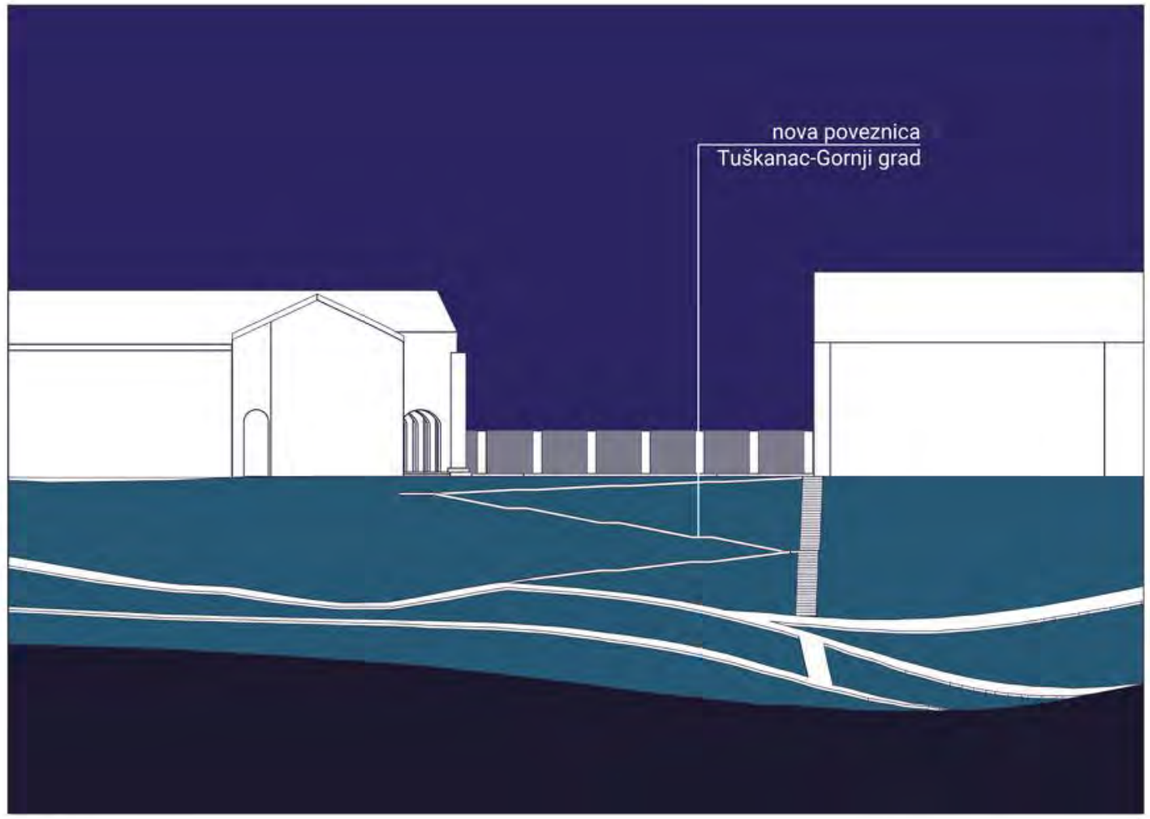
nova poveznica
Tuškanac-Gornji grad

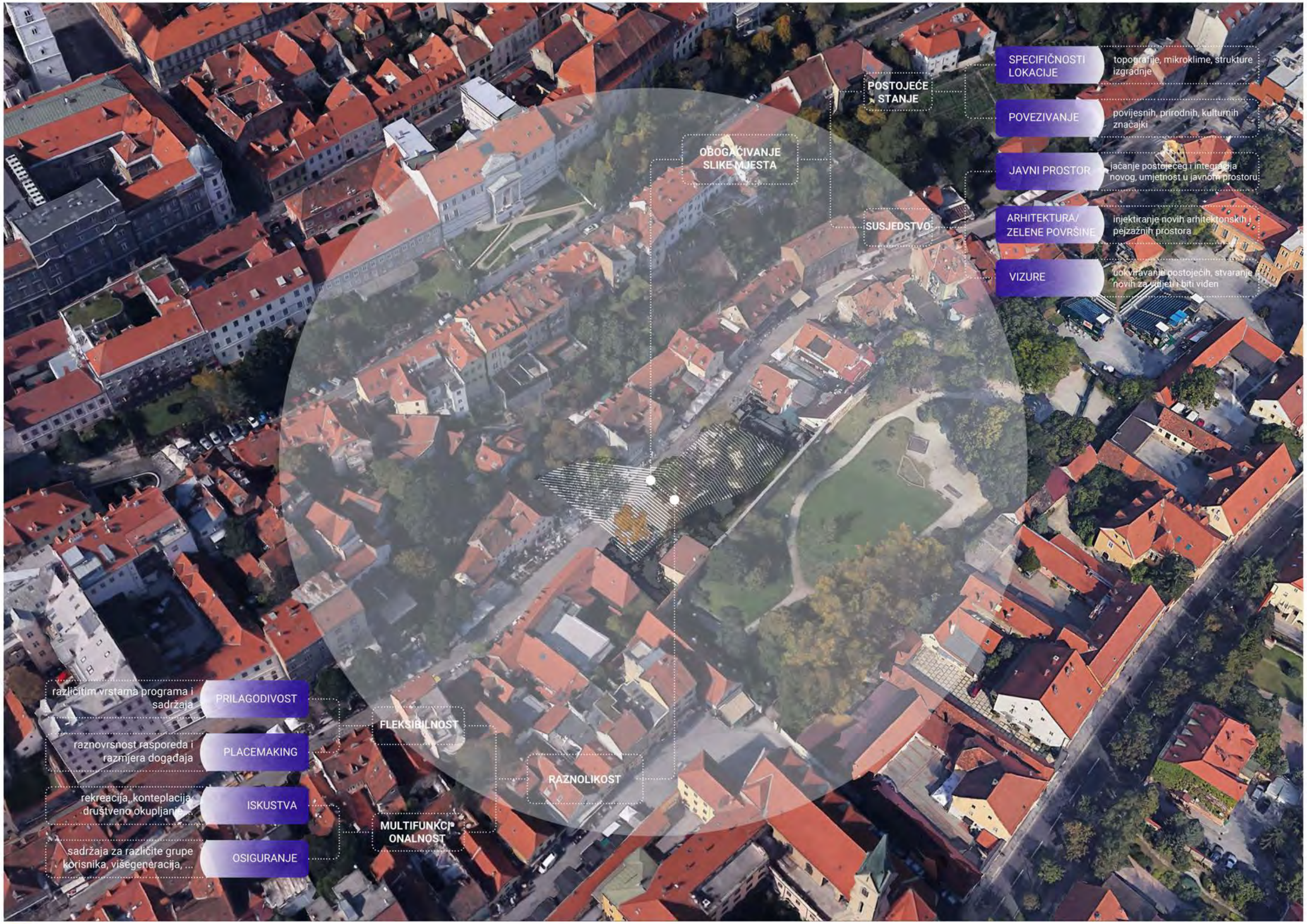
POSTOJEĆE STANJE
SPECIFIČNOSTI LOKACIJE
topografije, mikroklime, strukture izgradnje
POVEZIVANJE
povijesnih, prirodnih, kulturnih značajki
OBOGAĆIVANJE SLIKE MJESTA
JAVNI PROSTOR
jačanje postojećeg i integracija novog, umjetnost u javnom prostoru
SUSJEDSTVO
ARHITEKTURA/ ZELENE POVRŠINE
injektiranje novih arhitektonskih i pejzažnih prostora
VIZURE
uokvirivanje postojećih, stvaranje novih za vidjeti i biti viđen
FLEKSIBILNOST
RAZNOLIKOST
MULTIFUNKCIONALNOST
PRILAGODIVOST
različitim vrstama programa i sadržaja
PLACEMAKING
raznovrsnost rasporeda i razmjera događaja
ISKUSTVA
rekreacija, konteplacija, društveno okupljanje
OSIGURANJE
sadržaja za različite grupe korisnika, višegeneracija, ...

NAČELA

- Stvaranje kontinuiteta postojećeg prostora uz njegovo obogaćivanje i usmjeravanje i jačanje javnosti
- Omogućavanje prilagodivih programiranih aktivnosti na javnom prostoru
- Placemaking - pristupačnost i atraktivnost u svrhu prepoznatljivosti
- Korištenje održivih i jeftinih elemenata koji se mogu jednostavno ukloniti

PREDNOSTI

- Poboljšanje uličnog pejzaža kroz vegetaciju i infrastrukturu javnih događanja
- Poticanje korištenja javnog prostora za rekreaciju i kulturne aktivnosti
- Promicanje društvene uključenosti, interakcije i jednakosti
- Pruža mogućnosti za gospodarsku revitalizaciju zajednice, doprinos razvoju društvenog kapitala i poboljšava kvalitetu života stanovništva

PRIMJENA

- Planiranje područja Tkalčićeve ulice – poboljšanje pješačkih tokova, povećanje maloprodajnih trgovinama, aktivacija javnog prostora kao produžetak parka Opatovina
- Moguće planiranje privremene jeftine infrastrukture javnih događanja na području podno parka Opatovine nakon čega slijedi trajna interpolacija i širenje na zelene površine koje se nalaze u neposrednoj blizini
- Planiranje interaktivnog rješenja koje poboljšava odnos među ljudima i elementima prirodnog okoliša kroz sva godišnja doba tijekom cijelog dana za sve dobne skupine
- Planiranje različitih iskustva – rekreacije, konteplacije, društveno okupljanje – uključivanje vanjskih stepenica, podesta, rampi, sjedenja na prikladnim mjestima, …

Tkalčićeva ulica
Kožarska ulica
afirmacija poveznice
Gornji grad - Kaptol
Park Opatovina
Stube biskupa Duha

afirmacija poveznice
Gornji grad - Kaptol

afirmacija poveznice
Gornji grad - Kaptol

NOVE POVEZNICE GORNJEG GRADA

POVEZNICA PLATOA GRADEC I RADIĆEVE ULICE

Plato Gradec bi trebao ostati prazna anonimna ploha koja je na taj način u mogućnosti preuzeti čitav dijapazon raznorodnih i raznovrsnih zbivanja u specifičnim vremenskim intervalima. Kako bi se postigla njezina bolja dohvatljivost, protočnost i propulzivnost, predlaže se poveznica s ulaza u tunel u Radićevoj ulici stepeništem u konfiguraciji padine i kosim liftom.

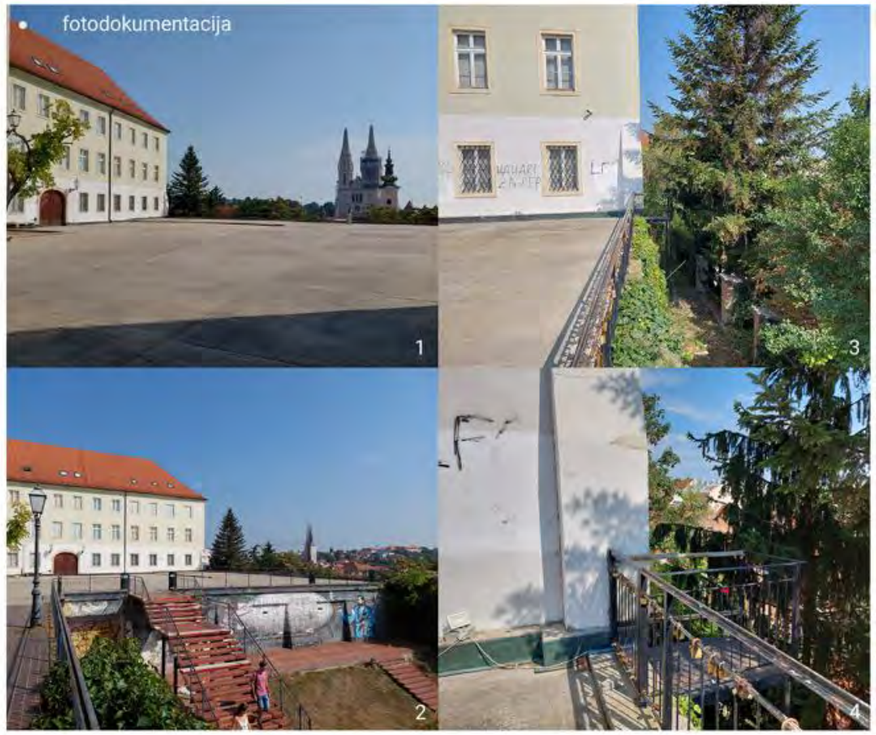

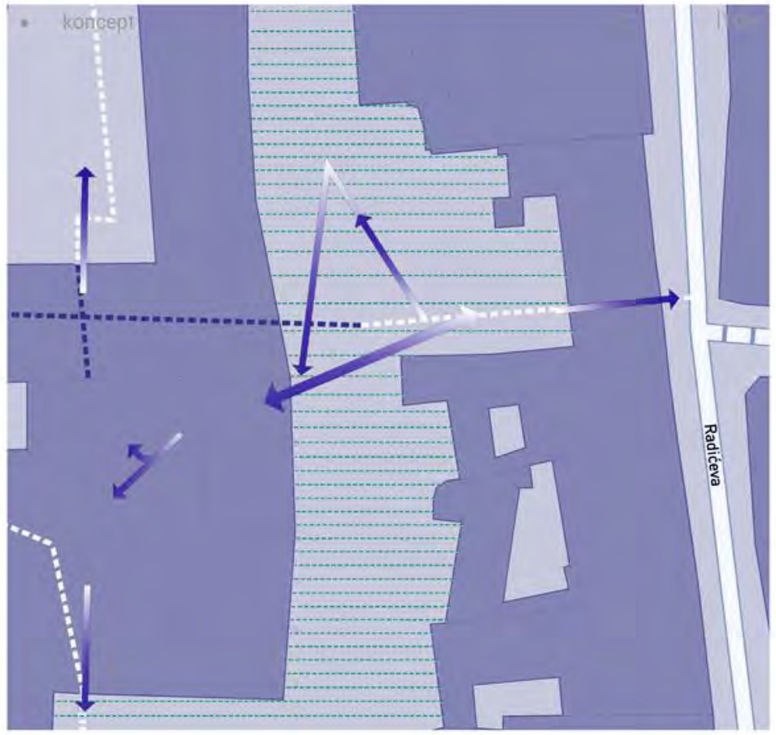

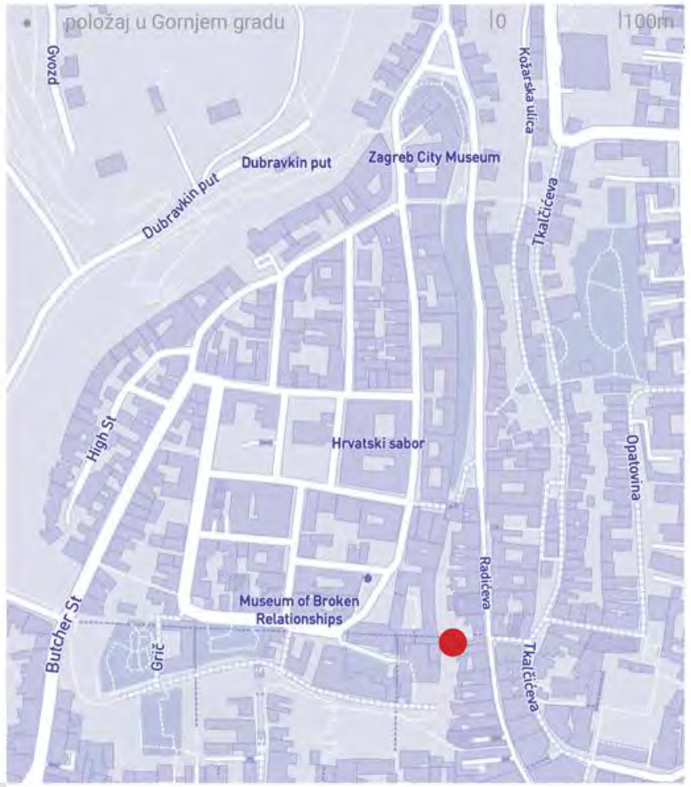

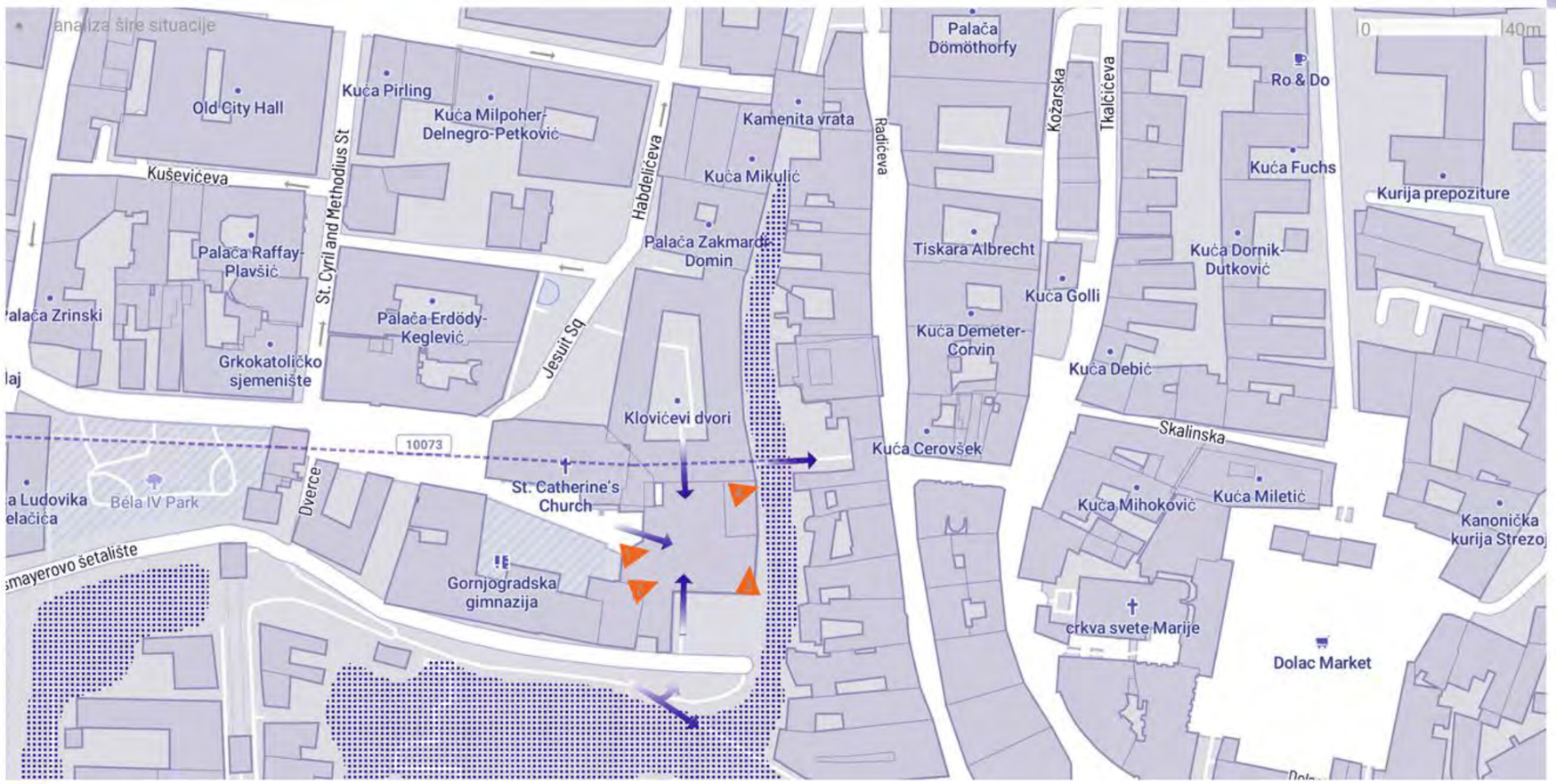

k.o. 335240, k.č. 1608
Površina: 2789m2
Korištenje i namjena površina
D javna i društvena namjena

k.o. 335240, k.č. 1619
Površina: 385m2
Korištenje i namjena površina :
M1 mješovita namjena-pretežito stambena

k.o. 335240, k.č. 1620
Površina: 551m2
Korištenje i namjena površina :
M1 mješovita namjena-pretežito stambena

Urbana pravila :
1.1. Zaštita i očuvanje povijesnih graditeljskih cjelina

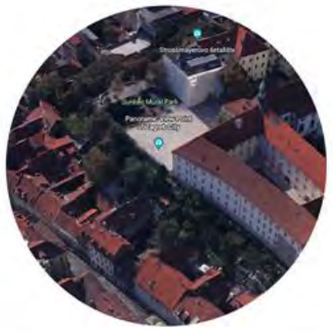

POVEZNICE GORNJEG GRADA

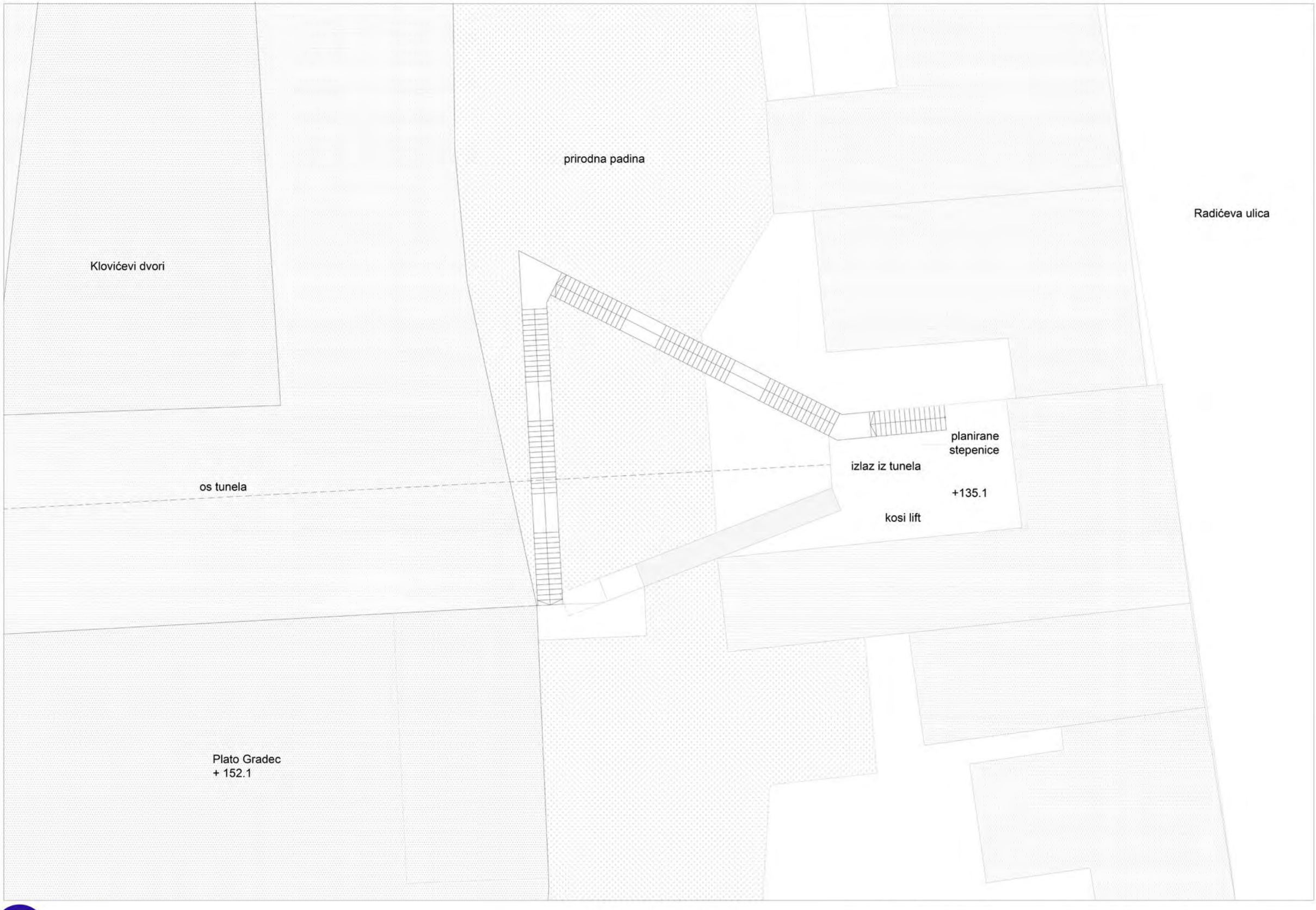

R/IN

POVEZNICE GORNJEG GRADA

|0 |1 |3 |6 |10| Tlocrt - Poveznica Gornji grad - Radićeve ulica

POVEZNICE GORNJEG GRADA

|0 |1 |3 |6 |10| Presjek 1 - 1 _ Poveznica Gornji grad - Radićeva ulica

POVEZNICE GORNJEG GRADA

|0 |1 |3 |6 |10| Presjek 2 - 2 _ Poveznica Gornji grad - Radićeva ulica

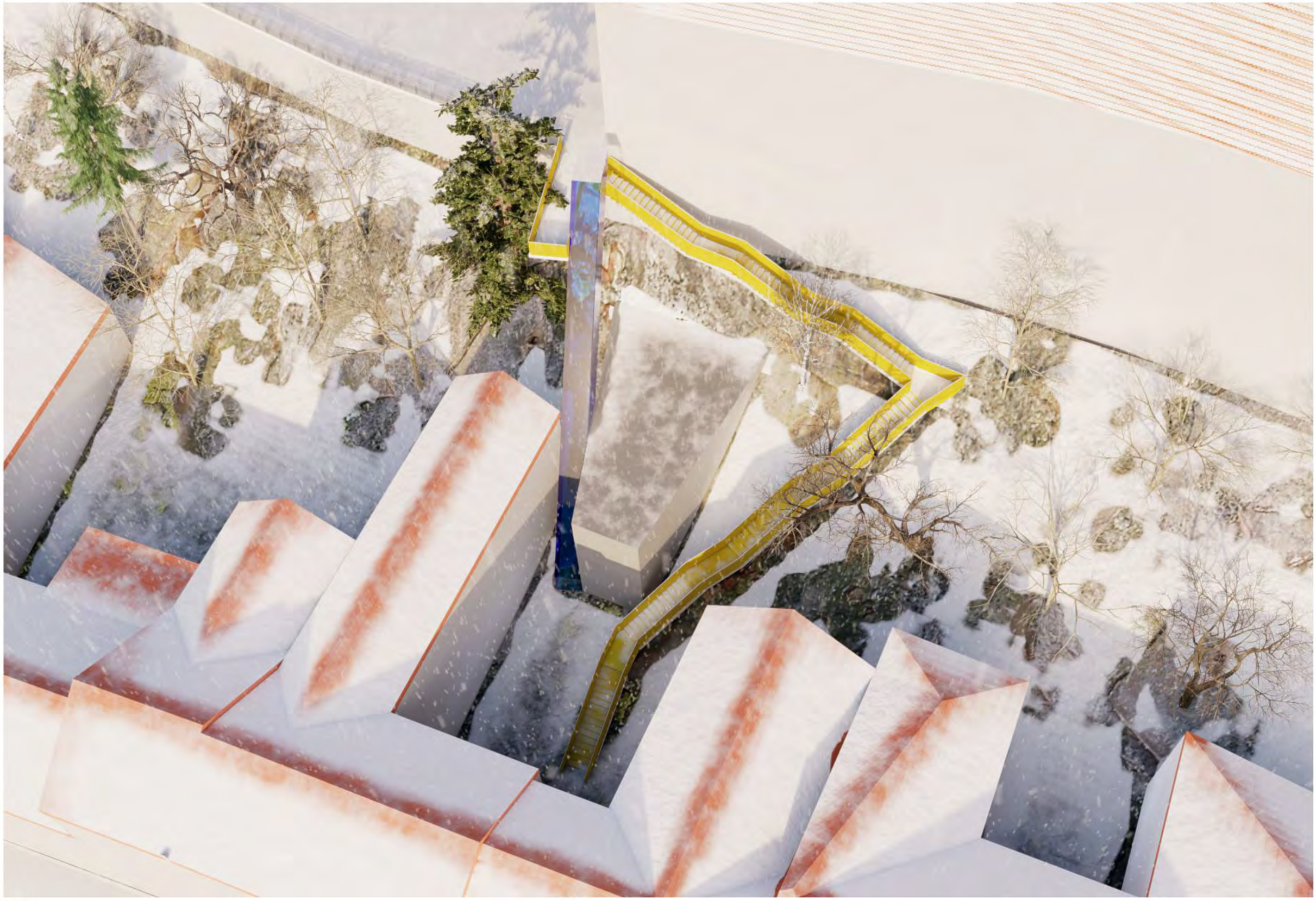

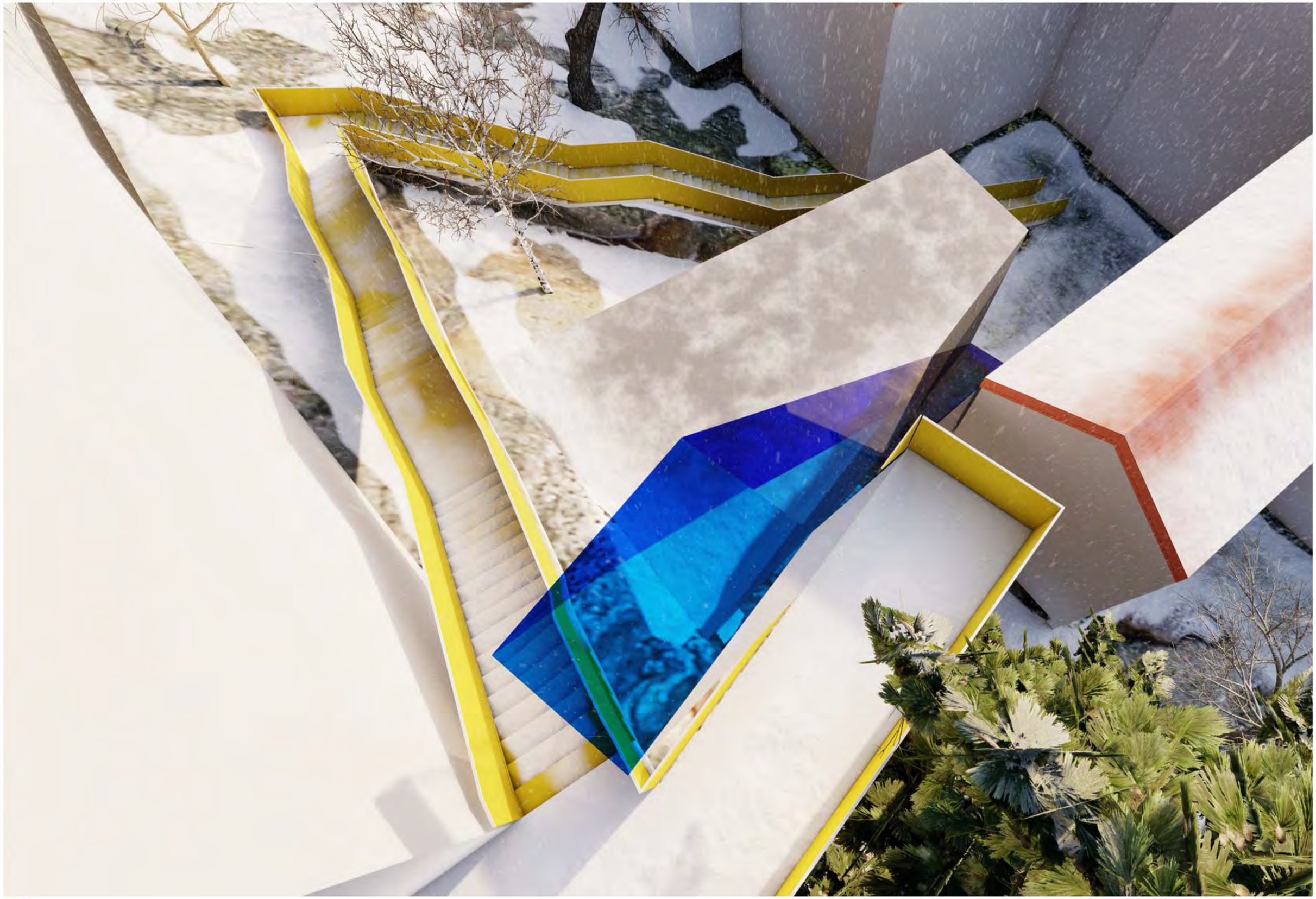

NOVE POVEZNICE GORNJEG GRADA

POVEZNICA GORNJEG GRADA I TUŠKANCA

Aktivacijom i daljnjim pojavnjivanjem prostora pred palačom Magdalenić Jelačić stvara se pozitivna napetost između tog platoa i tuškanačnog perivoja koja rezultira prijedlogom poveznice potpuno uklopljene u postojeći ambijent kao nastavkom pješačkih linija na Vrazovom šetalištu organički tretiranim rampama u blagom nagibu rasprostrtim po pošumljenoj padini i okomitim stepenicama.

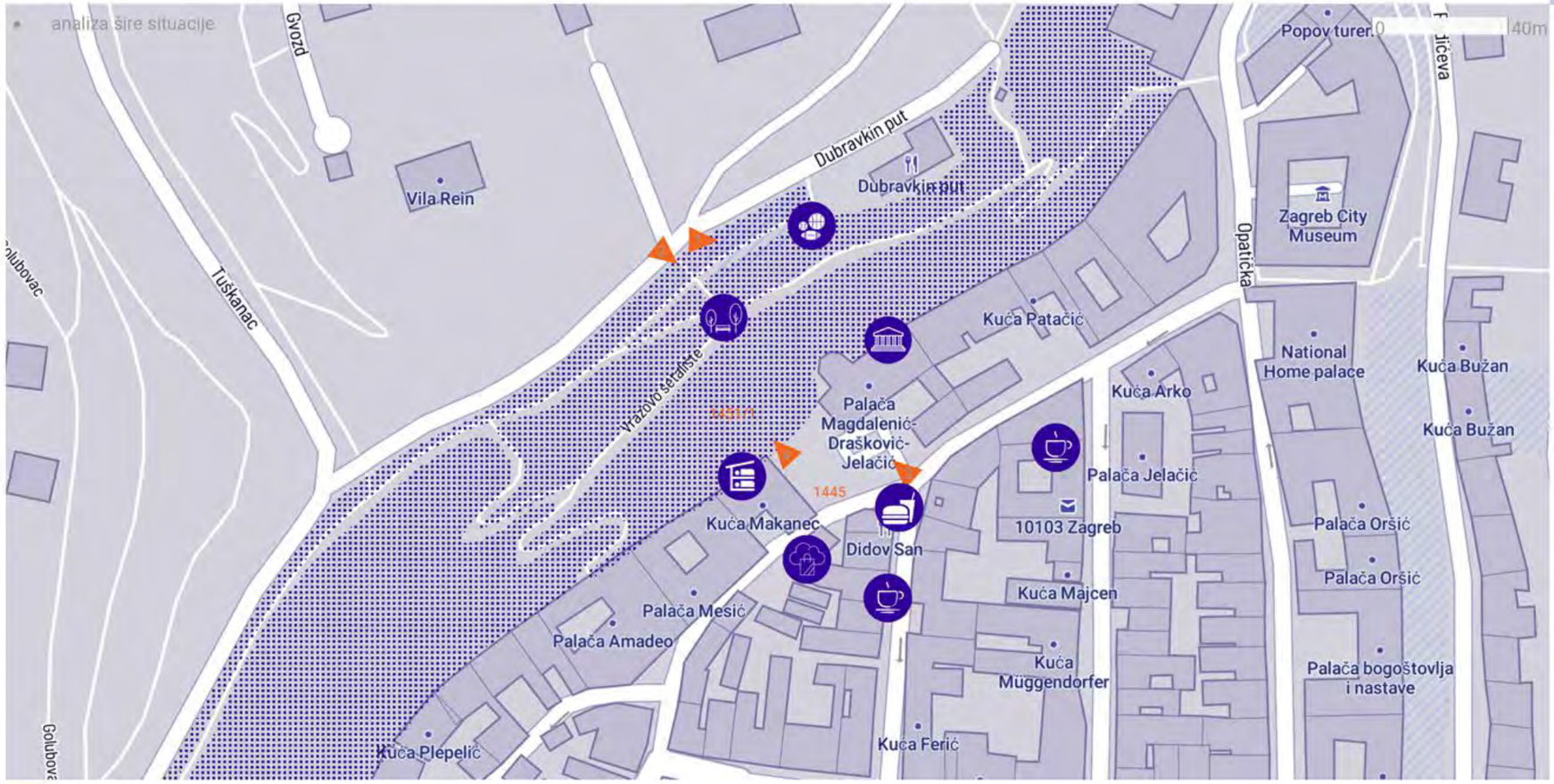

k.o. 335240, k.č. 1451/1
Površina: 8553m2
Z1 zaštitne zelene povšine - javni park
Urbana pravila :
1.9. Zaštita, održavanje i njegovanje parkova i park šuma

k.o. 335240, k.č. 1445
Površina: 2825m2
Korištenje i namjena površina :
D7 javna i društvena namjena - kulturna
Urbana pravila :
2.11 Uređenje javnih zelenih površina

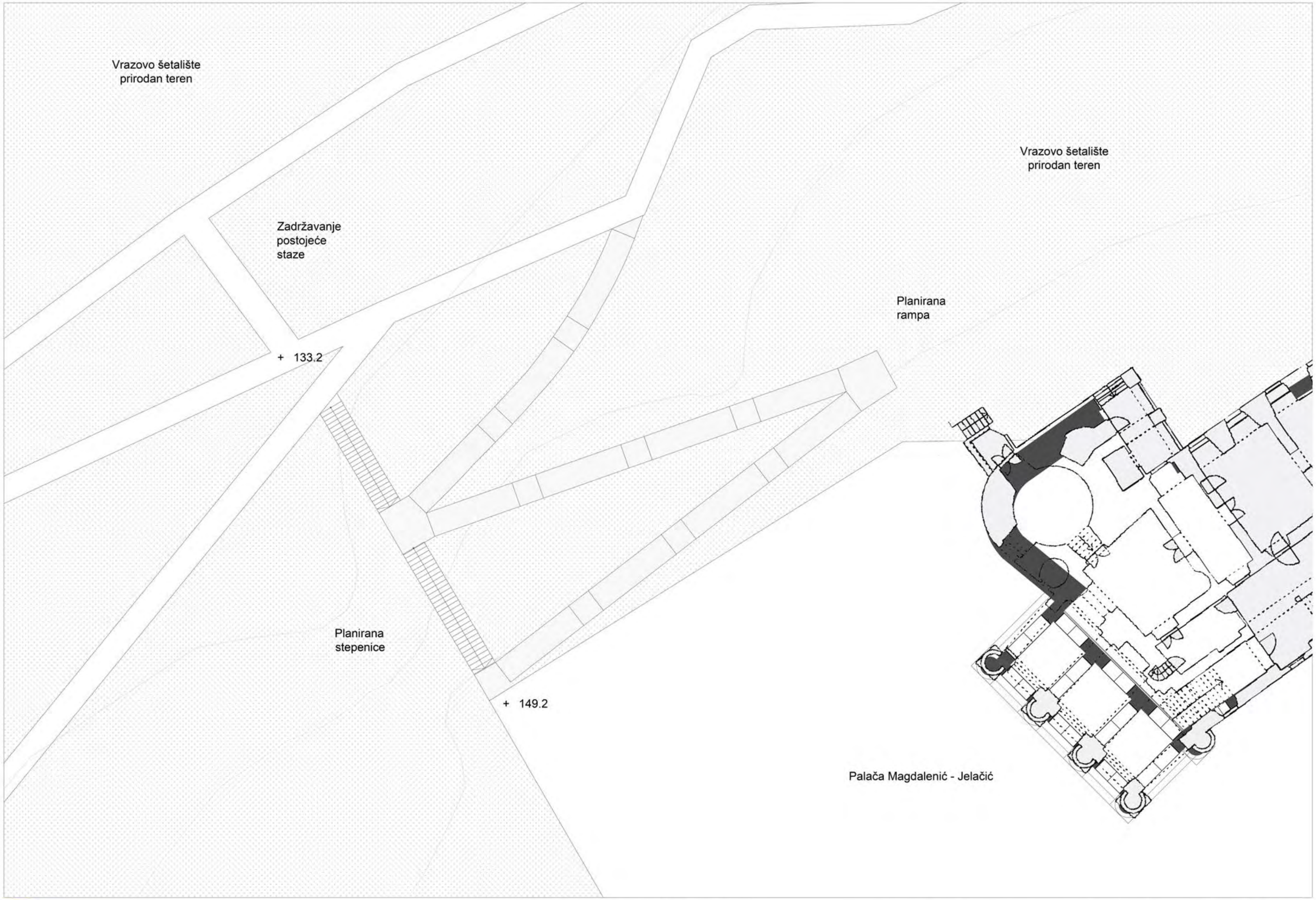

R/IN

POVEZNICE GORNJEG GRADA

|0 |1 |3 |6 |10| Tlocrt _ Poveznica Gornji grad - Tuškanac

POVEZNICE GORNJEG GRADA

|0 |1 |3 |6 |10| Presjek 1 - 1 _ Poveznica Gornji grad - Tuškanac

AFIRMACIJA POVEZNICE

POVEZNICA GORNJEG GRADA I KAPTOLA

U Tkalčićevoj ulici se danas prilično anonimno sastaju poveznice te ulice s Gornjim gradom s jedne strane i Kaptolom s druge strane pa je stoga ponuđena njihova afirmacija boljom vidljivošću, izražajnijim konektiranjem i javnoprostornom artikulacijom samog čvorišta kao i okolnih niša te puno izražajnijom arhitektonskom od čisto utitarne.

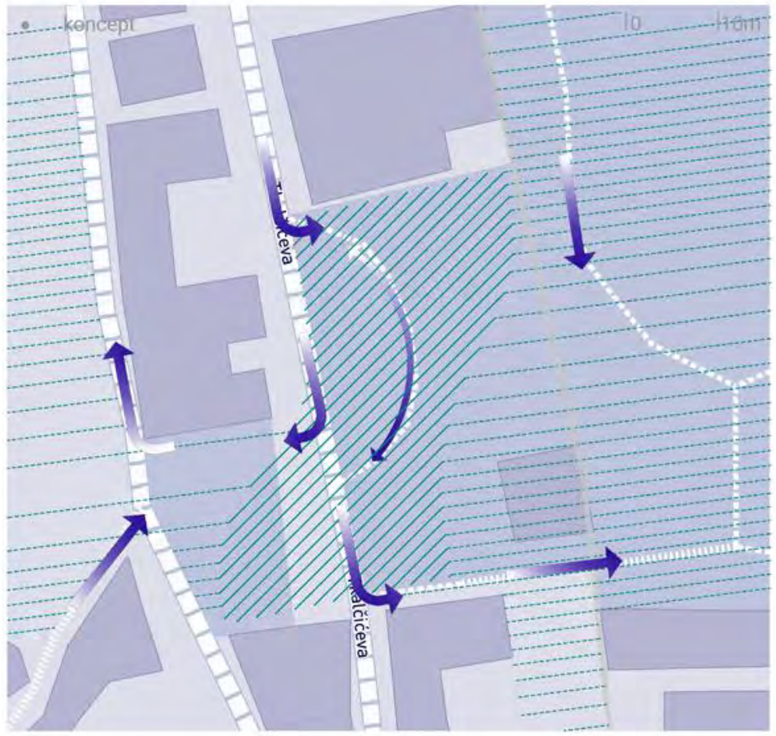

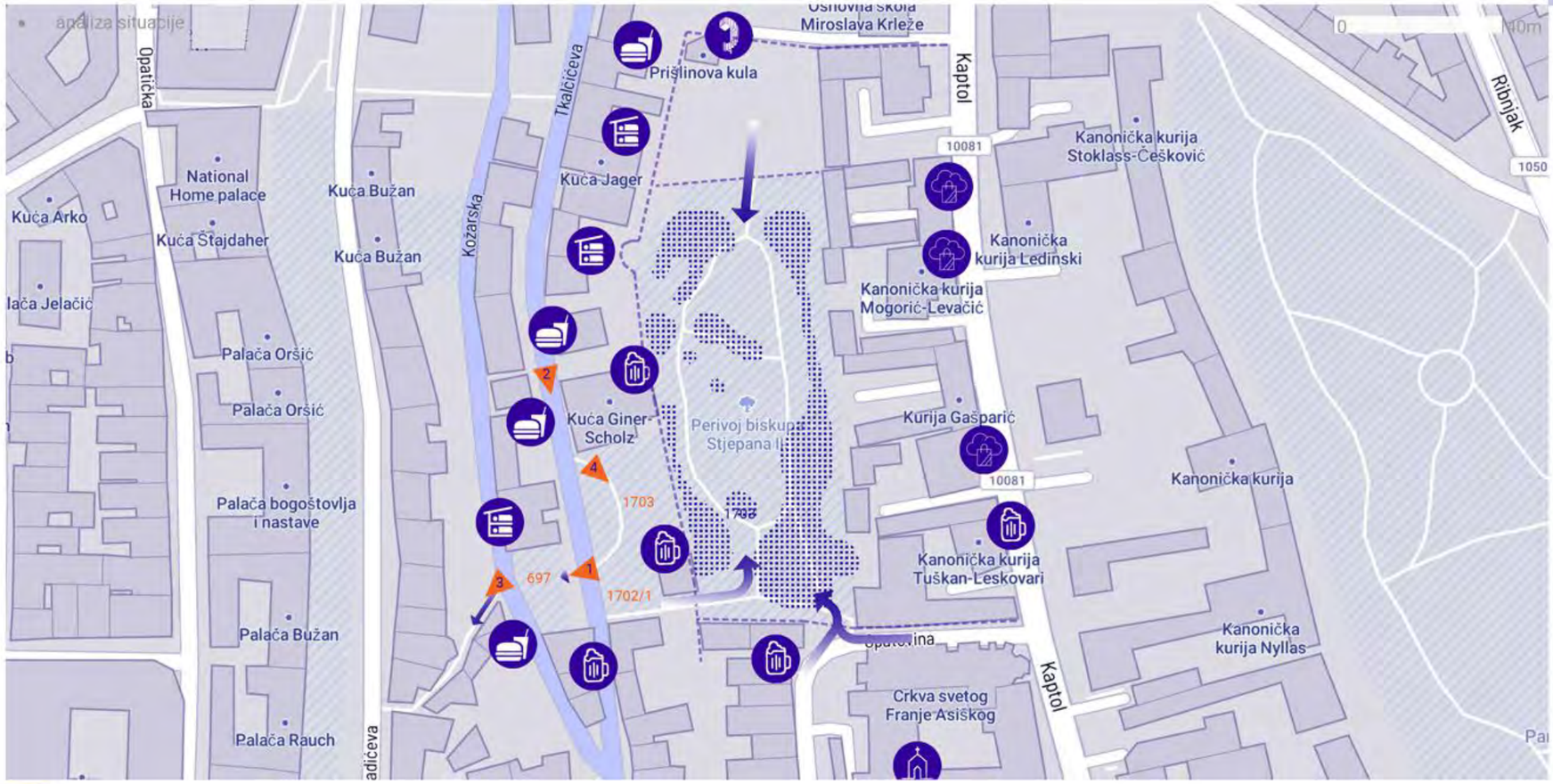

k.o. 335240, k.č. 1703
Površina: 942m2

k.o. 335240, k.č. 1702/1
Površina: 281m2

Korištenje i namjena površina :
Z1 zaštitne zelene povšine - javni park
Urbana pravila :
1.9. Zaštita, održavanje i njegovanje parkova i park šuma

k.o. 335240, k.č. 697
Površina: 409m2
Korištenje i namjena površina :
M2 mješovita namjena-pretežito poslovna
Urbana pravila :
1.1. Zaštita i očuvanje povijesnih graditeljskih cjelina

R/IN

POVEZNICE GORNJEG GRADA

Analiza lokacije poveznice Gornjeg grada i Kaptola

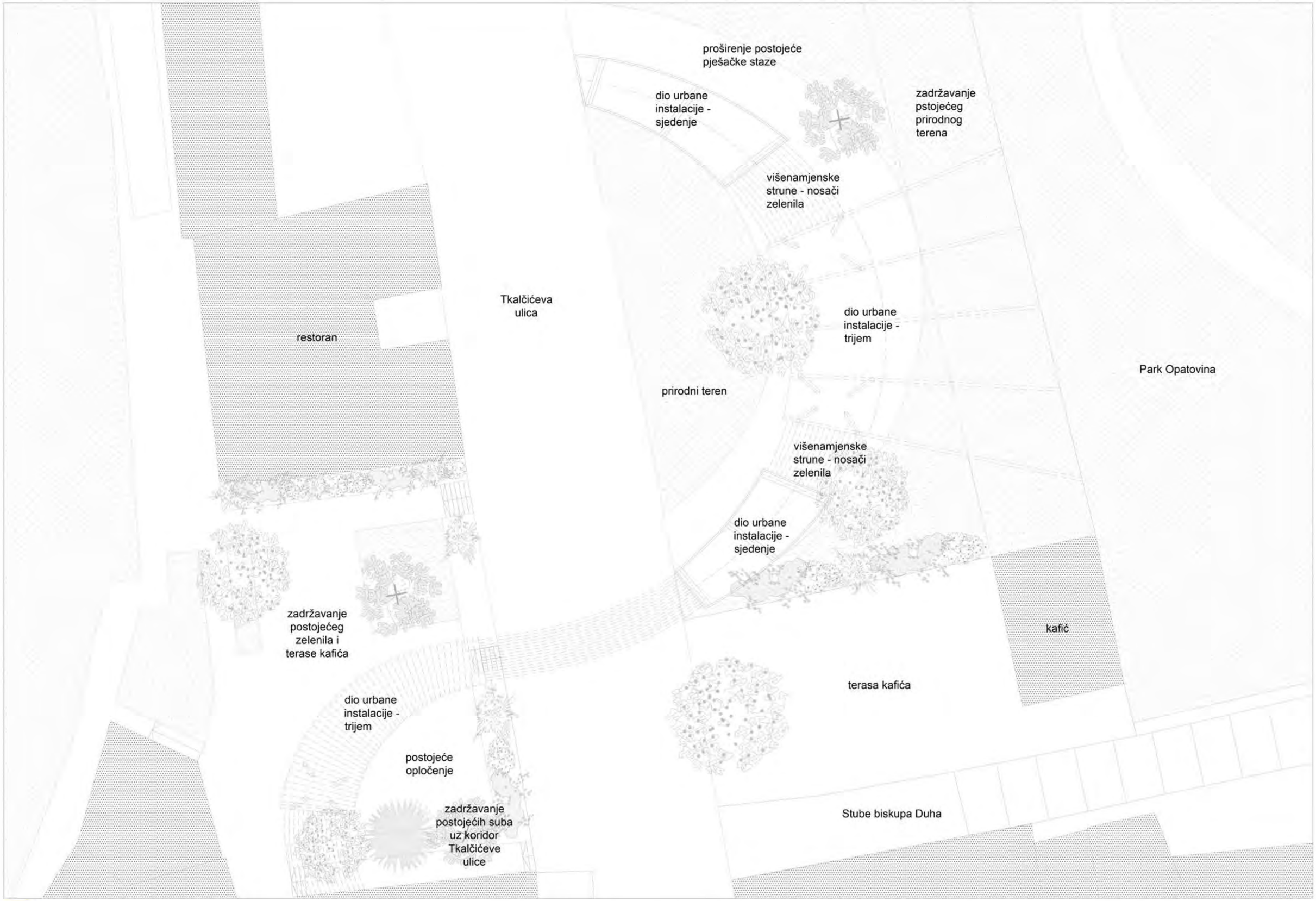

POVEZNICE GORNJEG GRADA

|0 |1 |3 |6 |10| Tlocrt _ Poveznica Gornji grad - Kaptol

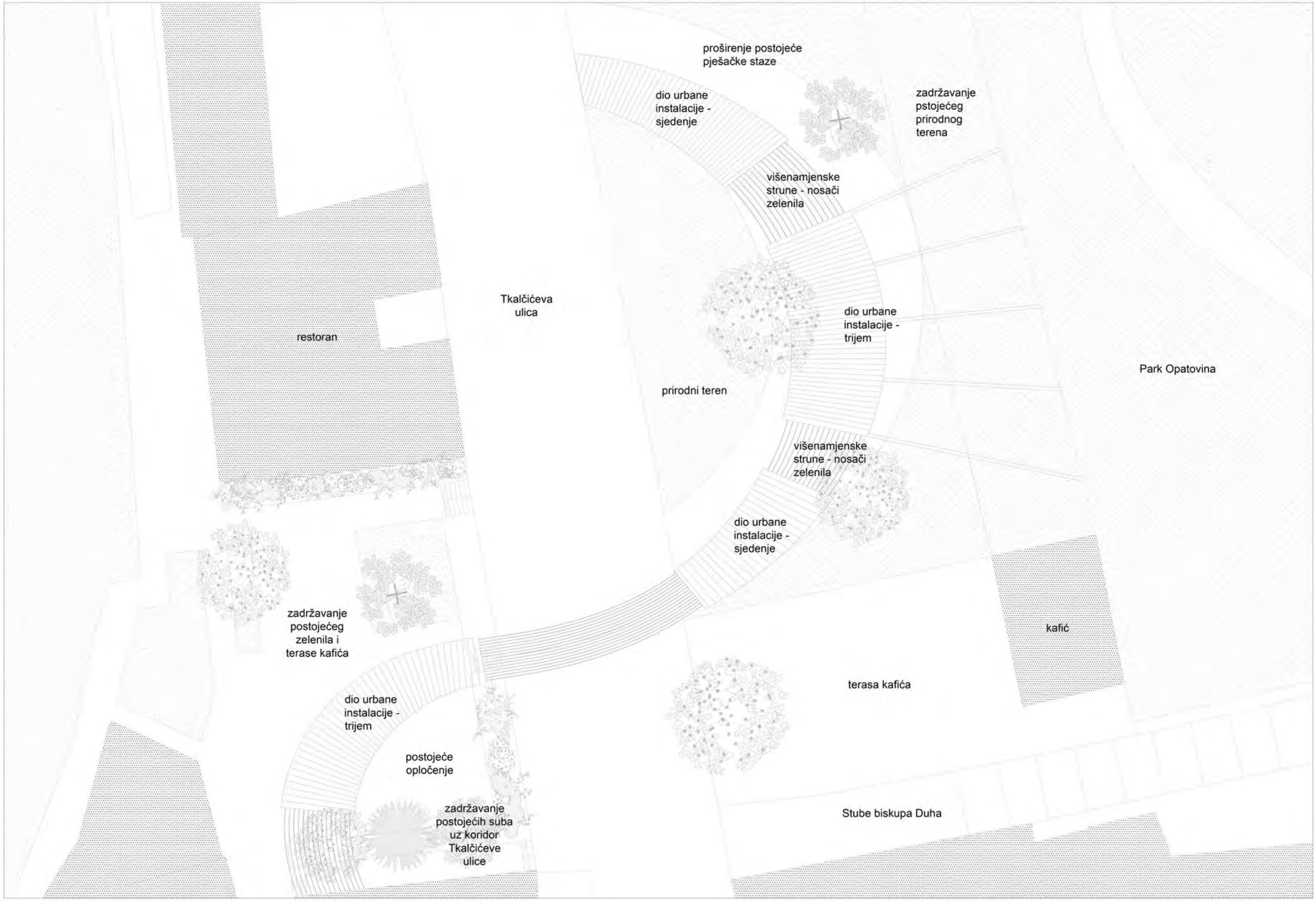

POVEZNICE GORNJEG GRADA

|0 |1 |3 |6 |10| Tlocrt _ Poveznica Gornji grad - Kaptol

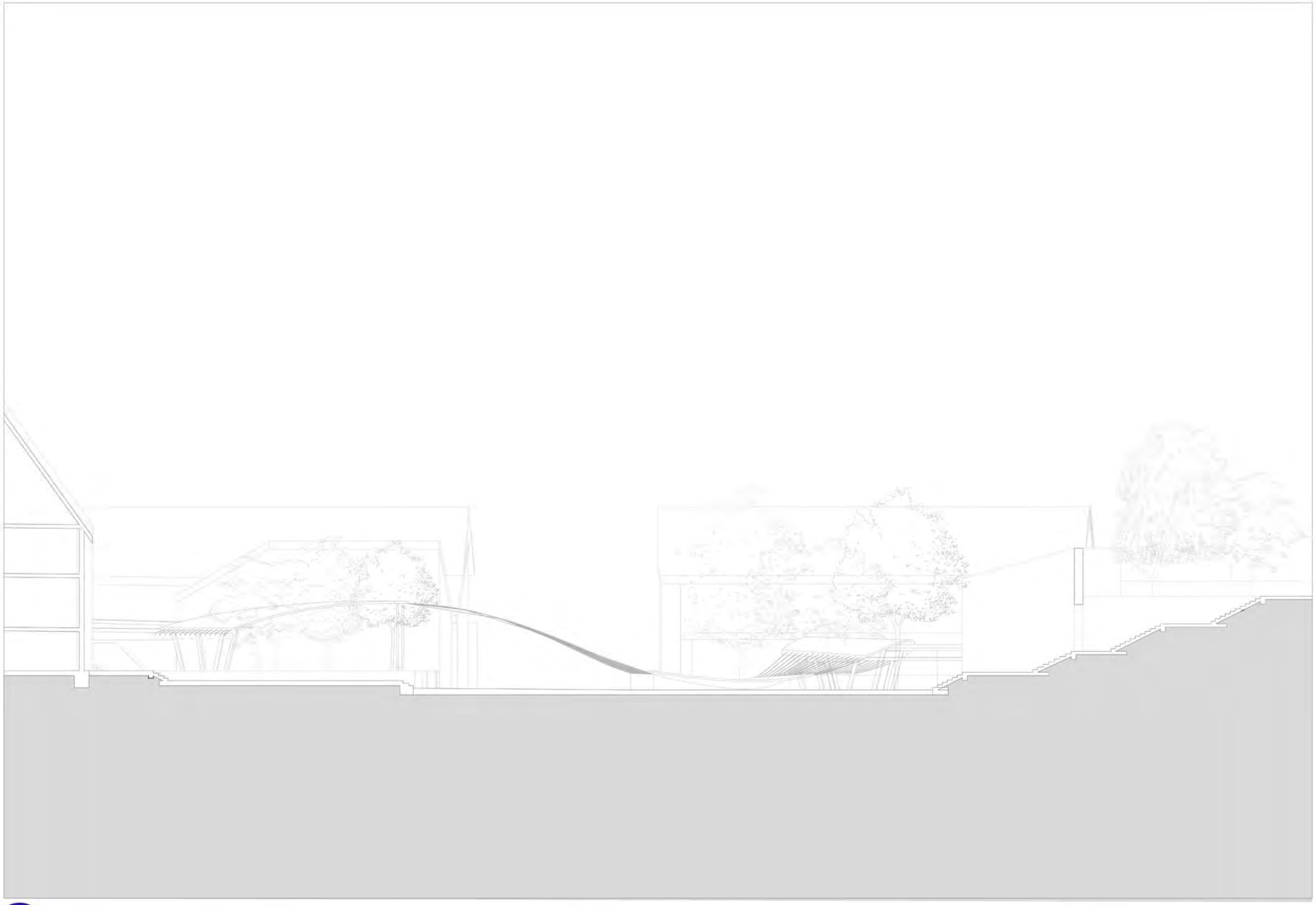

R/IN

POVEZNICE GORNJEG GRADA

|0 |1 |3 |6 |10| Presjek 1 - 1 _ Poveznica Gornji grad - Kaptol

ISTRAŽIVANJE I STUDIJA - PROJEKTANTSKI MODEL OBNOVE - SCENARIJA GORNJI GRAD - ANALIZA I MAPIRANJE, SINTEZA DO SAD NAPRAVLJENOG, PROSTORNE MOGUĆNOSTI ZA UNAPRIJEĐENJE

U razdoblju od 2010. do 2018. godine, za Gornji grad rađene su arhitektonske i konzervatorske studije, analize, projekti i neke realizacije, koje su bile potaknute užom i širom stručnom skupinom, te investitorom Gradom Zagrebom.
Preliminarne studije bave se urbanističkim, arhitektonskim i konzervatorskim aspektom oblikovanja dijela Gornjeg grada.
Studija je podijeljena u dva aspekta, prvi istraživački, a na temelju kojeg se oblikuju studije i idejna rješenja.
Istraživački dio analize bavi se današnjim stanjem i postojećom dokumentacijom Gornjeg grada, te se u njoj razmatra mogući program uređenja ovog prostora na temelju postojećih konzervatorskih prijedloga i poznatih povijesnih i ambijentalnih vrijednosti ovog prostora.
Osim analiza i istraživačkog rada, predlažu se idejna rješenja Strossmayerovog šetališta (istočni i zapadni dio i kontaktna područja), te Južnih padina u nekoliko varijanti. Neka od tih rješenja bila su podloga za izradu projektne dokumentacije, glavnih i izvedbenih projekata. Unutar studija neki su projekti realizirani kroz arhitektonsko-konzervatorske studije i tehničku dokumentaciju, kroz značajna višegodišnja arheološka istraživanja provedena na mjestima dvaju gornjegradskih parkova, te su danas oni uređene zelene površine Gornjeg grada.
Neka rješenja ostala su prijedlozi za razmatranje mogućih novih sadžaja na ovom prostoru Gornjeg grada (Južna kula- vidikovac na poziciji postojeće južne kule južnog bedema, Muzej arheoloških istraživanja u Parku Grič, caffe bar u zgradi nekadašnjeg Državnog hidrometeorološkog zavoda, budućeg Povijesnog muzeja, kao što je i nekad bio...

Osim arhitektonsko-urbanističkih i konzervatorskih studija, napravljeno je i Idejno rješenje rekonstrukcije i prenamjene Emilijeve kuće na Gradecu, dokumentacija za izradu kiparskog natječaja Andriji Mohorovičiću u sklopu Parka Grič i rješenje postave skulpture u parku.

2022. godine izrađuje se istraživanje i studija projektantskog modela obnove - scenarija Gornji grad, Kaptol, analiza i mapiranje, sinteza do sad napravljenog, prostorne mogućnosti za unaprijeđenje, naručene od Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba.

U sklopu prostornih mogućnosti za unaprijeđenje analiziraju se uređenja velikih zabatnih zidova Gornjeg grada na principu urban green wall zidova, uređenje dvorišta građevina javne namjene Gornjeg grada sa potencijalnim otvaranjem nekih prema ulici, te ozelenjavanjem dvorišta javne namjene, prezentacija rekonstruiranog Južnog bedema u Parku Bele IV, uređenje južne padine ispod Strossmayerovog šetališta-novo rješenje, te pozicioniranje garaže i pješačkih izlaza iz garaže u prostor Gornjeg grada.

UŽA stručna radna skupina za izradu
Arhitektonske i konzervatorske studije uređenja javnih prostora Gornjeg Grada u Zagrebu:

prof.dr.sc. Marijan Hržić, dipl.ing.arh. - voditelj
prof.dr.sc. Snješka Knežević
prof.dr.sc. Dražen Juračić, dipl.ing.arh.
prof. Silvije Novak
Marijana Sironić, dipl.ing.arh.

ŠIRA stručna radna skupina za izradu
Arhitektonske i konzervatorske studije uređenja javnih prostora Gornjeg Grada u Zagrebu:

Prof.dr.sc.Vladimir Bedenko, dipl. ing. arh.
Boris Mašić, dipl.arheolog
prof.dr.sc. Nenad Fabijanić, dipl.ing.arh.
prof.dr.sc. Mladen Obad Šćitaroci, dipl.ing.arh.
mr.sc. Slavko Dakić, dipl.ing.arh.
Niko Gamulin, dipl.ing.arh.
prof. Drago Miletić
prof. Zlatko Uzelac
Ivica Fanjek, dipl.ing.arh.

Sve analize, studije, idejne projekte i razrade idejnih projekata u ovoj studiji napravlio je Arhitektonski atelier Hržić.

Arhitektonski atelier Hržić projektni tim:

prof.dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh.

Andrea Hržić Šesnić, dipl. ing. arh.
Maja Bakalar, dipl. ing. arh.
Ivan Frleta, dipl. ing. arh.
Ante Katić, mag.ing. arh.
Branko Palić, mag.ing. arh.
Uršula Juvan, mag. ing. arh.
Ana-Marija Rem Šebek, mag. ing. arh.
Danira Rubeša, mag. ing. arh.
Darija Rubeša, mag. ing. arh.
Iva Prtenjača, mag. ing. arh.
Iva Štambuk Vlahović, mag. ing. arh.

Vizualizacije: Boris Goreta
Zvonimir Pavković

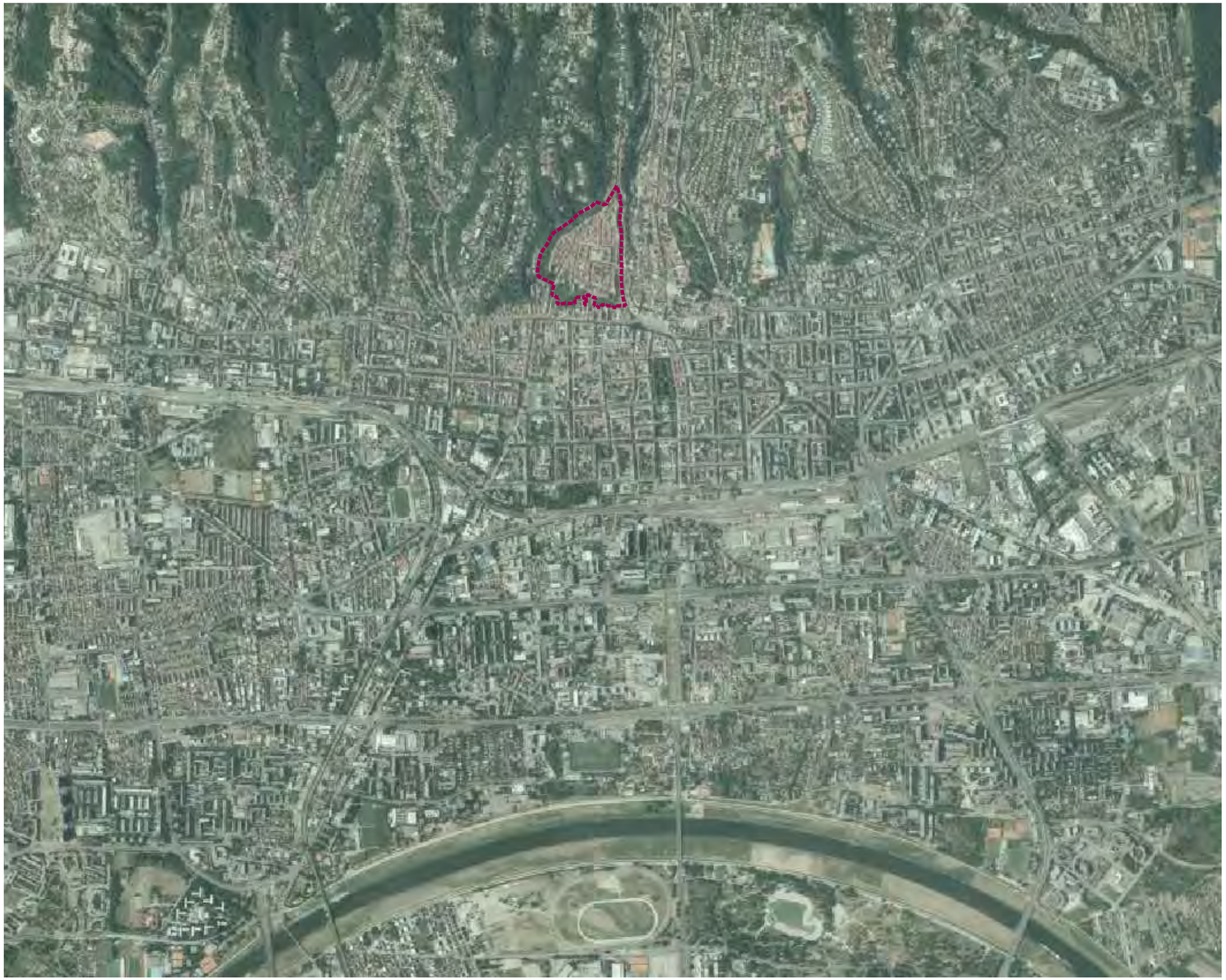

LEGENDA:

1. STUDIJA OPLOČENJA GRADSKIH ULICA I TRGOVA GORNJEG GRADA
2. STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE
3. PROMETNA STUDIJA GORNJEG GRADA TUNEL GORNJI GRAD (DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)
4. PARK BELE IV
5. STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE
6. JUŽNE PADINE ISPOD STROSSMAYEROVOG ŠETALIŠTA
7. PARK GRIČ
8. PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO-KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU

GRADEC

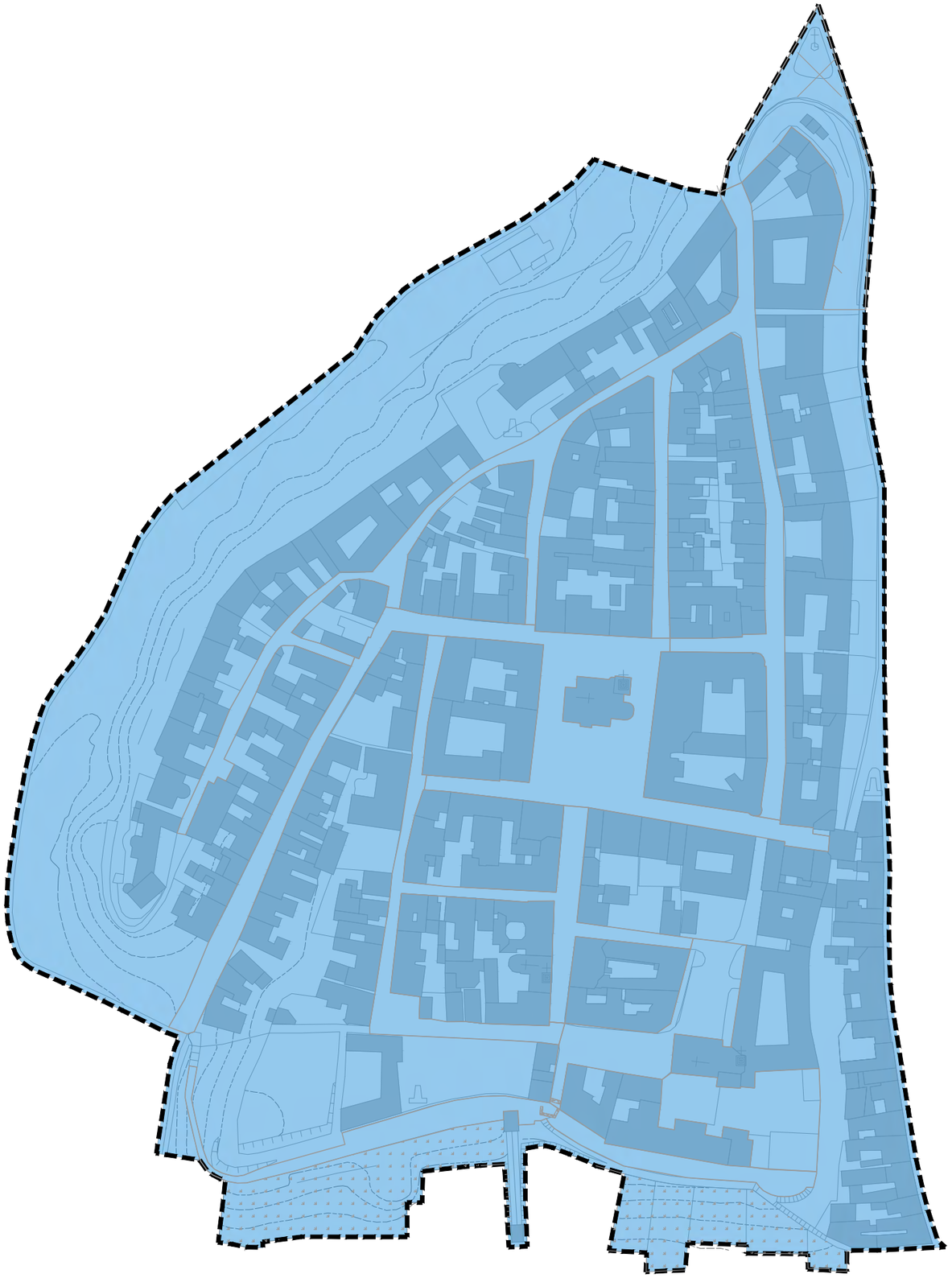

OBUHVAT

Status projekta:

Prometna studija

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Gornji grad – prometna studija

Gornji grad kao pješačka zona

U Zagrebu već godinama postoji kontinuirana težnja urbanista i konzervatora kao i samih građana da Gornji grad postane isključivo pješačka zona, te se na taj način isključivanjem prometa aktivira i revitalizira Gornji grad po uzoru na ostale europske gradove.
Cilj ove studije je da se istraže mogućnosti alternativnog rješenja tranzitnog prometa, novih javnih garaža i javnog prijevoza kao i uređenja partera. Istražit će se razne mogućnosti rješenja parkiranja za stanare, ali se predlaže potpuno izmještanje parkiranja za poslovne prostore i institucije. Kako bi se to omogućilo važno je uspostaviti efikasan i ekološki prihvatljiv sustav javnog prijevoza poput električnih minibusa i novih uspinjača ili liftova.
Predviđena je i mogućnost uvođenja turističkih atrakcija poput fijakera prema već postojećim intencijama Turističke zajednice grada Zagreba, i istražiti potencijalne lokacije njihovih stajališta.
Iako se već današnjom regulacijom prometa nastoji u najvećoj mjeri ukinuti tranzitni promet Gornjim gradom, postoji velika potreba stanovnika sjeverno od Gornjeg grada za prolaskom, te se unatoč zabranama to često tolerira. Trebalo bi stoga istražiti mogućnost uvođenja rampi ili sličnih sustava koji bi fizički onemogućili prolazak te mogućnosti preusmjeravanja prometa s Gornjeg grada izgradnjom tunela kao što je to rješeno u brojnim gradovima poput Budimpešte, Ljubljane, Rima.
S ovakvim sustavom prometa Gornji grad bi postao mnogo privlačnije mjesto za građane Zagreba i turiste.

Datum:
2013.

\Volumes\SHARED__AAH__\aah.png

PROMETNA STUDIJA GORNJEG GRADA TUNEL GORNJI GRAD
(DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)

Položaj u gradu

"Prijedlog uvođenja pješačke zone na Gornji grad smatramo iznimno kvalitetnim rješenjem sa stanovišta održivog razvoja gradskog prometa i zaštite okoliša. Proboj tunela na relaciji Dubravkin put - Medvedgradska ulica (...) zasigurno omogućuje eliminiranje motornog prometa na Gornjem gradu ..."

Podloga za prometnu studiju Gornji grad - mišljenje Sektora za promet Gradskog ureda za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet
23. svibnja 2013.

URBANISTIČKO–ARHITEKTONSKA I KONZERVATORSKA STUDIJA UREĐENJA JAVNIH PROSTORA GORNJEG GRADA

PROMETNA STUDIJA GORNJEG GRADA

TUNEL GORNJI GRAD

(DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)

IZRADIO: ARHITEKTONSKI ATELIER HRŽIĆ

RADNI PRIMJERAK

PROSINAC, 2013.

TUNEL GORNJI GRAD

(DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)

SITUACIJA NA ORTOFOTO PODLOZI 1:4000

0 20 100 200 m

TUNEL GORNJI GRAD

(DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)

SITUACIJA 1:2000

0 10 50 100 m

SITUACIJA NA NIVOU TUNELA 1:2000

0 10 50 100 m

TUNEL GORNJI GRAD

(DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)

PROFIL 1:200

0 1 5m

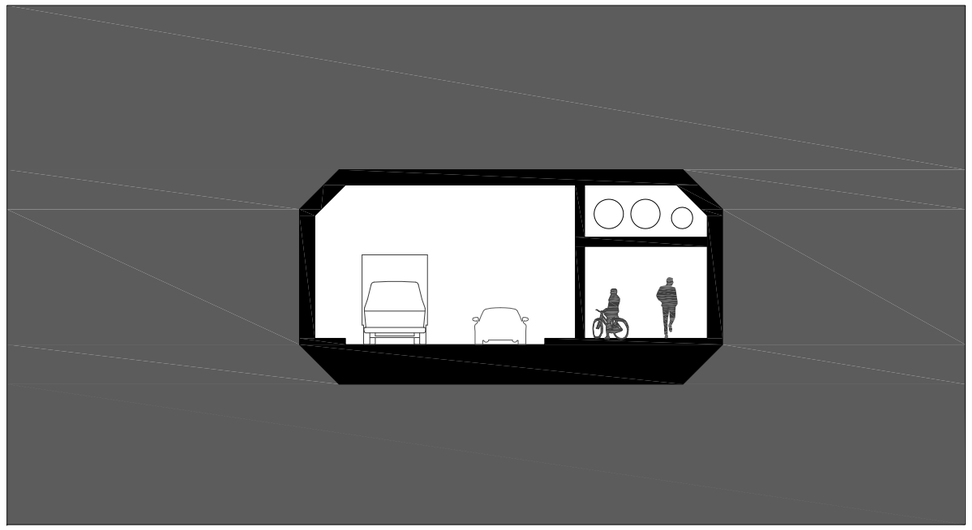

POPREČNI PRESJEK 1:200

0 1 5m

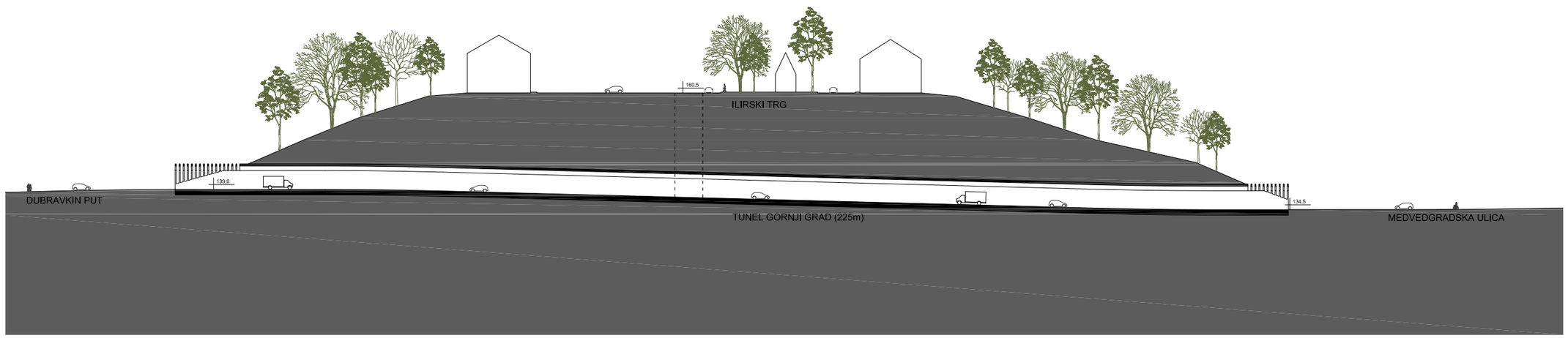

UZDUŽNI PRESJEK 1:1000

0 10 25 50 m

URBANISTIČKO–ARHITEKTONSKA I KONZERVATORSKA
STUDIJA UREDENJA JAVNIH PROSTORA GORNJEG GRADA

PROMETNA STUDIJA GORNJEG GRADA

TUNEL GORNJI GRAD

(DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)

ULAZ - DUBRAVKIN PUT

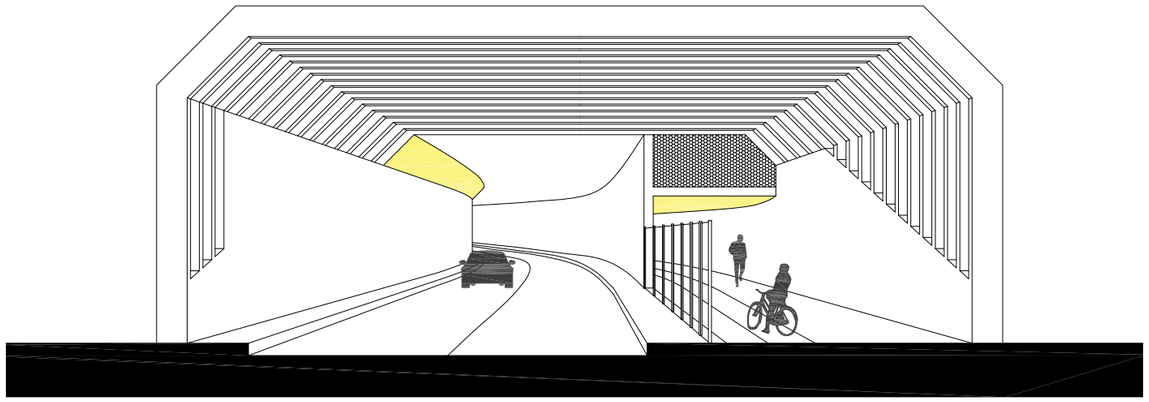

PERSPEKTIVA

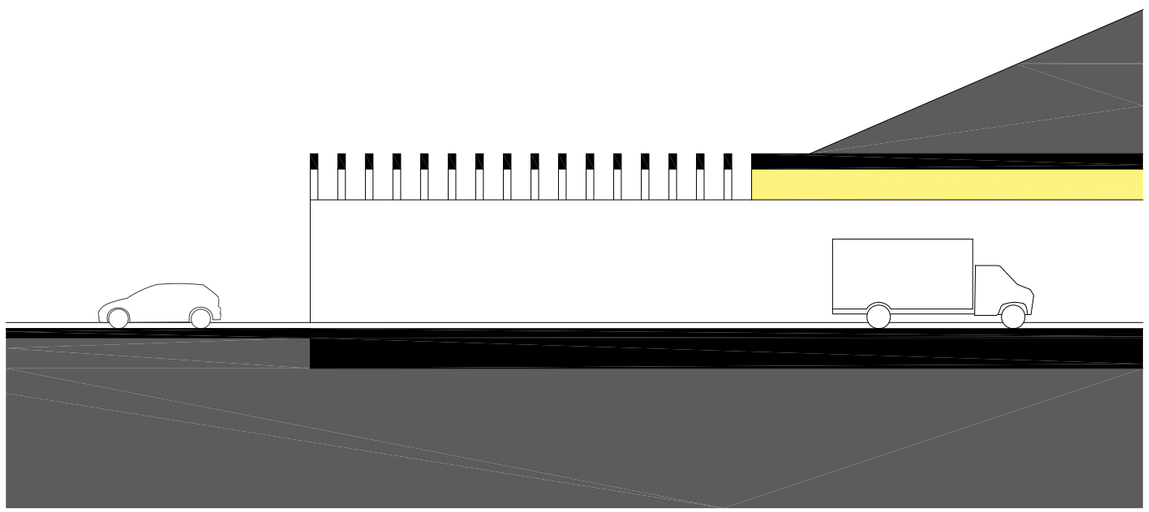

UZDUŽNI PRESJEK 1:200

0 1 5m

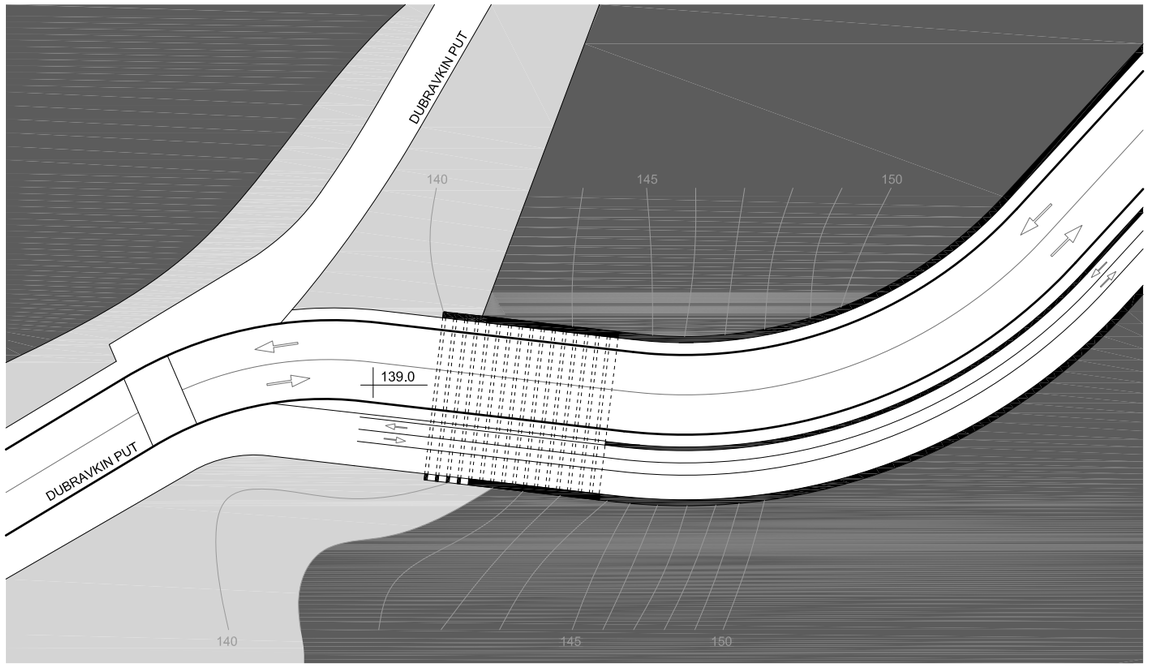

TLOCRT 1:500

0 10 20 m

TUNEL GORNJI GRAD

(DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)

ULAZ - MEDVEDGRADSKA ULICA

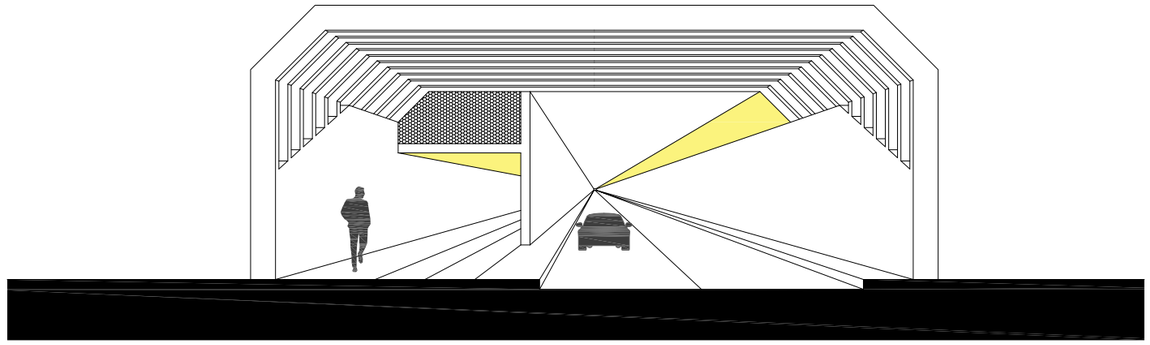

PERSPEKTIVA

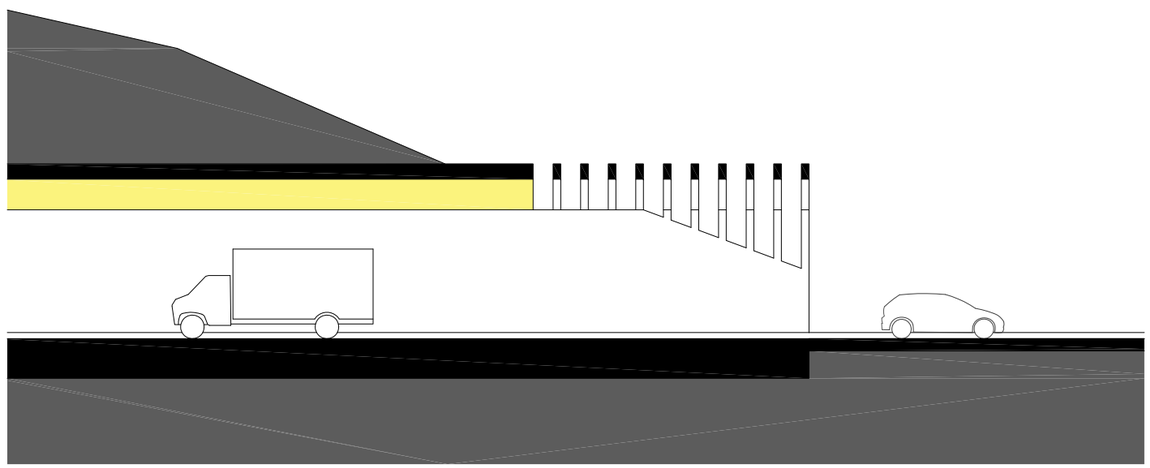

UZDUŽNI PRESJEK 1:200

0 1 5m

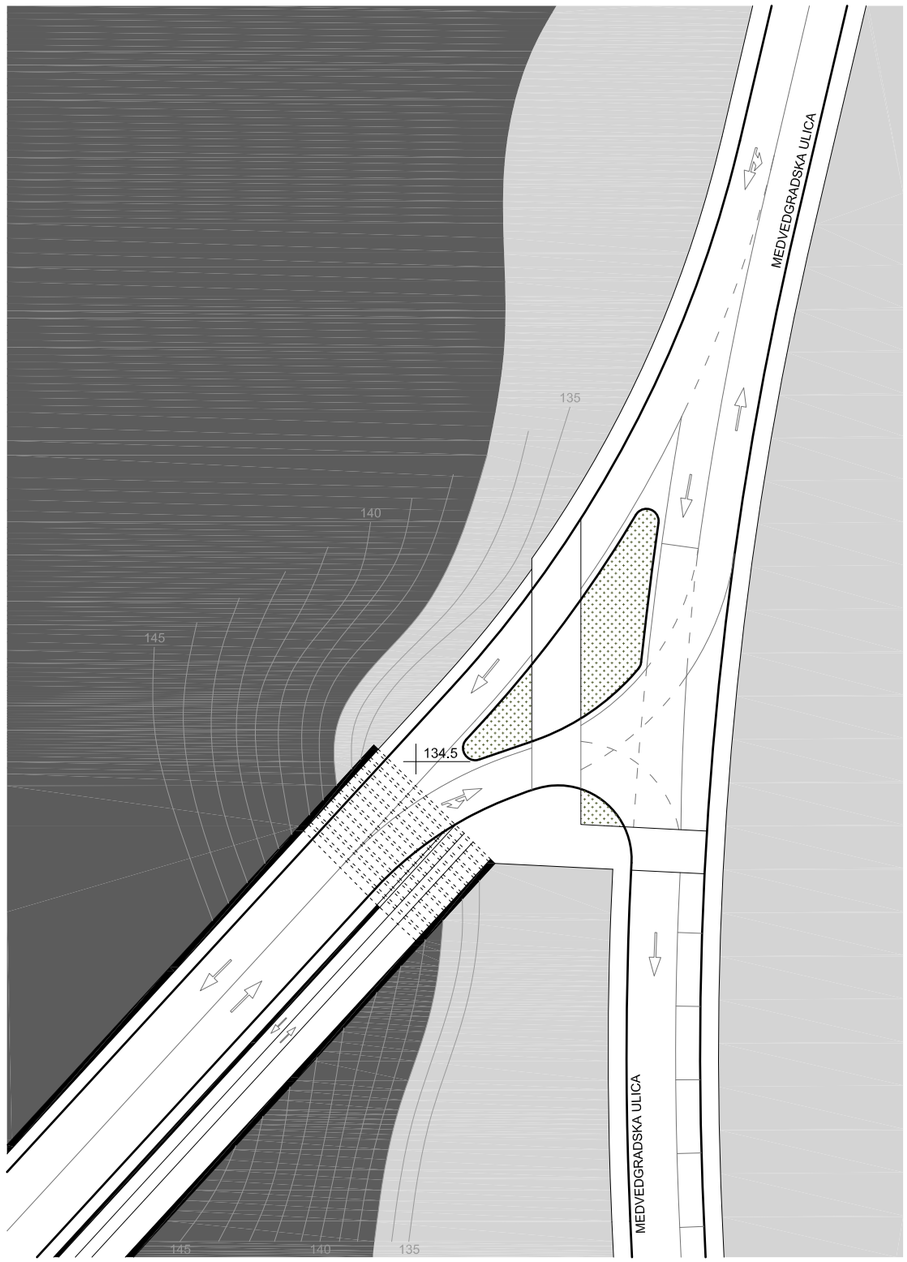

TLOCRT 1:500

0 10 20 m

URBANISTIČKO–ARHITEKTONSKA I KONZERVATORSKA STUDIJA UREDENJA JAVNIH PROSTORA GORNJEG GRADA

PROMETNA STUDIJA GORNJEG GRADA

TUNEL GORNJI GRAD

(DUBRAVKIN PUT - MEDVEDGRADSKA ULICA)

PJEŠAČKI IZLAZ NA ILIRSKI TRG

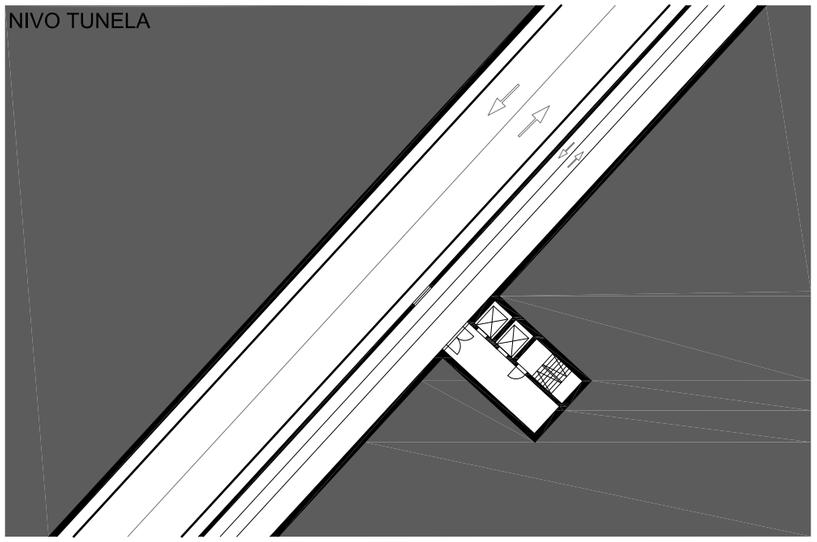

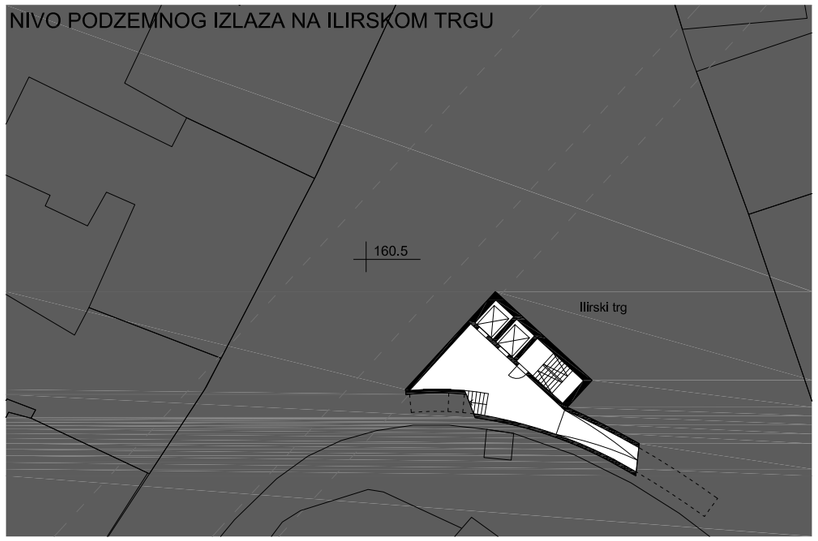

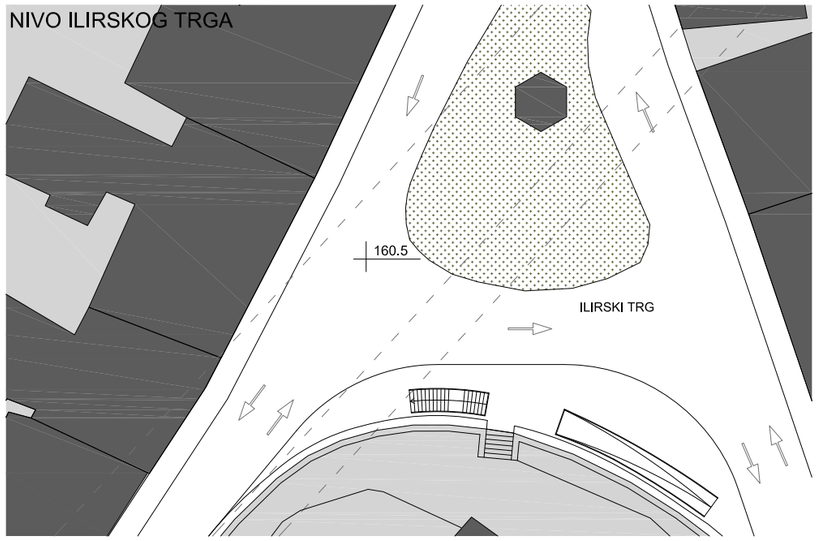

TLOCRTI 1:500

0 10m

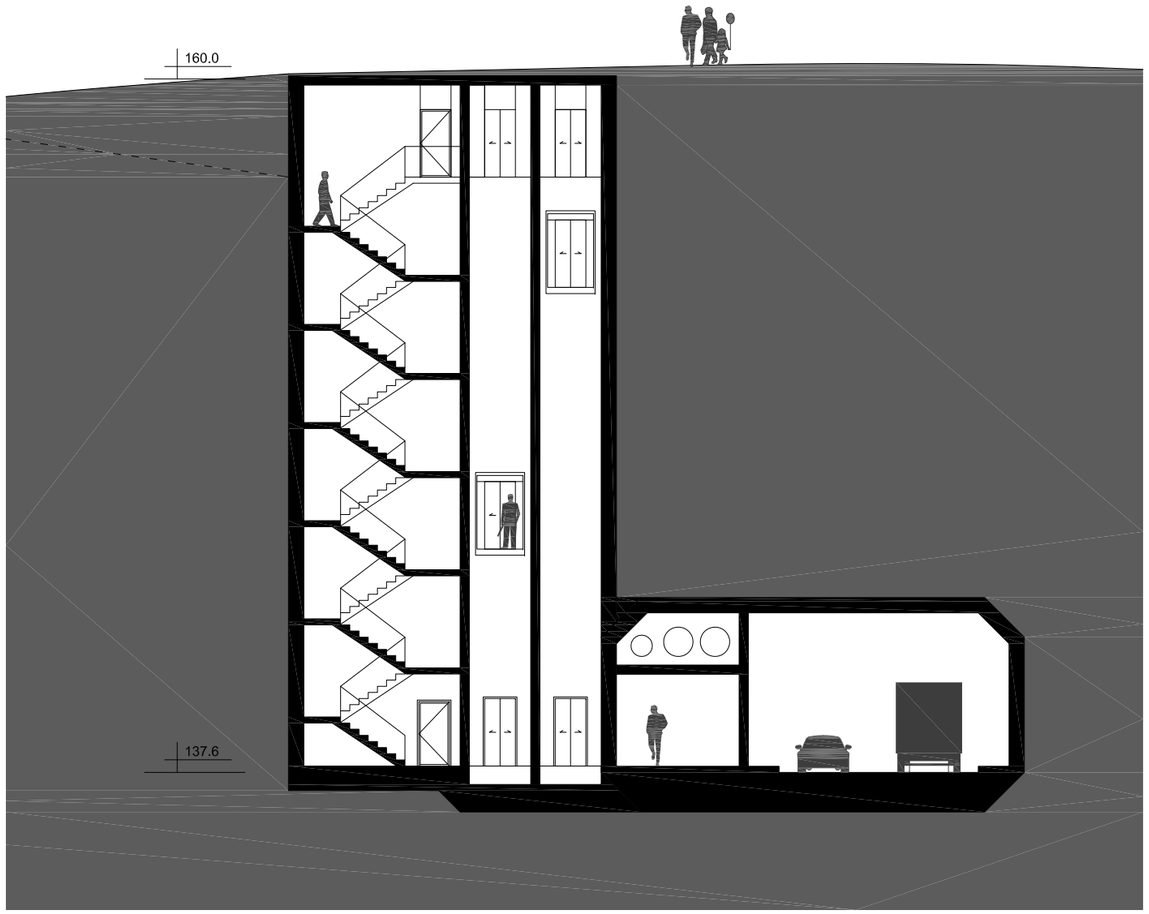

PRESJEK 1:200

0 1 5m

ZAPADNI ULAZ U TUNEL IZ DUBRAVKINOG PUTA

ZAPADNI ULAZ U TUNEL IZ DUBRAVKINOG PUTA

ISTOČNI ULAZ U TUNEL IZ MEDVEDGRADSKE ULICE

ISTOČNI ULAZ U TUNEL IZ MEDVEDGRADSKE ULICE

URBANISTIČKO–ARHITEKTONSKA I KONZERVATORSKA STUDIJA
UREDENJA JAVNIH PROSTORA GORNJEG GRADA

Gornji grad / podloga za prometnu studiju /

SADRŽAJ

A. GORNJI GRAD KAO PJEŠAČKA ZONA

B. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA PROMETA GORNJEG GRADA

1. SATELITSKI SNIMAK ZAGREBA
2. SATELITSKI SNIMAK GORNJEG GRADA
3. ZRAČNI SNIMAK GORNJEG GRADA
4. PROMET - POSTOJEĆE STANJE
5. JAVNI PROMETNI SERVISI - POSTOJEĆE STANJE
6. REGULACIJA PROMETA GORNJEG GRADA
7. JAVNI PROMETNI SERVISI GORNJEG GRADA
8. SUSTAV OPLOČENJA GORNJEG GRADA
9. STRUKTURA GORNJEG GRADA: JAVNO-PRIVATNO
10. ANALITIČKI POPIS ULICA, TRGOVA I PJEŠAČKIH VEZA
    - a. Ilirski trg - Opatička ulica
    - b. Basaričekova - 29.X.1918.
    - c. Mletačka - Demetrova
    - d. Brezovačkog - Mesnička
    - e. Visoka - Lisinskog
    - f. Freudenreichova - Markov trg
    - g. Kamenita - Habdelićeva
    - h. Matoševa - Kušević̀eva
    - i. Ćirilometodska - Vitezovićeva
    - j. Markovićev trg - Vranicanijeva
    - l. Katarinin trg - Jezuitski trg
    - k. Dverce - Strossmayerovo šetalište
    - m. Gradec - stube na južnim padinama - Zakmardijeve stube
    - n. Tomićeva - Lovački rog - Tepečićev klanac - Kapucinske stube
    - o. Dvoranski prečac - Vrazovo šetalište - Grič

C. PRIJEDLOG RJEŠENJA PROMETA GORNJEG GRADA

1. PROMET
2. JAVNI PROMETNI SERVISI
3. REGULACIJA PROMETA GORNJEG GRADA
4. POLOŽAJ UGOSTITELJSKIH TERASA
5. REFERENTNI PRIMJERI

A. Gornji grad kao pješačka zona

U Zagrebu već godinama postoji kontinuirana težnja urbanista i konzervatora kao i samih građana da Gornji grad postane isključivo pješačka zona, te se na taj način isključivanjem prometa aktivira i revitalizira Gornji grad po uzoru na ostale europske gradove.

Cilj ove studije je da se istraže mogućnosti alternativnog rješenja tranzitnog prometa, novih javnih garaža i javnog prijevoza kao i uređenja partera. Istražit će se razne mogućnosti rješenja parkiranja za stanare, ali se predlaže potpuno izmještanje parkiranja za poslovne prostore i institucije. Kako bi se to omogućilo važno je uspostaviti efikasan i ekološki prihvatljiv sustav javnog prijevoza poput električnih minibusa i novih uspinjača ili liftova. Predviđena je i mogućnost uvođenja turističkih atrakcija poput fijakera prema već postojećim intencijama Turističke zajednice grada Zagreba, koji bi mogli imati stajalište na Markovom trgu i dnu Mesničke ulice.

Iako se već današnjom regulacijom prometa nastoji u najvećoj mjeri ukinuti tranzitni promet Gornjim gradom, postoji velika potreba stanovnika sjeverno od Gornjeg grada za prolaskom, te se unatoč zabranama to često tolerira. Stoga se predlaže uvođenje rampi koje bi fizički onemogućile prolazak i mogućnost povezivanja Medvedgradske ulice i Dubravkinog puta tunelom dužine oko 250 metara kojim bi se skratio put i preusmjerio promet s Gornjeg grada. S ovakvim sustavom prometa Gornji grad bi postao mnogo privlačnije mjesto za građane Zagreba i turiste.

B.1. SATELITSKI SNIMAK ZAGREBA

OBUHVAT (19.5 ha)

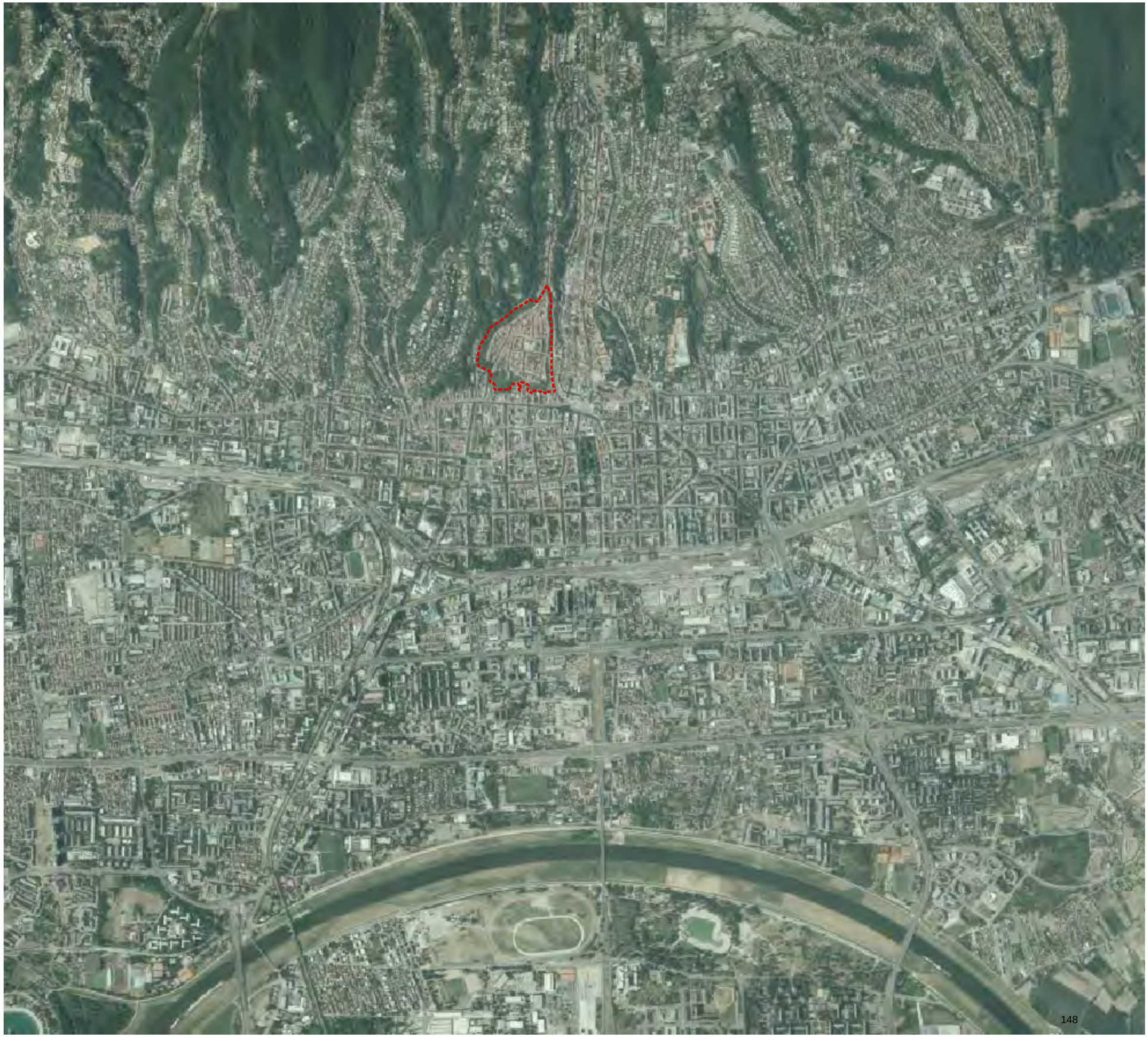

0 100 500 m

B.2. SATELITSKI SNIMAK
GORNJEG GRADA

OBUHVAT (19.5 ha)

0 20 100 m

B.3. ZRAČNI SNIMAK GORNJEG GRADA

B.4. PROMET - POSTOJEĆE STANJE
Glavni prometni pravci šireg područja Gornjeg grada

OBUHVAT

GLAVNI PROMETNI PRAVCI

JAVNA GARAŽA

PJEŠAČKA ZONA

PROBLEM TRANZITNOG PROMETA NA GORNJEM GRADU

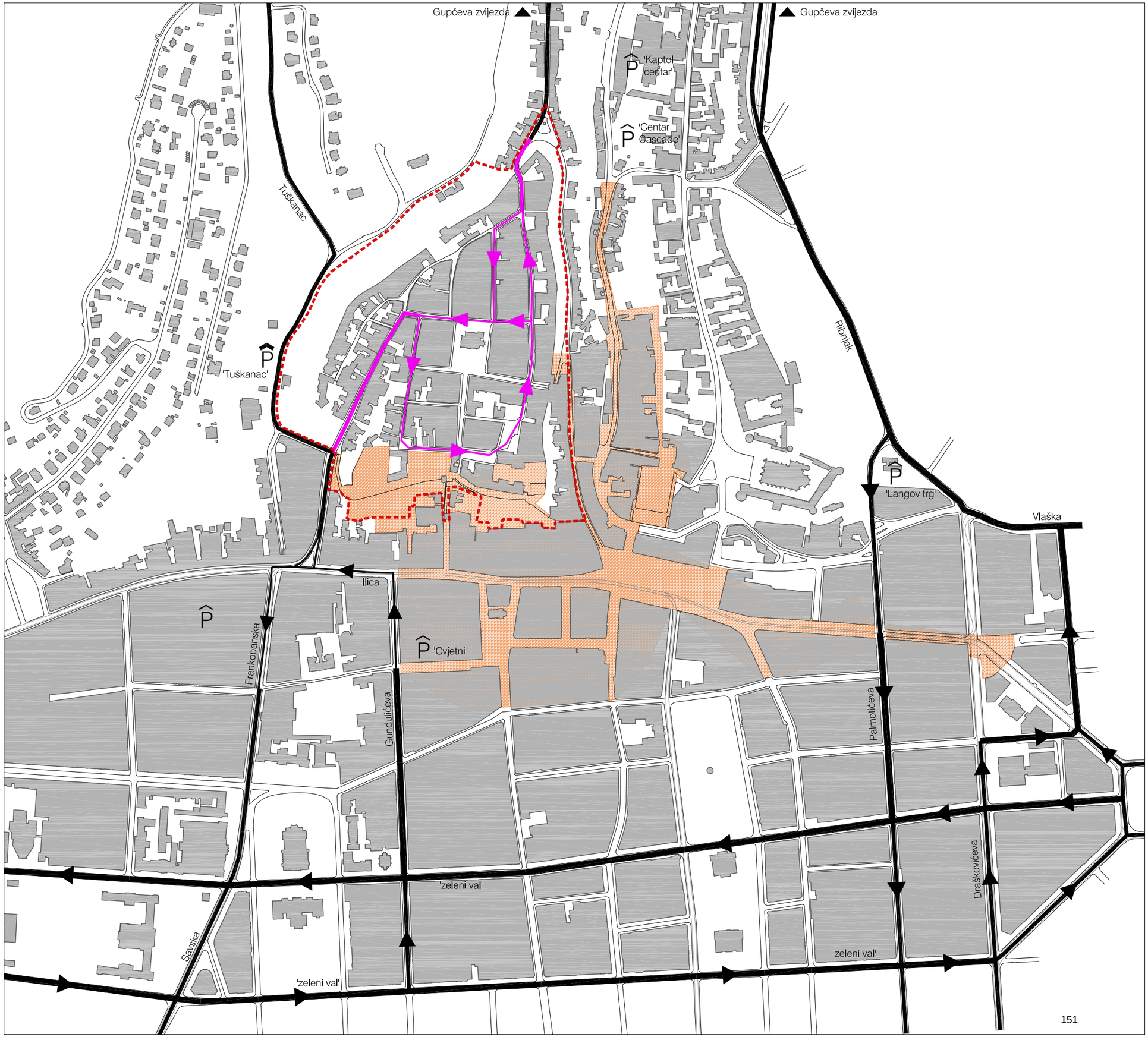

0 50 200 m

B.5. JAVNI PROMETNI SERVISI
- POSTOJEĆE STANJE

OBUHVAT

TRAMVAJSKE LINIJE SA STANICAMA

AUTOBUSNI TERMINALI I STANICE

GORNJOGRADSKI AUTOBUS

USPINJAČA

TAXI STAJALIŠTE

PJEŠAČKA ZONA

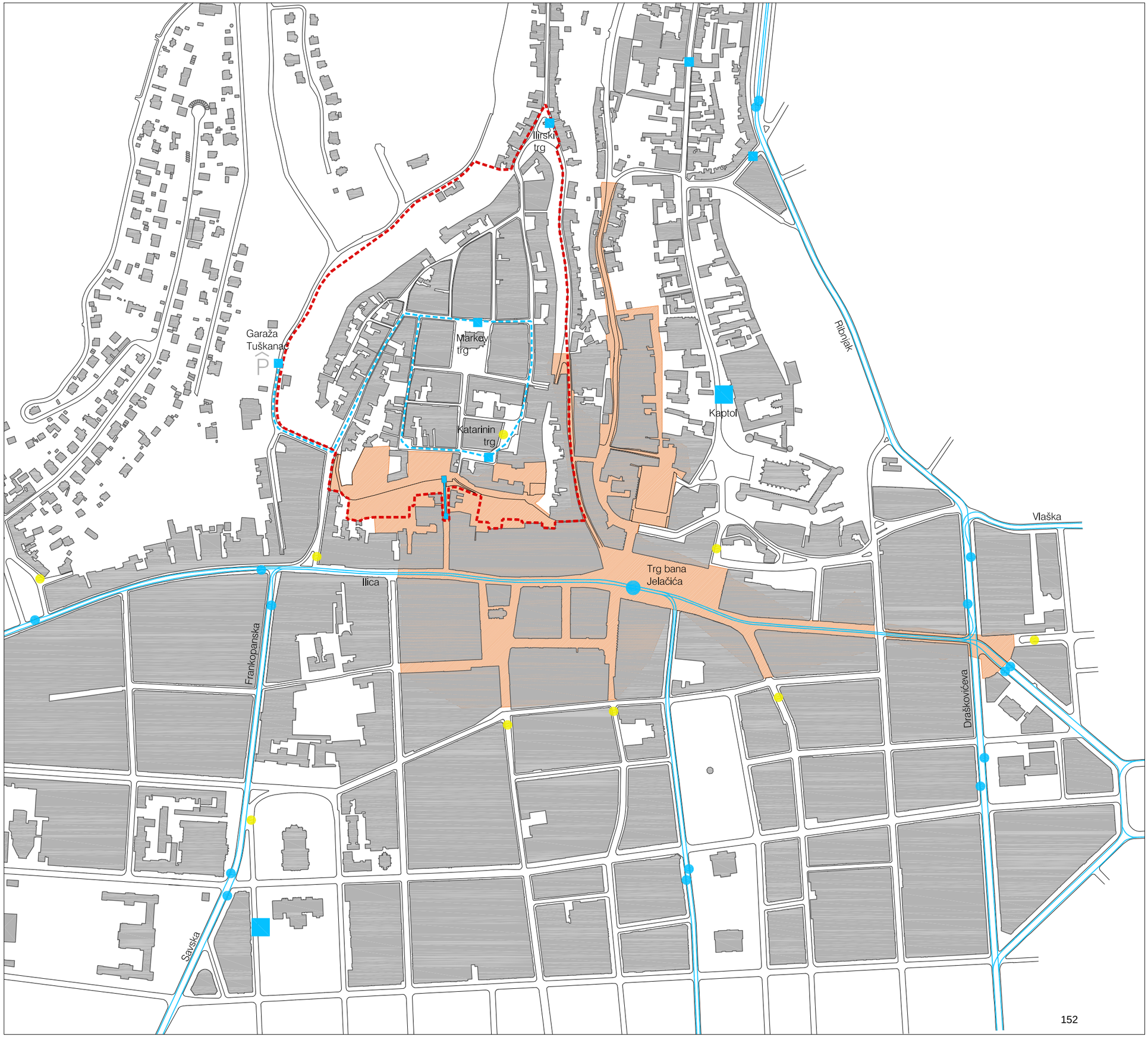

0 50 200 m

B.6. PROMET REGULACIJA PROMETA GORNJEG GRADA

JEDAN SMJER

JEDAN SMJER

DVA SMJERA

ZABARANA ZA PROMETNA VOZILA

PJEŠAČKI PRILAZI

KOLNI PRILAZI

B.7. JAVNI PROMETNI SERVISI GORNJEG GRADA
- POSTOJEĆE STANJE

AUTOBUSNA LINIJA

AUTOBUSNO STAJALIŠTE

TAXI

USPINJAČA

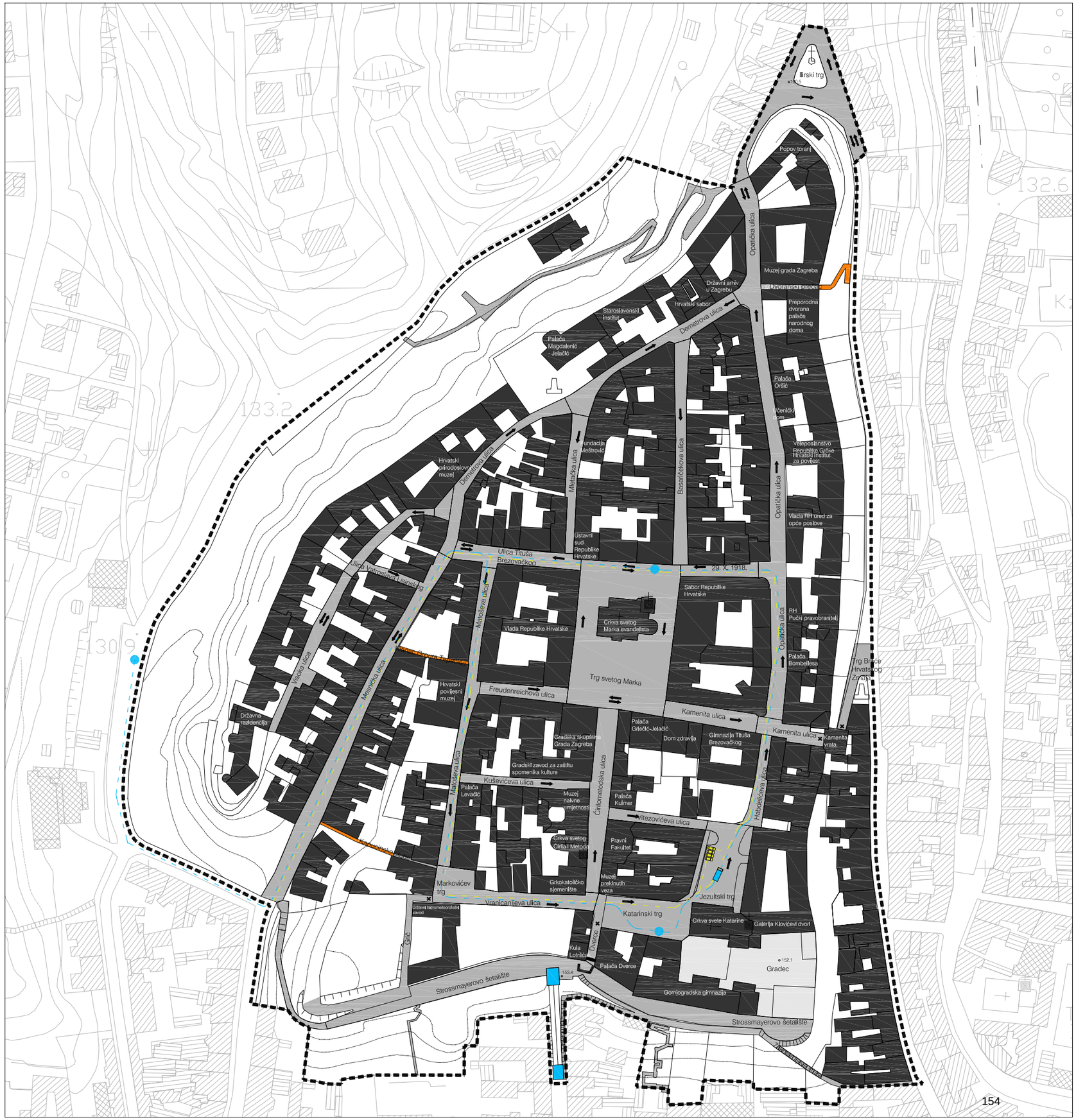

0 10 100m

B.8. SUSTAV OPLOČENJA GORNJEG GRADA

OBUHVAT

GRANITNA KOCKA

ASFALT

DRVO

0 10 100m

B.9. STRUKTURA GORNJEG GRADA; JAVNO-PRIVATNO

OBUHVAT

JAVNA NAMJENA

STANOVANJE

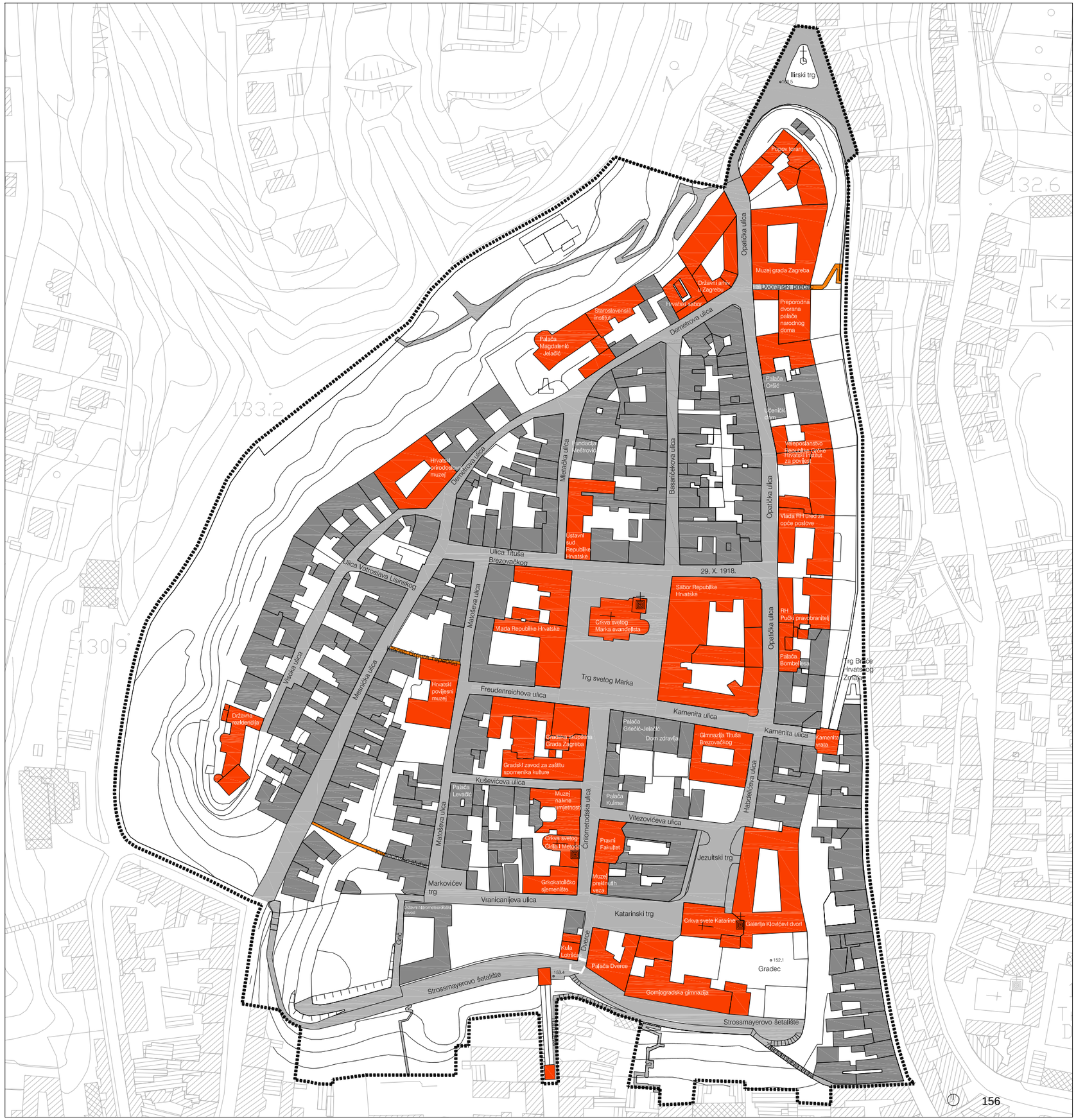

0 10 100m

B.10.a.

naziv trga		ILIRSKI TRG
katastarska čestica		k.č. 1453, 1454 k.o. Centar
dimenzije		110 x 60 m
površina		2054 m²
broj PM		0
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	kameni oblutci
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska i električna
napomena		autobusno stajalište zeleni otok s kapelicom i stazom od kamenih kocki

fotografija 1

fotografija 2

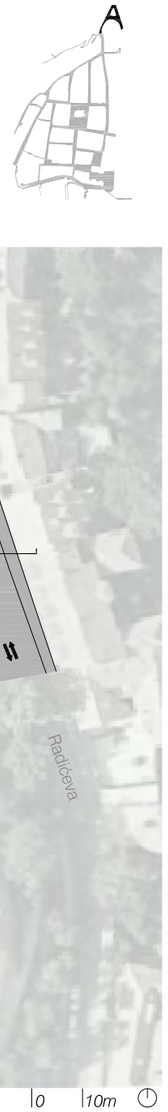

tlocrt 0 10m

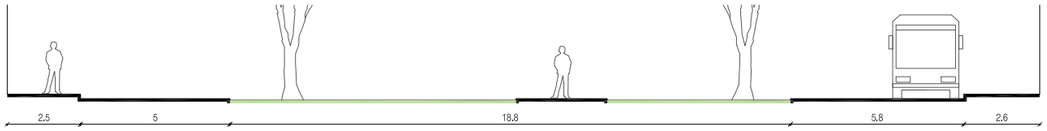

presjek a

naziv ulice		OPATIČKA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1469 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	327 m
	- širina	6.8 - 10.5 m
površina		3028 m²
broj PM		35
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska i električna

presjek

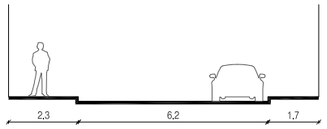

fotografija 1

fotografija 2

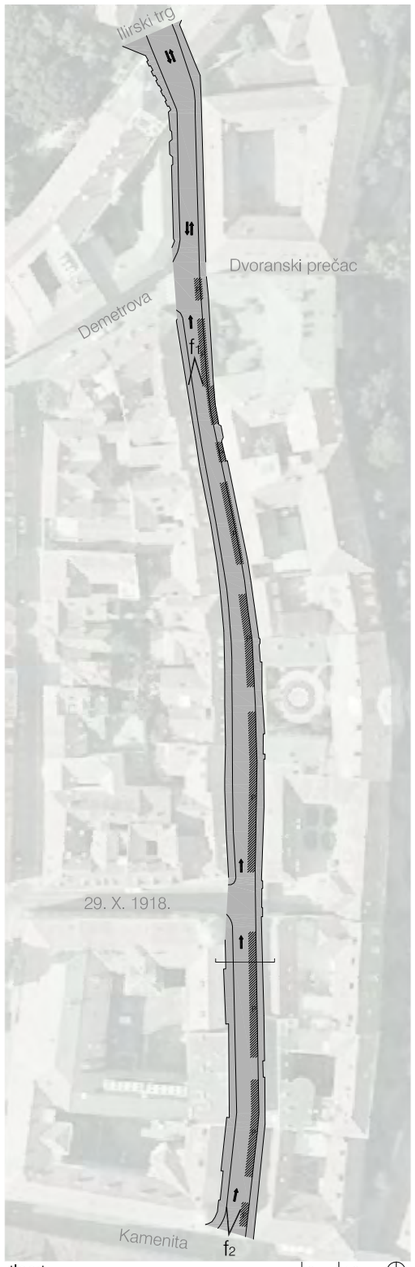

tlocrt 0 10m

B.10.b.

naziv ulice		BASARIČEKOVA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1504 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	134 m
	- širina	7.5 - 9.6 m
površina		1116 m²
broj PM		21
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	granitna kocka
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska

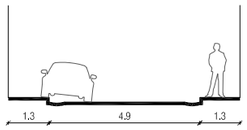

presjek

fotografija 1

fotografija 2

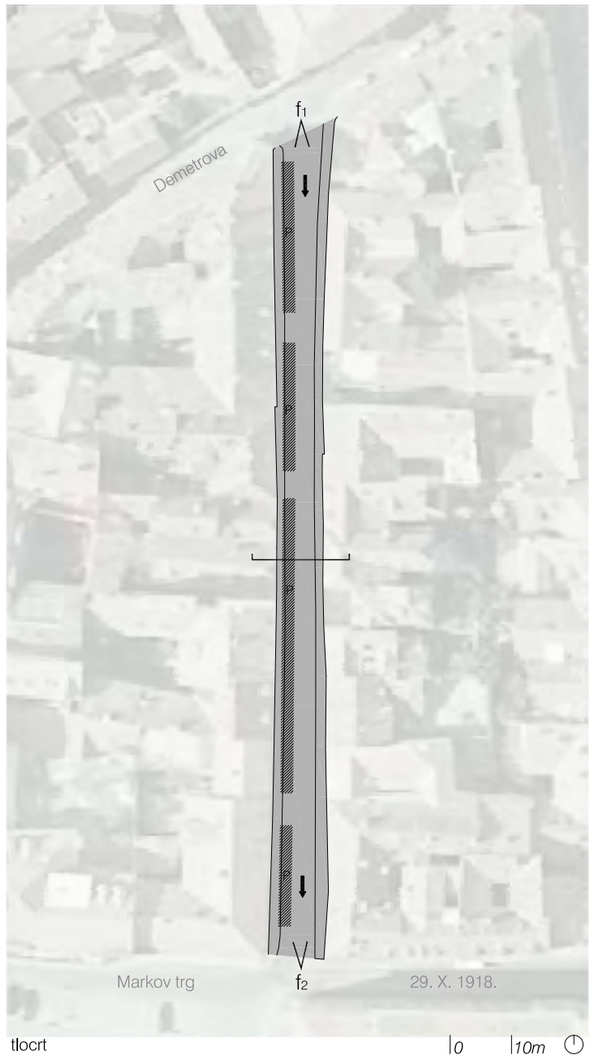

tlocrt 0 10m

naziv ulice		ULICA 29. X. 1918.
katastarska čestica		k.č. 1471 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	52 m
	- širina	6.6 - 9.8 m
površina		432 m²
broj PM		0
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska

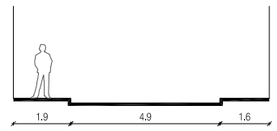

presjek

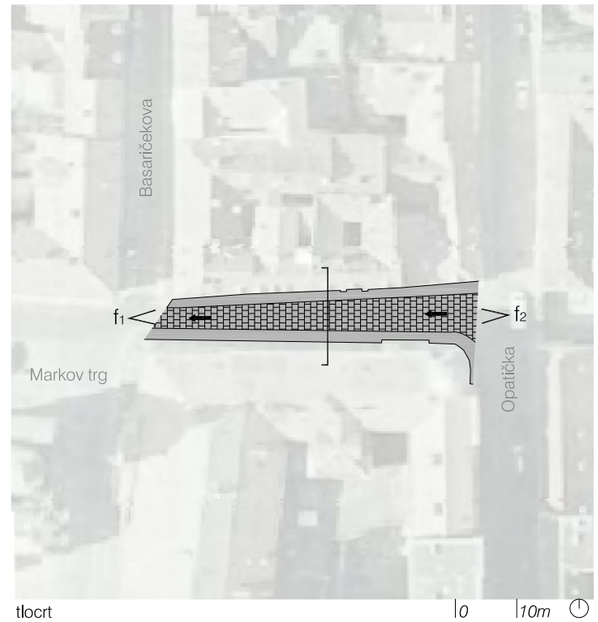

tlocrt 0 10m

fotografija 1

fotografija 2

B.10.c.

naziv ulice		MLETAČKA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1518 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	84 m
	- širina	5.4 - 10.1 m
površina		552 m²
broj PM		7
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	granitna kocka
ugostiteljske terase		da
rasvjeta		plinska

presjek

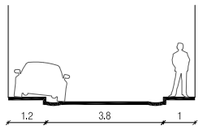

fotografija 1

fotografija 2

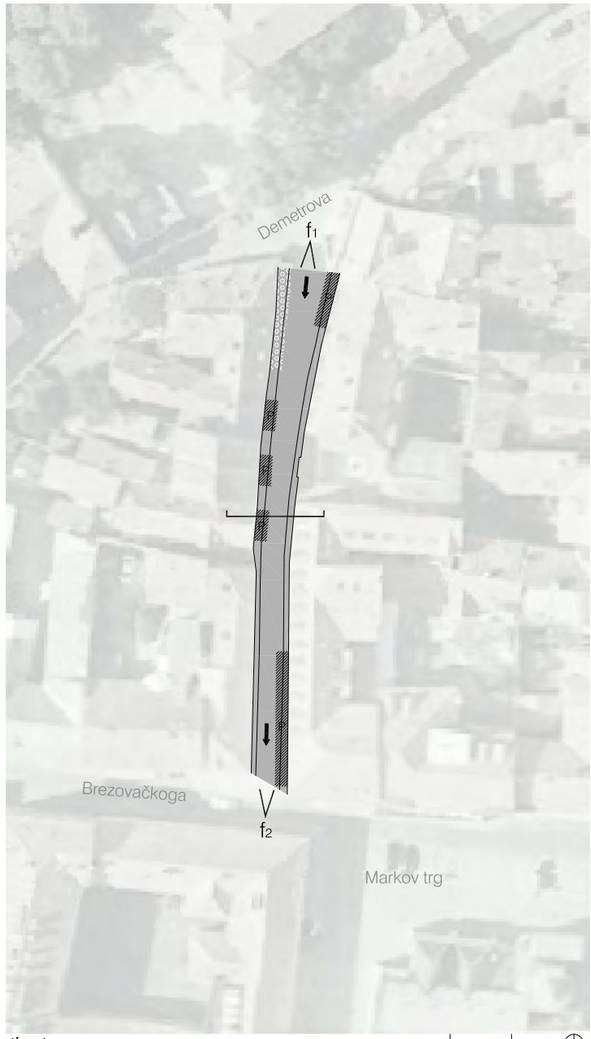

tlocrt 0 10m

naziv ulice		DEMETROVA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1532 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	186 m
	- širina	3.9 - 15.6 m
površina		1784 m²
broj PM		24
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska

presjek a

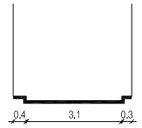

presjek b

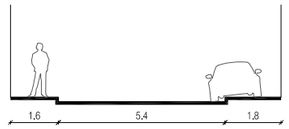

fotografija 1

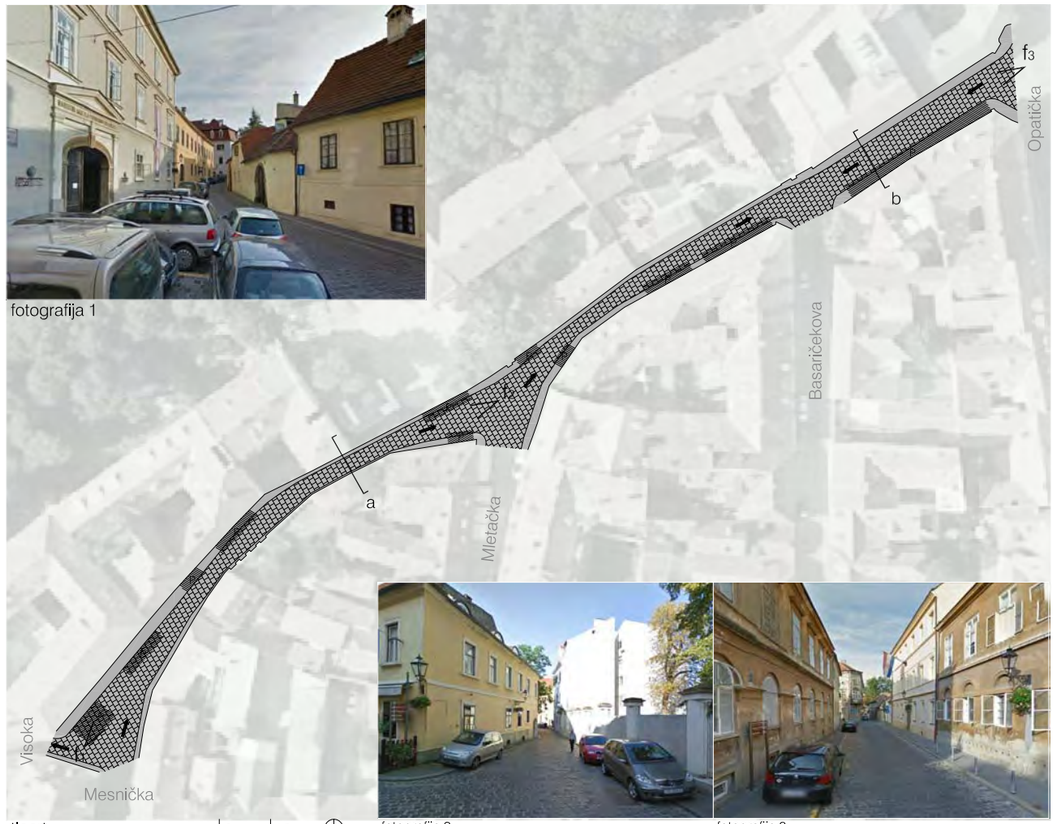

tlocrt 0 10m

fotografija 2

fotografija 3

B.10.d.

naziv ulice		ULICA BREZOVAČKOGA
katastarska čestica		k.č. 1477 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	74 m
	- širina	7.4 - 12.0 m
površina		746 m²
broj PM		6
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska i električna

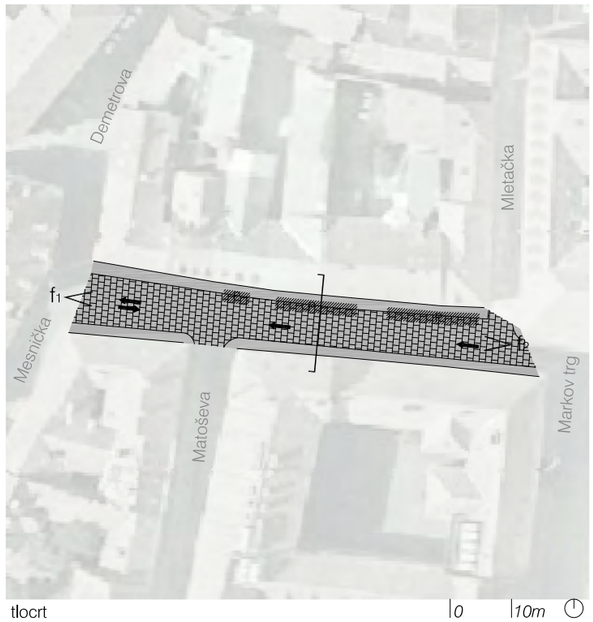

tlocrt 0 10m

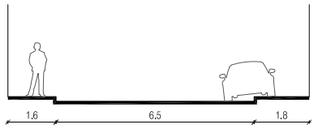

presjek

fotografija 1

fotografija 2

naziv ulice		MESNIČKA ULICA
katastarska čestica		dio k.č. 3016 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	253 m
	- širina	7.1 - 15.7 m
površina		2592 m²
broj PM		5
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		da
rasvjeta		plinska i električna

presjek

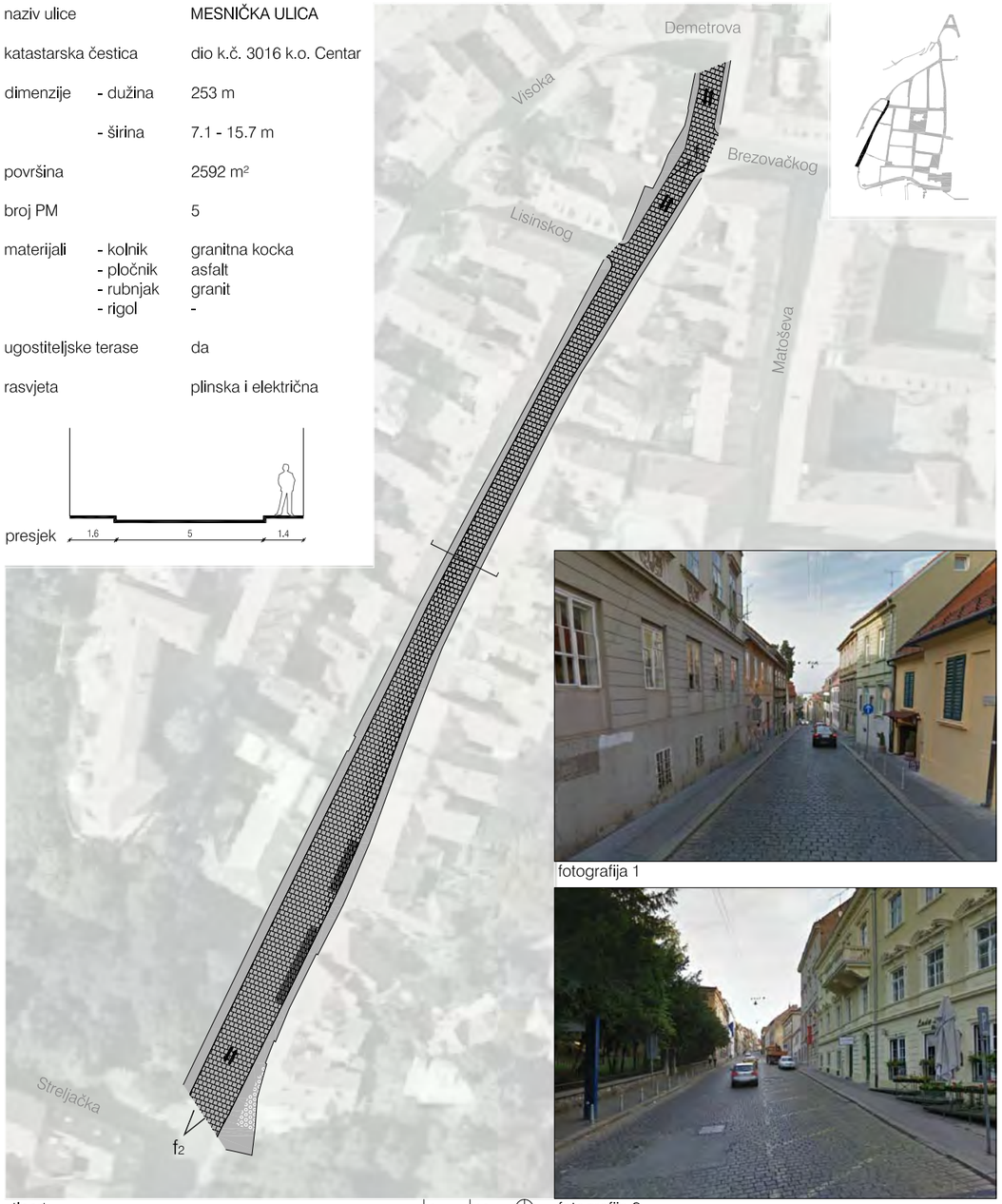

tlocrt 0 10m

fotografija 1

fotografija 2

B.10.e.

naziv ulice		VISOKA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1424 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	165 m
	- širina	4.1 - 13.1 m
površina		1043 m²
broj PM		15
materijali	- kolnik	asfalt i granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	granitna kocka
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska i električna

presjek a

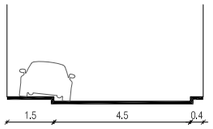

presjek b

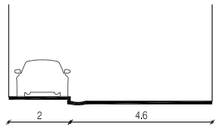

fotografija 1

fotografija 2

fotografija 3

tlocrt 0 10m

naziv ulice		ULICA LISINSKOGA
katastarska čestica		k.č. 1420 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	37 m
	- širina	5.5 - 5.7 m
površina		210 m²
broj PM		5
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		električna

presjek

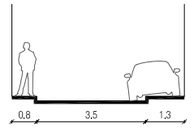

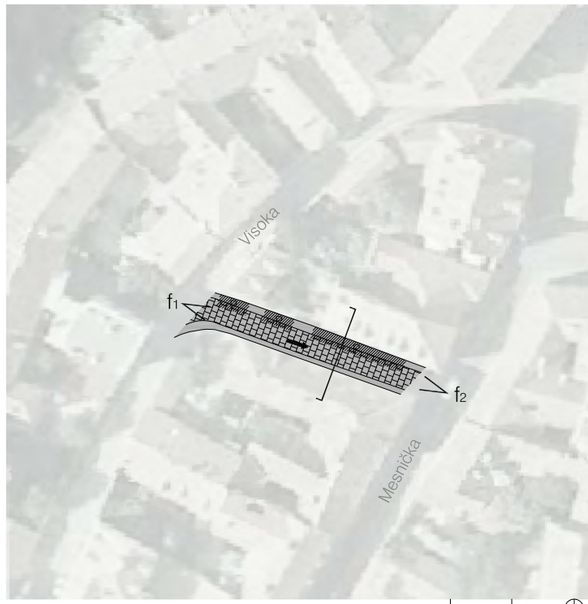

tlocrt 0 10m

fotografija 1

fotografija 2

B.10.f.

naziv ulice		FREUDENREICHOVA
katastarska čestica		k.č. 1474 k.o. Centar
dužina		52 m
širina		7.4 - 9.5 m
površina		367 m²
broj PM		-
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		-
rasvjeta		plinska, električna

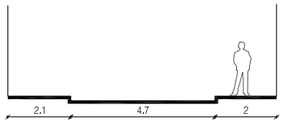

presjek

fotografija 1

fotografija 2

tlocrt 0 10m

naziv trga		MARKOV TRG
katastarska čestica		k.č. 1472 k.o. Centar
dužina		90 m
širina		60 m
površina		4497 m²
broj PM		-
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	granitna kocka
ugostiteljske terase		-
rasvjeta		plinska
napomena		autobusno stajalište

fotografija 1

fotografija 2

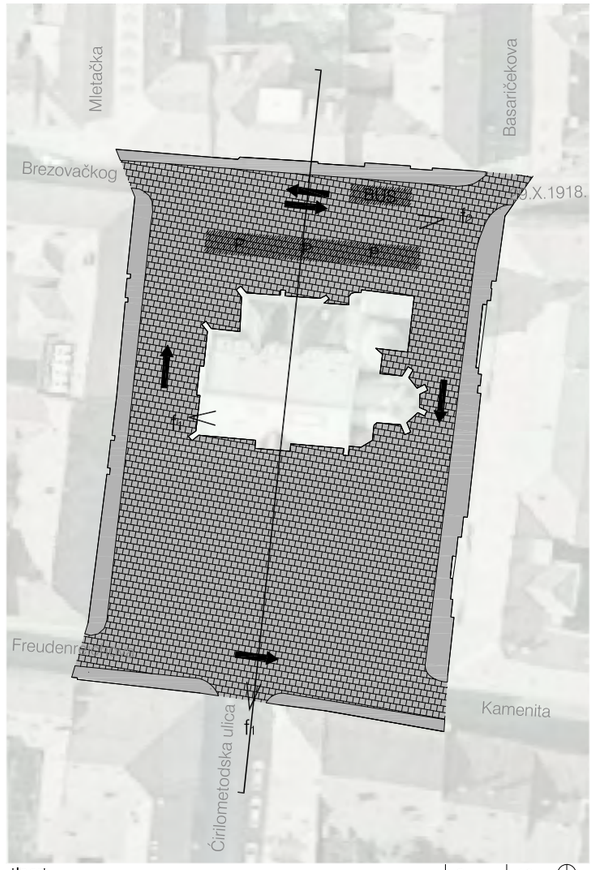

tlocrt 0 10m

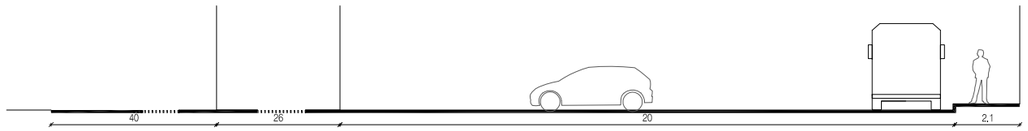

presjek

naziv ulice		KAMENITA
katastarska čestica		k.č. 1593 k.o. Centar
dužina		96 m
širina		8.7 - 9.2 m
površina		945 m²
broj PM		-
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		-
rasvjeta		plinska, električna

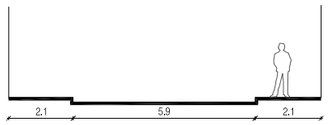

presjek

fotografija 1

fotografija 2

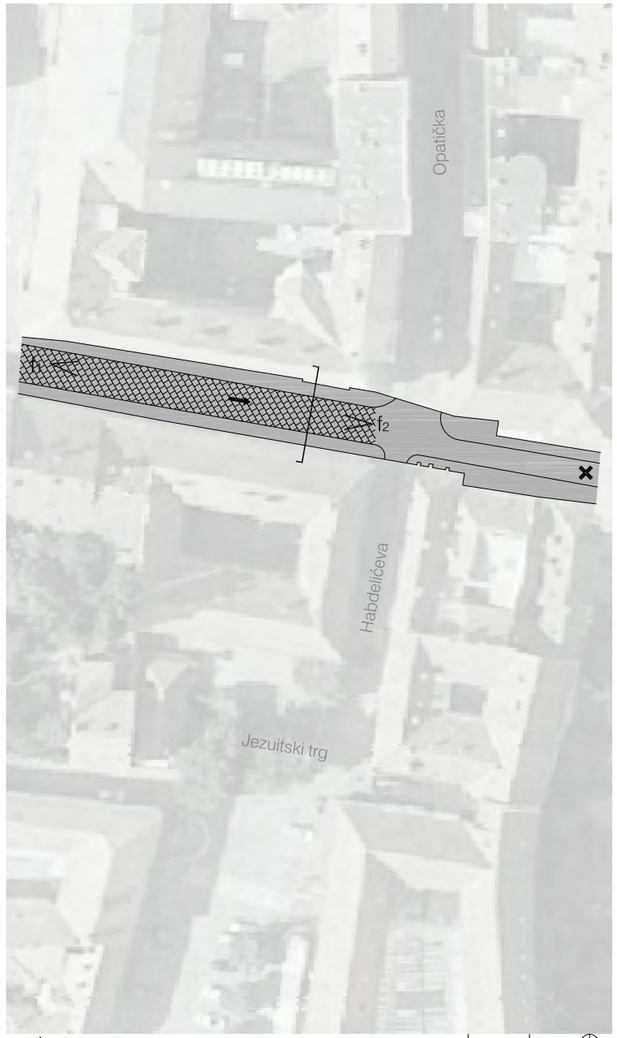

tlocrt

0 10m

naziv ulice		HABDELIĆEVA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1594 k.o. Centar
dimenzije	-dužina	50 m
	-širina	6.0 - 9.3 m
površina		367 m²
broj PM		2
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		-
rasvjeta		plinska

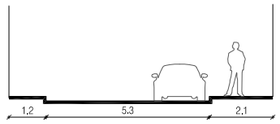

presjek

fotografija 1

fotografija 2

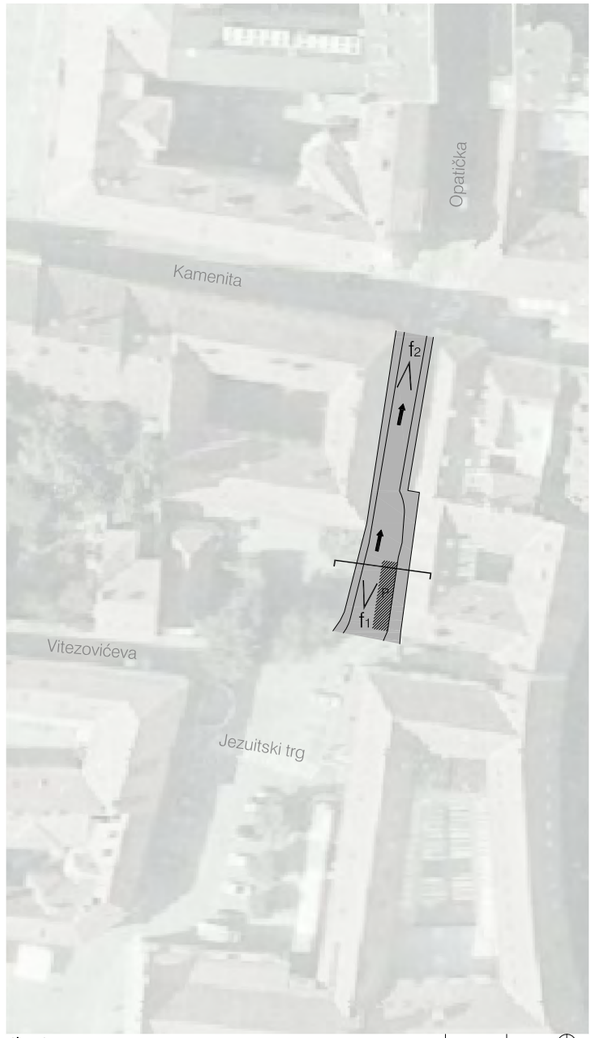

tlocrt

0 10m

naziv ulice		MATOŠEVA
katastarska čestica		k.č. 1566 k.o. Centar
dužina		182 m
širina		5.5 - 8.8 m
površina		1233 m²
broj PM		1
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		-
rasvjeta		plinska, električna

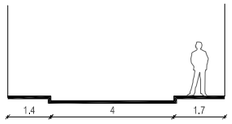

presjek

fotografija 1

fotografija 2

tlocrt

0 10m

naziv ulice		KUŠEVIĆEVA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1579 k.o. Centar
dimenzije	-dužina	78 m
	-širina	5.0 - 7.0 m
površina		485 m²
broj PM		12
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska

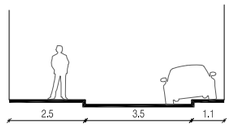

presjek

fotografija 1

fotografija 2

tlocrt

0 10m

B.10.i.

naziv ulice		ĆIRILOMETODSKA
katastarska čestica		k.č. 1585 k.o. Centar
dužina		111 m
širina		8.9 - 13.6 m
površina		1293 m²
broj PM		13
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		-
rasvjeta		plinska

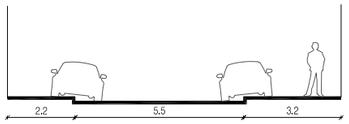

presjek

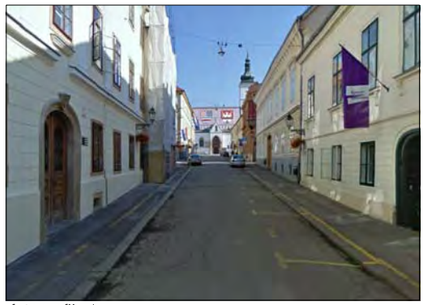

fotografija 1

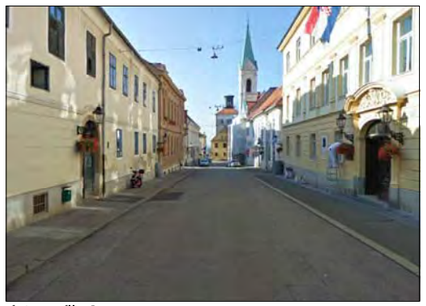

fotografija 2

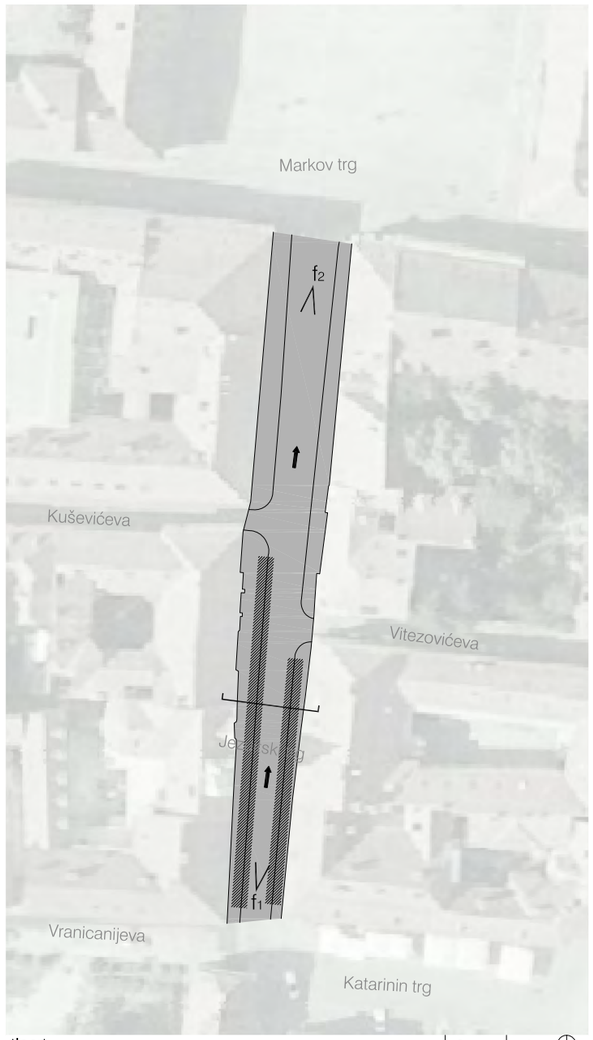

tlocrt 0 10m

naziv ulice		VITEZOVIĆEVA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1601 k.o. Centar
dužina		56 m
širina		5.6 - 6.3 m
površina		367 m²
broj PM		10
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	granitna kocka
ugostiteljske terase		-
rasvjeta		plinska

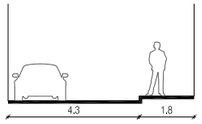

presjek

fotografija 1

fotografija 2

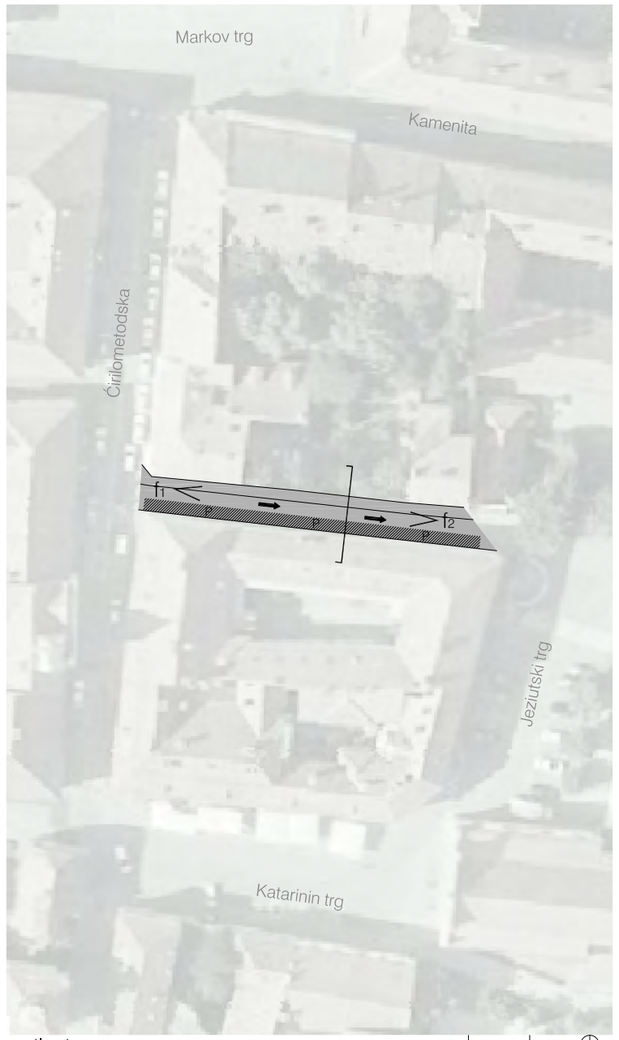

tlocrt 0 10m

B.10.j.

naziv trga		MARKOVIĆEV TRG
katastarska čestica		k.č. 1568 k.o. Centar
dimenzije		24 x 22 m
površina		512 m²
broj PM		13
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska

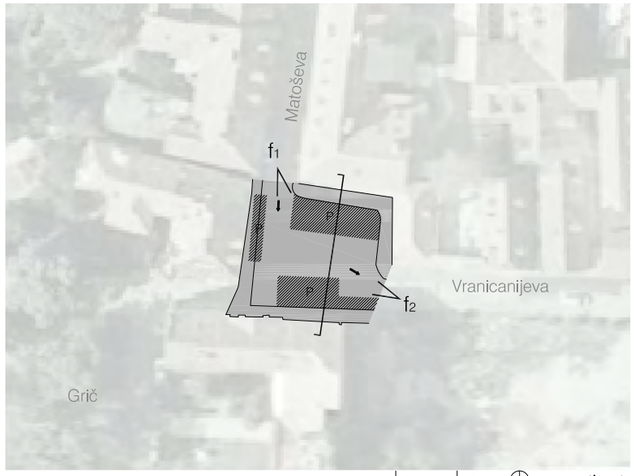

0 10m tlocrt

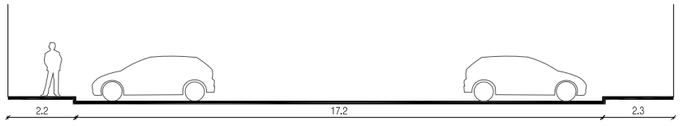

presjek

fotografija 1

fotografija 2

naziv ulice		VRANICANIJEVA ULICA
katastarska čestica		k.č. 1567 k.o. Centar
dimenzije	- dužina	71 m
	- širina	8.5 - 9.6 m
površina		615 m²
broj PM		12
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		ne
rasvjeta		plinska

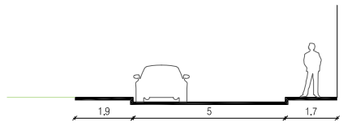

presjek

tlocrt 0 10m

fotografija 1

fotografija 2

B.10.k.

naziv trga		KATARININ TRG
katastarska čestica		k.č. 1604 k.o. Centar
dimenzije	-dužina	48-65 m
	-širina	20 - 25 m
površina		1271 m²
broj PM		0
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	kameni oblutci
ugostiteljske terase		da
rasvjeta		plinska
napomena		autobusno stajalište

fotografija 1

fotografija 2

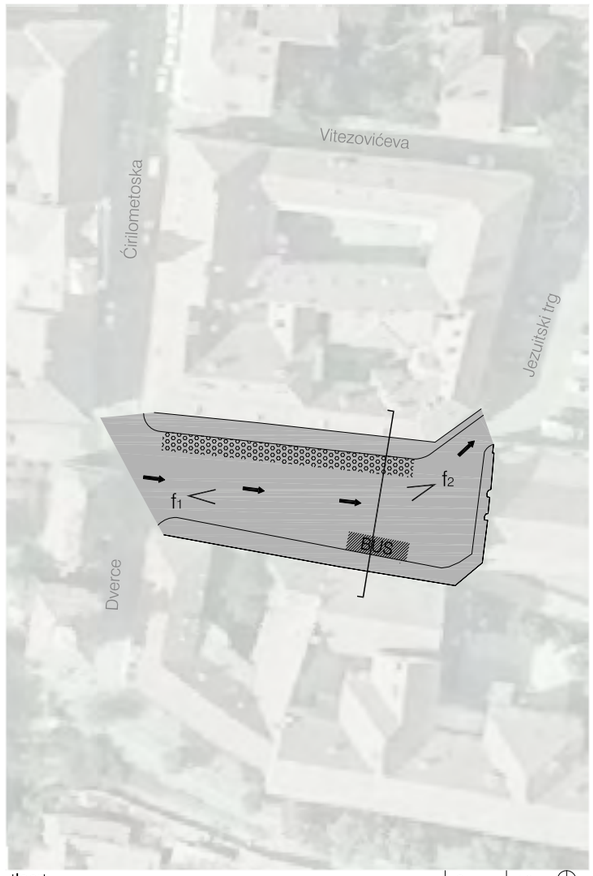

tlocrt

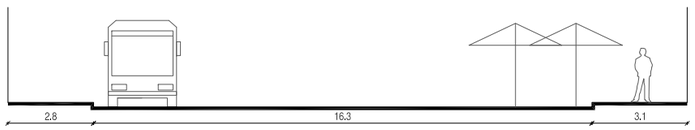

presjek

naziv trga		JEZUITSKI TRG
katastarska čestica		k.č. 1599 k.o. i 1600 k.o. Centar
dimenzije	-dužina	54 m
	-širina	25 - 28 m
površina		1452 m²
broj PM		16
materijali	- kolnik	asfalt
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	kameni oblutci
ugostiteljske terase		da
rasvjeta		plinska
napomena		fontana taxi stajalište

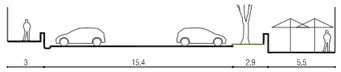

presjek

fotografija 1

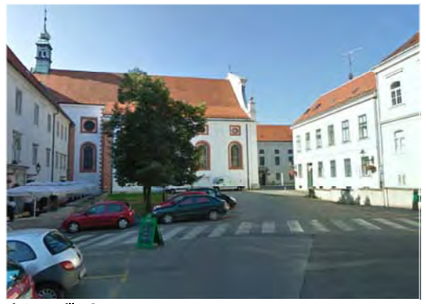
fotografija 2

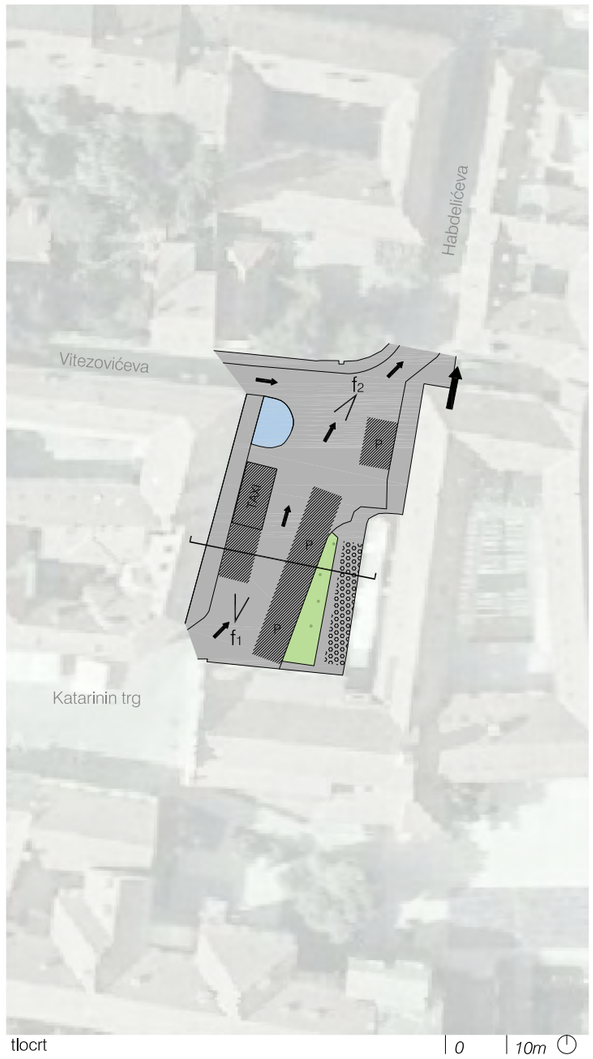

tlocrt

B.10.I.

naziv ulice		DVERCE
katastarska čestica		k.č. 1566 k.o. Centar
dužina		25 m
širina		6.0 - 6.4 m
površina		161 m²
broj PM		-
materijali	- kolnik	granitna kocka
	- pločnik	asfalt
	- rubnjak	granit
	- rigol	-
ugostiteljske terase		-
rasvjeta		plinska

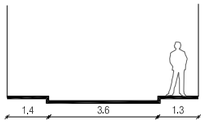

presjek

fotografija 1

fotografija 2

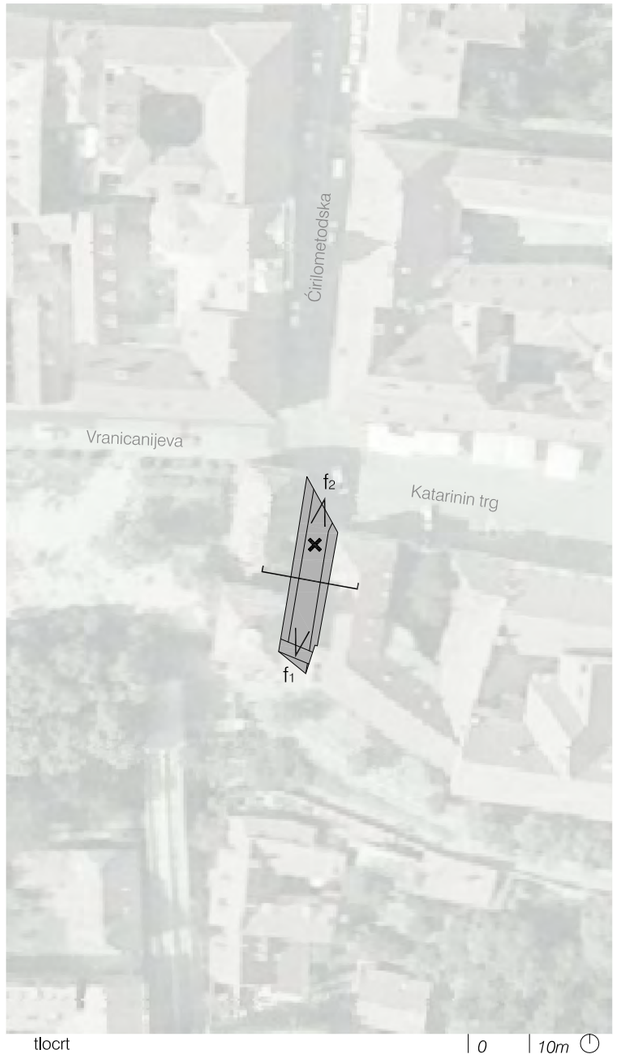

tlocrt 0 10m

naziv pješačkog prolaza		STOSSMAYEROVO ŠETALIŠTE
katastarska čestica		k.č. 1562 k.o. Centar
dimenzije	- duljina	395 m
	- širina	3-13 m
površina		3300 m²
materijali		beton, kamena kocka
rasvjeta		električna

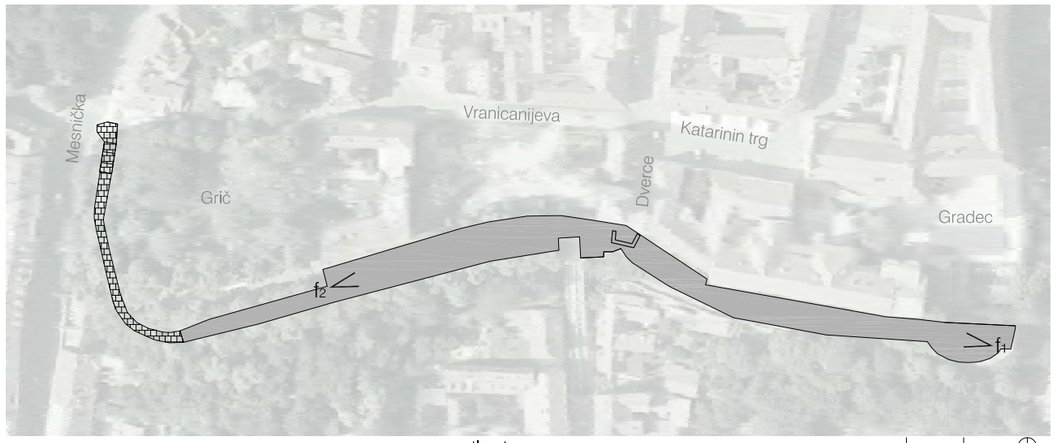

tlocrt 0 20m

fotografija 1

fotografija 2

naziv trga GRADEC

katastarska čestica k.č. 1566 k.o. Centar

dimenzije
- duljina 82 m
- širina 20 - 50 m

površina 2480 m²

materijali beton

rasvjeta plinska

fotografija 1

fotografija 2

tlocrt 0 10m

naziv pješačkog prolaza STUBE NA JUŽNIM PADINAMA

katastarska čestica k.č. 1895 k.o. Centar

dimenzije
- duljina 50 m
- širina 1.4 m

površina 64 m²

materijali beton

rasvjeta -

fotografija 1

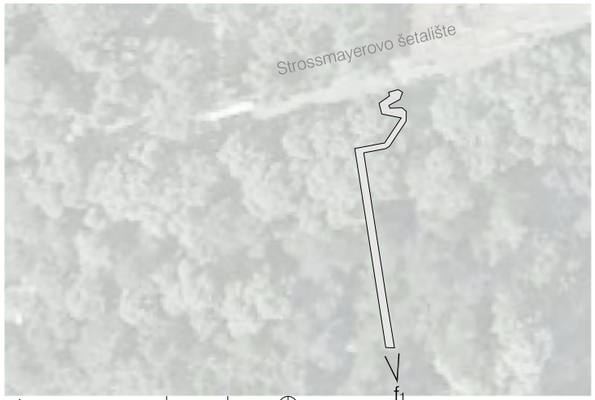

tlocrt 0 10m

naziv pješačkog prolaza ZAKMARDIJEVE STUBE

katastarska čestica k.č. 1610 k.o. Centar

dimenzije
- duljina 1140 m
- širina 1.1 m - 3.0 m

površina 630 m²

materijali kulir, asfalt

rasvjeta električna

fotografija 1

tlocrt 0 20m

naziv pješačkog prolaza **TOMIĆEVA**

katastarska čestica k.č. 1881 k.o. Centar

dimenzije
- duljina 61 m
- širina 1.7 m

površina 240 m²

materijali drvo, asfalt

rasvjeta električna

fotografija 1

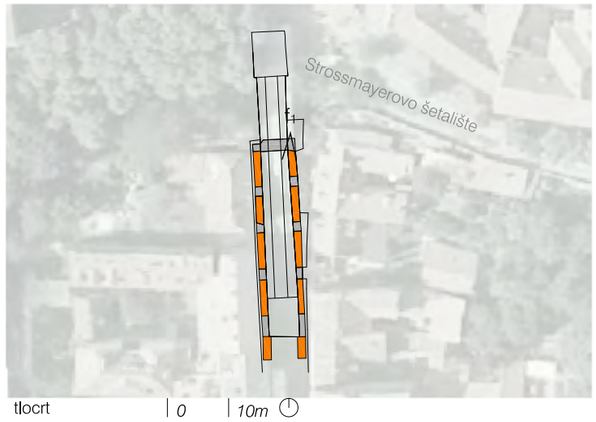

tlocrt 0 10m

naziv pješačkog prolaza **STUBE - LOVAČKI ROG**

katastarska čestica k.č. 1870 k.o. Centar

dimenzije
- duljina 86 m
- širina 1.6 m

površina 170 m²

materijali beton

rasvjeta električna

fotografija 1

tlocrt 0 10m

naziv pješačkog prolaza **KAPUCINSKE STUBE**

katastarska čestica k.č. 1555 k.o. Centar

dimenzije
- dužina 74 m
- širina 1.9 - 2.8 m

površina 173 m²

materijali asfalt, drvo

rasvjeta plinska

fotografija 1

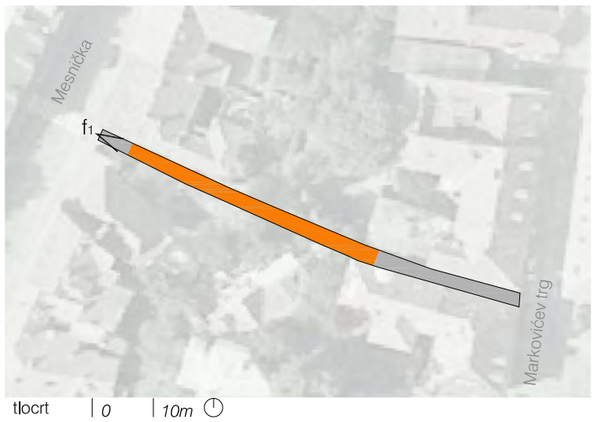

tlocrt 0 10m

naziv pješačkog prolaza **TEPEČIĆEV KLANAC**

katastarska čestica k.č. 1539 k.o. Centar

dimenzije
- dužina 44 m
- širina 1.5 - 2.2 m

površina 80 m²

materijali asfalt, drvo

rasvjeta plinska

fotografija 1

tlocrt 0 10m

naziv pješačkog prolaza **DVORANSKI PREČAC**
katastarska čestica k.č. 1456/2 k.o. Centar

dimenzije
- duljina 70 m
- širina 2.0-3.7 m

površina 252 m²

materijali kamena kocka, drvo, asfalt

rasvjeta plinska

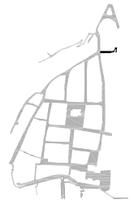

fotografija 1

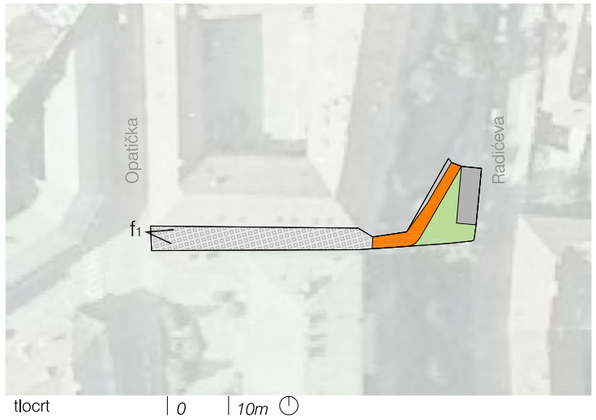

tlocrt 0 10m

naziv pješačkog prolaza **VRAZOVO ŠETALIŠTE**
katastarska čestica k.č. 1451 k.o. Centar

dimenzije
- duljina 305 m
- širina 1.9-5.8 m

površina 967 m²

materijali sipina

rasvjeta električna

fotografija 1

tlocrt 0 20m

naziv pješačkog prolaza **GRIČ**

katastarska čestica dio k.č. 1560 k.o. Centar

dimenzije - dužina 65 m

- širina 6.0 - 3.7 m

površina 302 m²

materijali asfalt

rasvjeta -

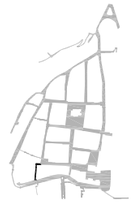

fotografija 1

tlocrt 0 10m

C.1. PROMET - PRIJEDLOG RJEŠENJA
Stvaranje pješačke zone na Gornjem gradu i alternativni pravac s tunelom

OBUHVAT

GLAVNI PROMETNI PRAVCI

NOVI TUNEL

JAVNA GARAŽA

ZABRANA PROMETA ZA PRIVATNA VOZILA

PJEŠAČKA ZONA

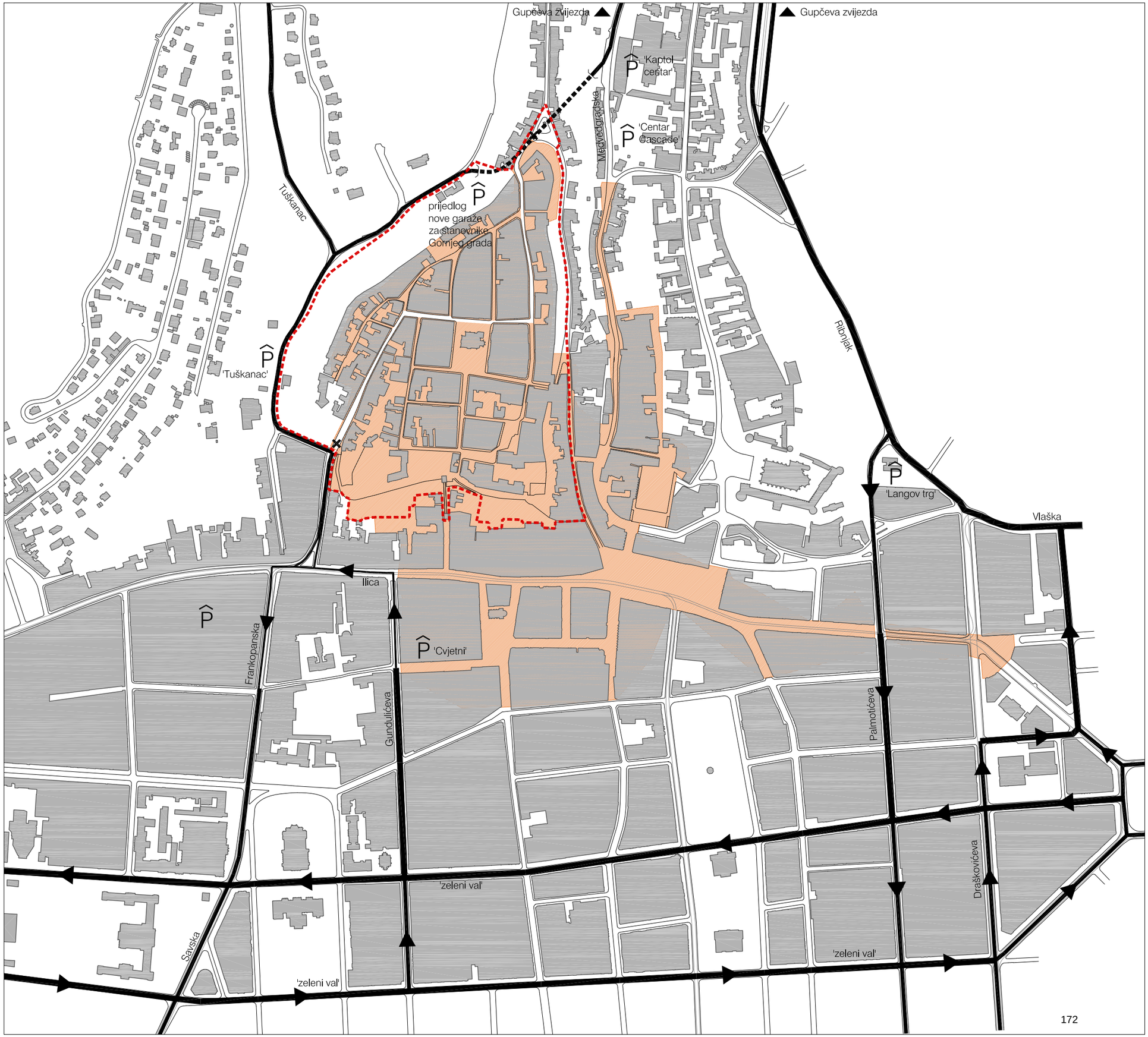

0 50 200 m

C.2. JAVNI PROMETNI SERVISI - PRIJEDLOG RJEŠENJA

OBUHVAT

TRAMVAJSKE LINIJE SA STANICAMA

AUTOBUSNI TERMINALI I STANICE

GORNJOGRADSKI AUTOBUS

USPINJAČA

TAXI STAJALIŠTE

ZABRANA PROMETA ZA PRIVATNA VOZILA

PJEŠAČKA ZONA

0 50 200 m

C.3. REGULACIJA PROMETA GORNJEG GRADA -PRIJEDLOG

AUTOBUSNA LINIJA

AUTOBUSNO STAJALIŠTE

TAXI

USPINJAČA

NOVOPLANIRANO DIZALO

NOVOPLANIRANI TUNEL

0 10 100m

C.4. POLOŽAJ UGOSTITELJSKIH TERASA

OBUHVAT

UGOSTITELJSKE TERASE

GRADSKE INSTITUCIJE

STANOVANJE

0 10 100m

Ljubljana

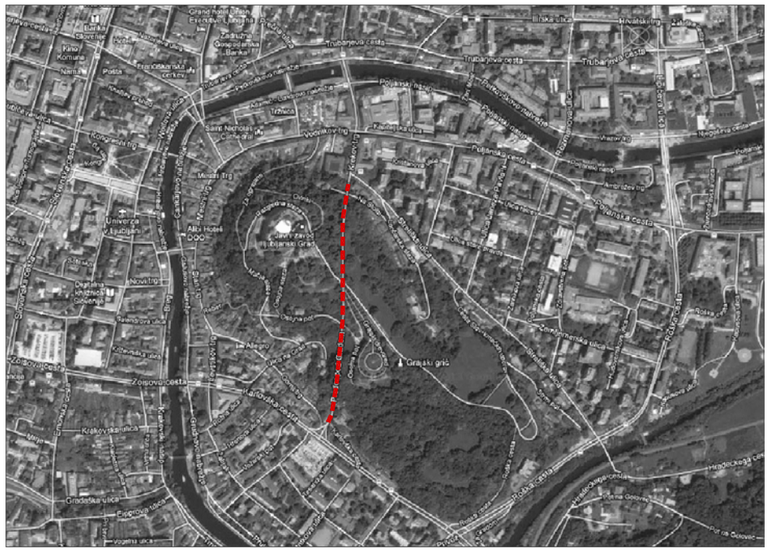

Split

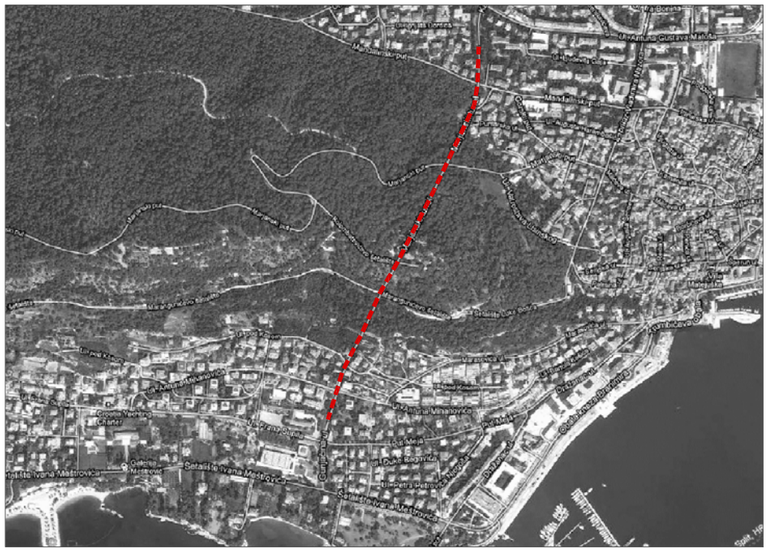

Budimpešta

Rim

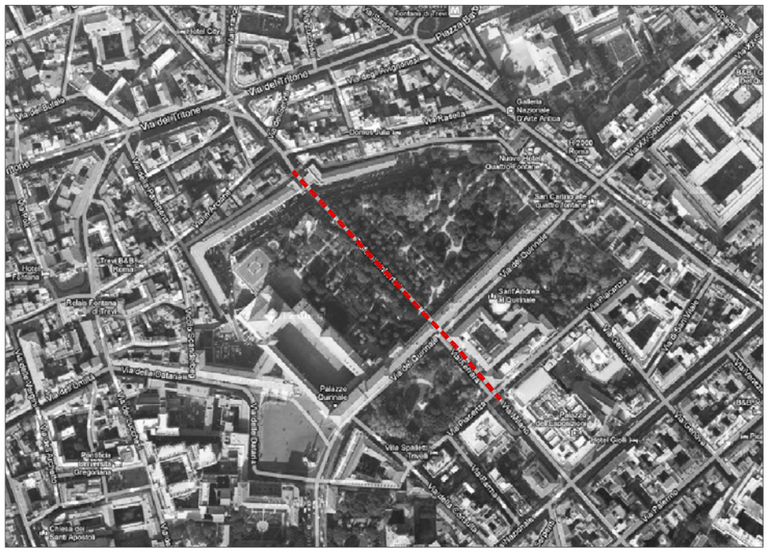

Lyon

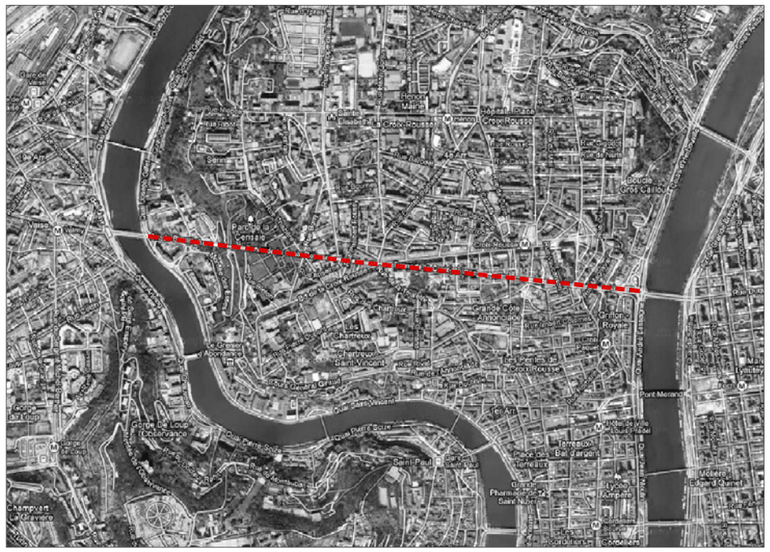

Beč - fijakeri

Graz - vanjski lift - Marienlift

Graz - Schlossberg lift

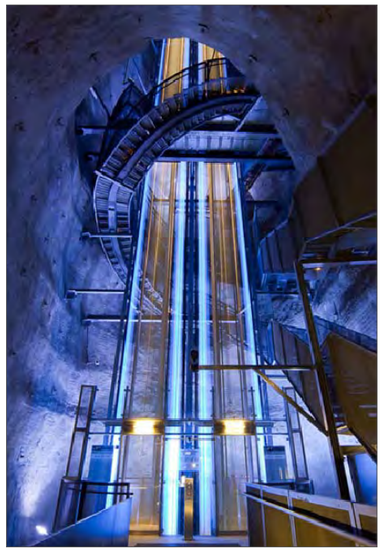

Pariz - uspinjača na Montmartreu

Graz - uspinjača na Schlossberg

Sevilla - električni minibus

Status projekta:

Preliminarna arhitektonsko-urbanistička studija

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Analiza postojećeg opločenja, te prijedlog nekoliko varijanti opločenja asfaltiranih ulica. Sustav popločenja, tj. parternih ploha Gornjeg grada treba se sagledati cjelovito.

Datum:
2012.

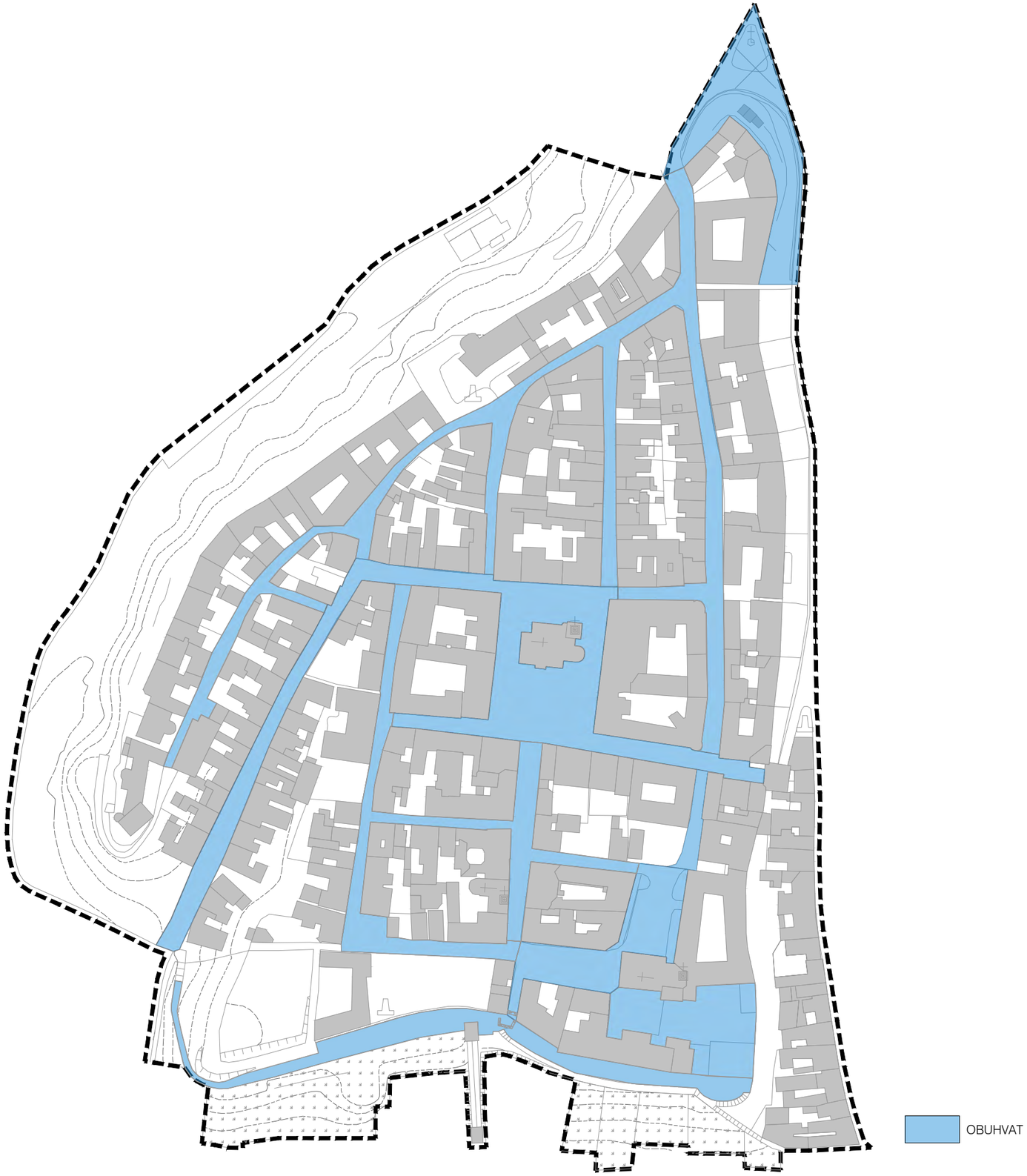

\Volumes\SHARED__AAH__\aah.png

STUDIJA OPLOČENJA GRADSKIH ULICA I TRGOVA GORNJEG GRADA

Položaj u gradu

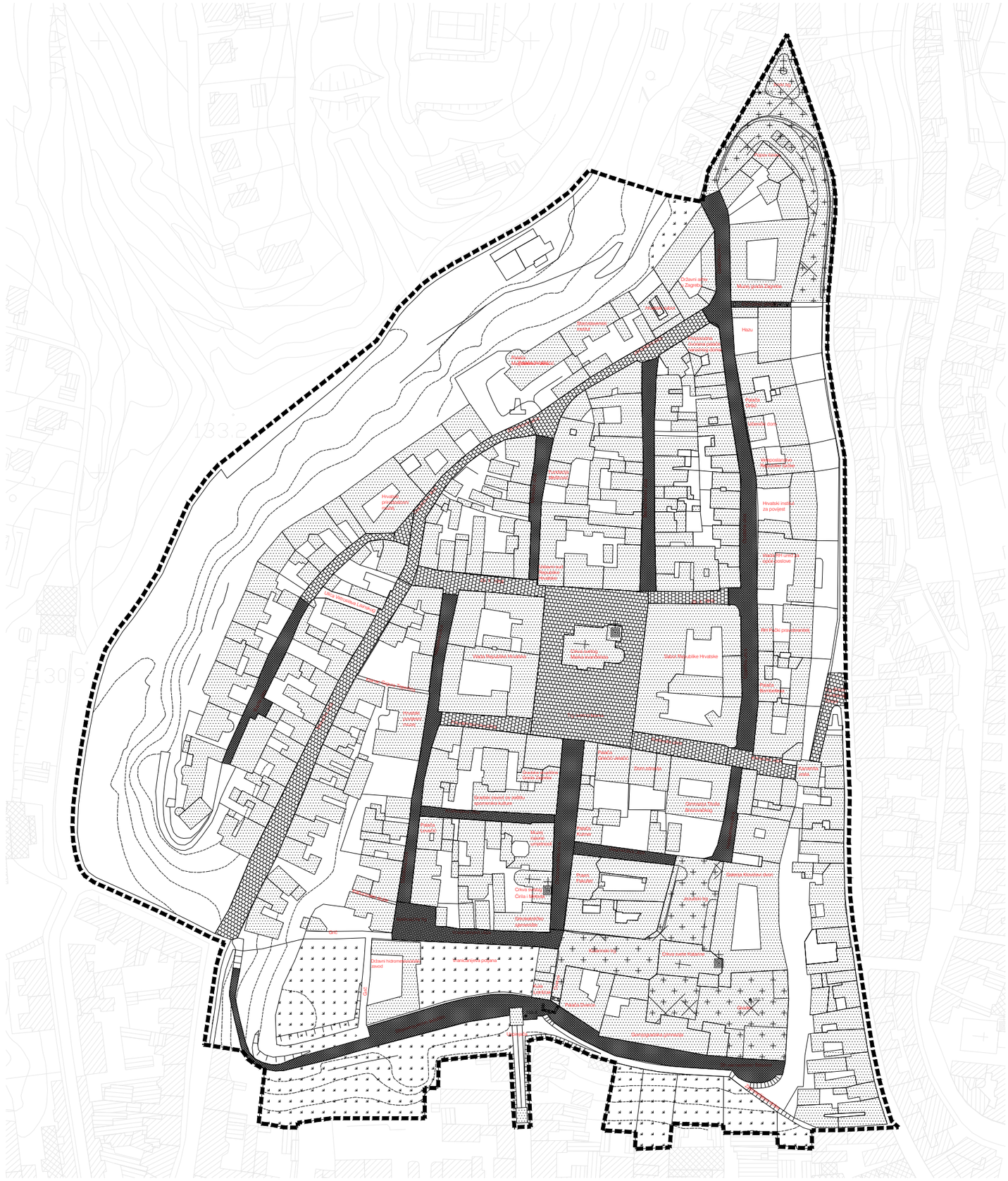
Kula Lotrščak
Kula Lotrščak
Crkva sv. Marka
Crkva sv. Marka
Crkva sv. Marka

LEGENDA

- KAMENI BLOKOVI - POSTOJEĆE
- KAMENI BLOKOVI - NOVO PROJEKTIRANO
- NATJEČAJNI OBUHVAT

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA OPLOČENJA GRADSKIH ULICA I TRGOVA GORNJEG GRADA

Varijantno rješenje

Status projekta:

Preliminarna arhitektonsko-urbanistička studija
opločenja i namjene prizemnih zgrada
Ćirilometodske ulice

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Analiza postojećeg opločenja, te prijedlog
nekoliko varijanti opločenja Ćirilometodske ulice
i prenamjene prizemnih zgrada.

Datum:
2013.

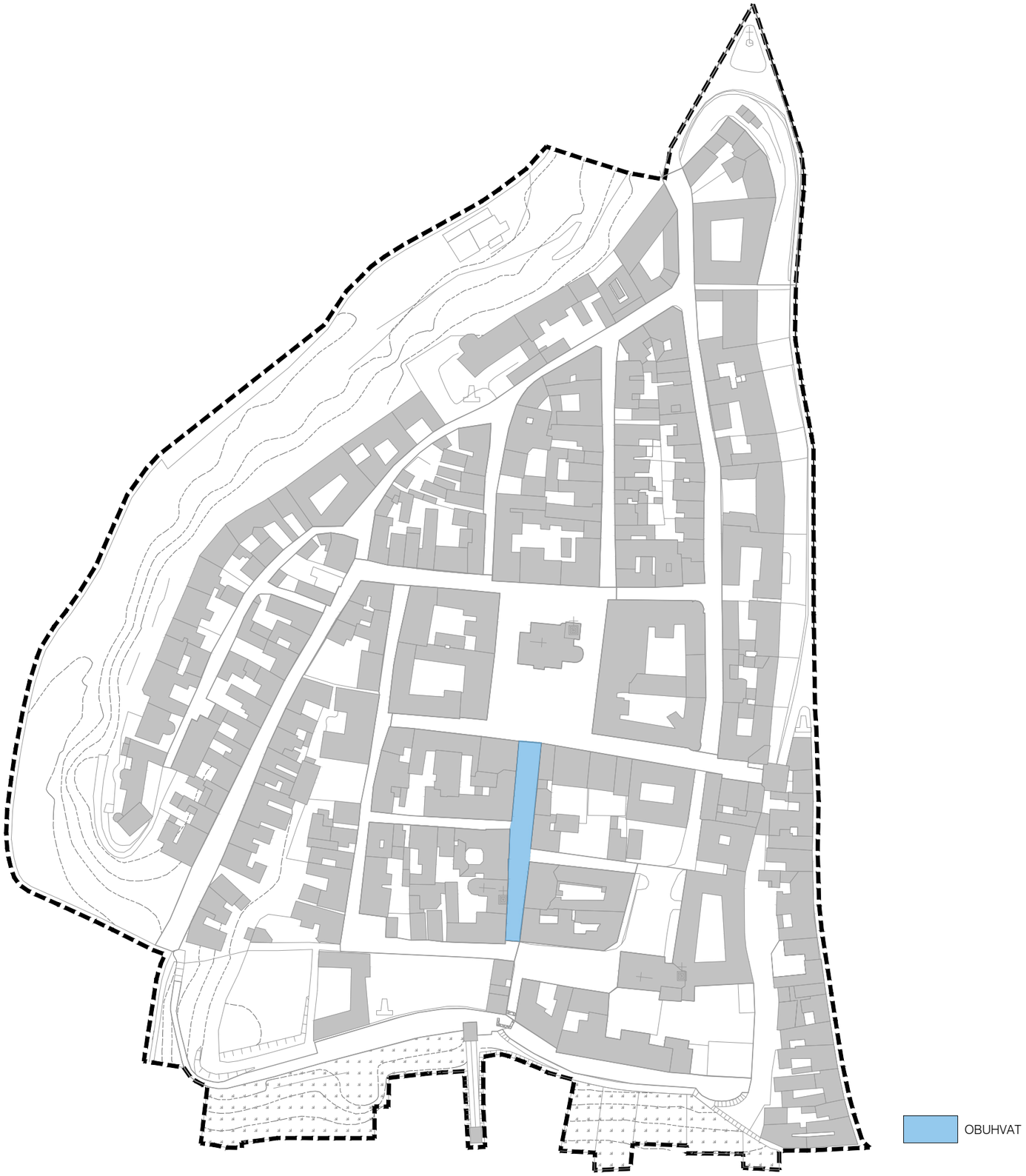

\Volumes\SHARED__AAH__\aah.png

STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE NA GORNJEM GRADU

Položaj u gradu

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE

Situacija na ortofoto podlozi

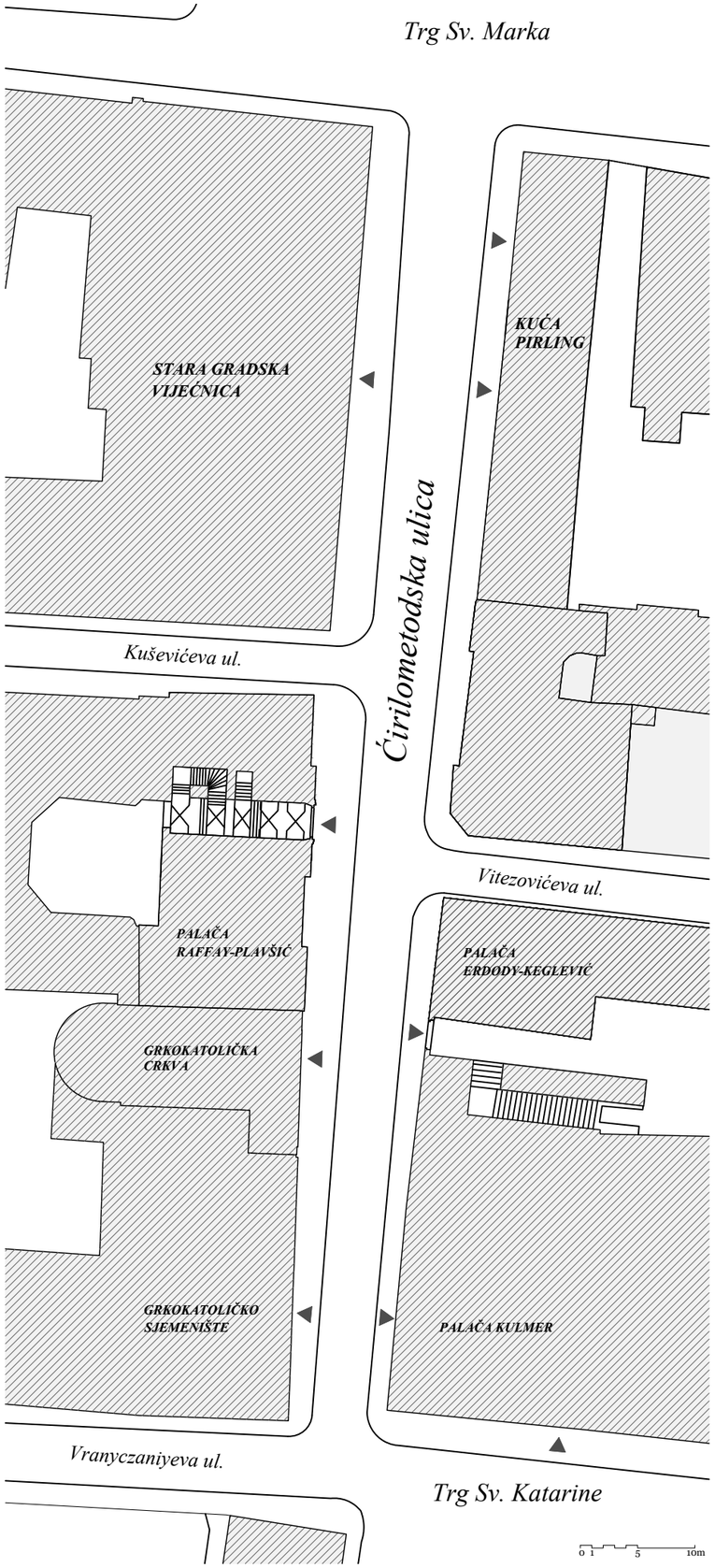

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE

Postojeće stanje

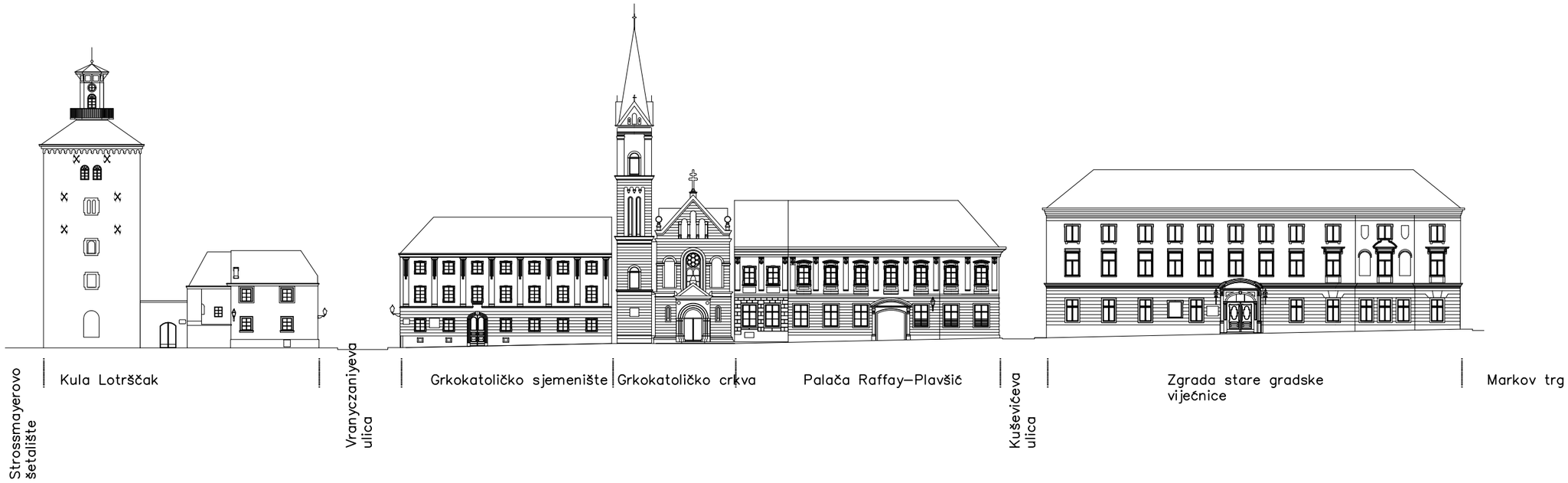

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE

Pogledi na susjedne fasade

Postojeće stanje

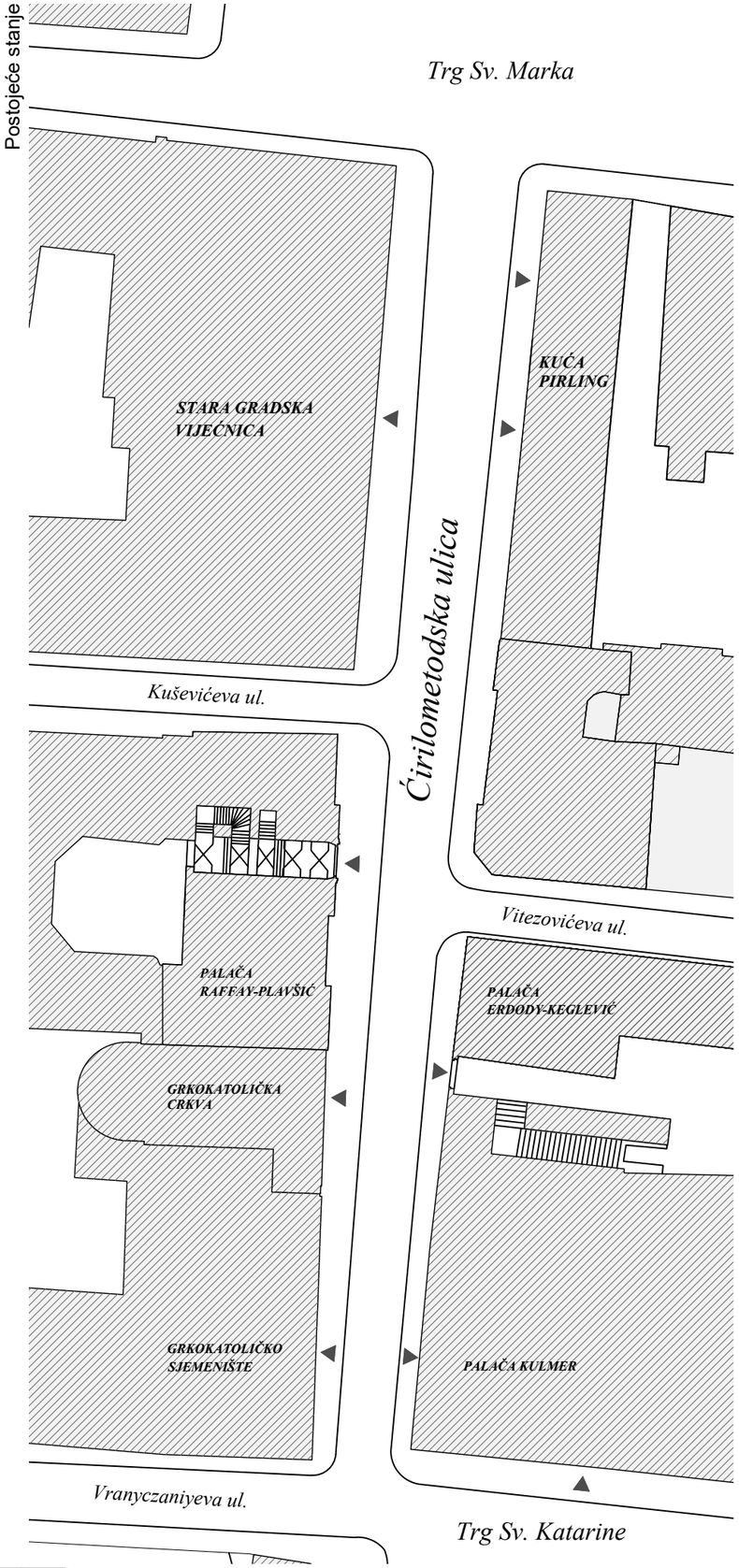

Varijanta 1 opločenje kamenom kockom

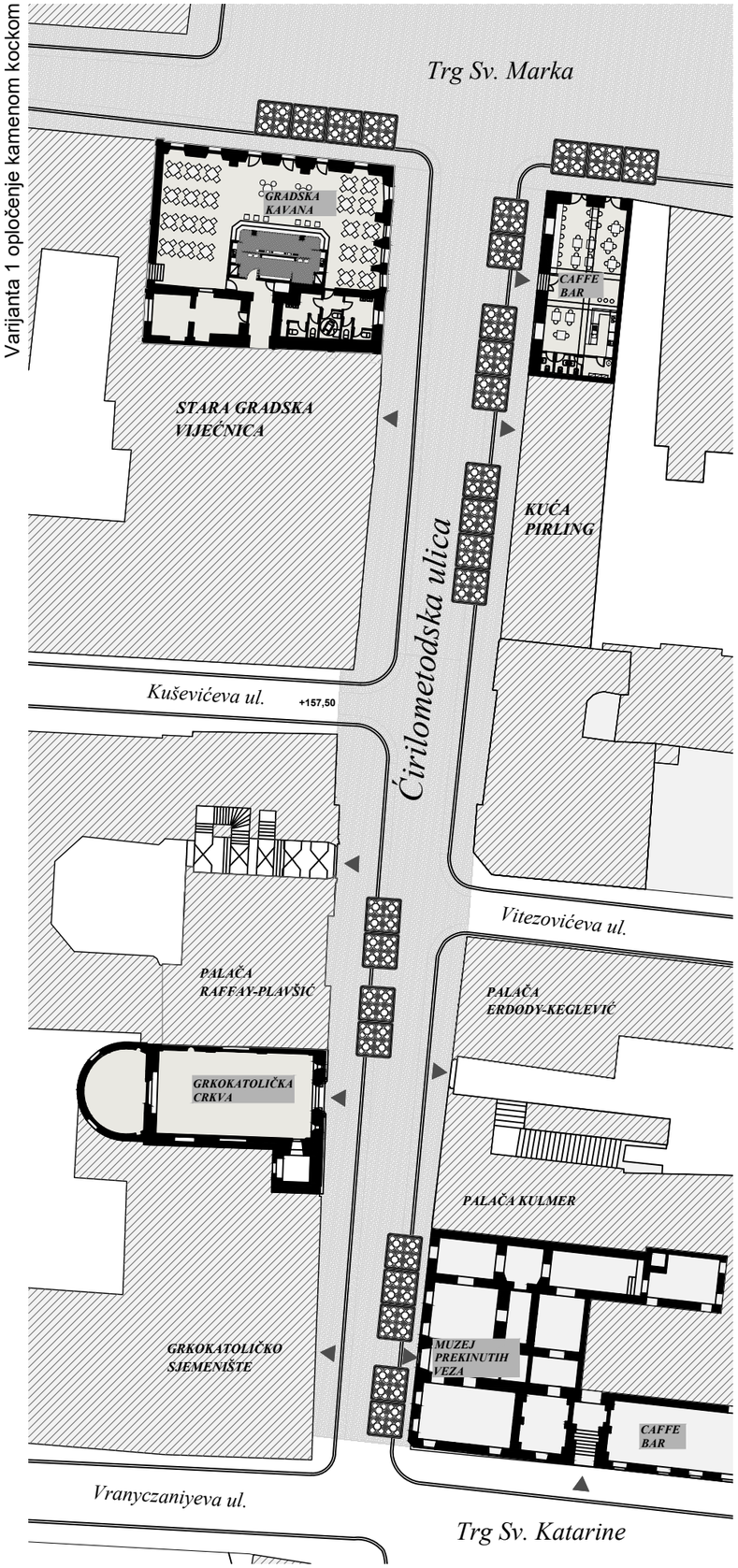

Varijanta 2 opločenje kamenom pločom

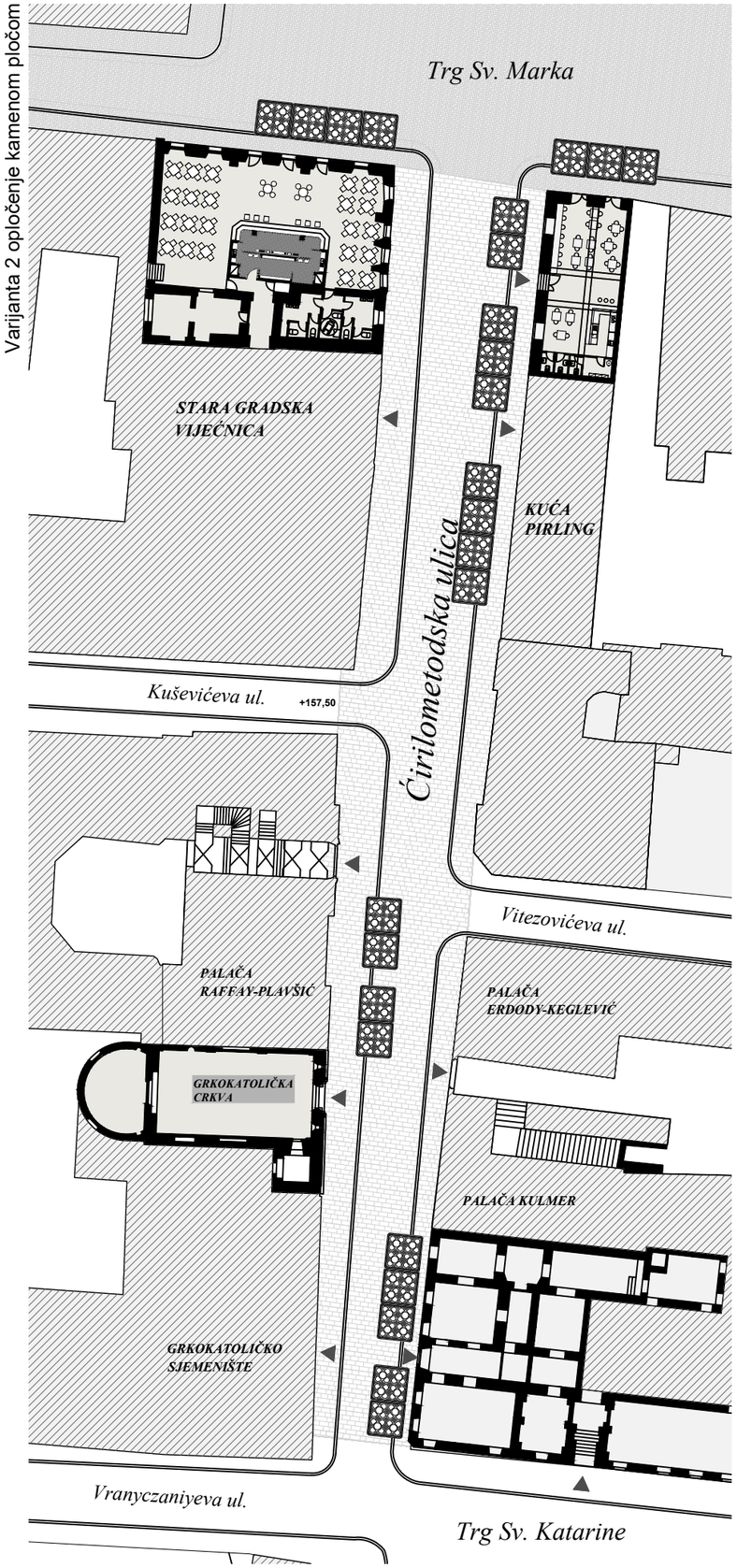

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE

Varijante opločenja i novi sadržaji

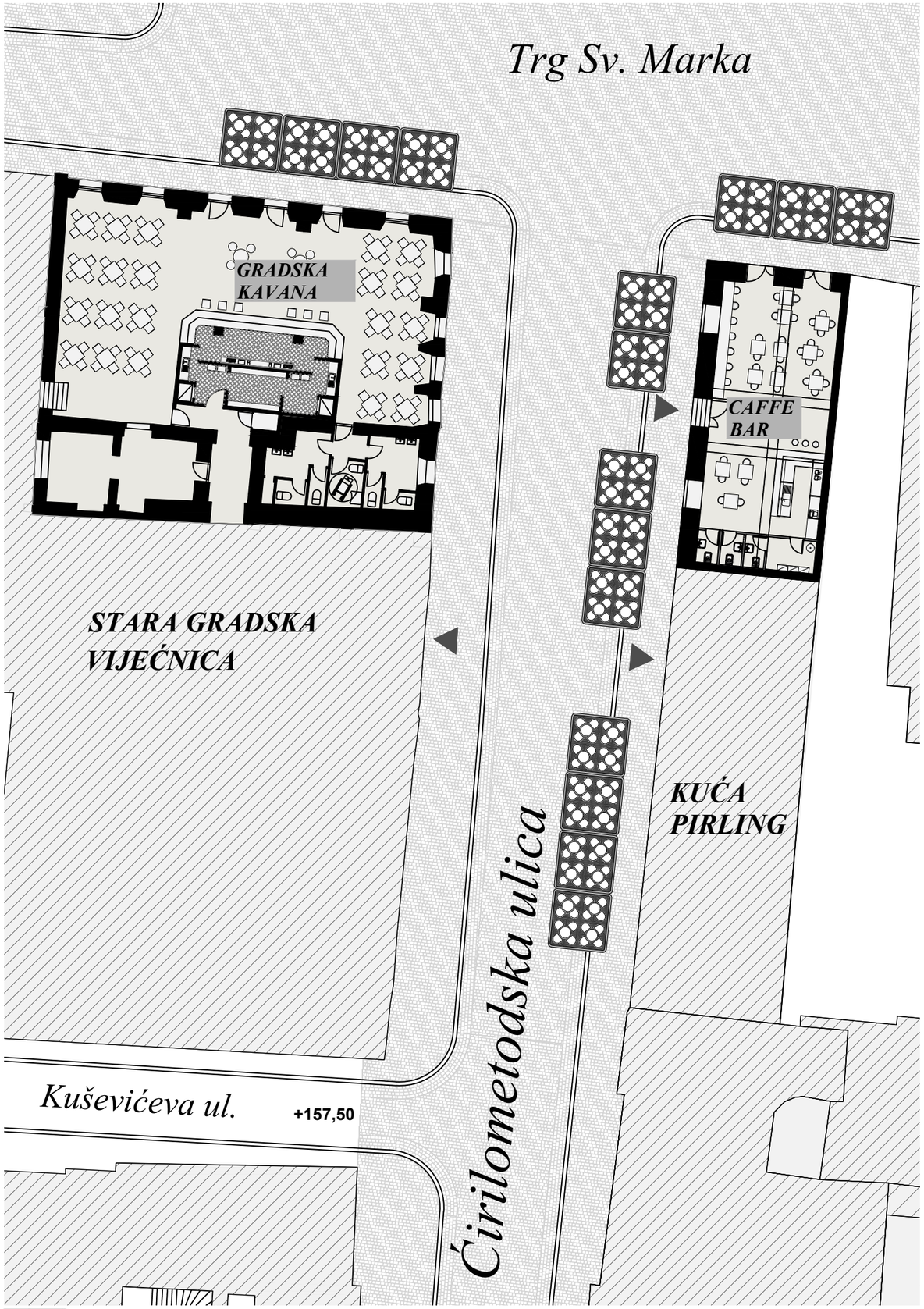

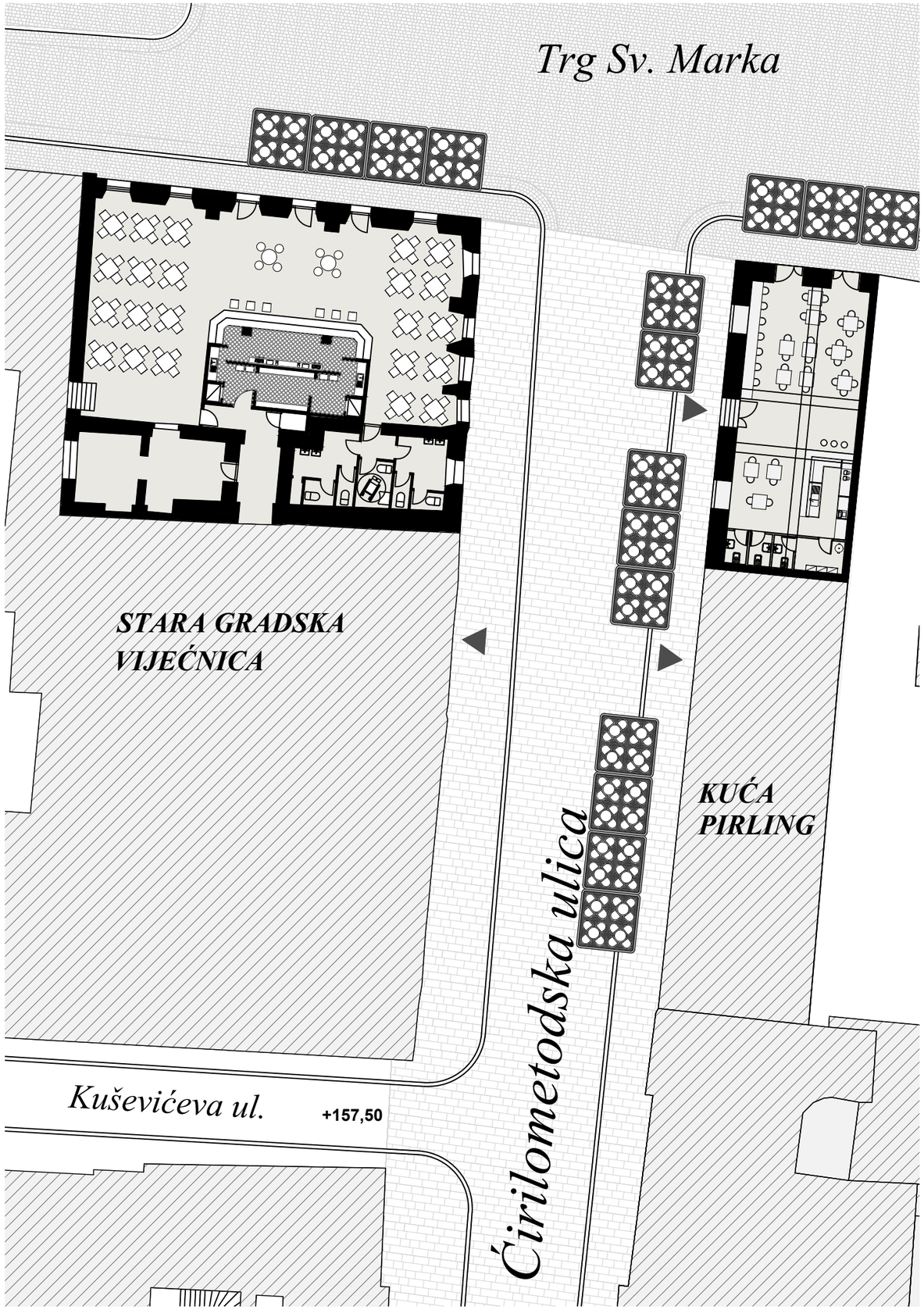

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE

Opločenje kamenom - uvećani prikaz

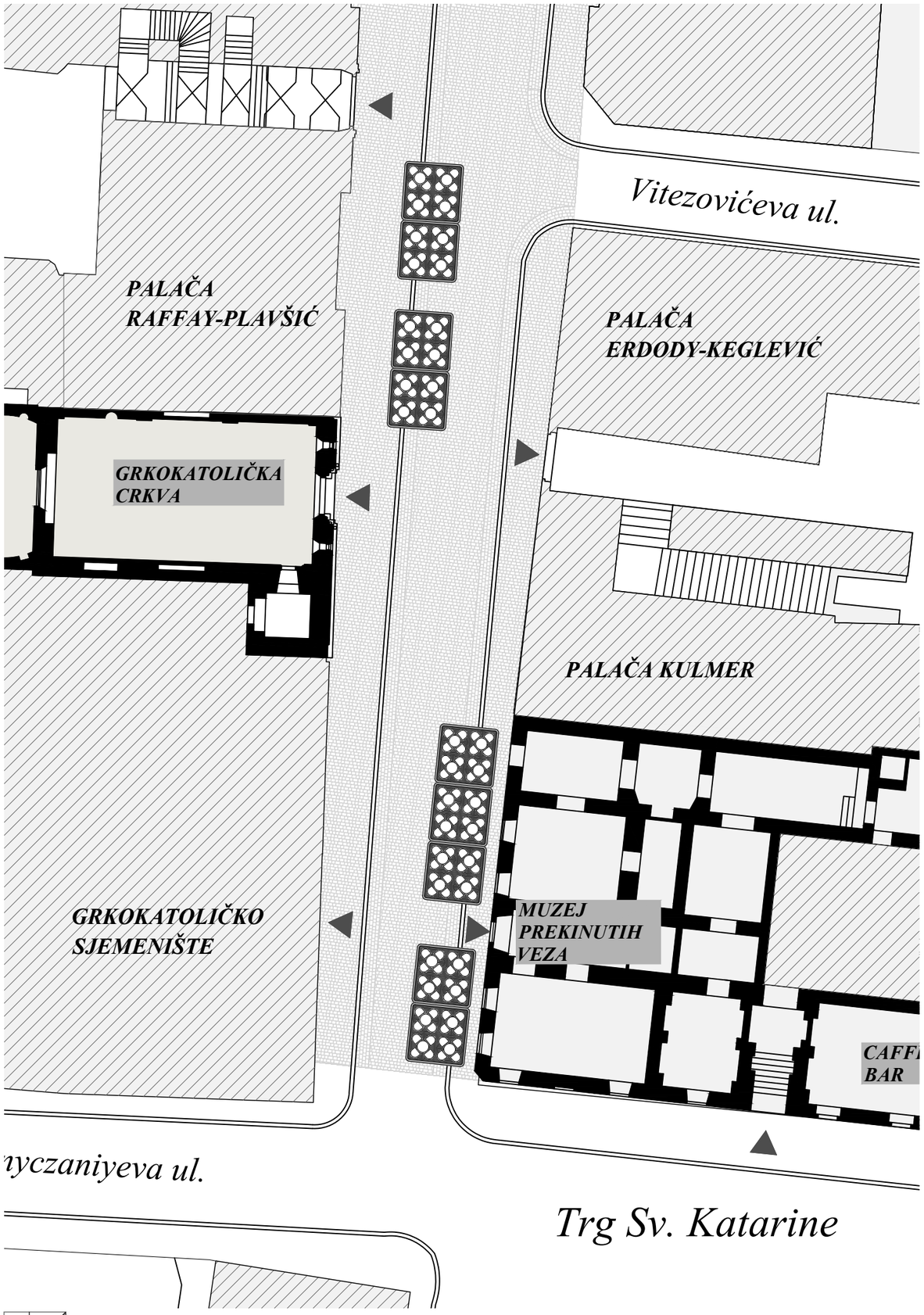
Vitezovićeva ul.
PALAČA
RAFFAY-PLAVŠIĆ
PALAČA
ERDODY-KEGLEVIĆ
GRKOKATOLIČKA
CRKVA
PALAČA KULMER
GRKOKATOLIČKO
SJEMENIŠTE
MUZEJ
PREKINUTIH
VEZA
BAR
nyczaniyeva ul.
Trg Sv. Katarine

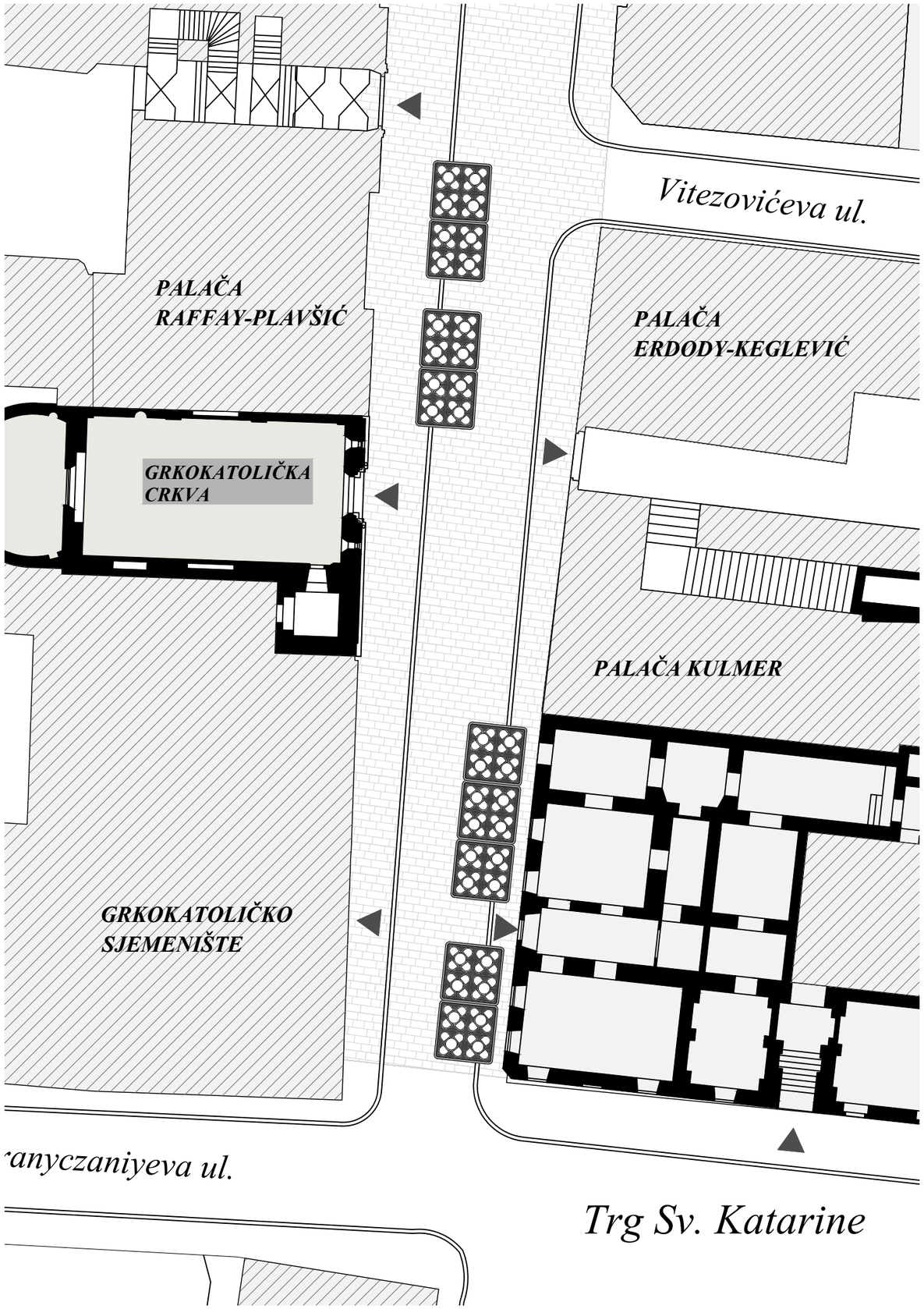
Vitezovićeva ul.
PALAČA
RAFFAY-PLAVŠIĆ
PALAČA
ERDODY-KEGLEVIĆ
GRKOKATOLIČKA
CRKVA
PALAČA KULMER
GRKOKATOLIČKO
SJEMENIŠTE
anyczaniyeva ul.
Trg Sv. Katarine

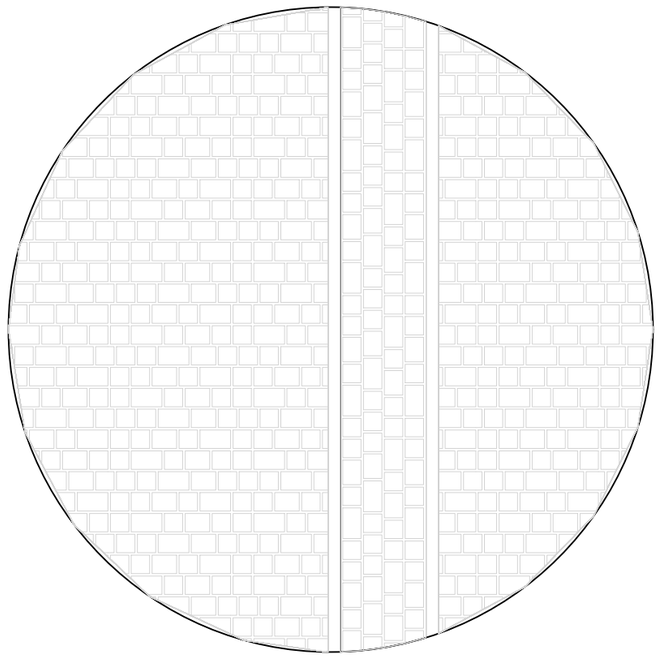

KAMENA KOCKA

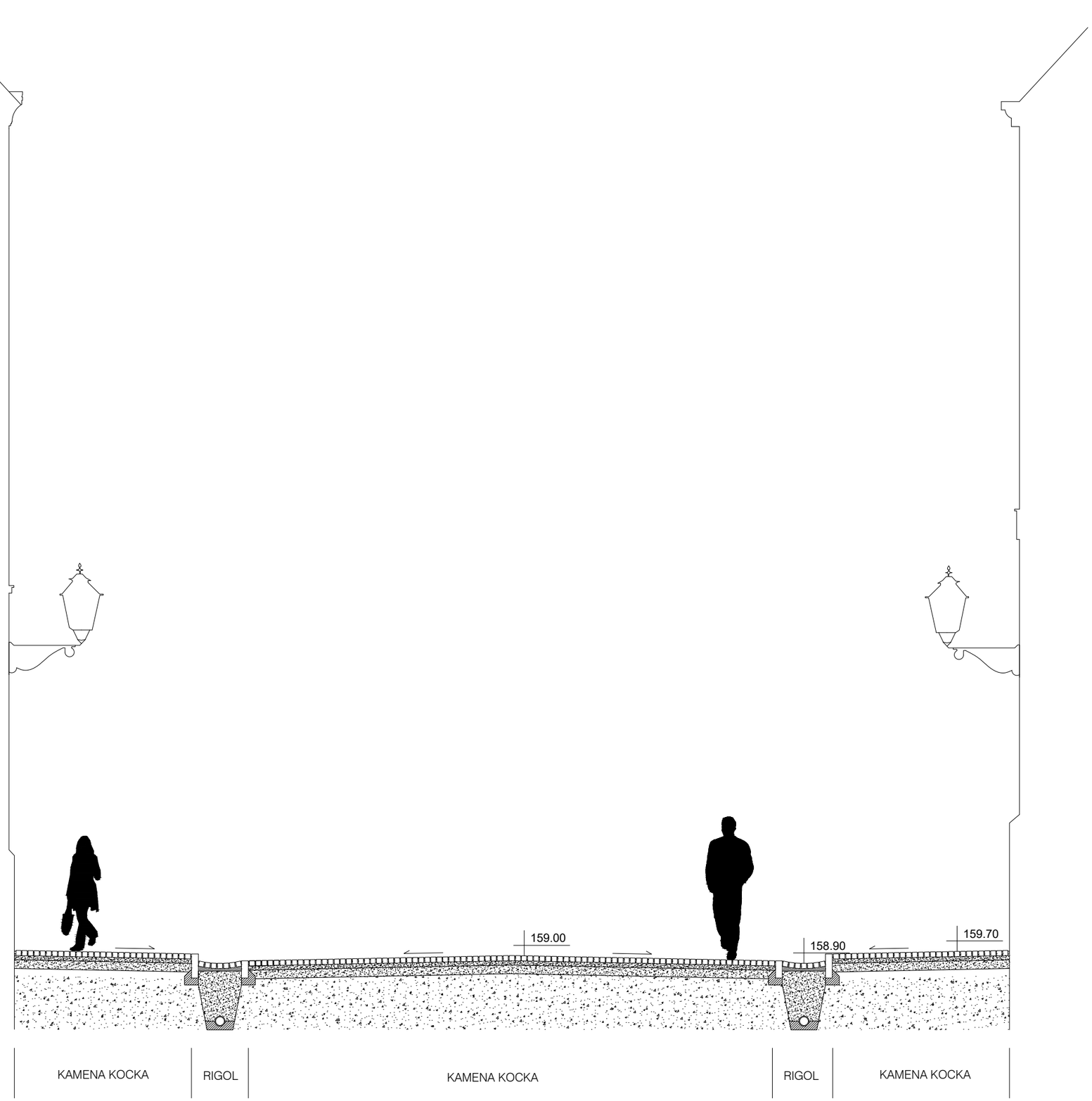

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE

Opločenje kamenom kockom - presjek

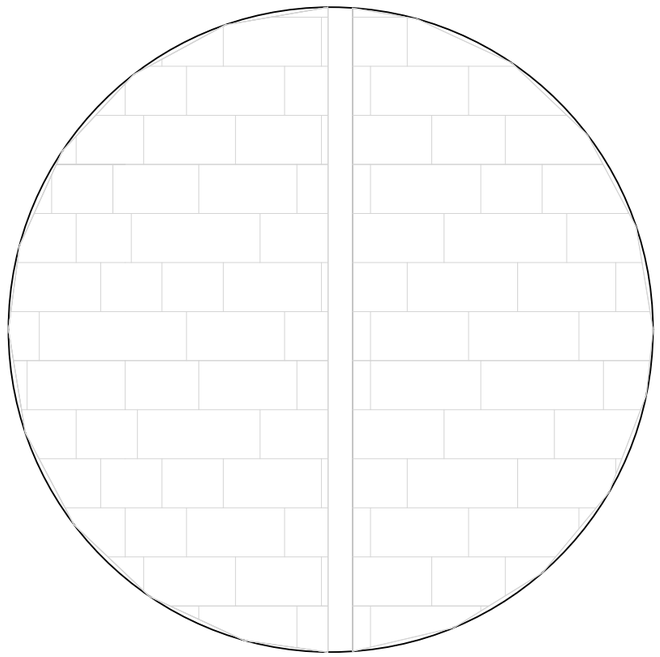

KAMENA PLOČA

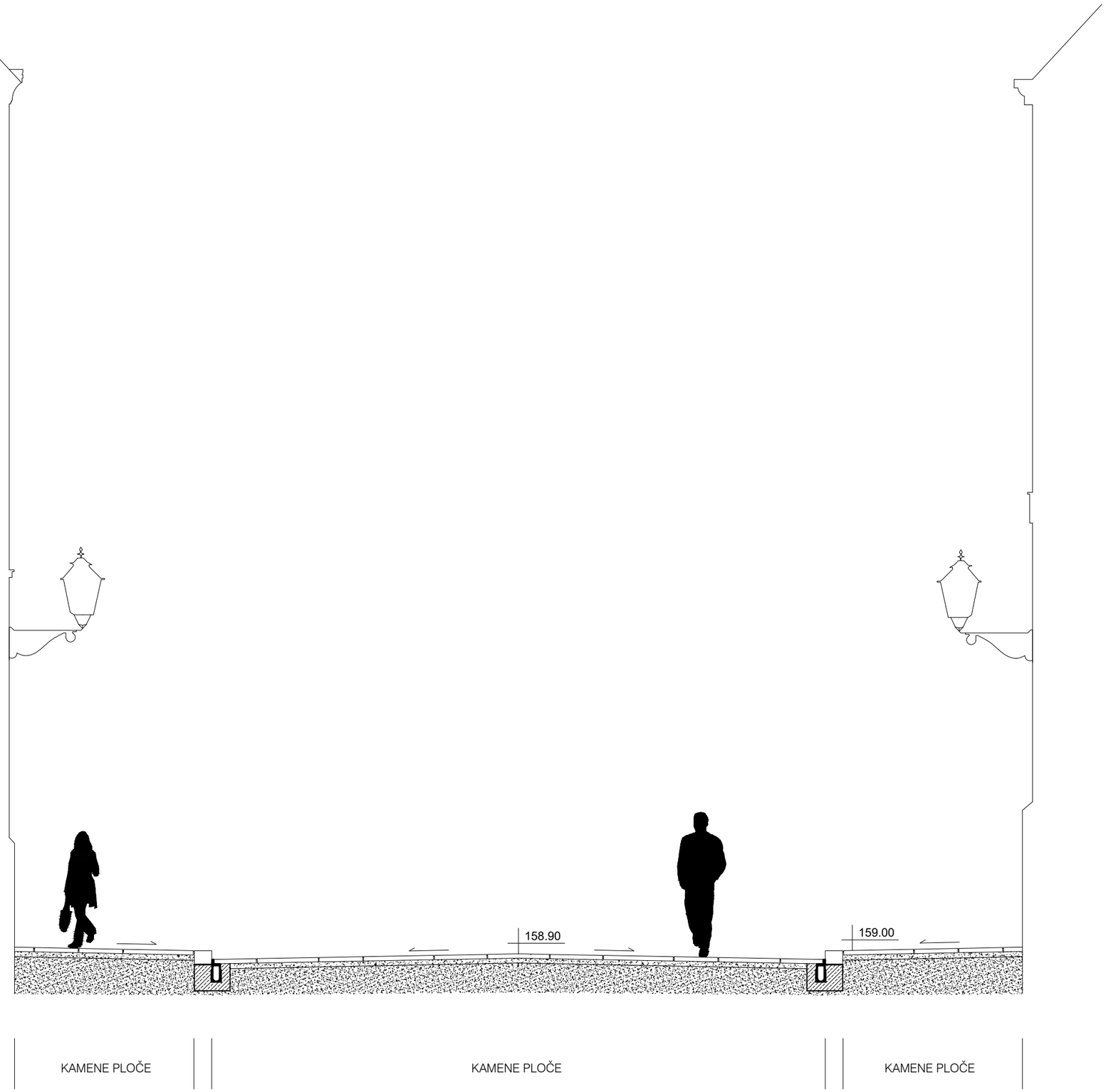

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA OPLOČENJA ĆIRILOMETODSKE ULICE

Opločenje kamenom pločom - presjek

MUZEJ MARTON

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO-KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU

Status projekta:

Preliminarna arhitektonsko-urbanistička studija
za izradu arhitektonsko-kiparskog natječaja

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Analiza postojećeg stanja trga, i mogućnosti
uređenja Markovićevog trga, dok se promet još
odvija preko Gornjeg grada, sa manjim
intervencijama postizanje ambijentalnih
vrijednosti, urbanističkih elemenata i odnosa
prema trgu i okolnoj izgradnji.

Datum:
2014.

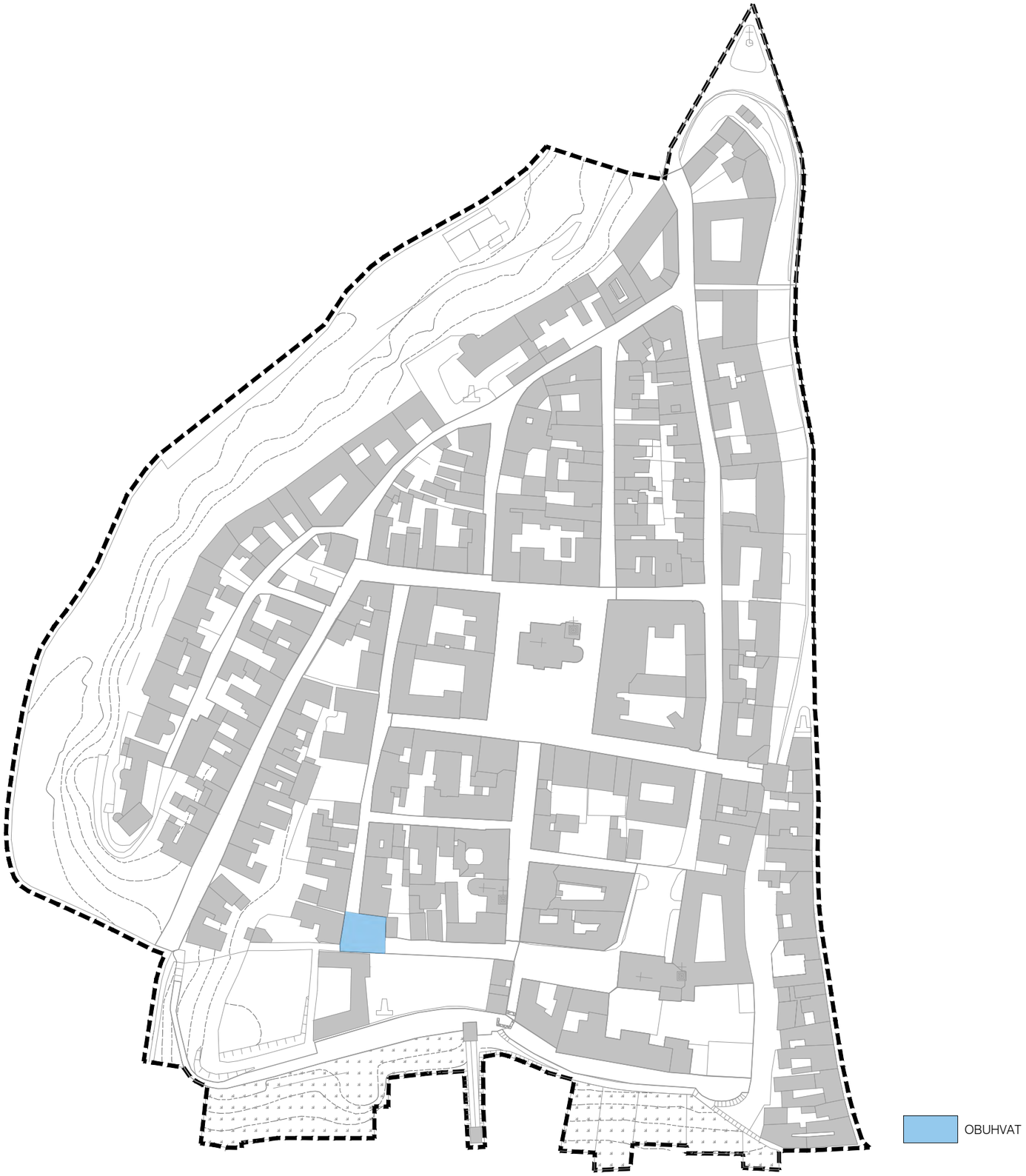

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO-KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU

Položaj u gradu

RAZVOJ I SUSTAV
OBĆENITE ESTETIKE.

Franjo Marković, hrvatski filozof i književnik

(Križevci, 26. srpnja 1845. - Zagreb, 15. rujna 1914.)

Godine 1874. imenovan za prvog voditelja nezavisne katedre za filozofiju u Zagrebu i dekana Filozofskog (Mudroslovnog) fakulteta. Te je godine osnovano obnovljeno Zagrebačko sveučilište, unutar njega Filozofski fakultet (tada "Mudroslovni") i na njemu Katedra za filozofiju. Rektor je Sveučilišta od 1881.-1882. Predavao do mirovine 1909.
Akademik. Brani samosvojnost filozofije kao metafizike nasuprot skolastici s jedne, te pozitivizmu i materijalizmu s druge strane. Najvažnije filozofsko djelo mu je "Razvoj i sustav obćenite estetike", koje je utjecalo na razvoj hrvatske filozofije zbog pregleda povijesti estetike na hrvatskom jeziku i uvođenja novih filozofskih termina. Utemeljitelj je istraživanja hrvatske filozofske baštine.

Pisac je lirsko-refleksivne poezije, epskih spjevova i drama. Izrazit je romantičar ("nacionalno-romantički duh"), a u pjesništvu sljedbenik Adama Mickiewicza.

2014
2015
2016

100. godišnjica smrti (1914.)

140. obljetnica osnutka modernogvFilozofskog fakulteta (1874.)

170. godišnjica rođenja (1845.)

150. obljetnica pjesme "U boj!" iz opere "Nikola Šubić Zrinski" Ivana Zajca čije je riječi napisao Franjo Marković (1866.)

TEHNIČKE INTERVENCIJE NA TRGU:

- uklanjanje parkirališnih mjesta
- popločenje središnje plohe trga granitnom kockom
- usmjeravanje prometa trga zaštitnim stupićima

UMJETNIČKE INTERVENCIJE NA TRGU:

- spomenik F. Markoviću
- fontana
- spomen-ploča na pročelju kuće u kojoj je3 Marković živio

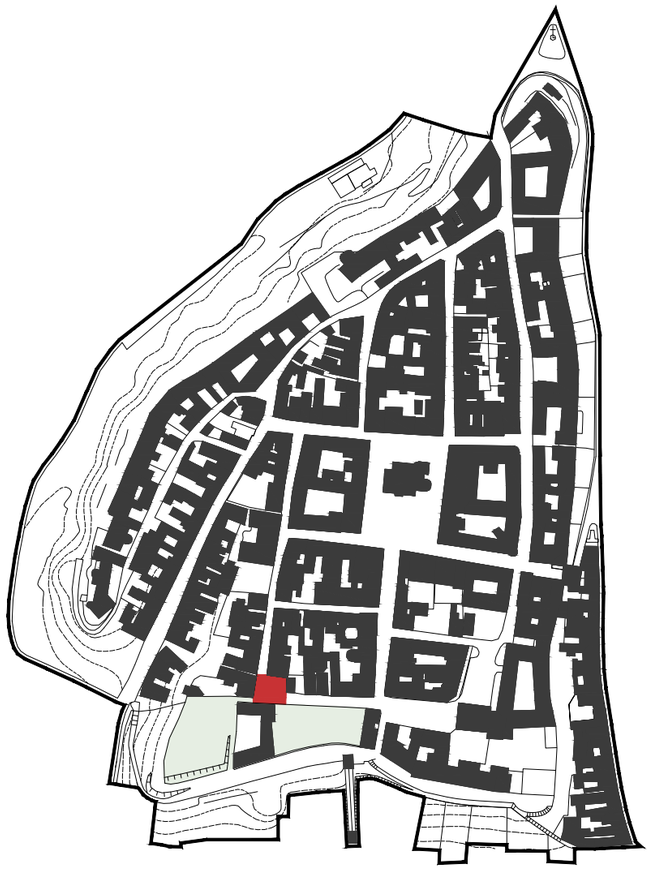

Položaj Markovićevog trga na Gornjem gradu

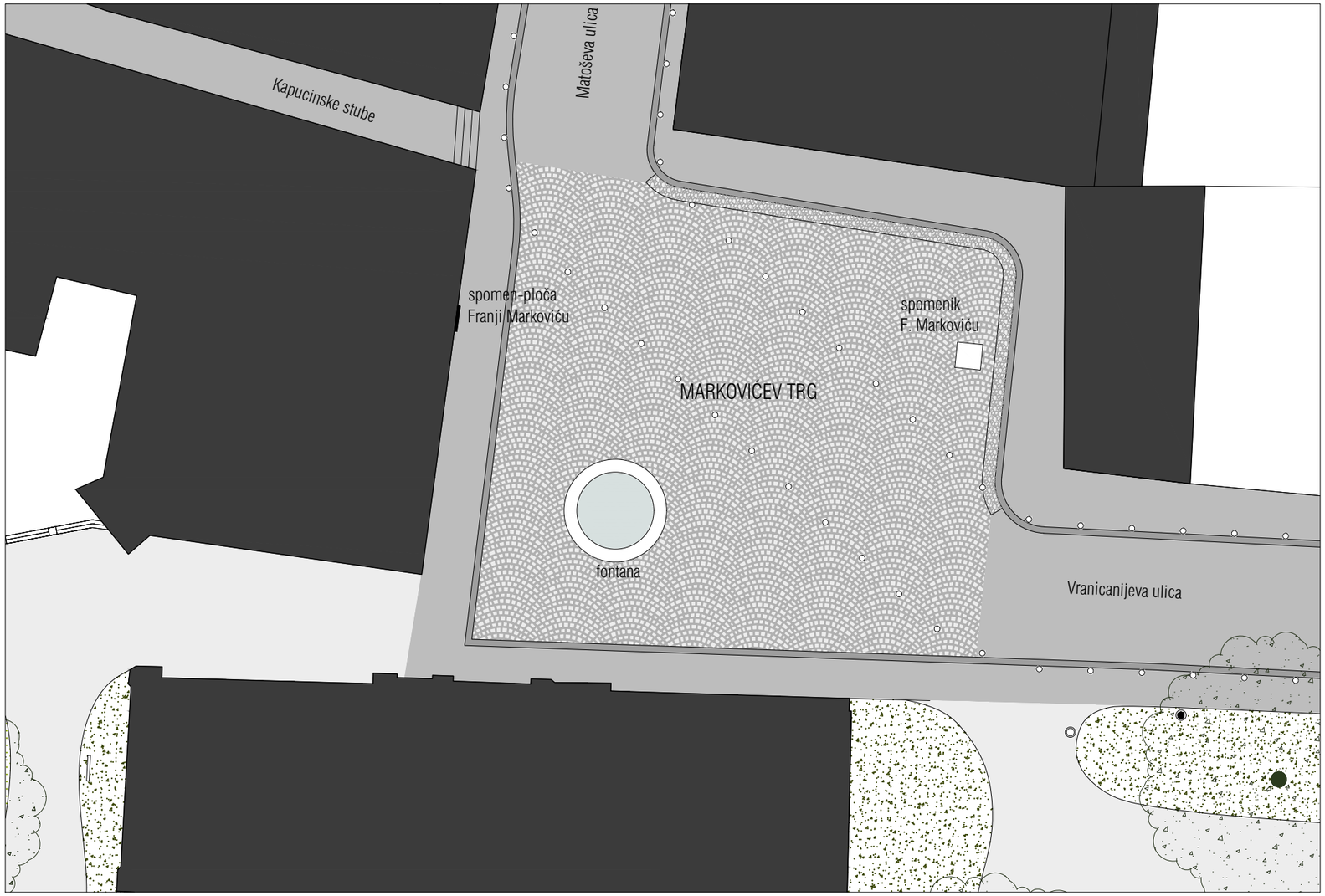

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO-KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU

Varijanta rješenja uređenja trga

Franjo Marković, hrvatski filozof i književnik

(Križevci, 26. srpnja 1845. - Zagreb, 15. rujna 1914.)

Godine 1874. imenovan za prvog voditelja nezavisne katedre za filozofiju u Zagrebu i dekana Filozofskog (Mudroslovnog) fakulteta. Te je godine osnovano obnovljeno Zagrebačko sveučilište, unutar njega Filozofski fakultet (tada "Mudroslovni") i na njemu Katedra za filozofiju. Rektor je Sveučilišta od 1881.-1882. Predavao do mirovine 1909.
Akademik. Brani samosvojnost filozofije kao metafizike nasuprot skolastici s jedne, te pozitivizmu i materijalizmu s druge strane. Najvažnije filozofsko djelo mu je "Razvoj i sustav općenite estetike", koje je utjecalo na razvoj hrvatske filozofije zbog pregleda povijesti estetike na hrvatskom jeziku i uvođenja novih filozofskih termina. Utemeljitelj je istraživanja hrvatske filozofske baštine.

Pisac je lirsko-refleksivne poezije, epskih spjevova i drama. Izrazit je romantičar ("nacionalno-romantički duh"), a u pjesništvu sljedbenik Adama Mickiewicza.

2014
2015
2016

100. godišnjica smrti (1914.)

140. obljetnica osnutka modernogvFilozofskog fakulteta (1874.)

170. godišnjica rođenja (1845.)

150. obljetnica pjesme "U boj!" iz opere "Nikola Šubić Zrinski" Ivana Zajca čije je riječi napisao Franjo Marković (1866.)

TEHNIČKE INTERVENCIJE NA TRGU:

- uklanjanje parkirališnih mjesta
- popločenje središnje plohe trga granitnom kockom
- usmjeravanje prometa trga zaštitnim stupićima

UMJETNIČKE INTERVENCIJE NA TRGU:

- spomenik F. Markoviću
- fontana
- spomen-ploča na pročelju kuće u kojoj je3 Marković živio

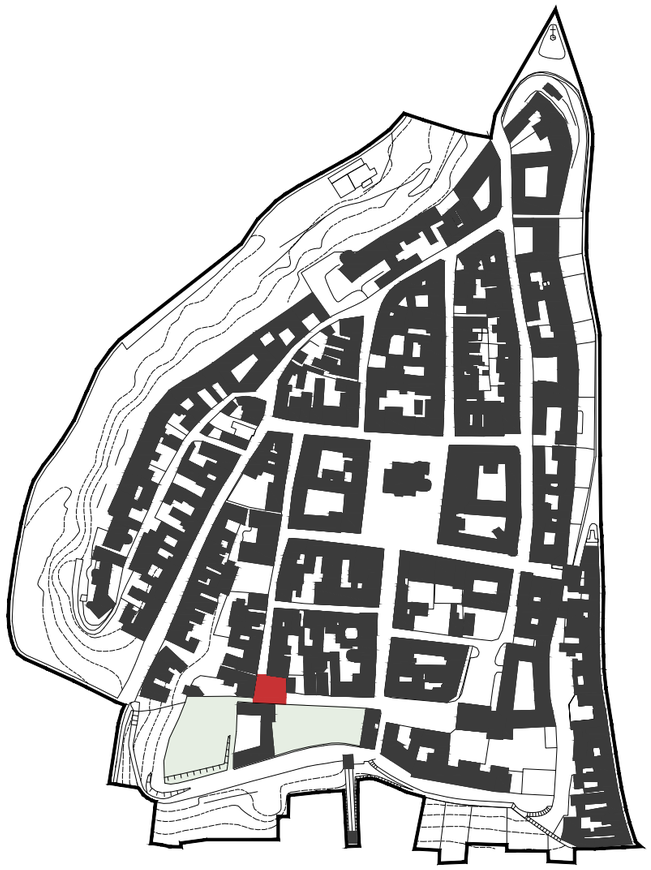

Položaj Markovićevog trga na Gornjem gradu

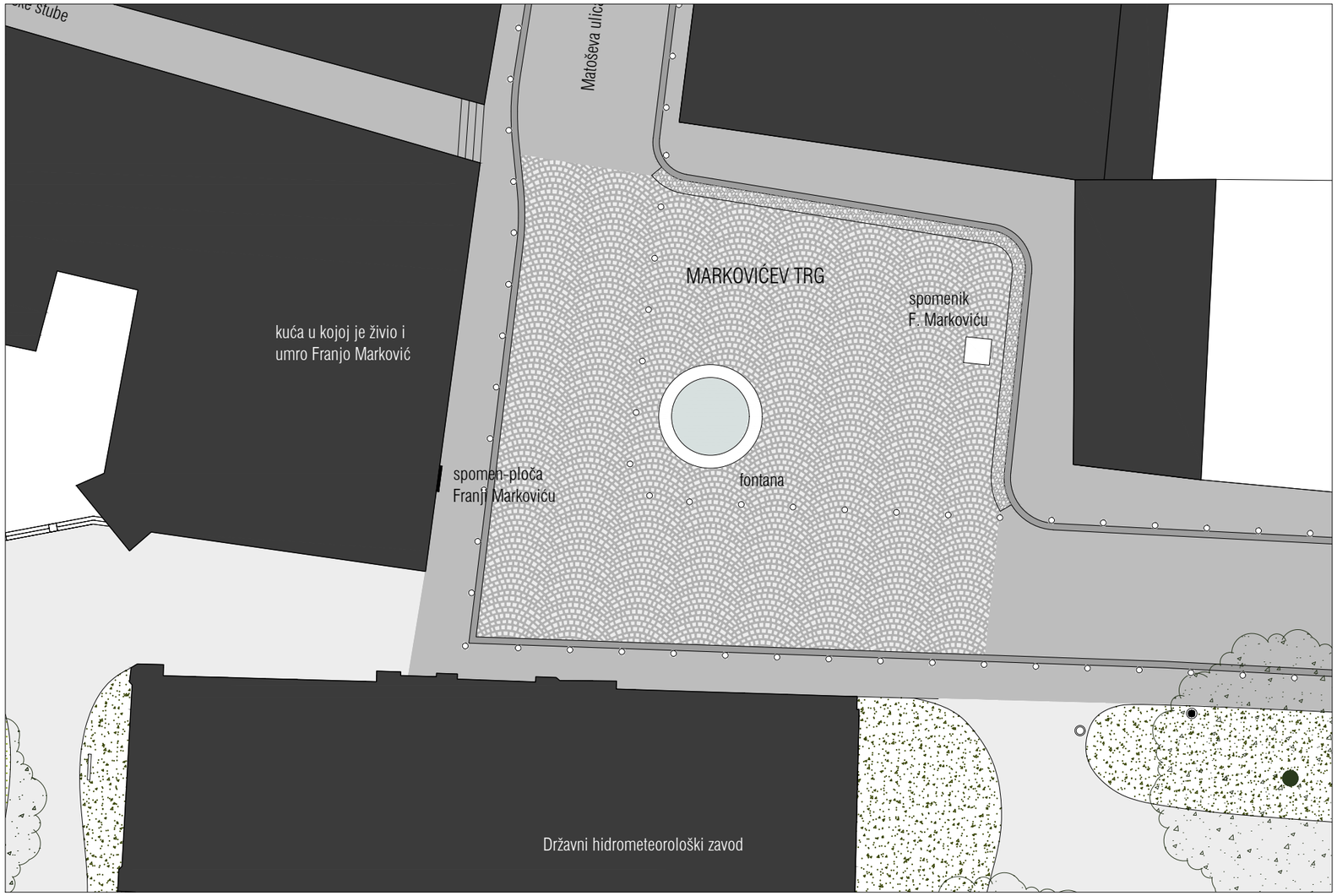

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO-KIPARSKOG NATJEČAJA ZA TRG FRANJE MARKOVIĆA NA GORNJEM GRADU

Varijanta rješenja uređenja trga

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK BELE IV

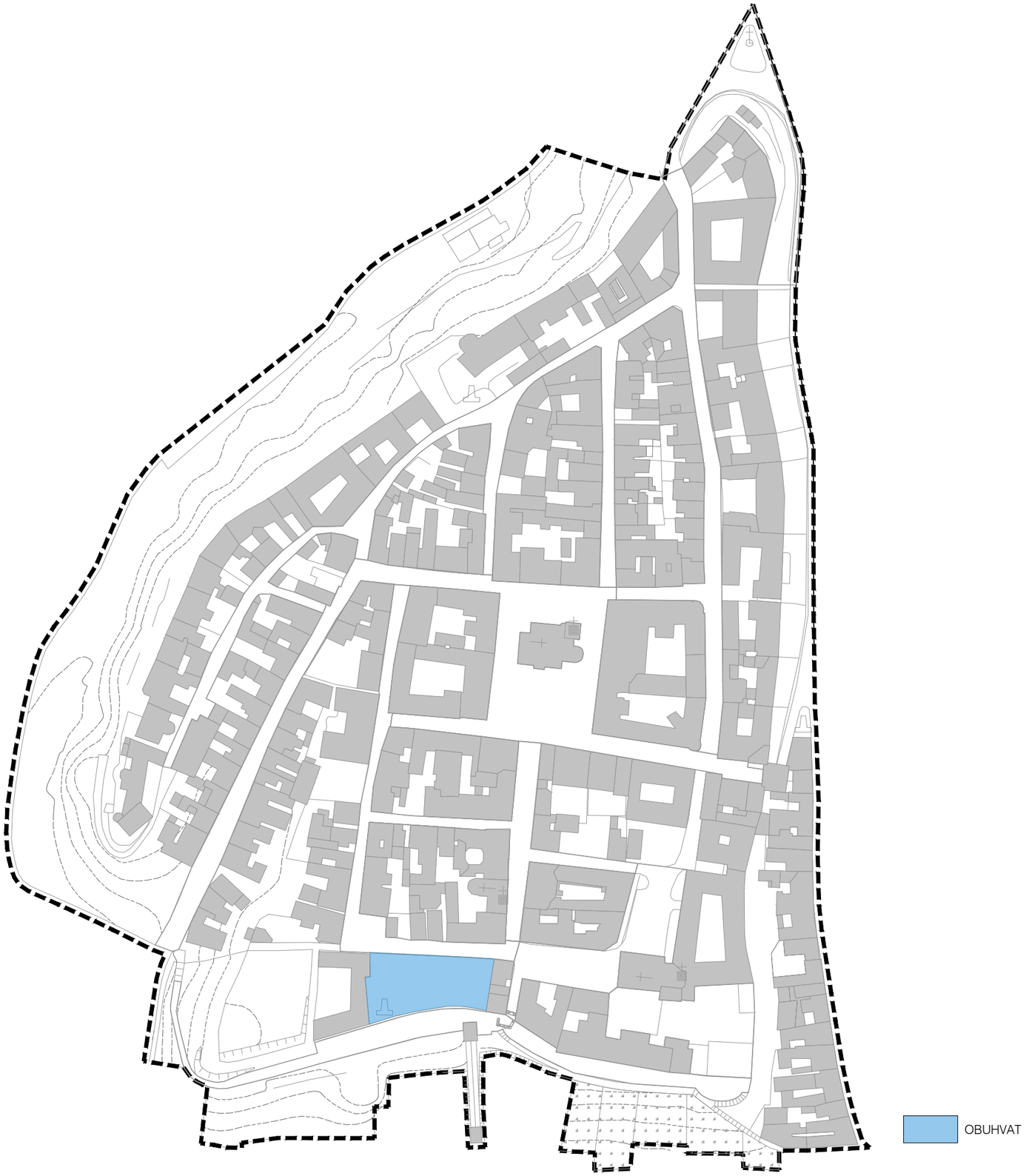

Status projekta:

Idejni i glavni projekt privremenog uređenja parka
Izvedeno

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Ova projektna studija krajobraznog rješenja prostora Parka Bele IV (Vranicanijeve poljane) izrađena je s ciljem uređenja već započetog uređenja površine poljane i postavljanja plinske rasvjete u park.
Svi elementi opreme krajobraznog uređenja i plinske rasvjete usklađeni su sa koncepcijom Parka Grič i tvore cjelinu južnih parkova Gornjeg grada.

Ipak, radi se o odlukama i intervencijama koje bi vrlo podigle kvalitetu tretiranih zona i predstavljale bi znatan korak naprijed u njihovom što adekvatnijem korištenju.

U ambijentima visoke povijesne i arhitektonske vrijednosti, kao što je Gornji grad, ovakvi «međuprostori» igraju krucijalnu ulogu u sveukupnom doživljaju i nipošto se ne radi o sporednoj - već o bazičnoj problematici.
Način njihova uređenja, odnos prema njima, te atmosfera i sugestija koji odašilju posjetiocima i korisnicima, od velike je važnosti za smjer kojim će krenuti sveukupno korištenje Gornjeg grada kao zone od uistinu neprocjenjive važnosti za čitav grad.

Datum:
2012 - 2018.

\Volumes\SHARED__AAH__\aah.png

PARK BELE IV

Položaj u gradu

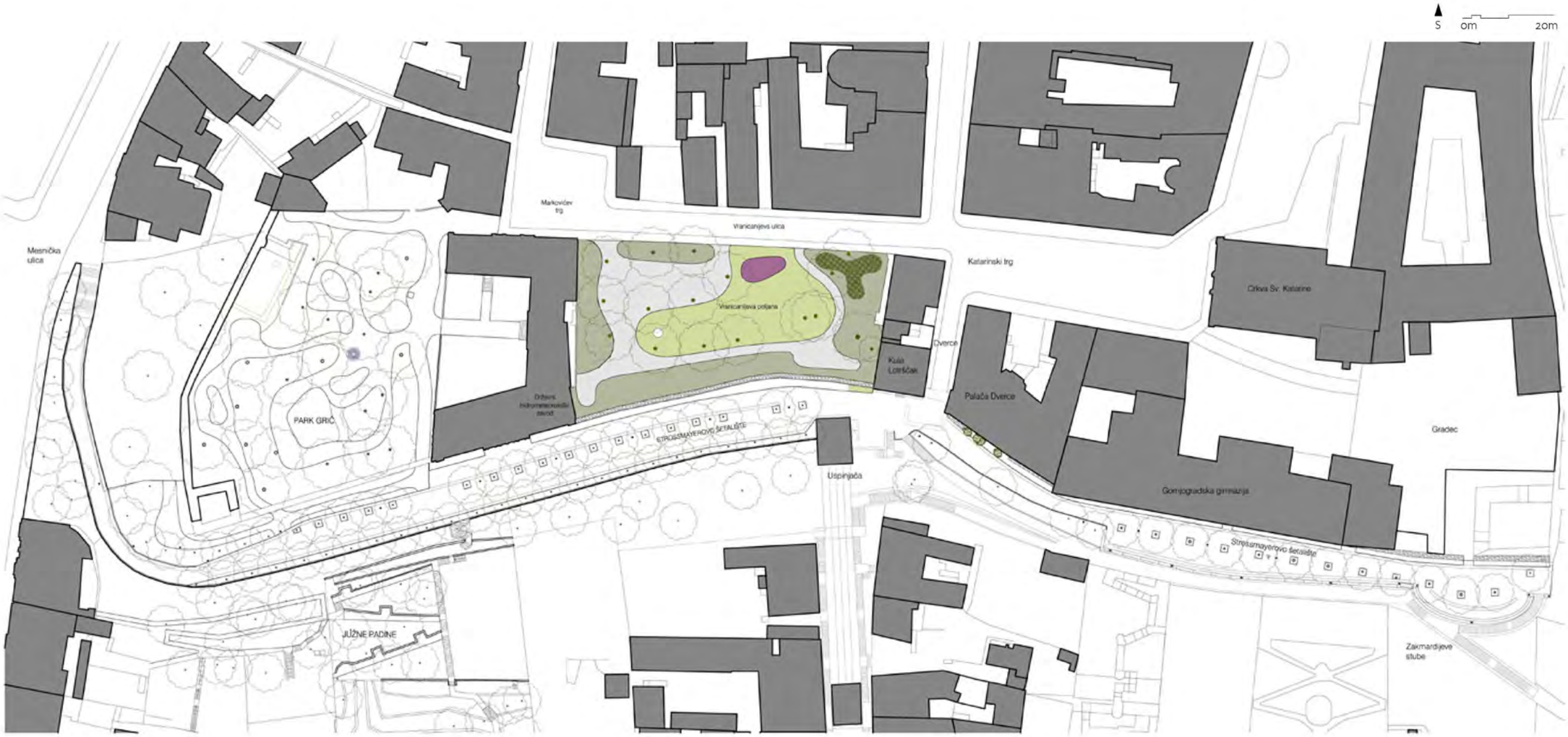

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK BELE IV

Situacija

Tlocrt

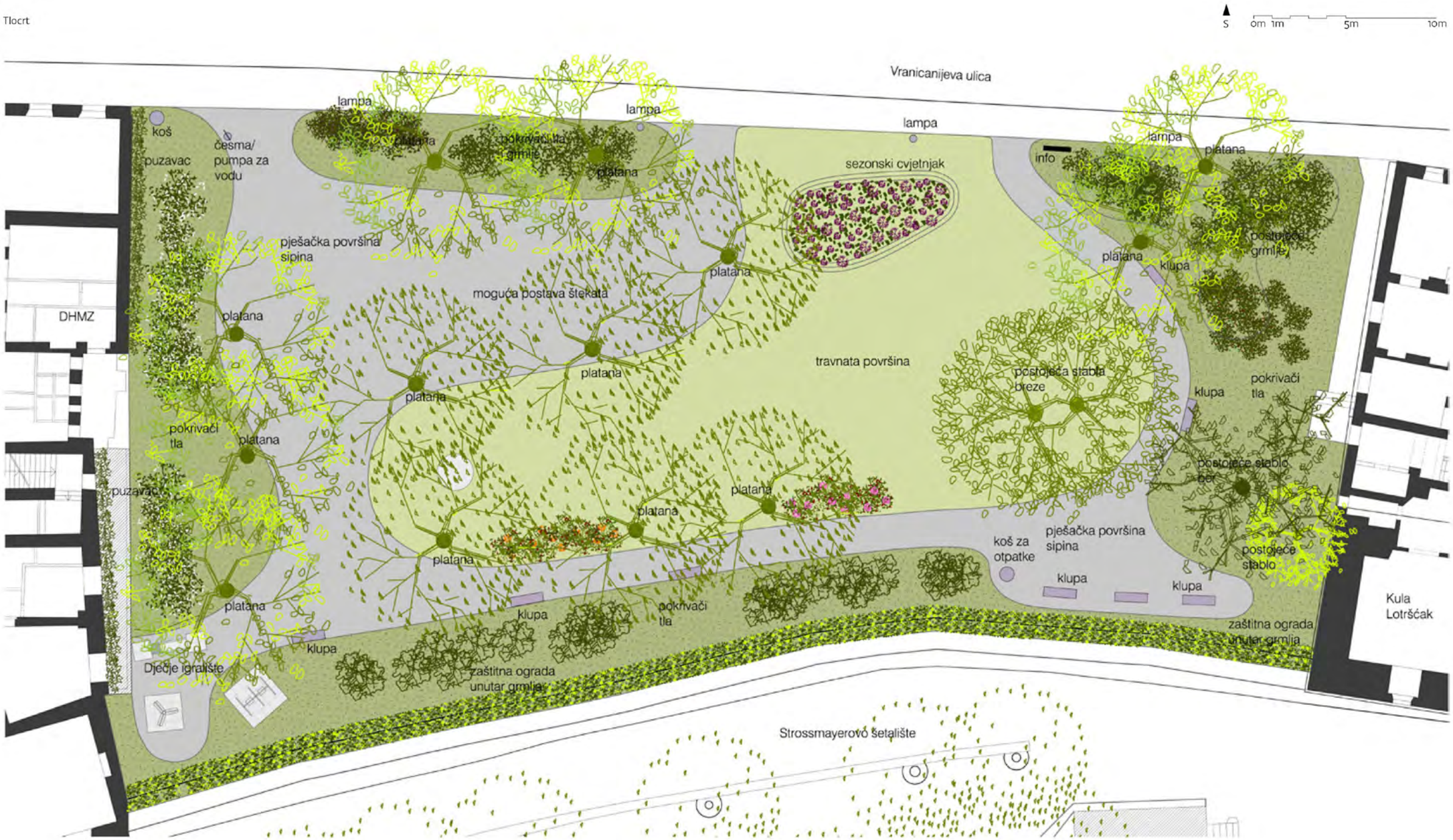

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK BELE IV

Tlocrt idejnog rješenja

Presjek

Prostorni prikazi

Pogled s istoka

Pogled sa zapada

Pogled iz Vranicanijeve ulice

FORUM —
Gornji grad

Prijedlog privremenog mobilnog paviljona na Vranicanijevoj poljani s ciljem kontinuiranog prezentiranja aktivnosti za revitalizaciju i uređenje Gornjeg grada

Situacija s predloženom lokacijom paviljona

Pogled na paviljon iz parka

Noćna vizura Poljane s paviljonom

Pogled s galerije paviljona

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK BELE IV

Izvor fotografije: fotografijezagreba.hr

Izvor fotografije: fotografijezagreba.hr

Izvor fotografije: Licegrada.hr

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

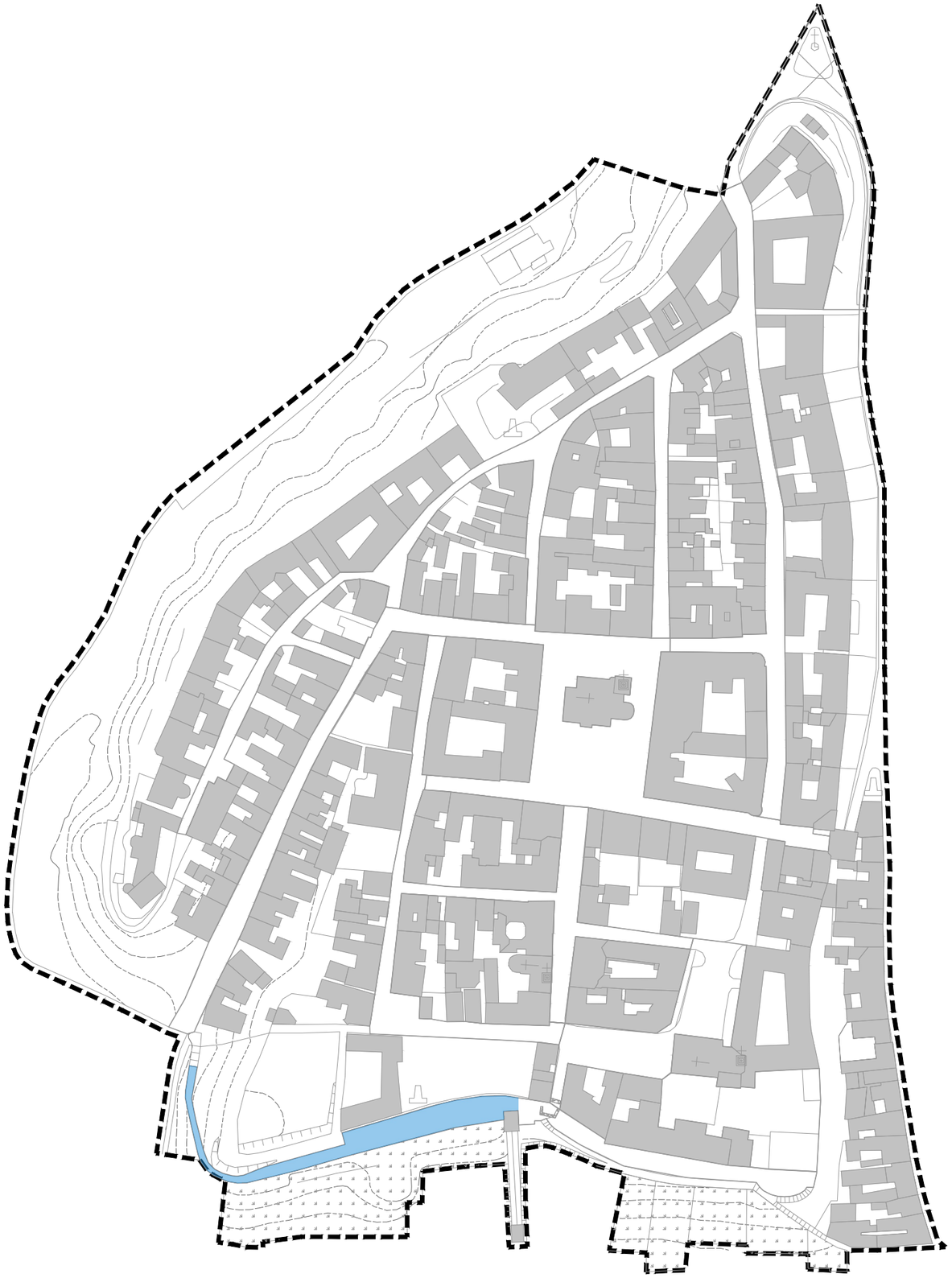

OBUHVAT

Status projekta:

Preliminarna arhitektonsko-urbanistička i konzervatorska studija
Idejni projekt 2012 2016 2019
Glavni i izvedbeni projekt 2016 2019
Građevinska dozvola 2020.

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Projekt uređenja Strossmayerovog šetališta odnosi se na uređenje parternih površina s elementima urbane opreme i vegetacije, uz odgovarajuću sanaciju i rekonstrukciju postojećeg potpornog zida te Lenucijeve ograde prema Južnim padinama na jugu obuhvata.

Datum:
2012 2016 2019

\Volumes\SHARED__AAH__\aah.png

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Položaj u gradu

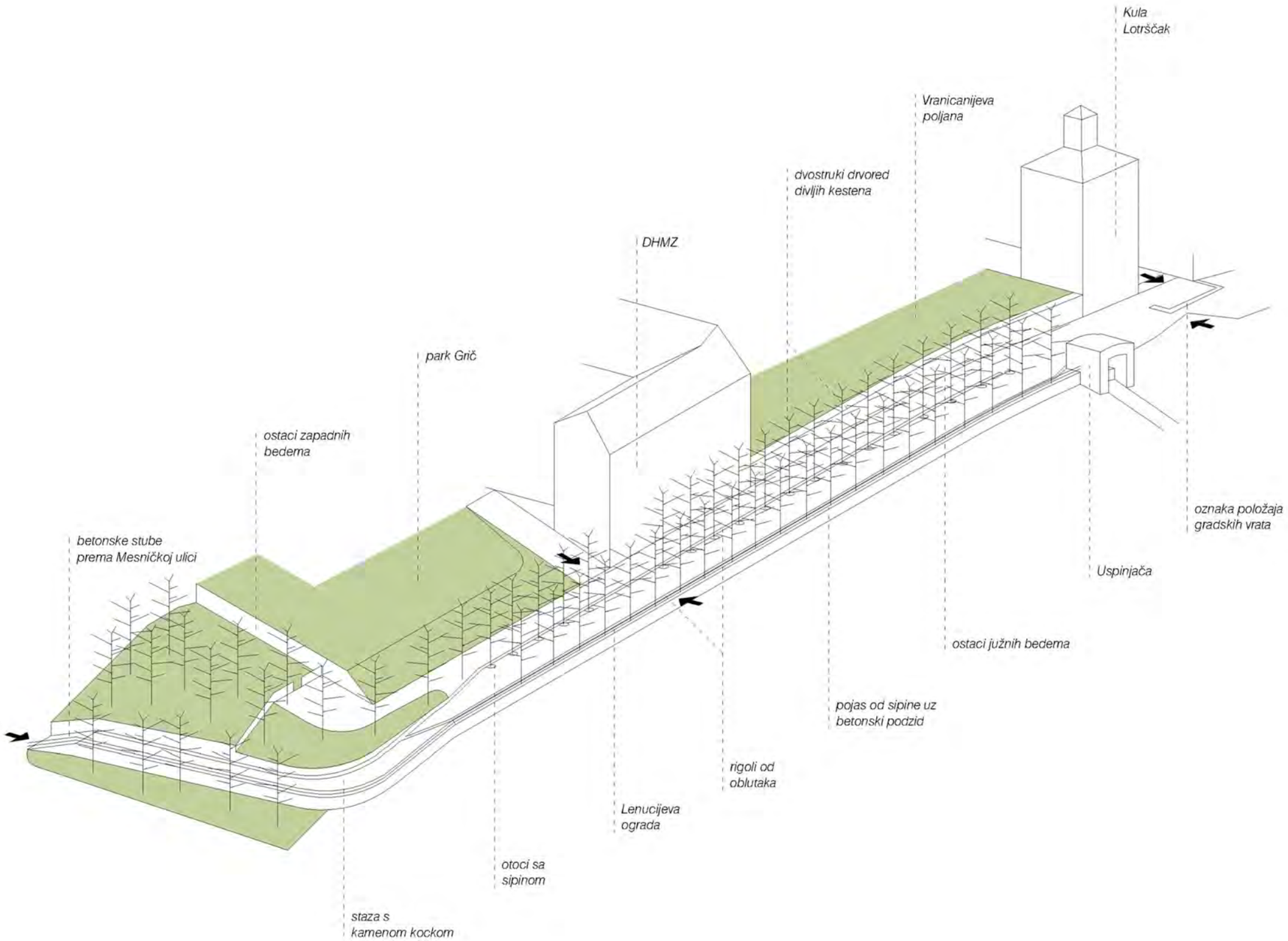

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Zapadni dio Strossmayerovog šetališta-analiza postojećeg stanja

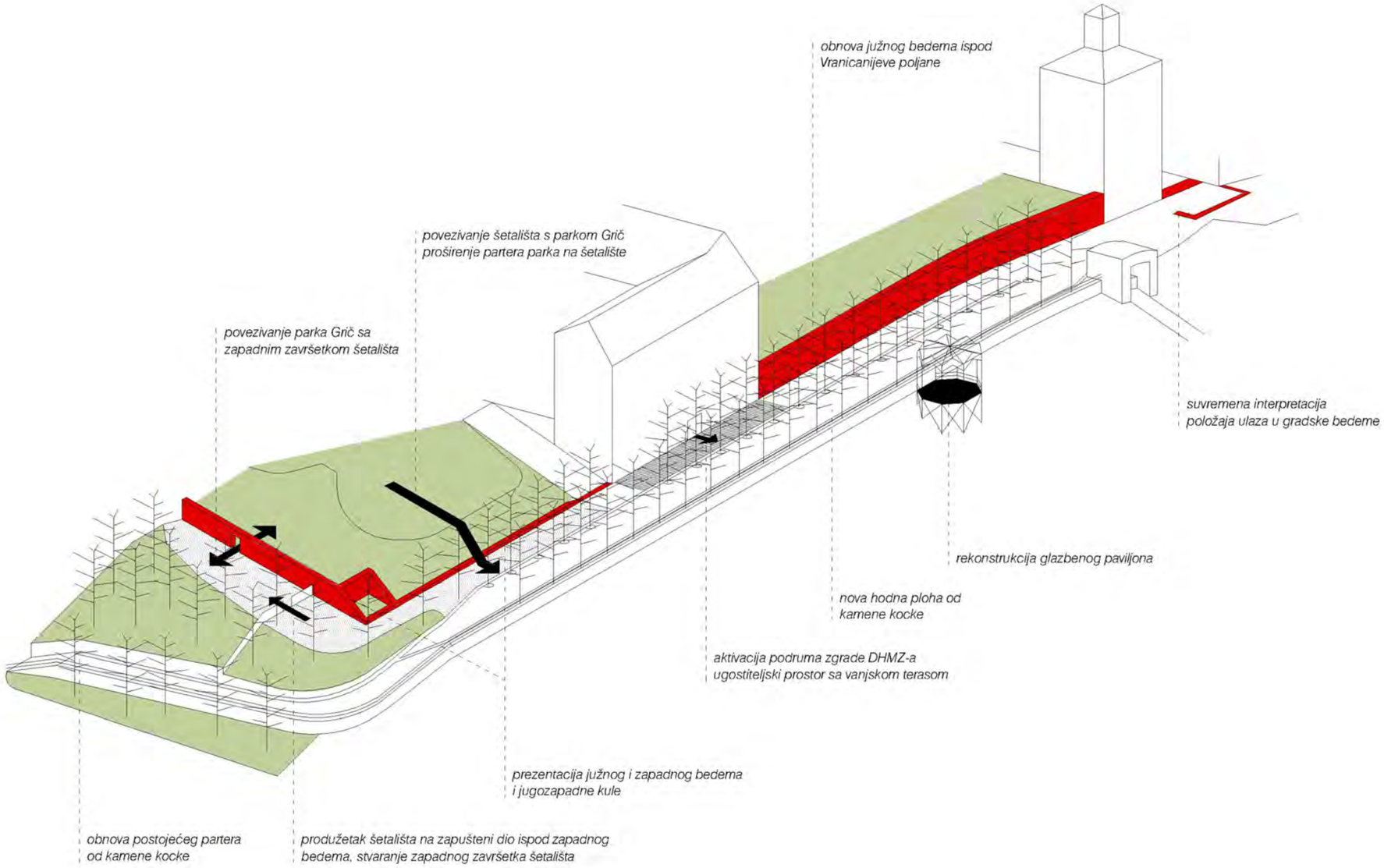

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Zapadni dio Strossmayerovog šetališta-nove intervencije

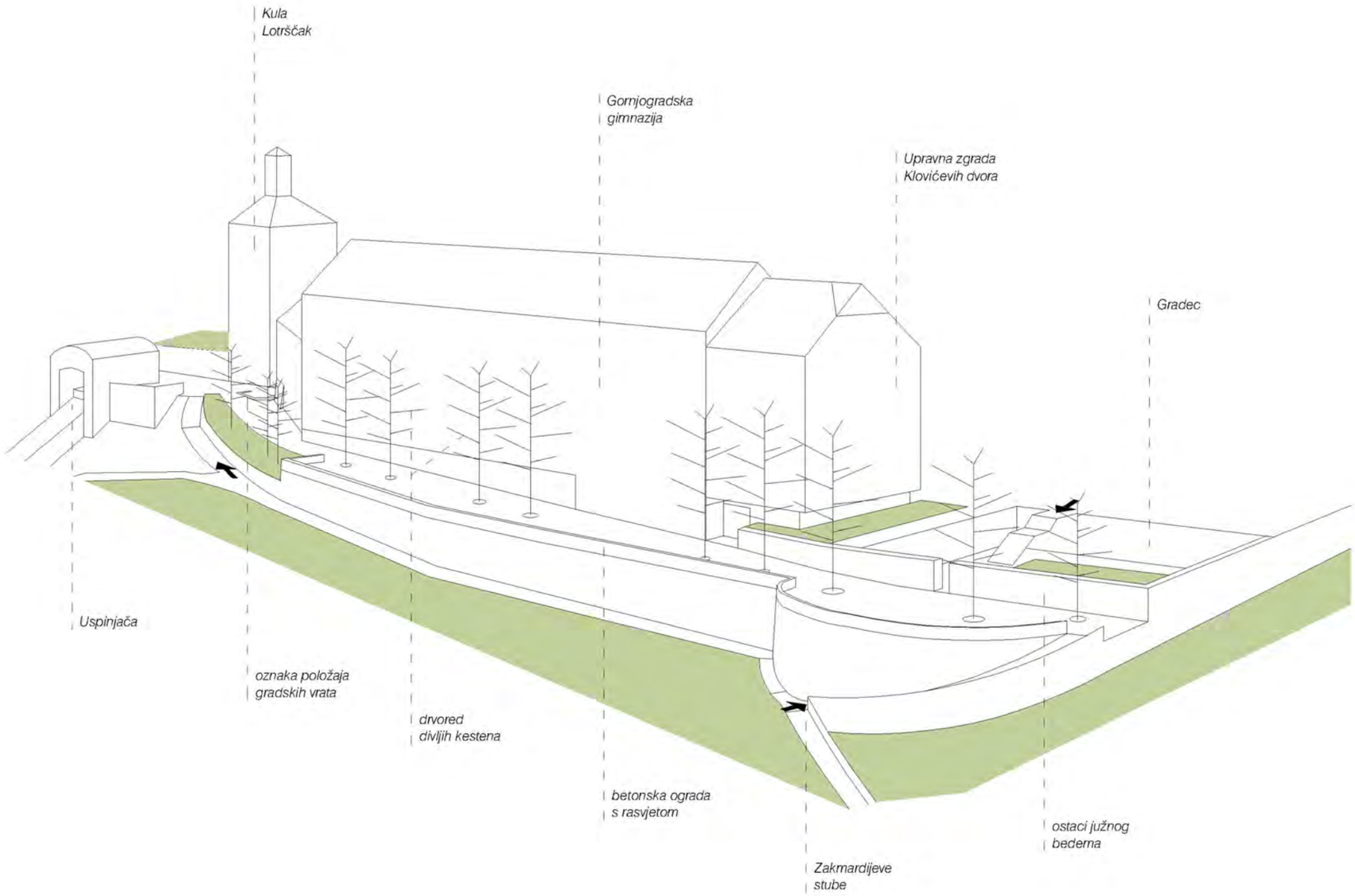

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Istočni dio Strossmayerovog šetališta-analiza postojećeg stanja

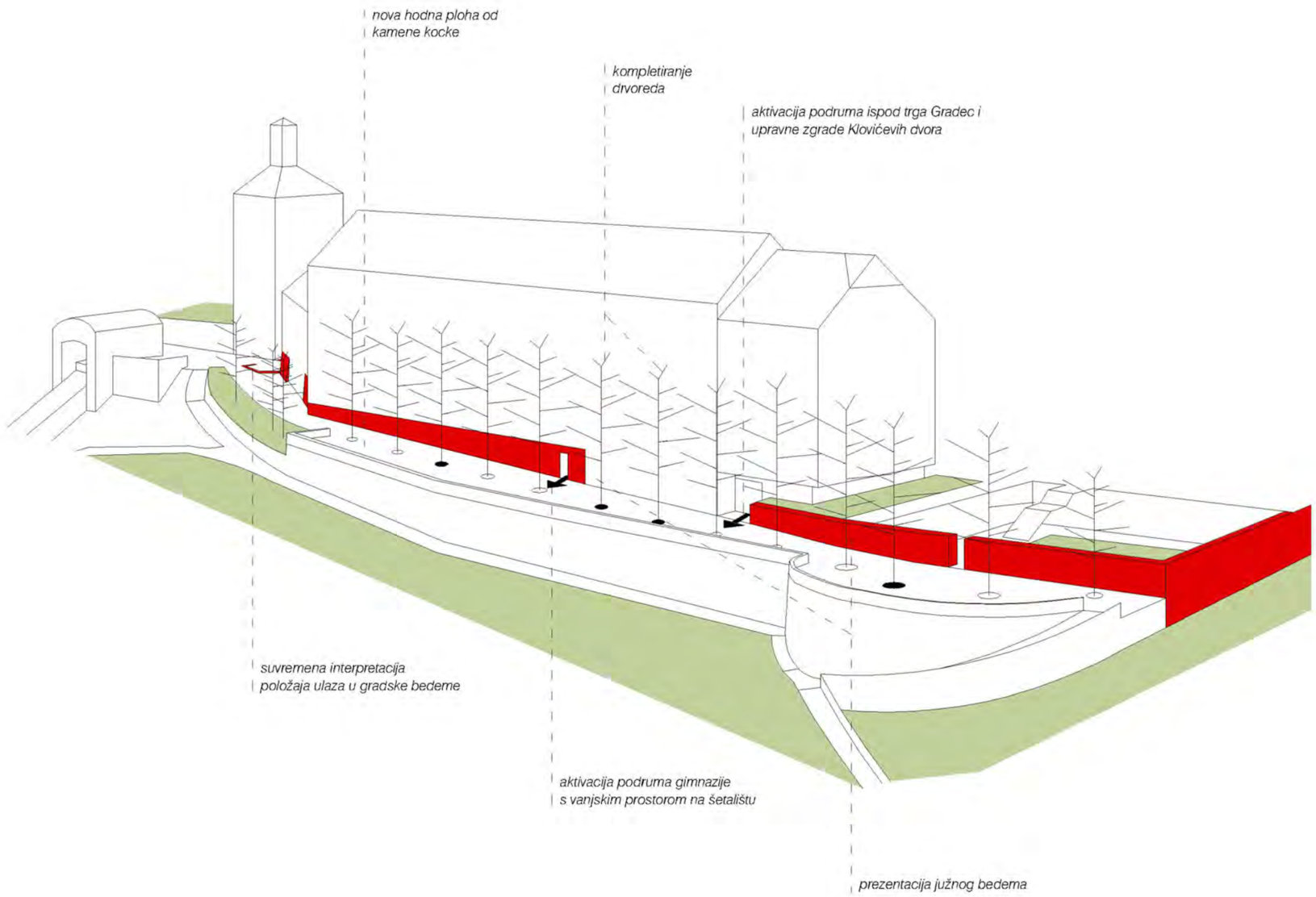

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Istočni dio Strossmayerovog šetališta-nove intervencije

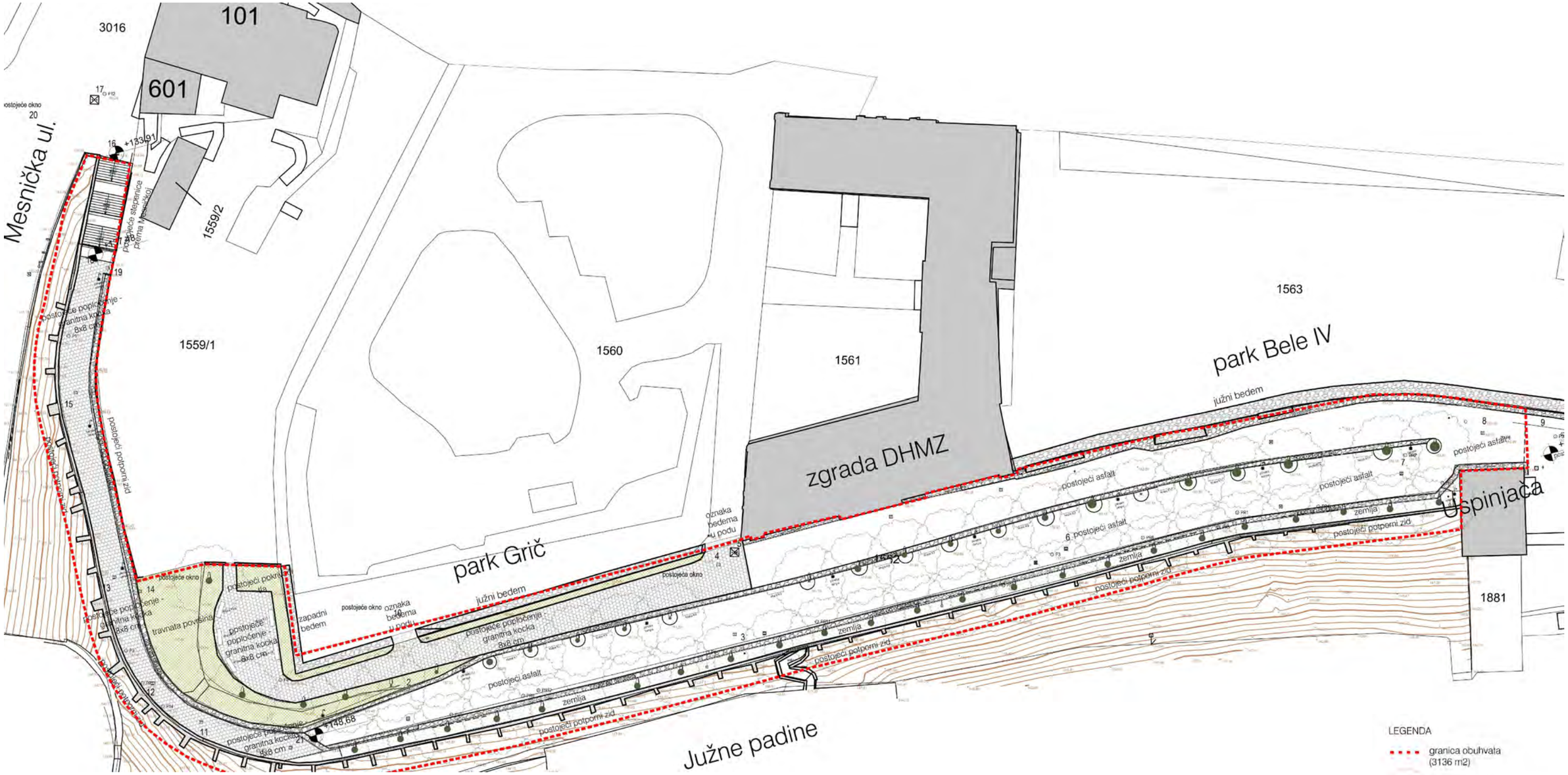

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Tlocrt postojećeg stanja

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Tlocrt rušenja

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Tlocrt

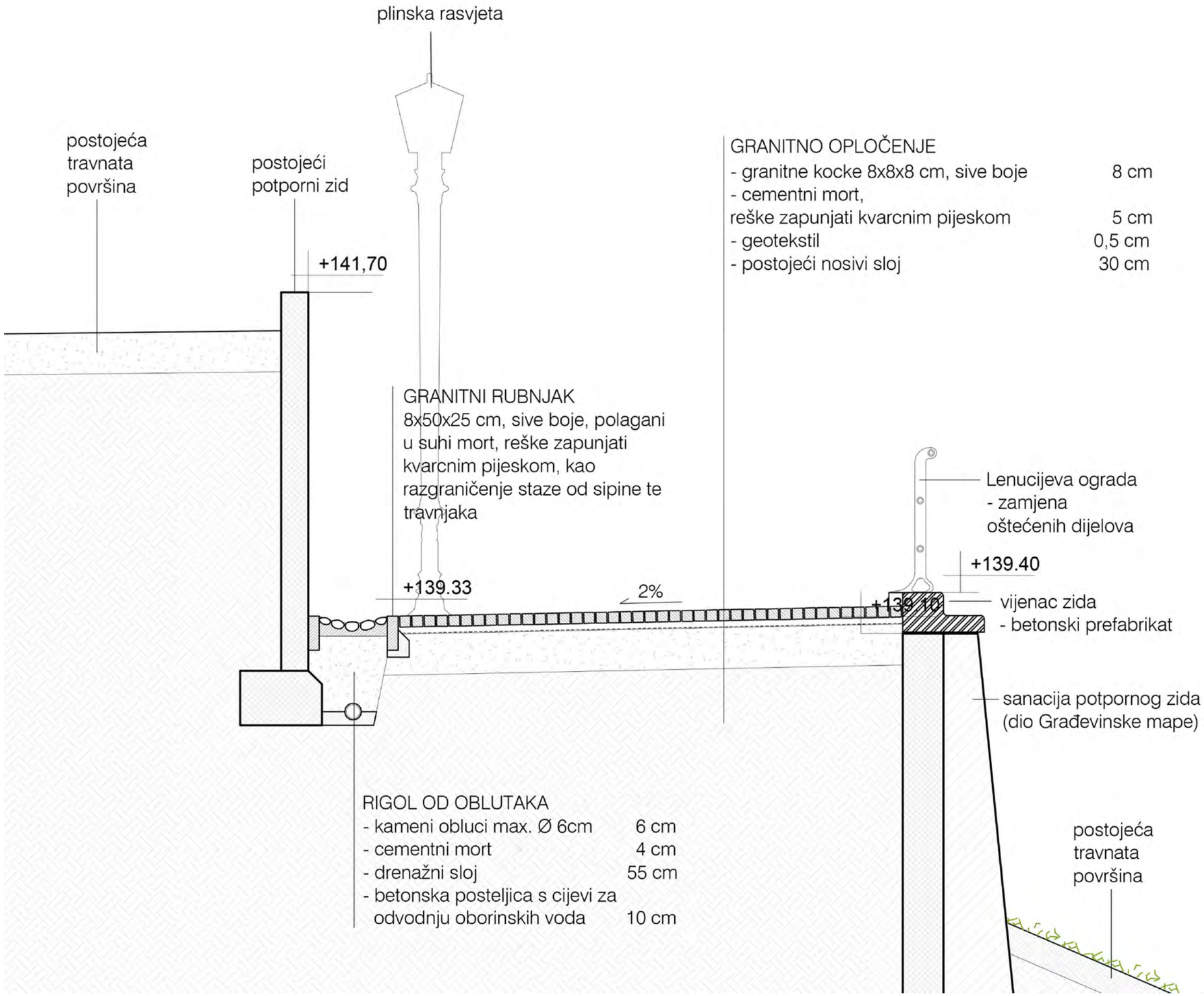

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Poprečni presjek 1-1

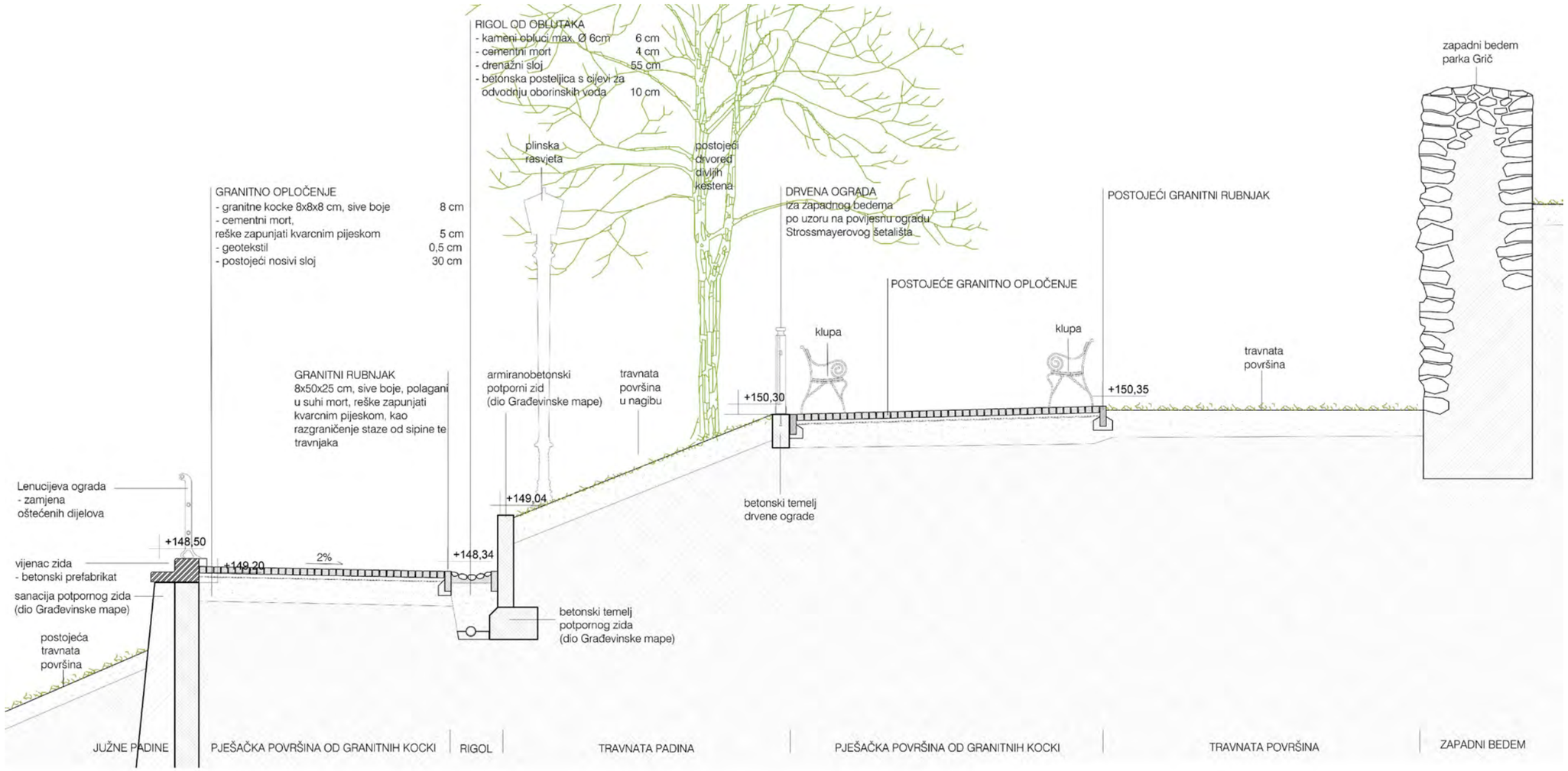

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Poprečni presjek 2-2

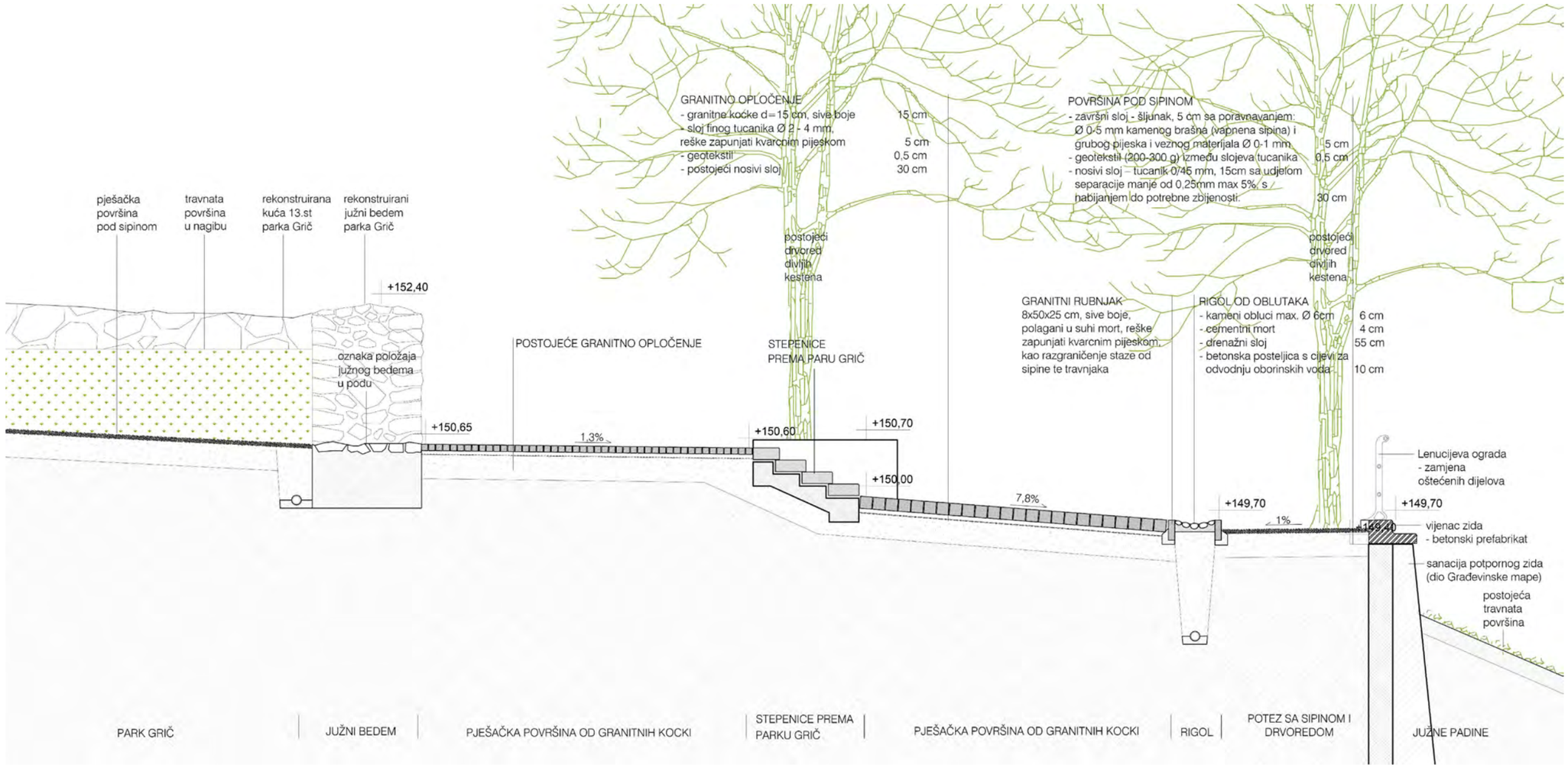

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Poprečni presjek 3-3

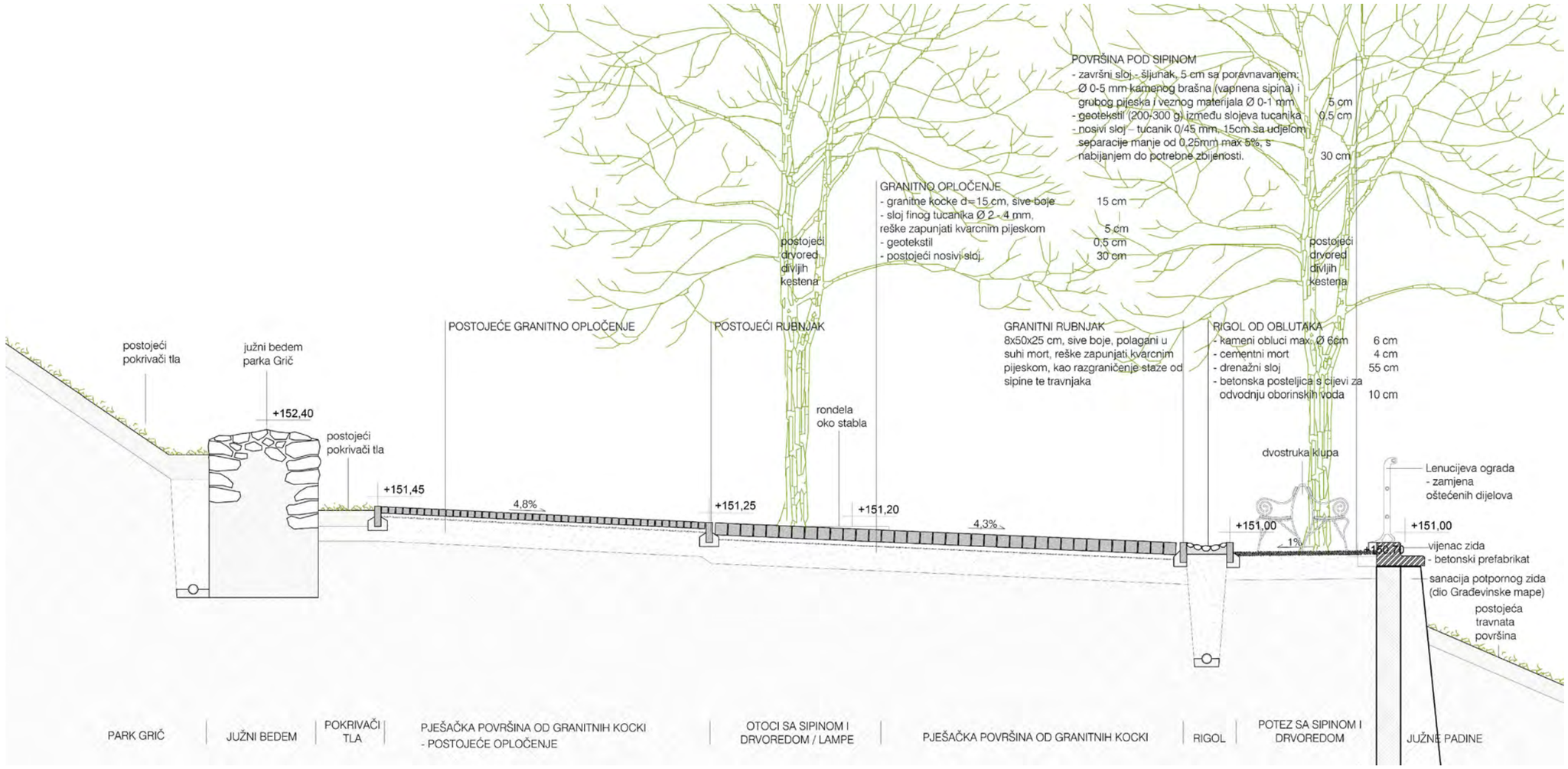

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Poprečni presjek 4-4

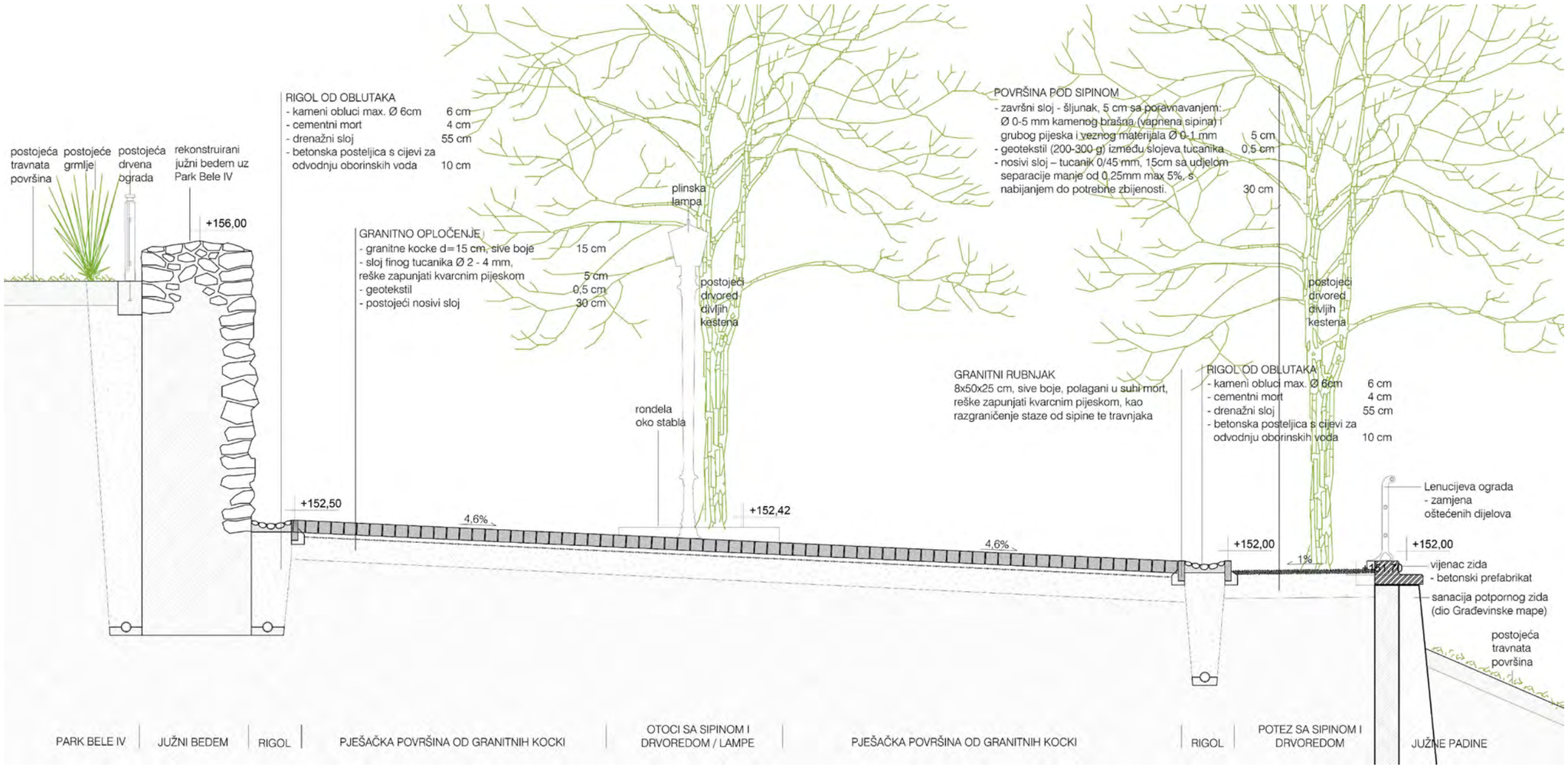

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Poprečni presjek 5-5

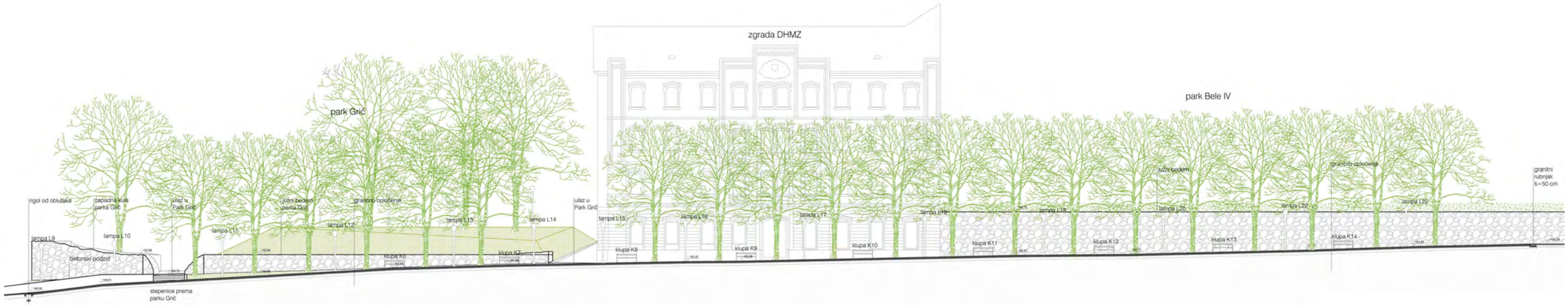

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Uzdužni presjek 6-6

Stepenice prema Mesničkoj

Tlocrt

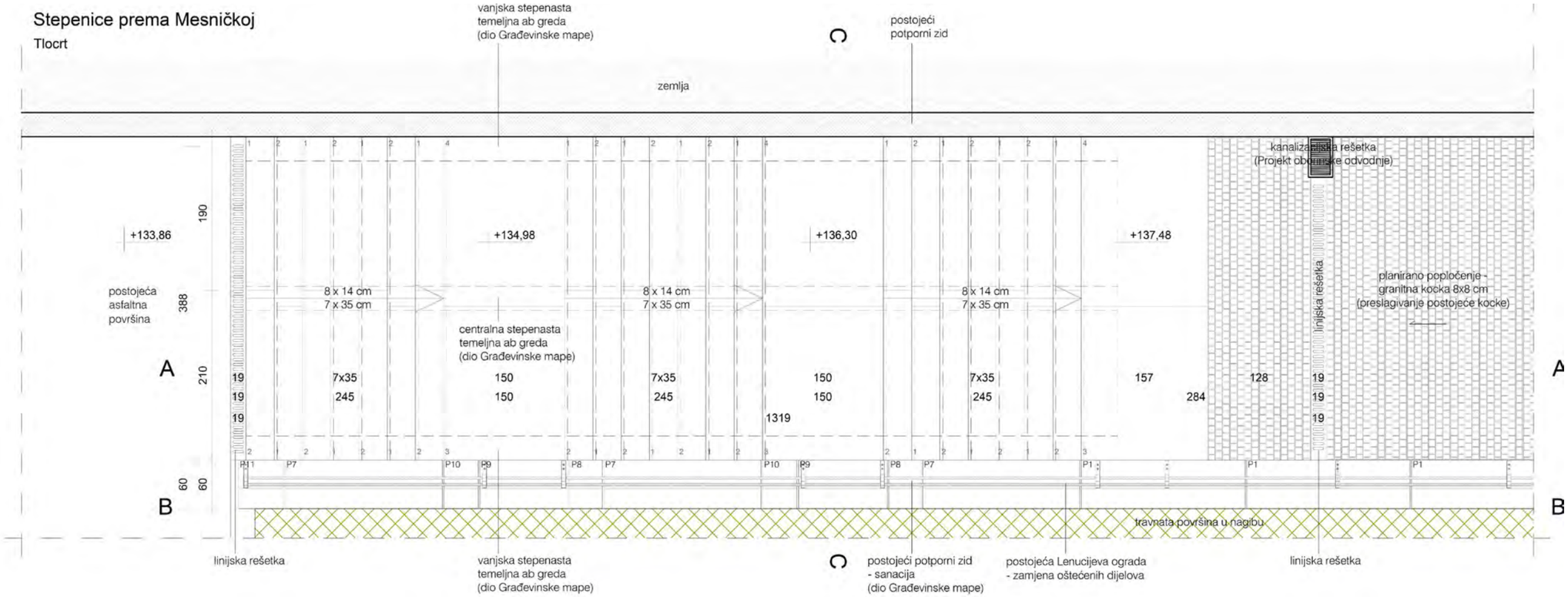

Stepenice prema Mesničkoj

Presjek A-A

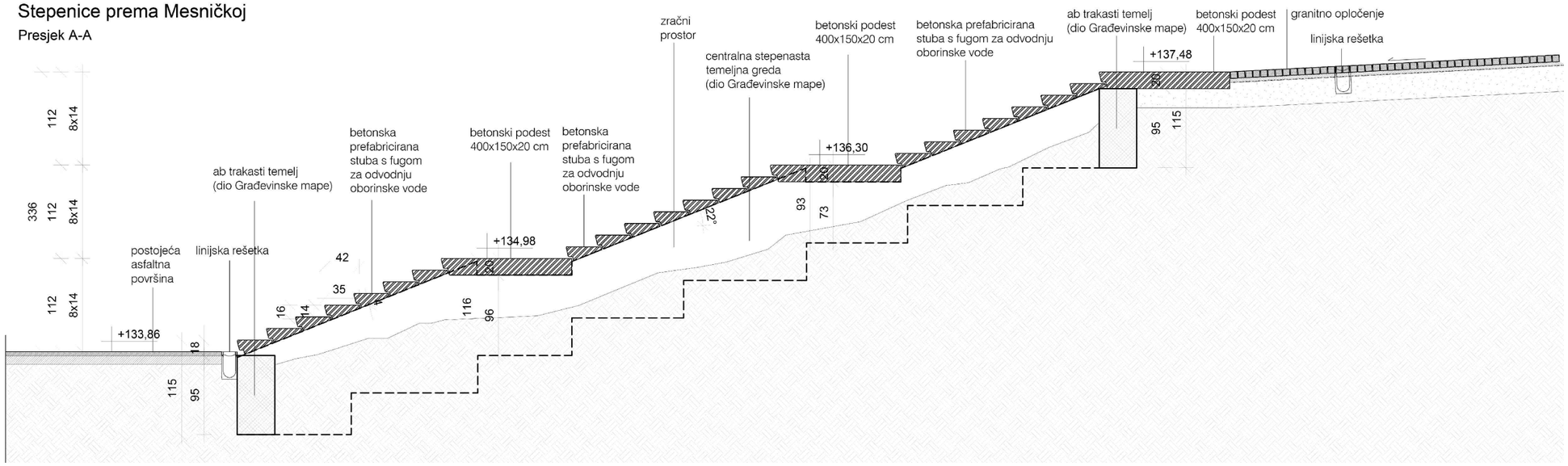

ARHITEKTONSKI ATELIER HRŽIĆ

STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Stepenice prema parku Grič

Uzdužni presjek

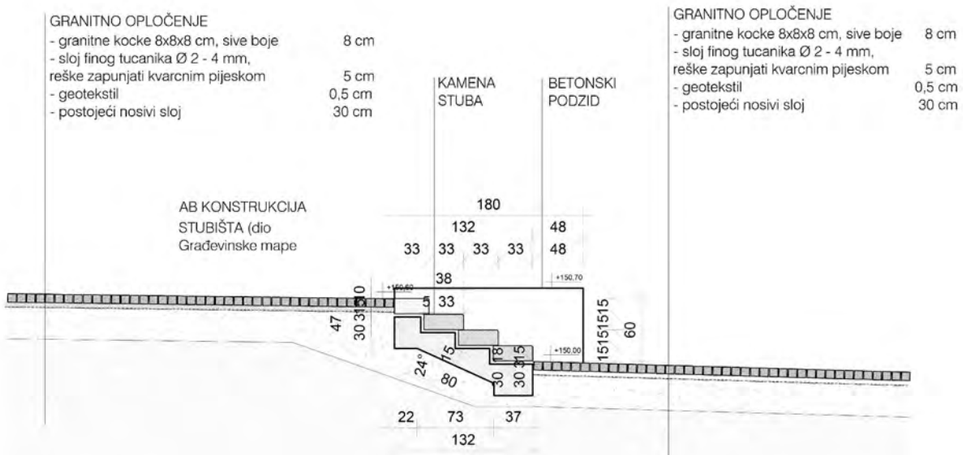

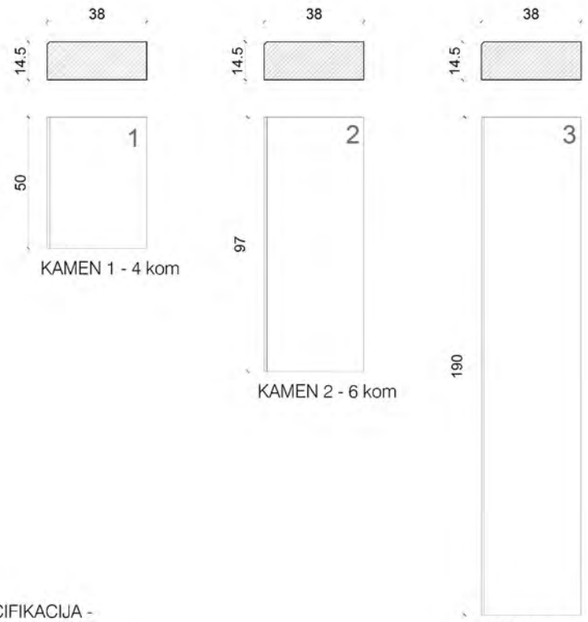

SPECIFIKACIJA - KAMEN

Stepenice prema parku Grič

Tlocrt

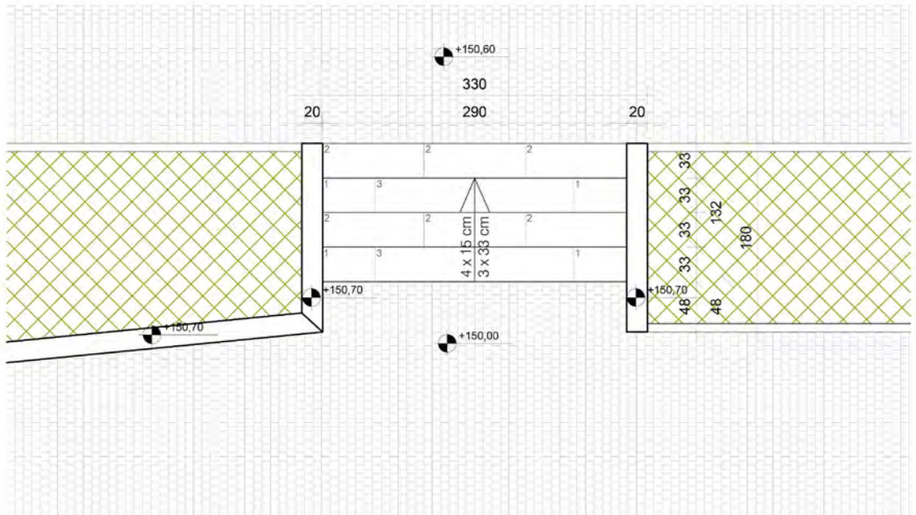

Detalj podnih obloga i njihove dilatacije - trava, sipina, asfalt i granitne kocke međusobno razgraničeni granitnim rubnjacima

TRAVNATA POVRŠINA

GRANITNI RUBNJAK
8x50x25 cm, sive boje, polagani u suhi mort, reške zapunjati kvarcnim pijeskom, kao razgraničenje staze od sipine te travnjaka

POVRŠINA POD SIPINOM
- završni sloj - šljunak, 5 cm sa poravnavanjem: Ø 0-5 mm kamenog brašna (vapnena sipina) i grubog pijeska i veznog materijala Ø 0-1 mm 5 cm
- geotekstil (200-300 g) između slojeva tucanika 0,5 cm
- nosivi sloj – tucanik 0/45 mm, 15cm sa udjelom separacije manje od 0,25mm max 5%, s nabijanjem do potrebne zbijenosti. 30 cm

GRANITNI RUBNJAK
8x50x25 cm, sive boje, polagani u suhi mort, reške zapunjati kvarcnim pijeskom, kao razgraničenje staze od sipine te travnjaka

GRANITNO OPLOČENJE
- granitne kocke d=15 cm, sive boje 15 cm
- sloj finog tucanika Ø 2 - 4 mm, reške zapunjati kvarcnim pijeskom 5 cm
- geotekstil 0,5 cm
- postojeći nosivi sloj 30 cm

GRANITNI RUBNJAK
50x50x8 cm, sive boje, polagani u suhi mort, reške zapunjati kvarcnim pijeskom, kao razgraničenje staze od sipine te travnjaka

POSTOJEĆI ASFALT

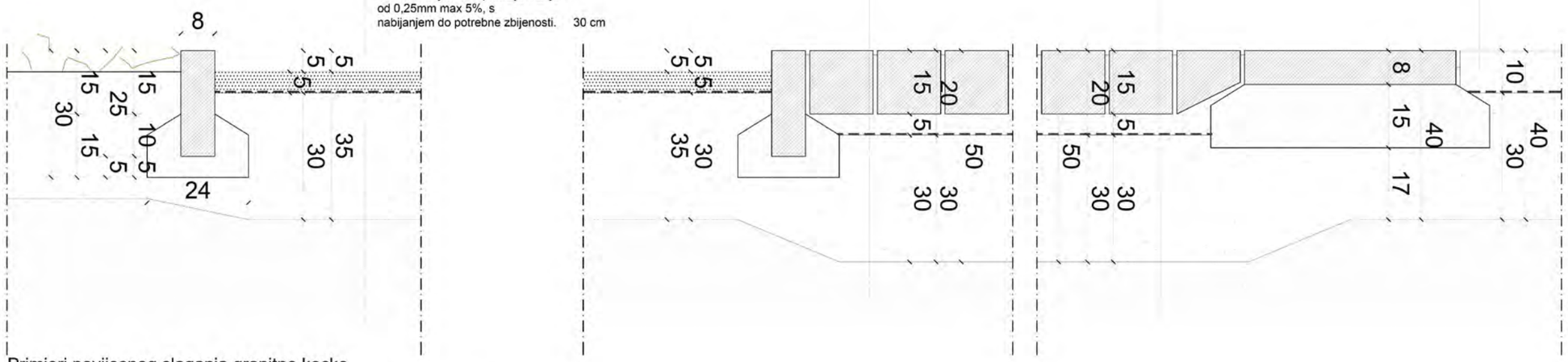

Primjeri povijesnog slaganja granitne kocke

Detalj rigola od oblutaka i njegove dilatacije - granitne kocke međusobno razg

GRANITNO OPLOČENJE
- granitne kocke d=15 cm, sive boje 15 cm
- sloj finog tucanika Ø 2 - 4 mm, reške zapunjati kvarcnim pijeskom 5 cm
- geotekstil 0,5 cm
- postojeći nosivi sloj 30 cm

GRANITNI RUBNJAK
8x50x25 cm, sive boje, polagani u suhi mort, reške zapunjati kvarcnim pijeskom, kao razgraničenje staze od sipine te travnjaka

RIGOL OD OBLUTAKA
- kameni obluci max. Ø 6cm 6 cm
- cementni mort 4 cm
- drenažni sloj 55 cm
- betonska posteljica s cijevi za odvodnju oborinskih voda 10 cm

POVRŠIN
- završni
Ø 0-5 m
grubog
- geoteks
- nosivi sl
separac
nabijanj

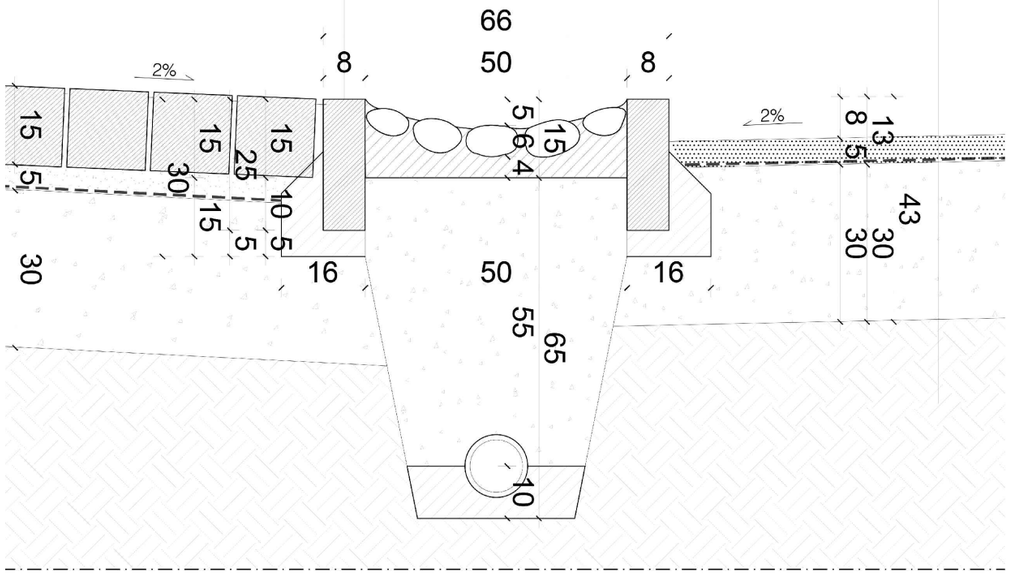

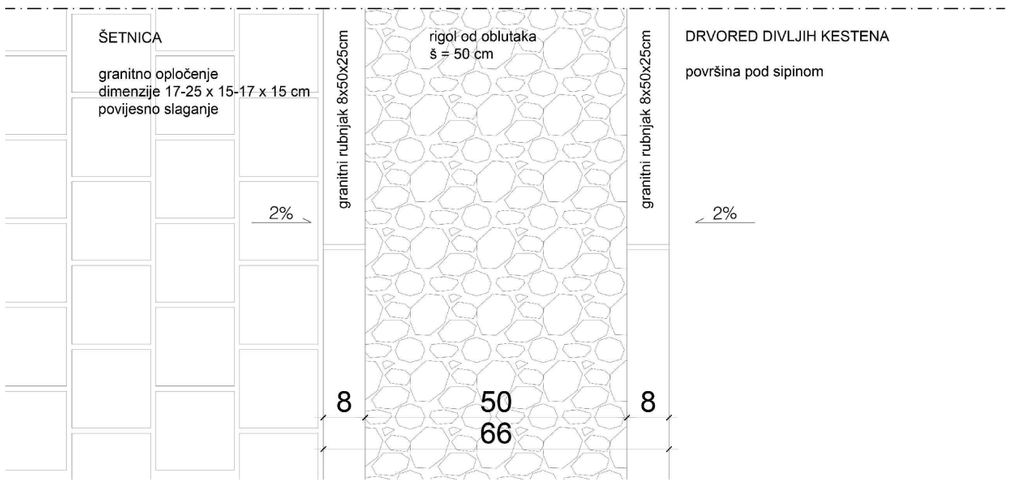

Detalj granitne rešetke unutar rigola od oblutaka

*NAPOMENA:
Pozicije rešetke za odvodnju vode unutar rigola pogledati u Projektu oborinske odvodnje.

SLIVNIK - REŠETKA
ZA ODVODNJU VODE
50x30x10 cm, sive boje

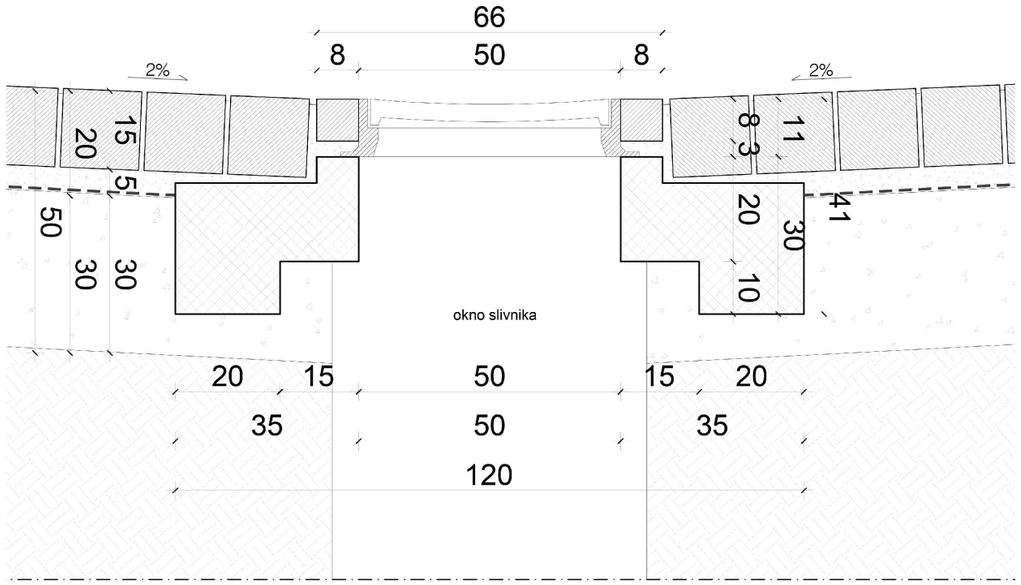

Detalj oblikovanja rondele oko debla stabala

Presjek

GRANITNI RUBNJAK
8x8x25 cm, sive boje, polagani u suhi mort, reške zapunjati kvarcnim pijeskom, kao razgraničenje staze od sipine te travnjaka

POKRIVAČI TLA

postojeći drvored divljih kestena

GRANITNO OPLOČENJE

- granitne kocke d=15 cm, sive boje	15 cm
- sloj finog tucanika Ø 2 - 4 mm, reške zapunjati kvarcnim pijeskom	5 cm
- geotekstil	0,5 cm
- postojeći nosivi sloj	30 cm

Presjek

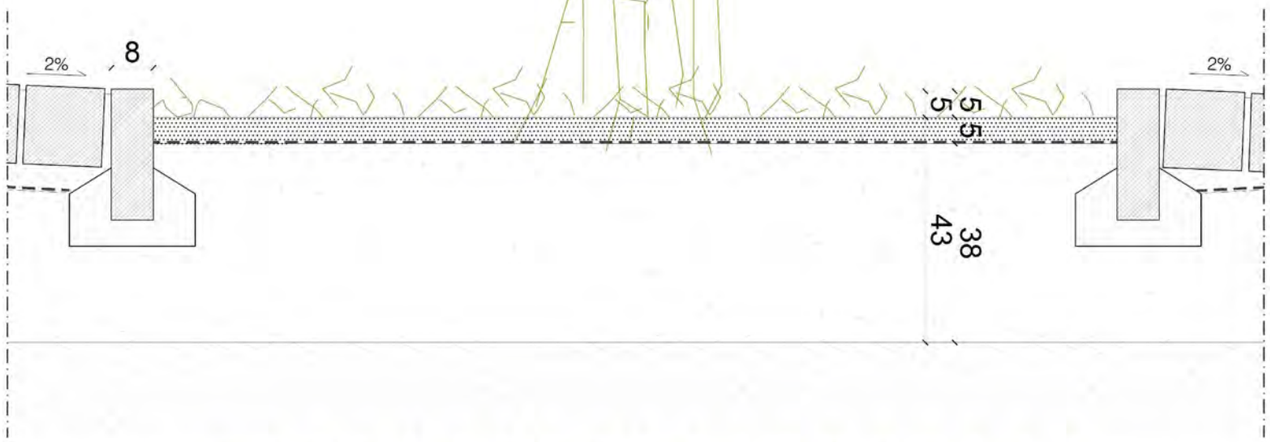

Tlocrt

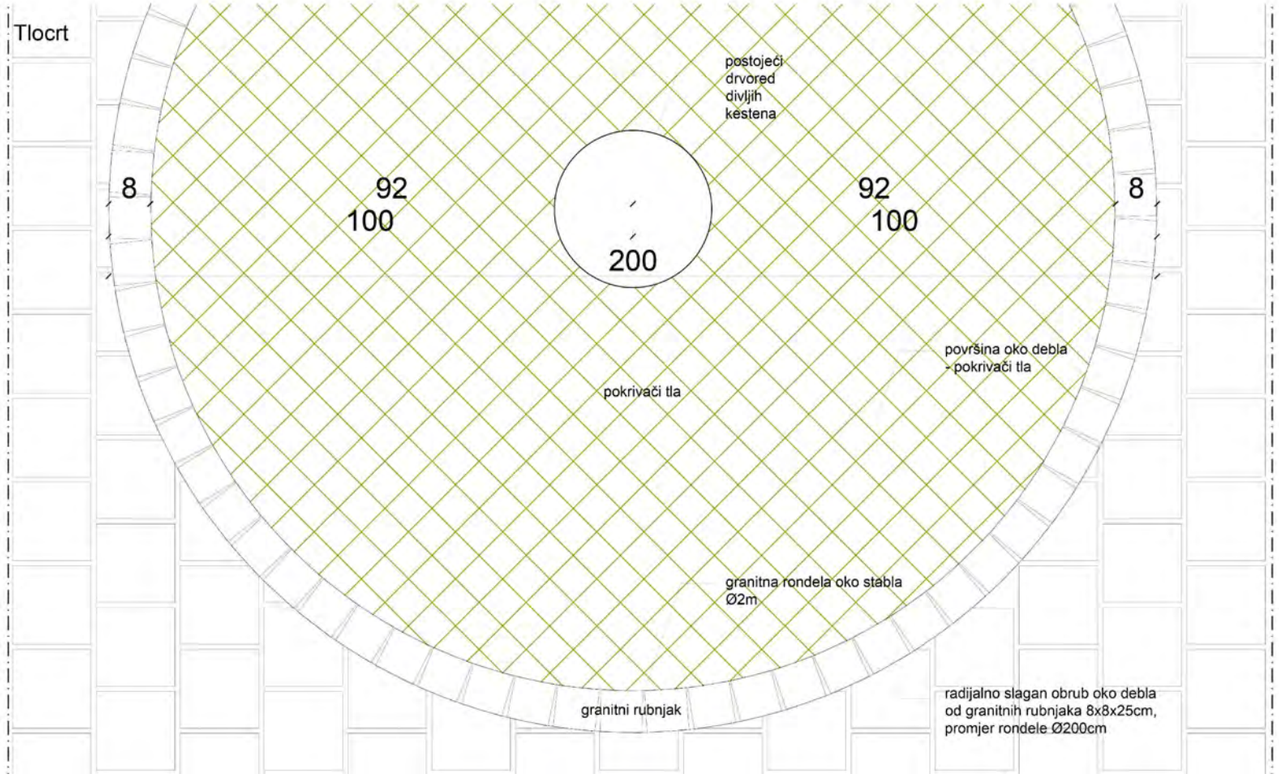

ANTIKVARIJAT
Zlatarevo zlato

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

GLAZBENI PAVILJON NA STROSSMAYEROVU ŠETALIŠTU

Status projekta:

Studija reinterpretacije glazbenog paviljona

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Analiza povijesnog konteksta glazbenog paviljona, reinterpretacija i postavljanje na mjestu nekadašnjeg paviljona uz Strossmayerovo šetalište.

Datum:
2013.

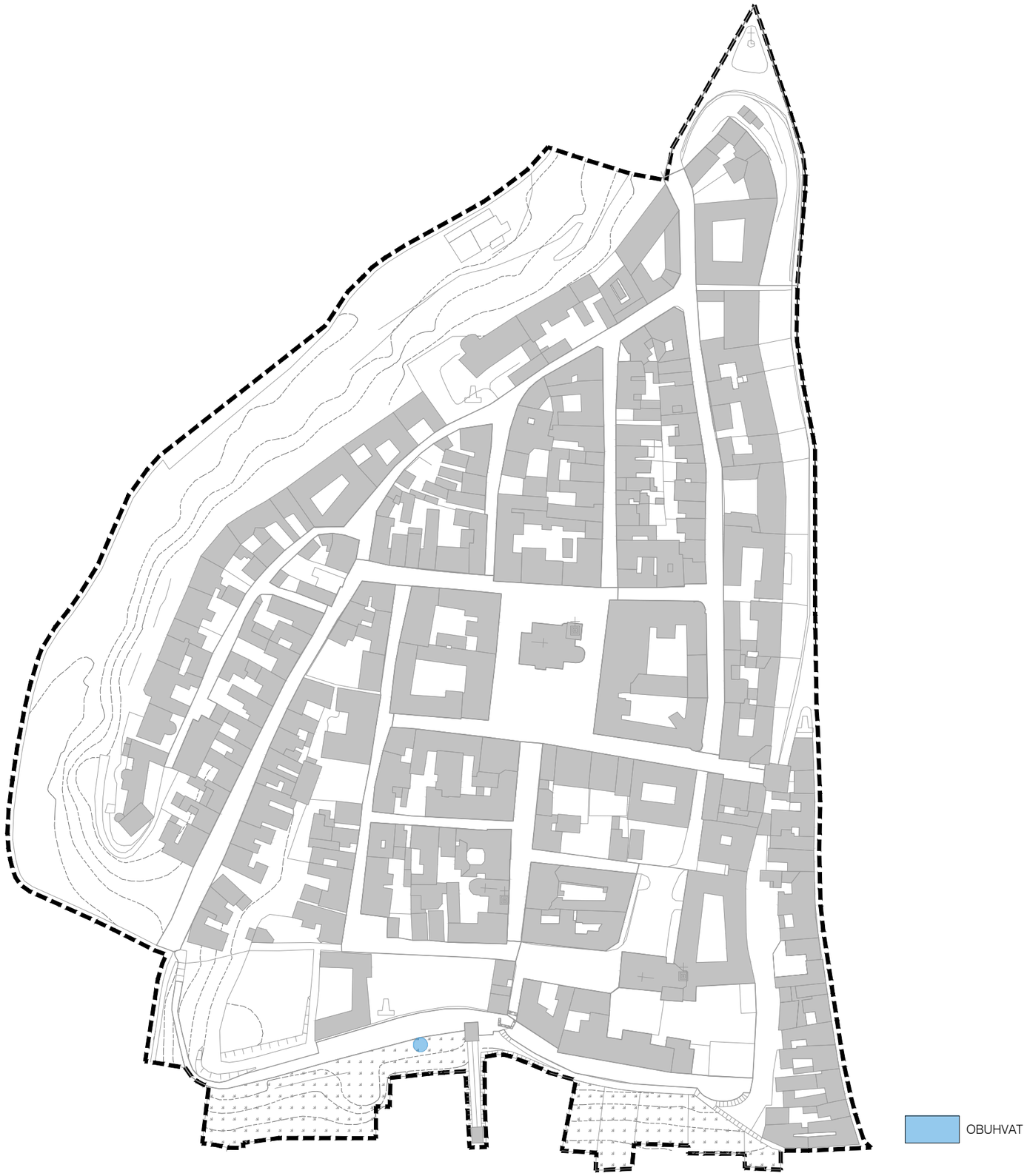

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

STUDIJA REINTERPRETACIJE GLAZBENOG PAVILJONA UZ STROSSMAYEROVO ŠETALIŠTE

Položaj u gradu

Koncept:

Studija reinterpretacije ranijeg Glazbenog paviljona uz Strossmayerovo šetalište, na istoj lokaciji nekadašnjeg paviljona.

Na povijesnoj dokumentaciji poznato je da je postojao drveni glazbeni paviljon uz Strossmayerovo šetalište pozicioniran na Južnoj padini prema Ilici.
Ideja reinterpretacija glazbenog paviljona sa pozicioniranjem na istoj lokaciji na kojoj je i nekad stajao, osim povijesnog ima i arhitektonsko i konzervatorsko uporište.

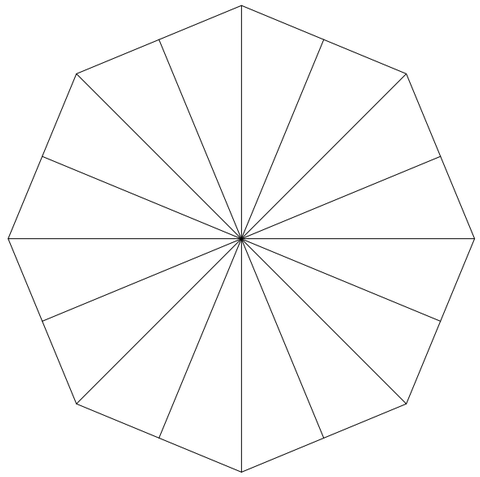

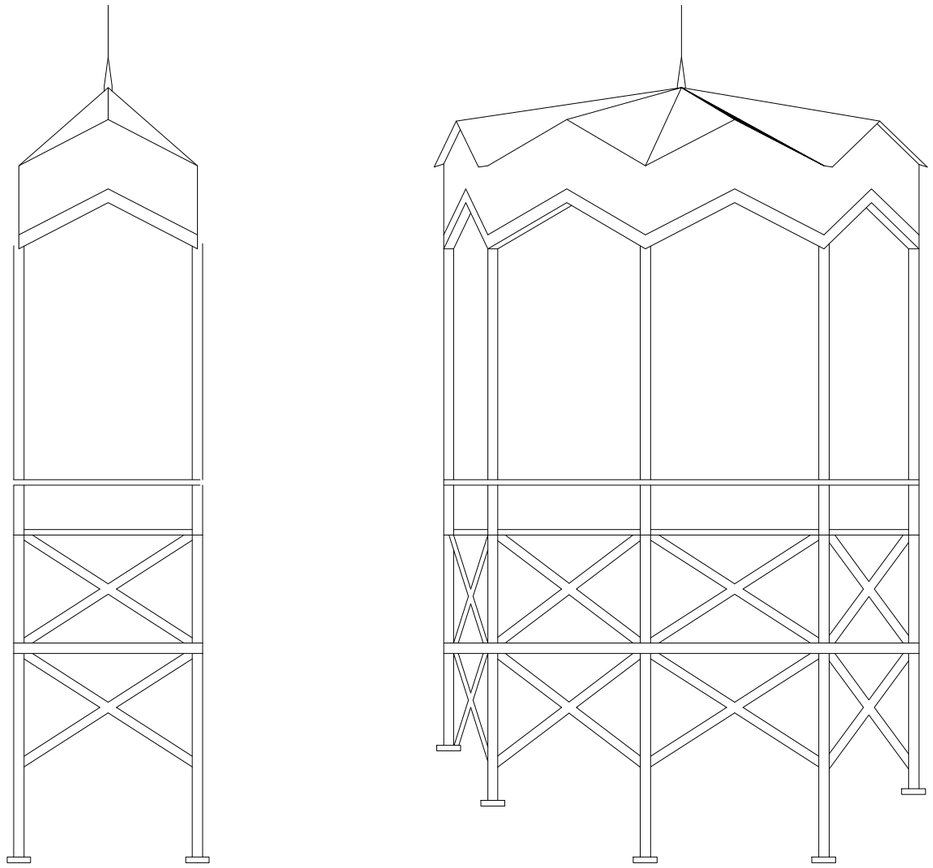

Vizualizacija

Strossmayerovo šetalište sa prikazom glazbenog paviljona.

Standl phot.

Sv. Katarina

U ZAGREBU

JUŽNE PADINE ISPOD STROSSMAYEROVOG ŠETALIŠTA

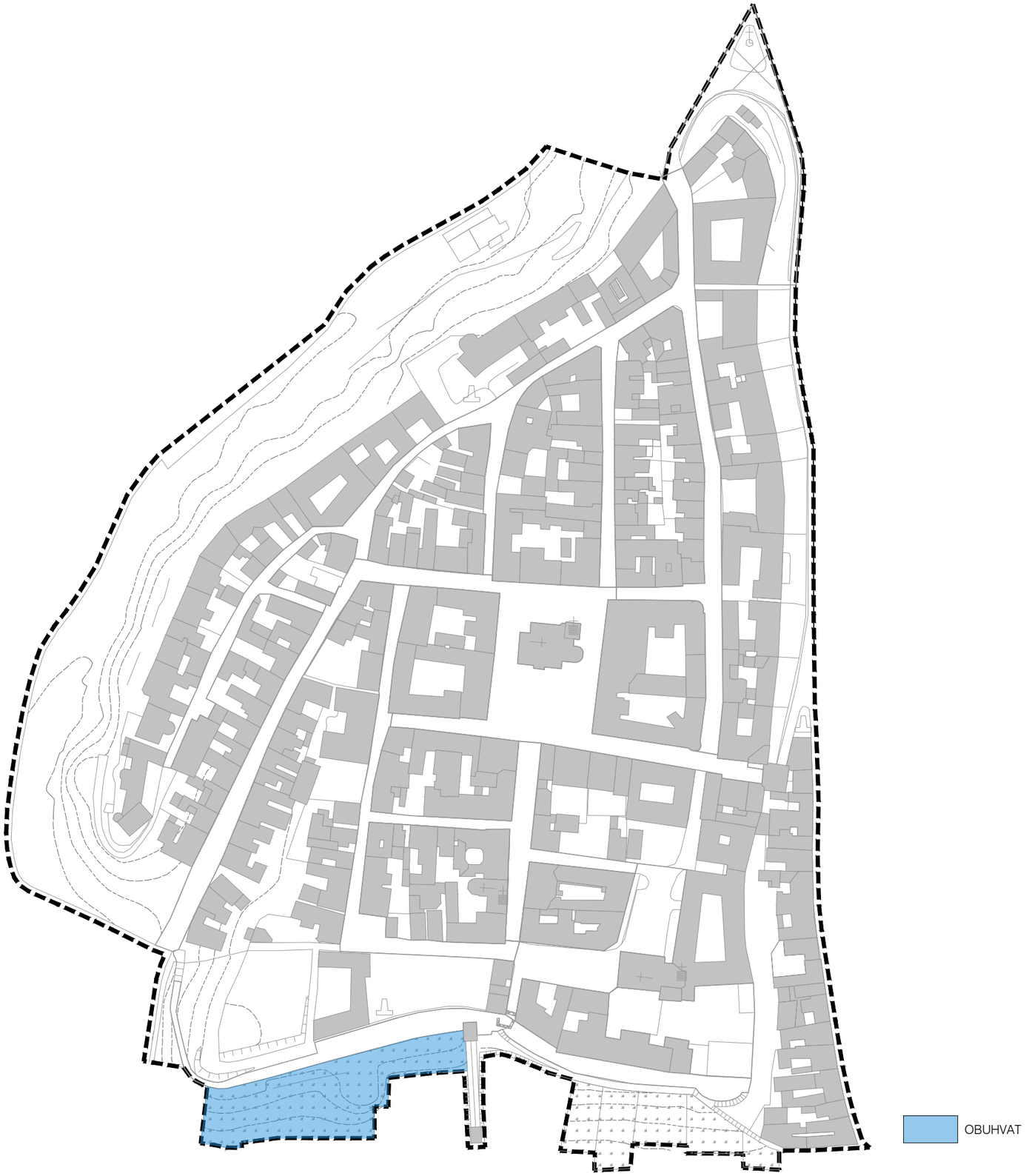

Status projekta:

Preliminarna arhitektonsko-urbanistička studija
Idejno rješenje 2012 (Varijante1 i 2)
Glavni i izvedbeni projekt 2012.
Idejno rješenje 2016.(Varijanta 3)
Glavni projekt 2016.

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Napravljena je analiza i studija južnih padina 2012., koja je rezultirala varijantnim rješenjima i razradom projekta prema tadašnjim uvjetima na terenu, kada je na južnoj padini postojala gusta šuma. 2016. godine napravljena je novo idejno rješenje s razradom projekta u odnosu na novu situaciju , gdje je gotovo cijela šuma posjećena uslijed zaključka o bolestima stabala i potencijalnom klizištu na terenu.

Datum:
2012.
2016.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE ISPOD STROSSMAYEROVOG ŠETALIŠTA

Položaj u gradu

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Situacija - Varijanta 1

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Situacija - Varijanta 2

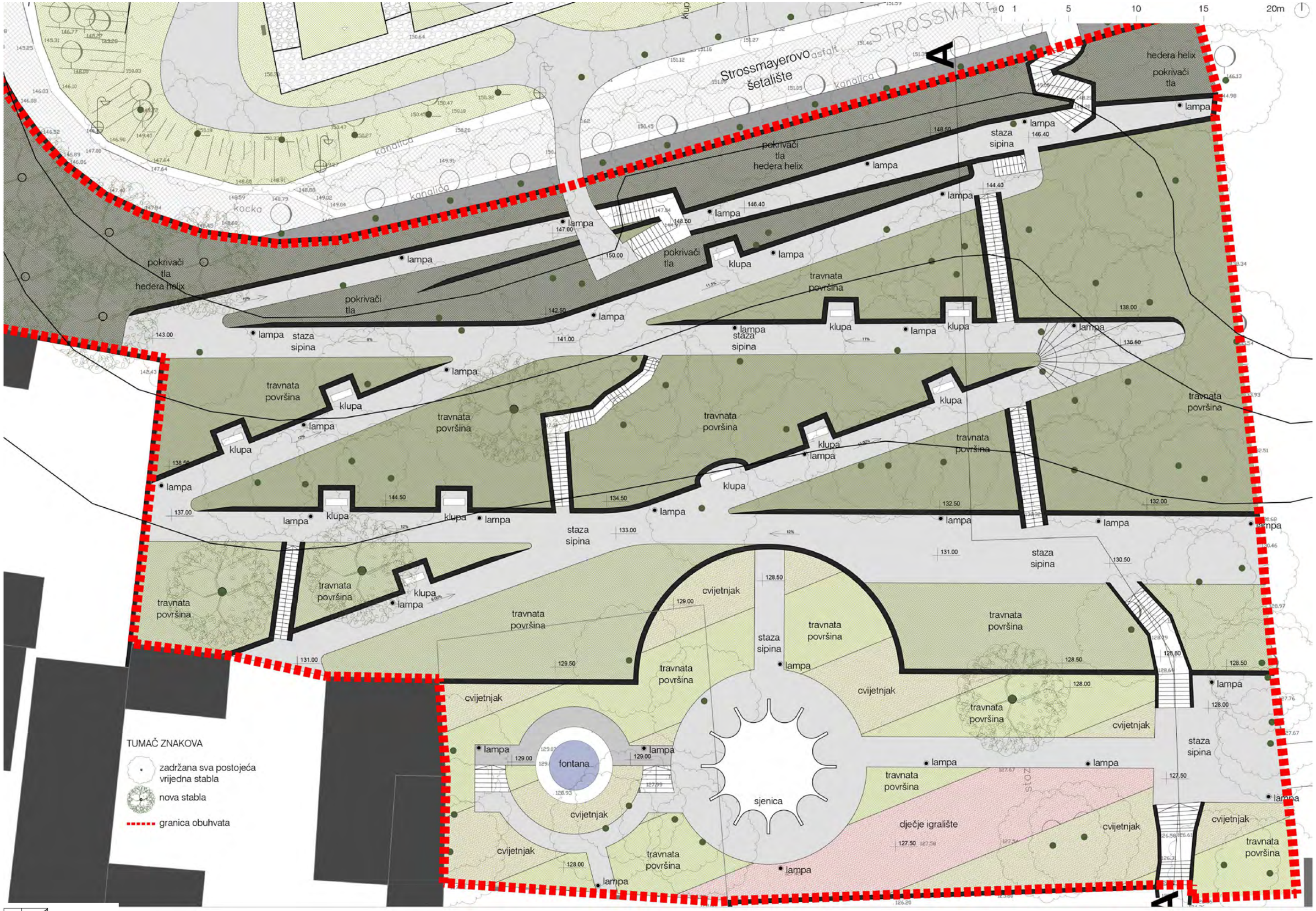

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Tlocrt

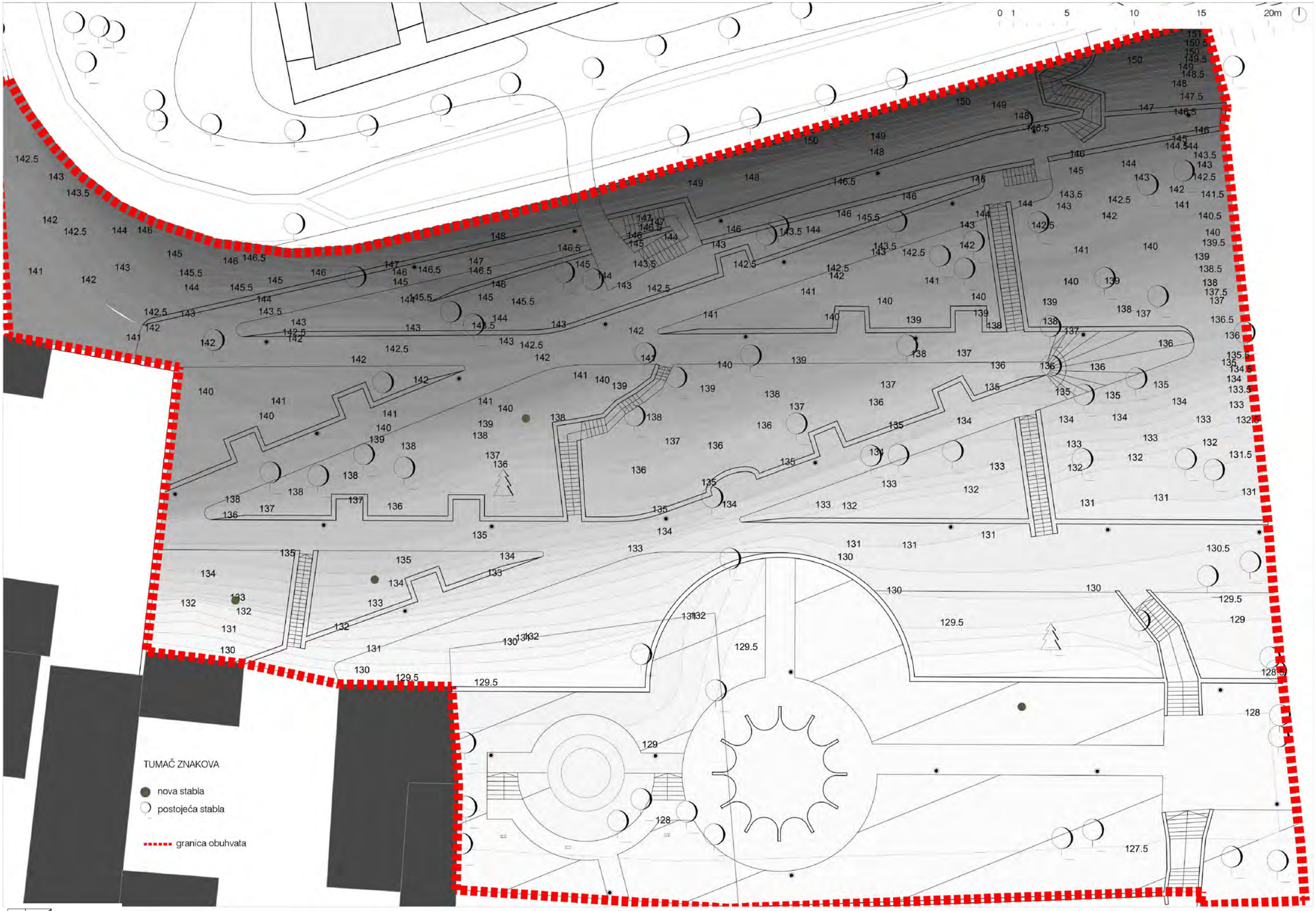

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Tlocrt - teren

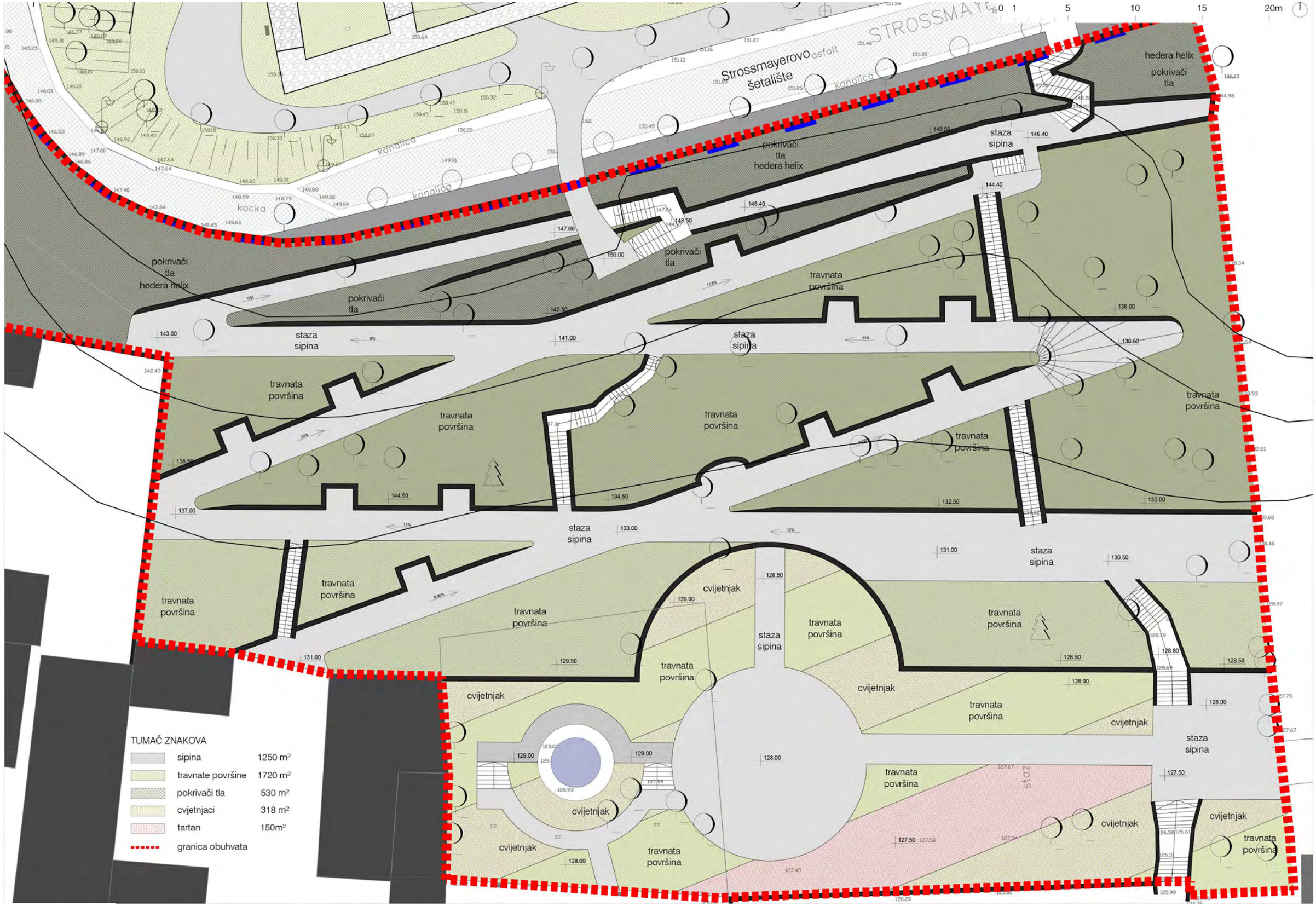

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Tlocrt - parter

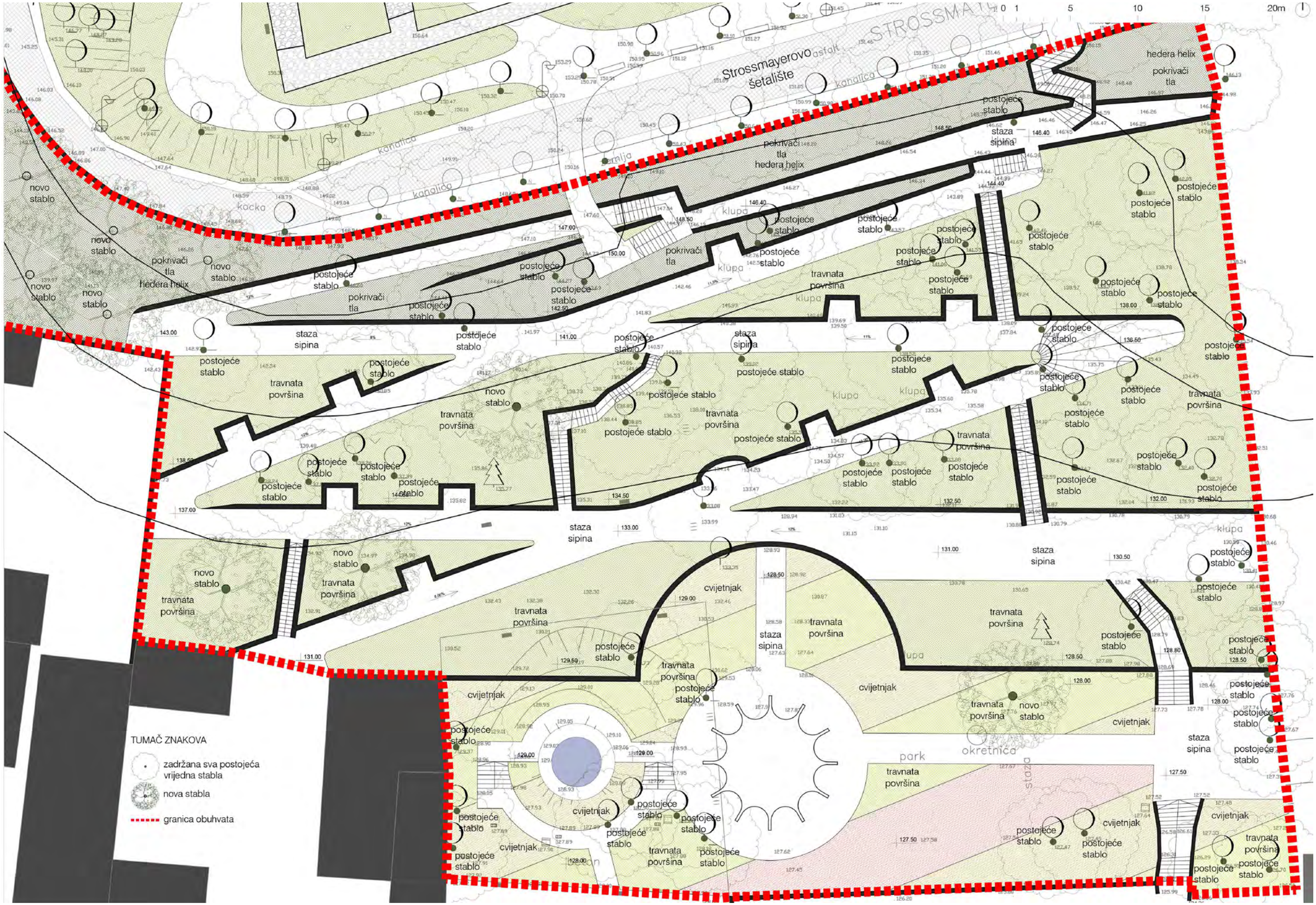

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Tlocrt - hortikultura

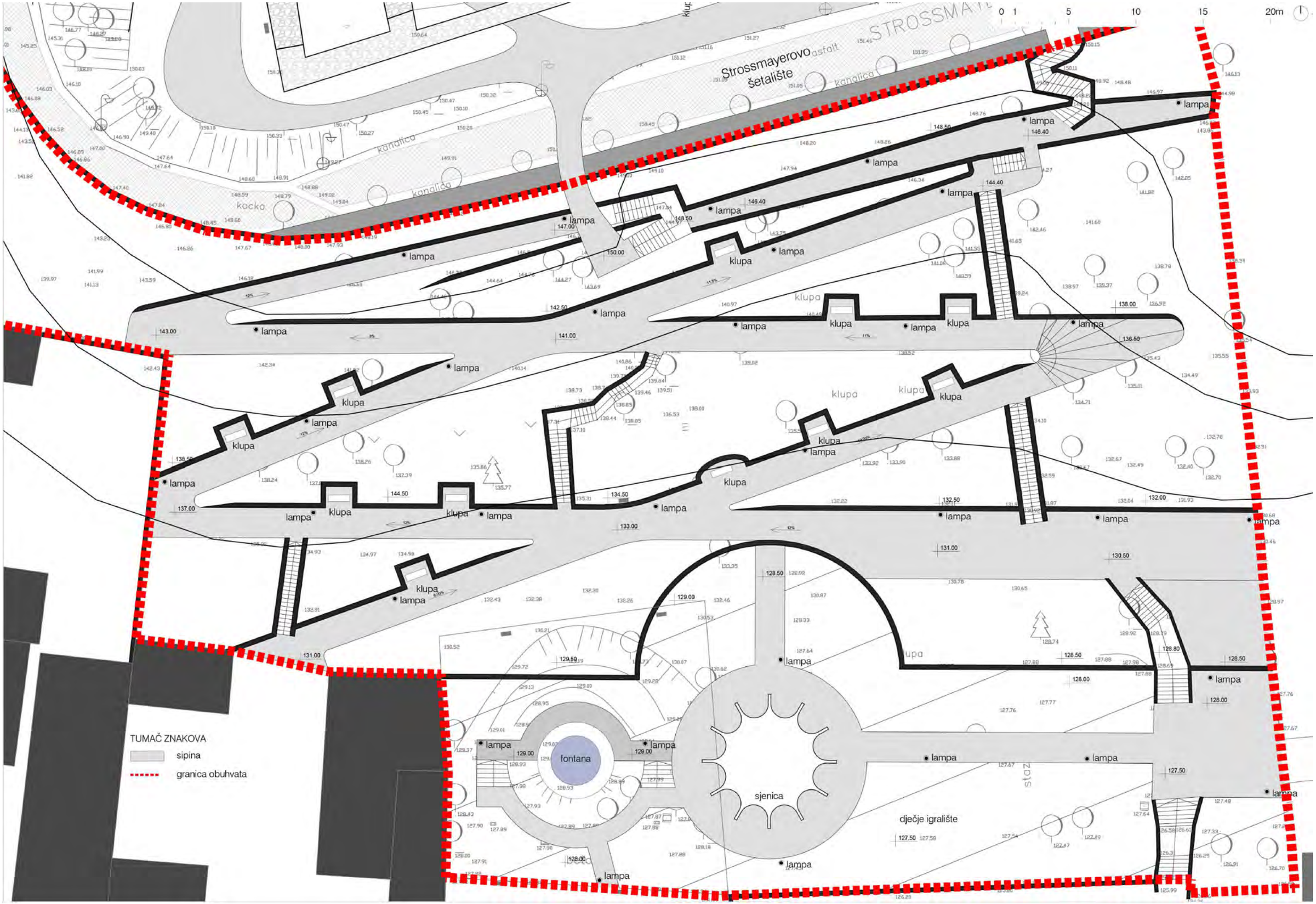

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Tlocrt - urbana oprema

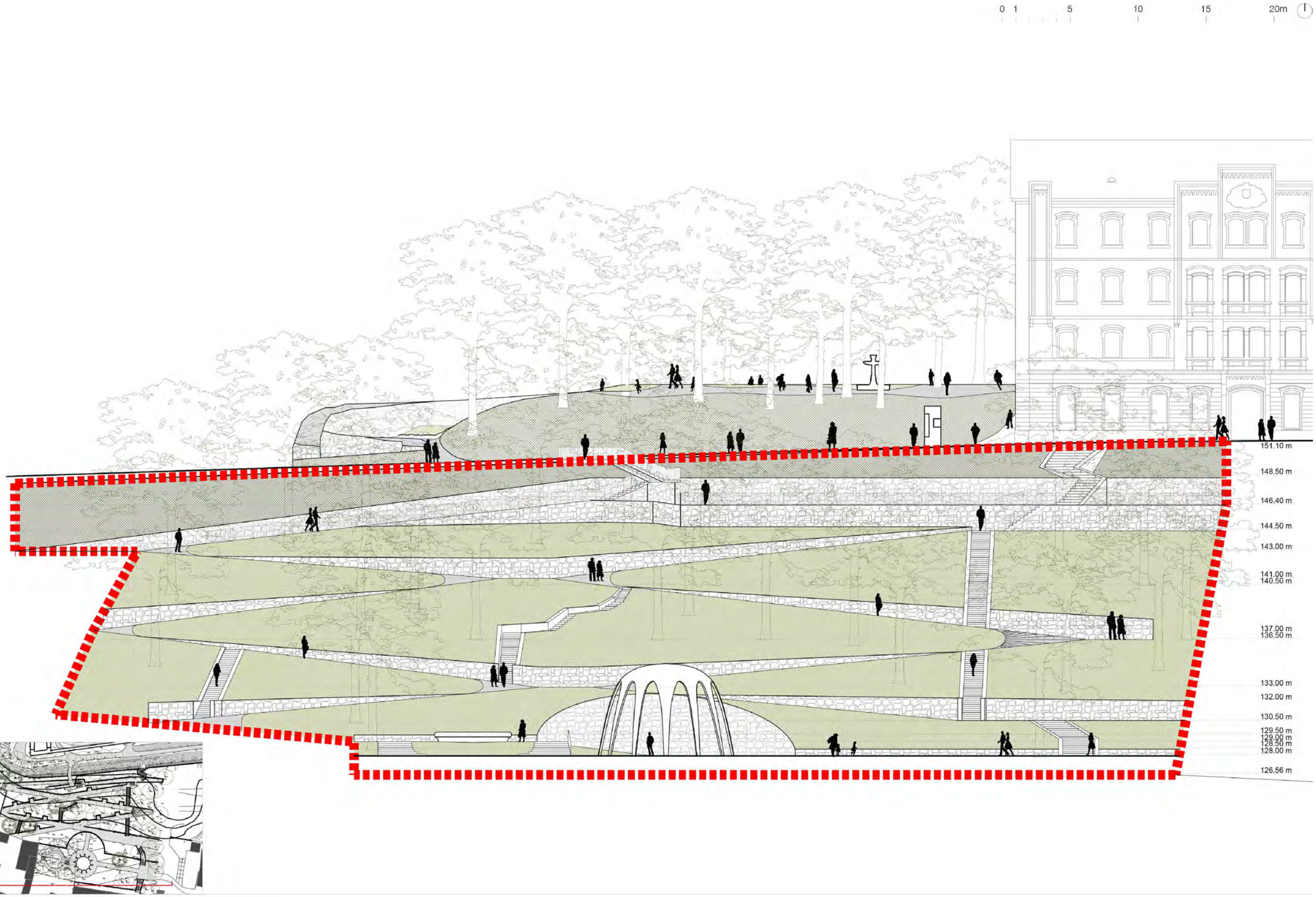

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Pogled

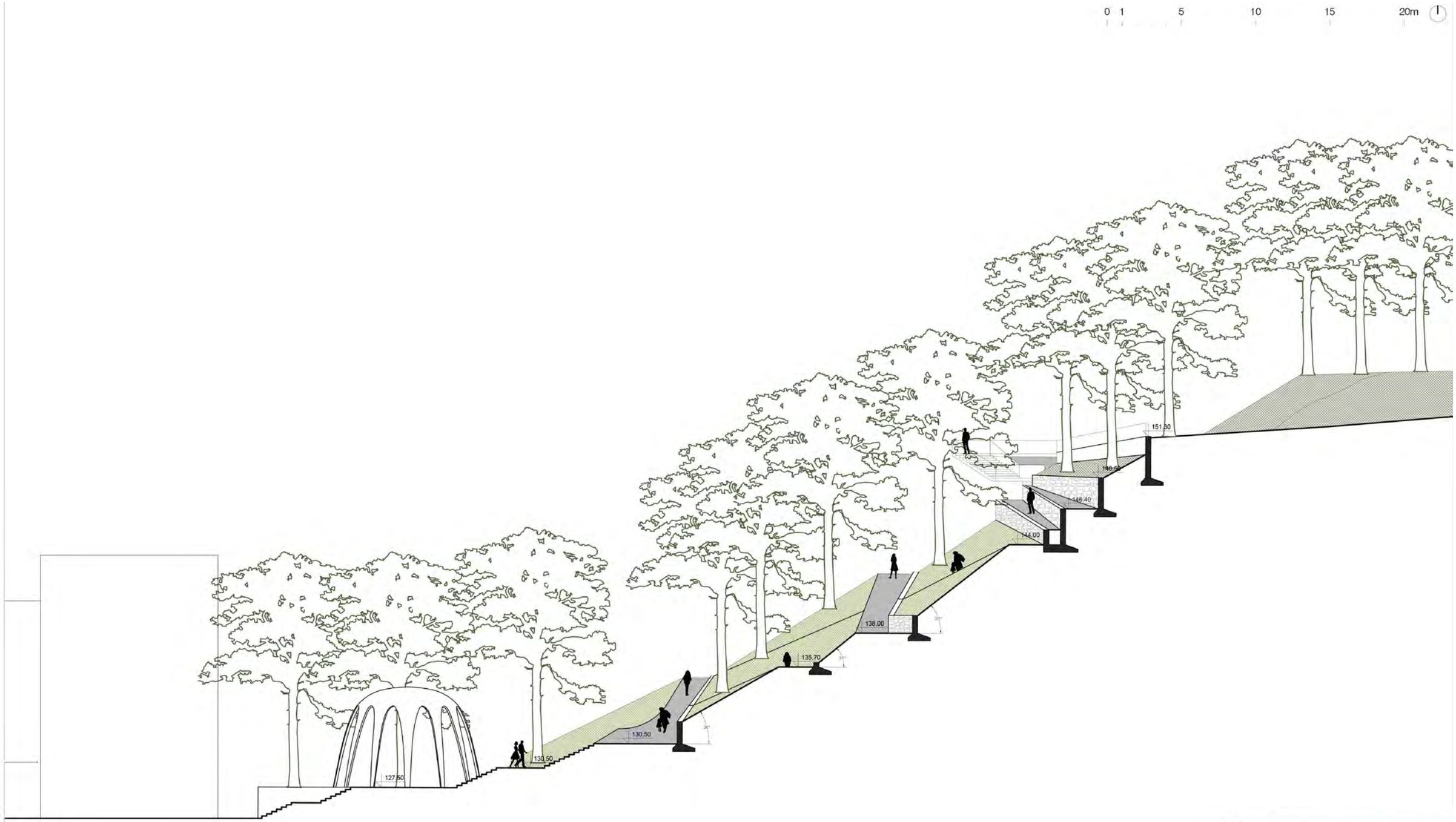

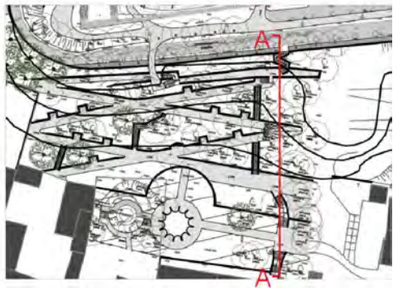

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE

Presjek A-A

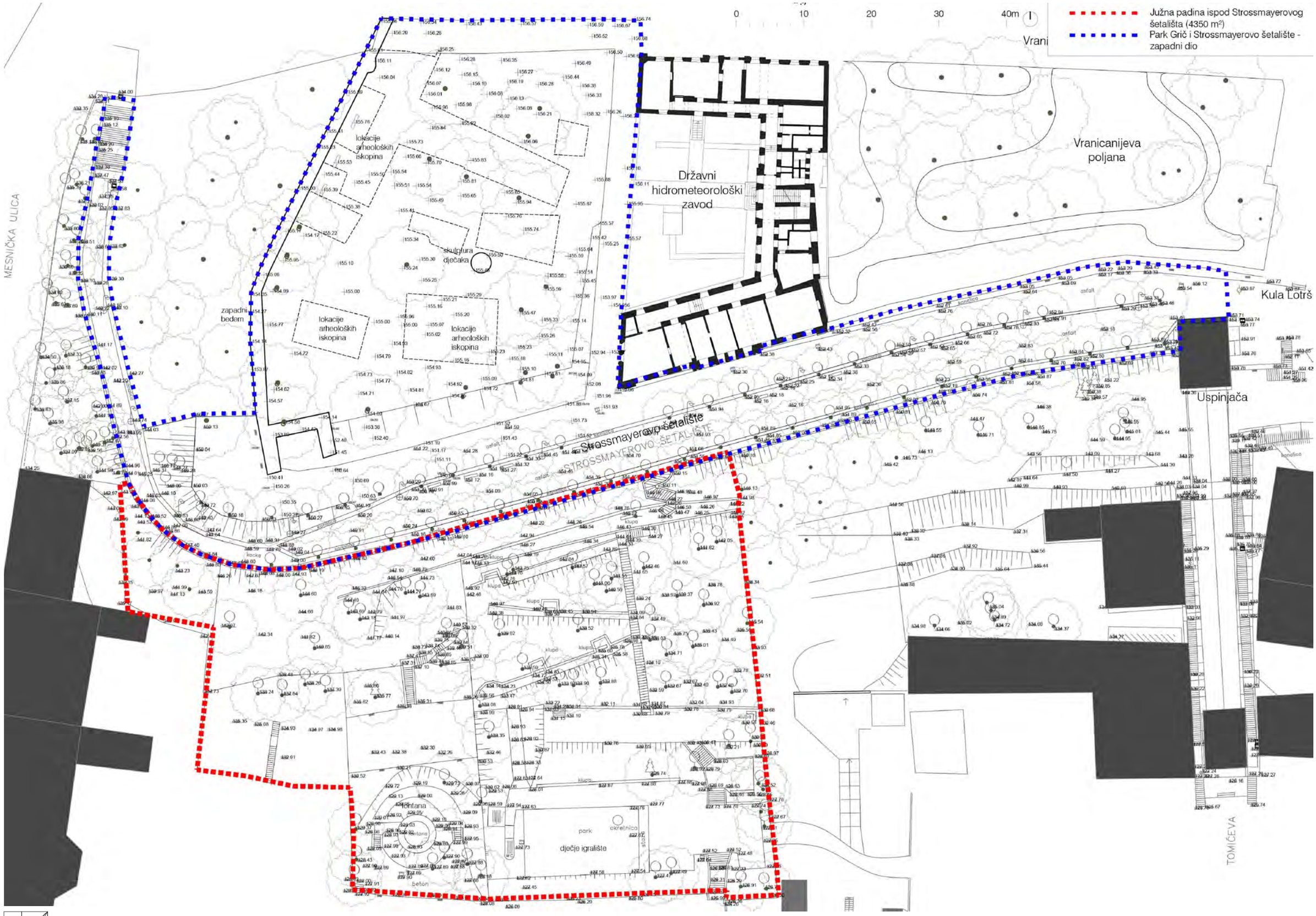

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2013)

Postojeće stanje

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2013)

Situacija

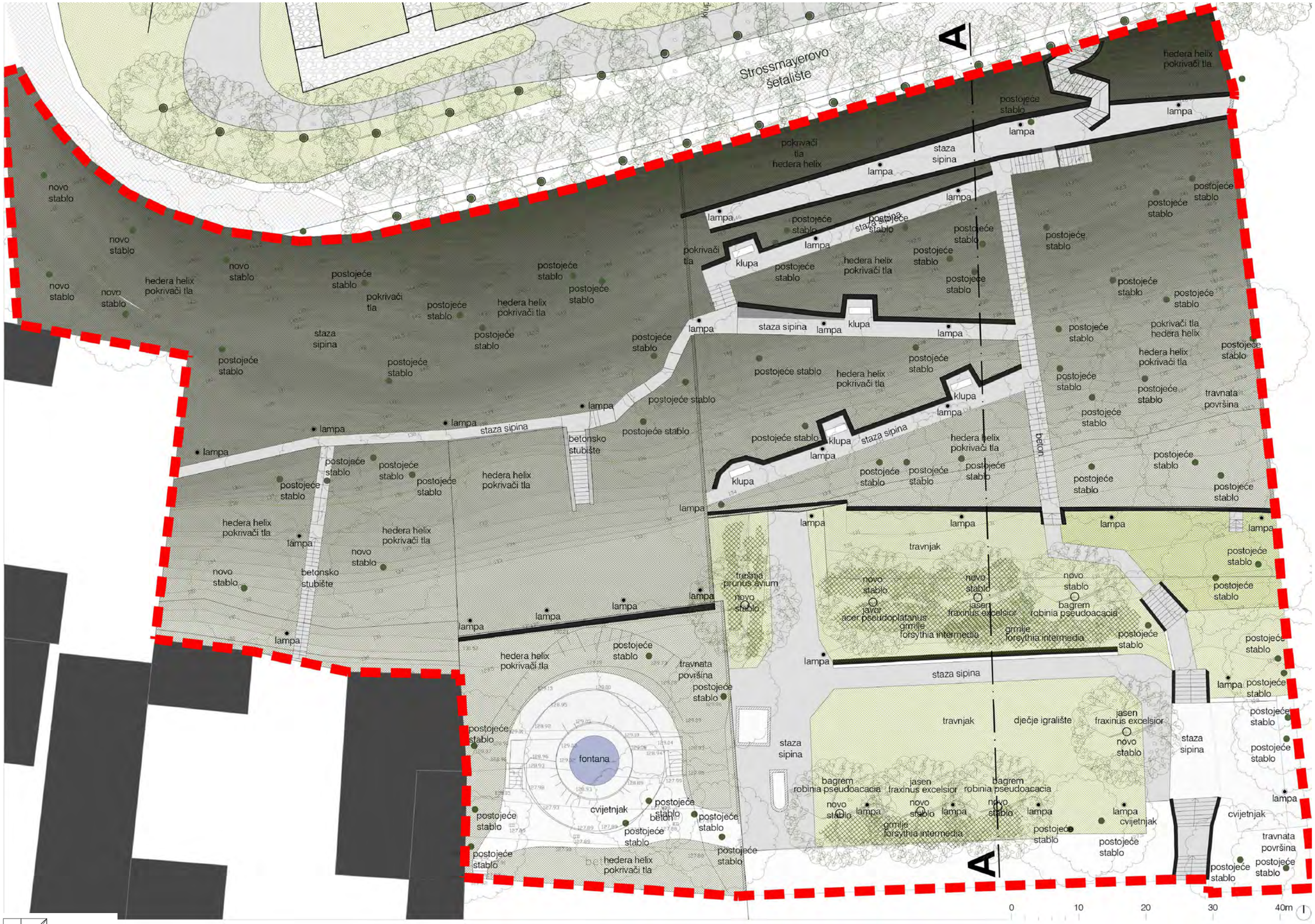

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2013)

Tlocrt

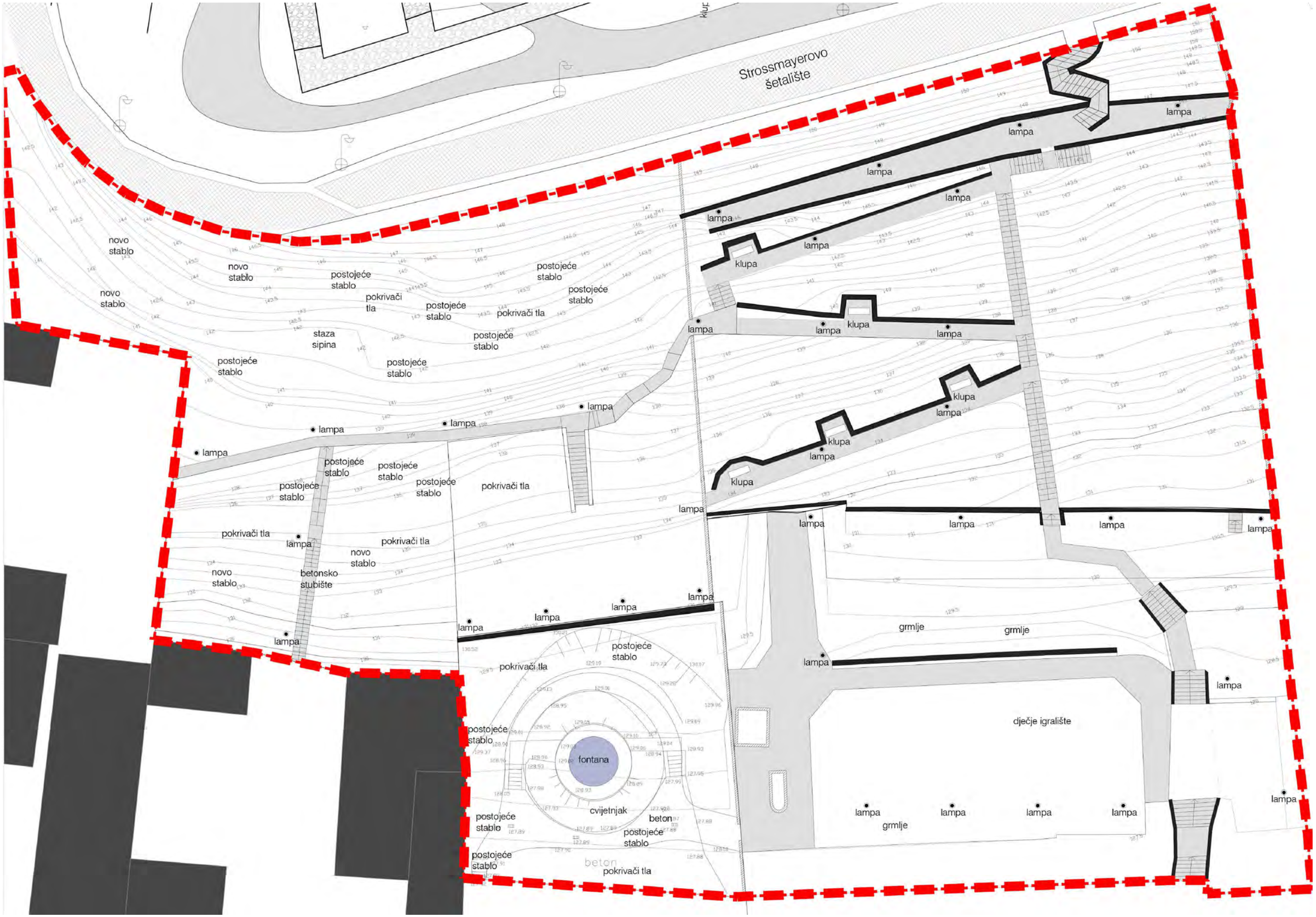

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2013)

Tlocrt - urbana oprema

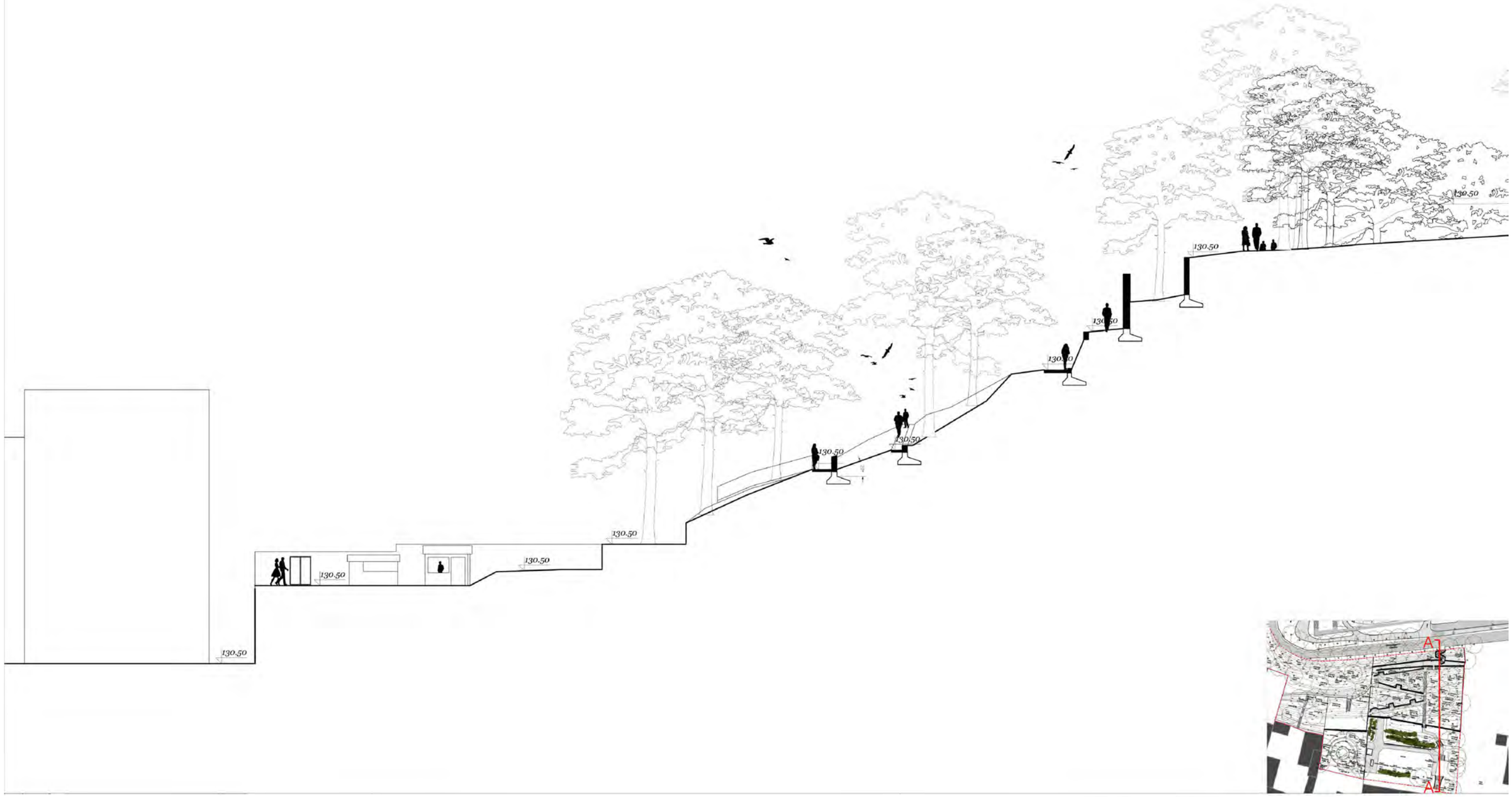

0 1 5 10 15 20m

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2013)

Presjek A-A

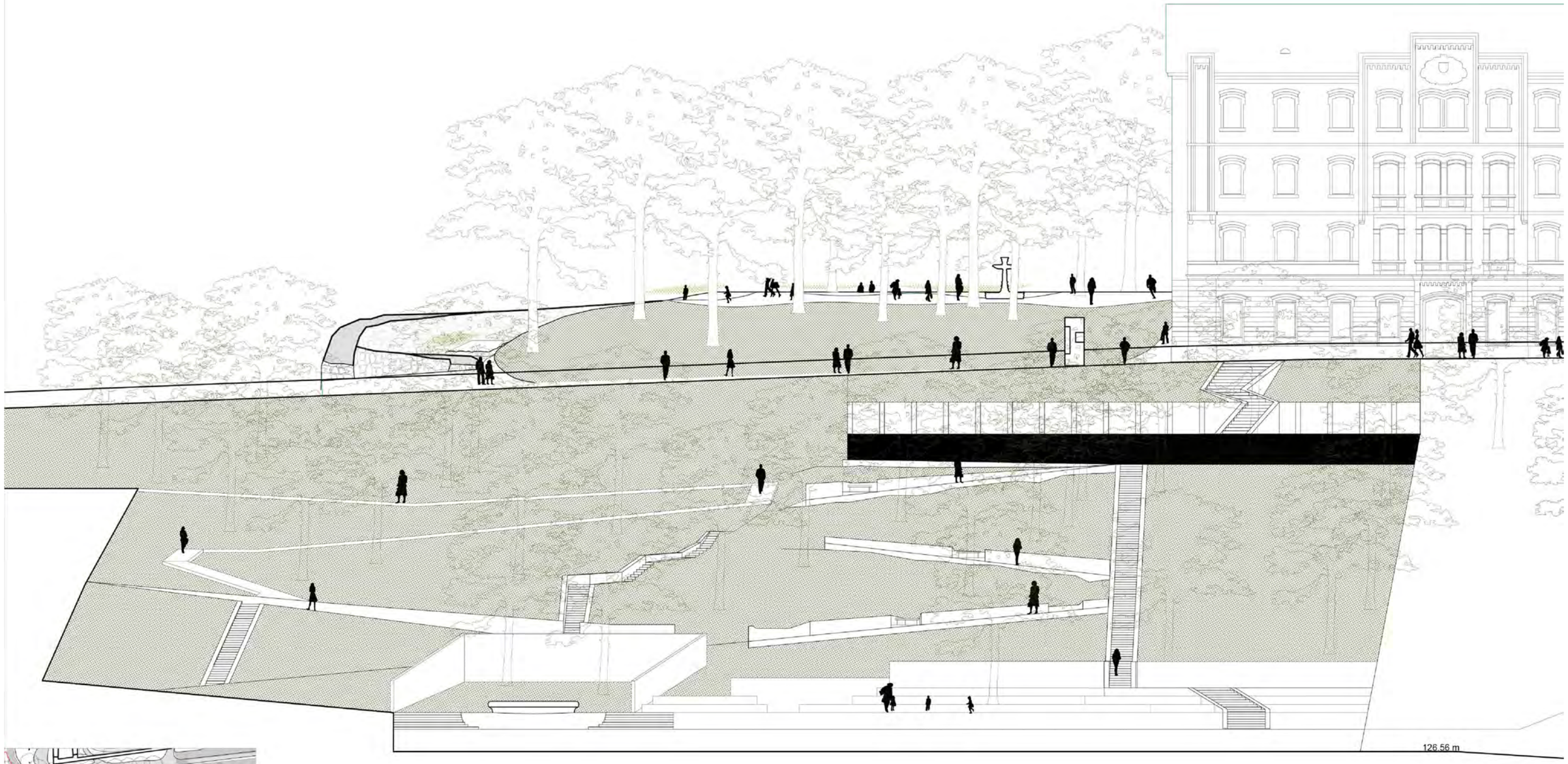

0 1 5 10 15 20m

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2013)

Pogled

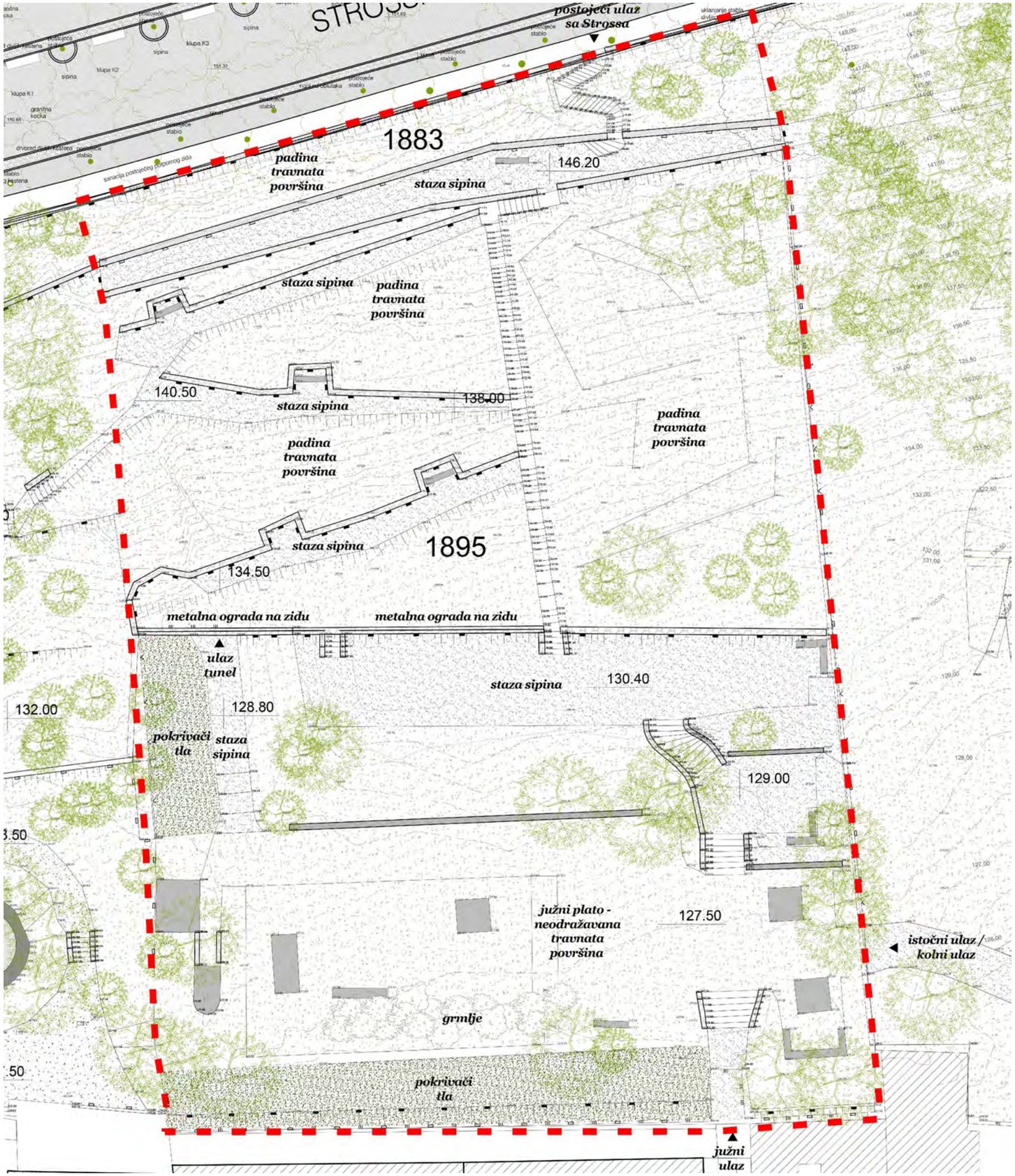

LEGENDA

- granica obuhvata
- betonski podzid
- kameni podzid
- sipina
- travnata površina
- pokrivači tla
- grmlje
- visoko zelenilo
- živica
- urbana oprema
  - dječje igralište
  - stolni tenis
  - spr. opreme
- klupa

ARHITEKTONSKI ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

Postojeće stanje

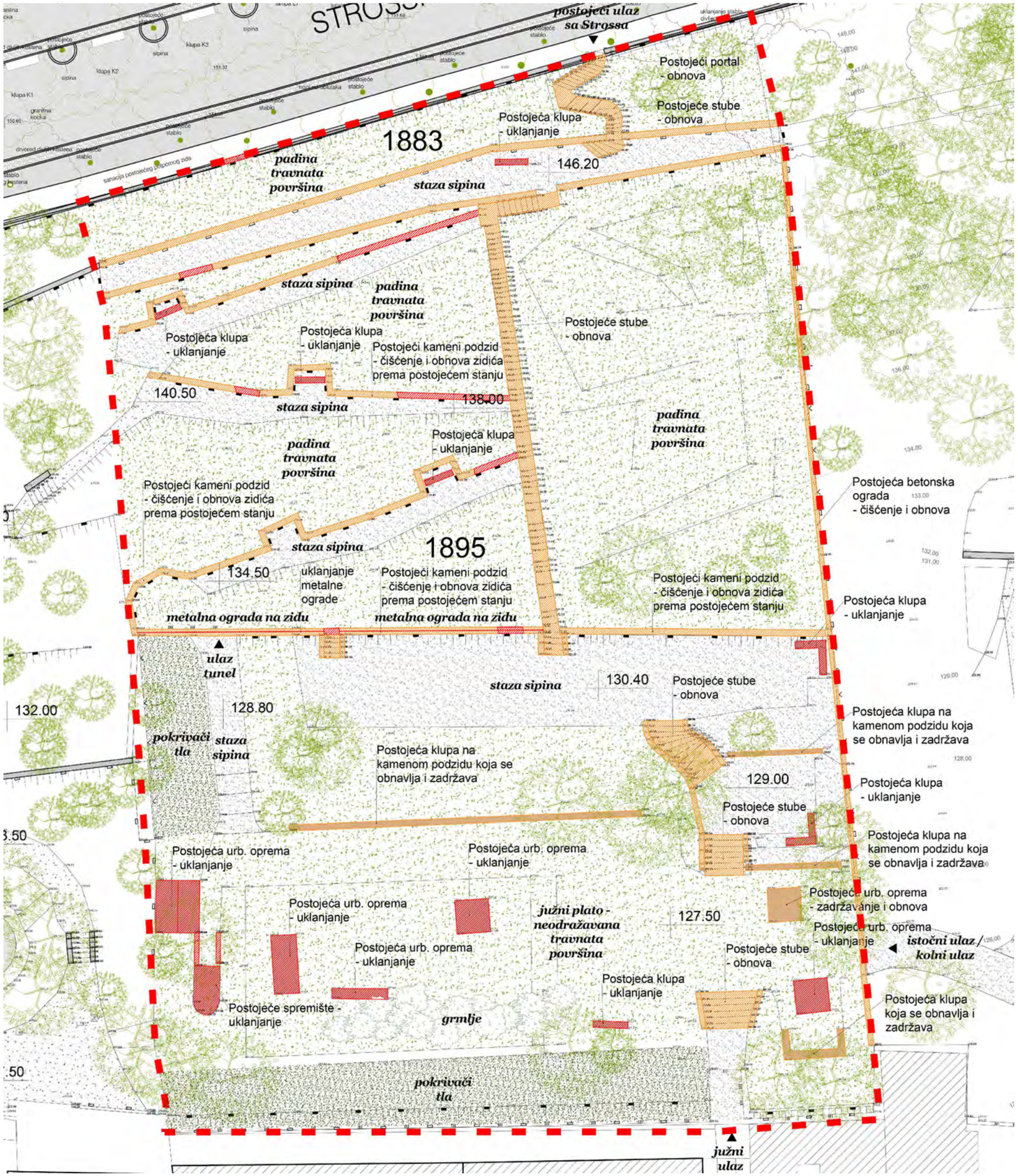

LEGENDA

- granica obuhvata
- uklanjanje / rušenje
- sanacija / obnova
- betonski podzid
- kameni podzid
- sipina - sanacija postojećeg sloja sipine
- travnata površina - sanacija travnatih površina
- pokrivači tla - sanacija postojećeg sloja
- grmlje - sanacija, orezivanje, oblikovanje grma
- visoko zelenilo - sanacija, orezivanje, oblikovanje krošnje
- živica - sanacija, orezivanje, oblikovanje živice
- urbana oprema - dječje igralište - stolni tenis - spr. opreme
- klupa

ARHITEKTONSKI ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

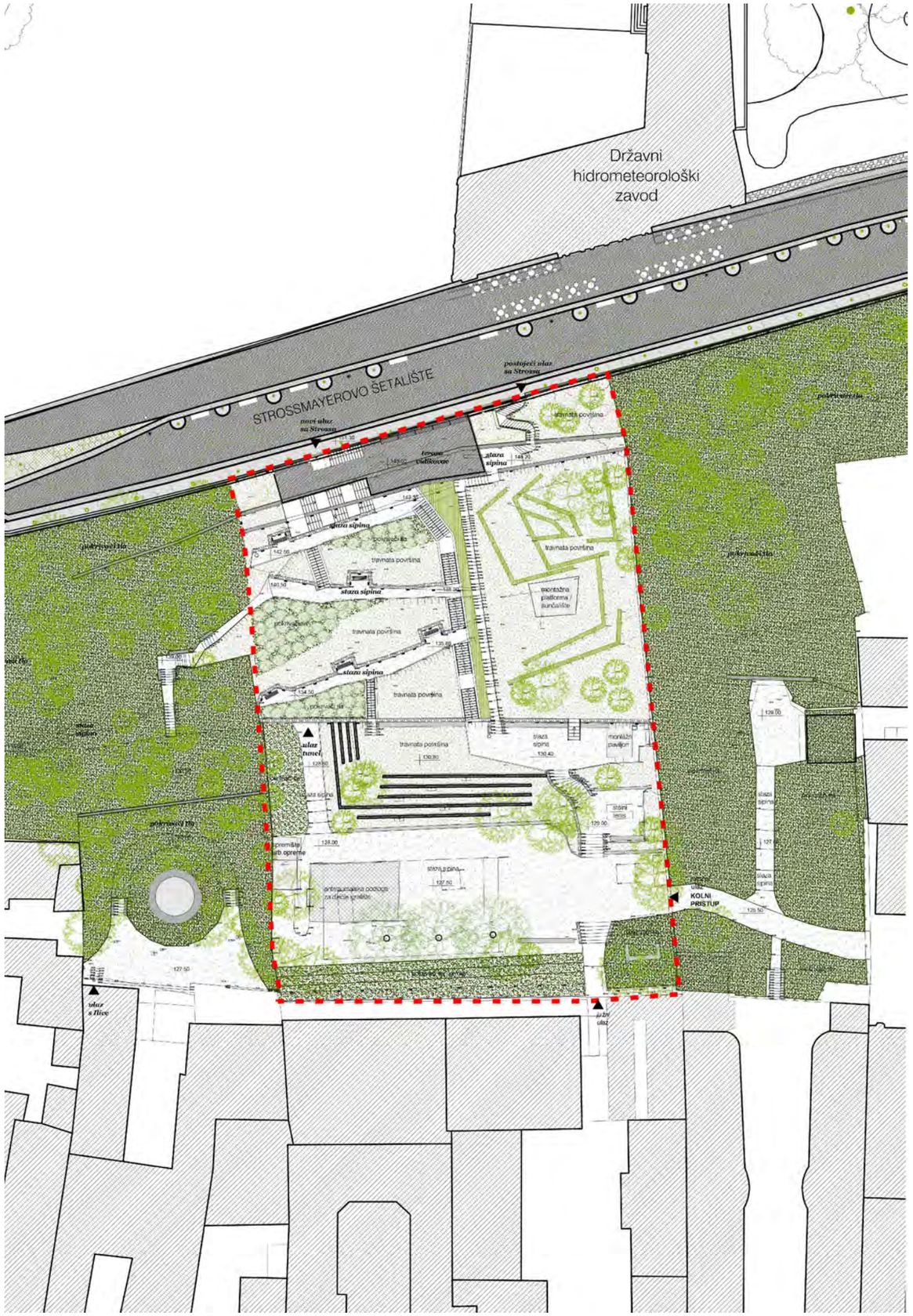

LEGENDA

- granica obuhvata
- betonski podzid
- kameni podzid
- sipina
- granitne kocke
- antitraumatska podloga
- travnata površina
- pokrivači tla
- grmlje
- visoko zelenilo
- postojeća živica
- planirana živica
- urbana oprema
  - platforma/sunčalište
  - spremište urb.opreme
  - montažni paviljon
- klupa tip 1
- klupa tip 2
- klupa tip 3
- visinska kota

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

Situacija

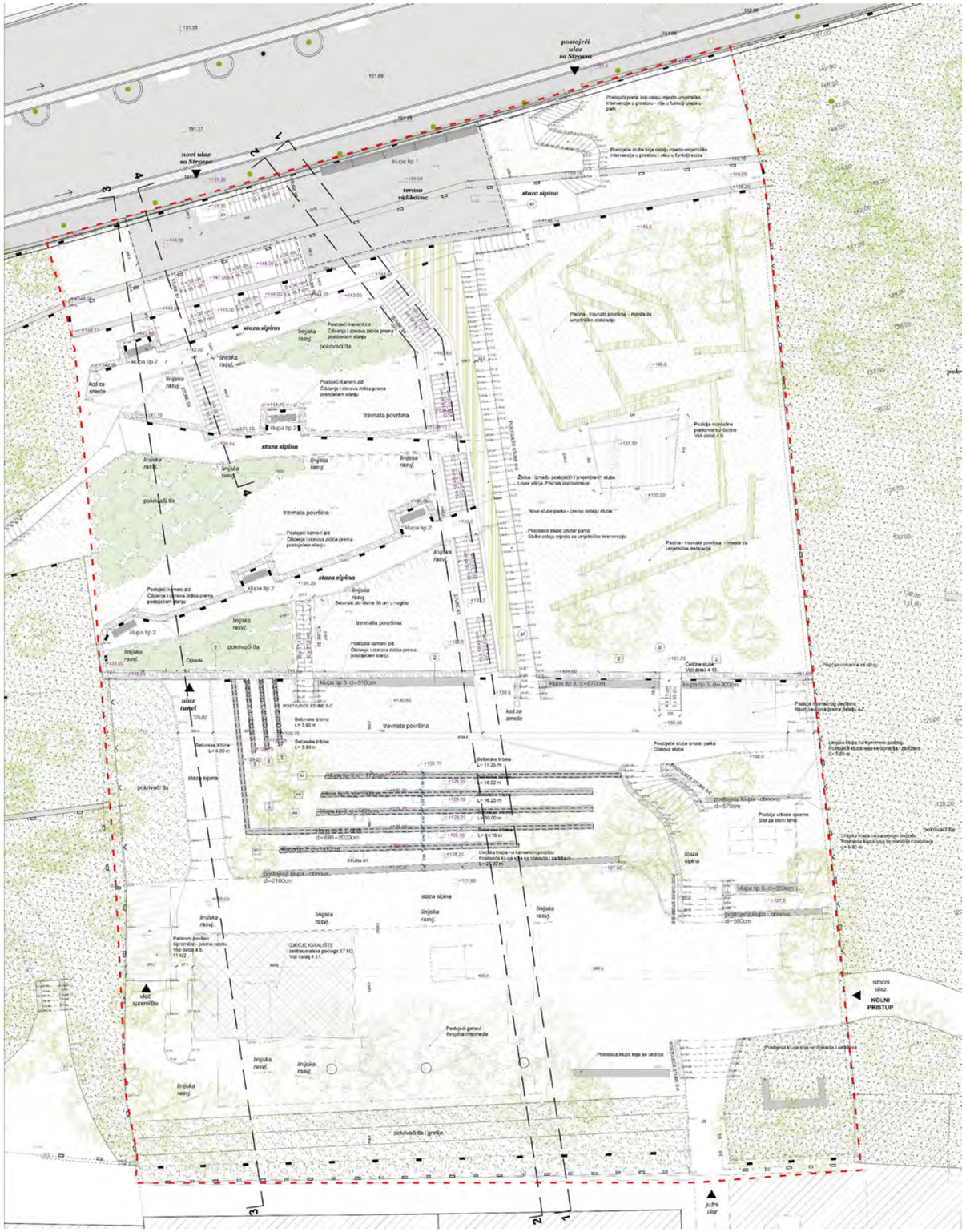

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

Tlocrt

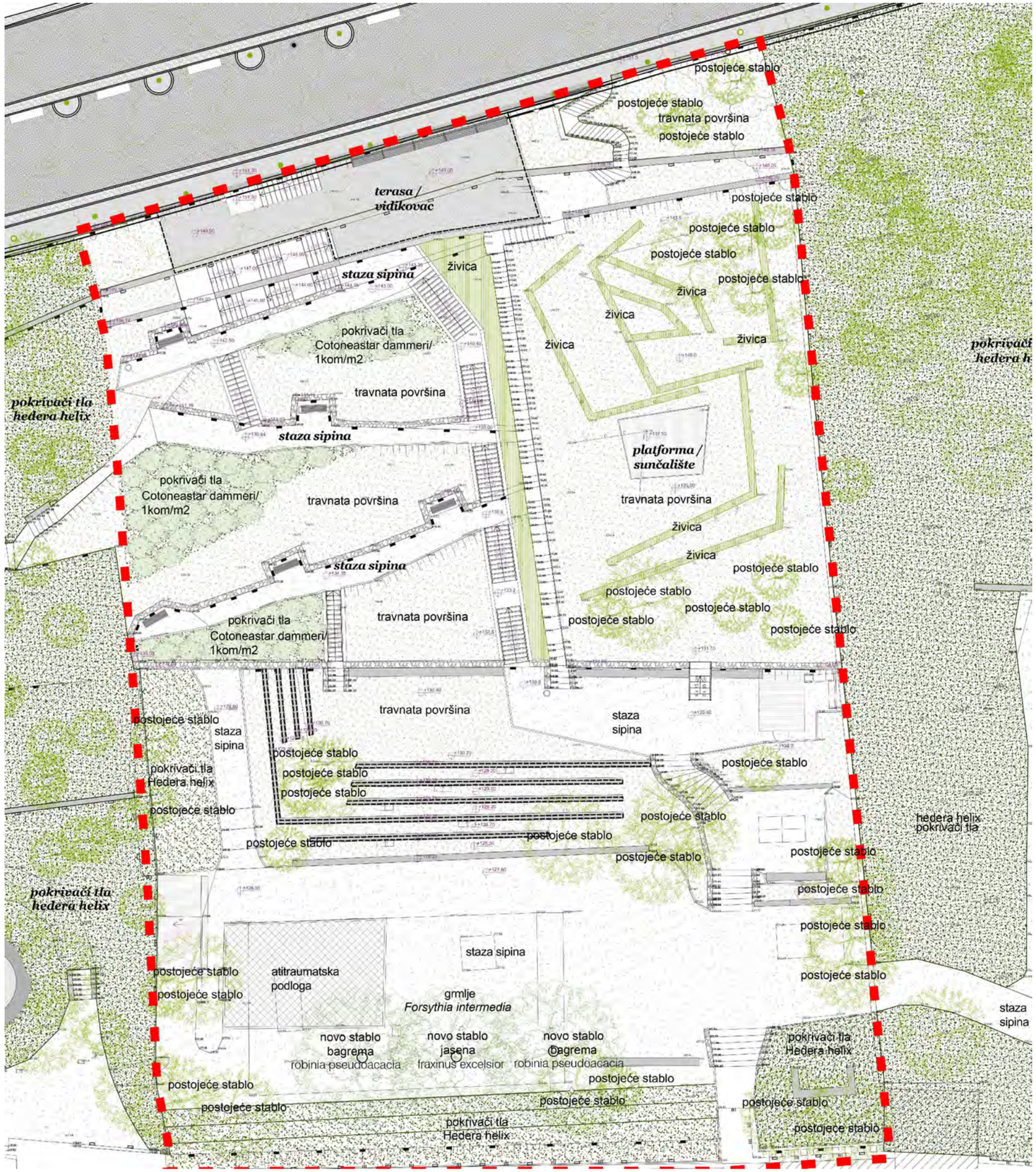

LEGENDA

- granica obuhvata
- betonski podzid
- kameni podzid
- sipina
- granitne kocke
- antitraumatska podloga
- travnata površina
- pokrivači tla
- grmlje
- visoko zelenilo - postojeća bjelogorica
- visoko zelenilo - planirano stablo
- postojeća živica
- planirana živica
- urbana oprema
  - platforma/sunčalište
  - spremište urb.opreme
  - montažni paviljon
- klupa tip 1
- klupa tip 2
- klupa tip 3
- visinska kota

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

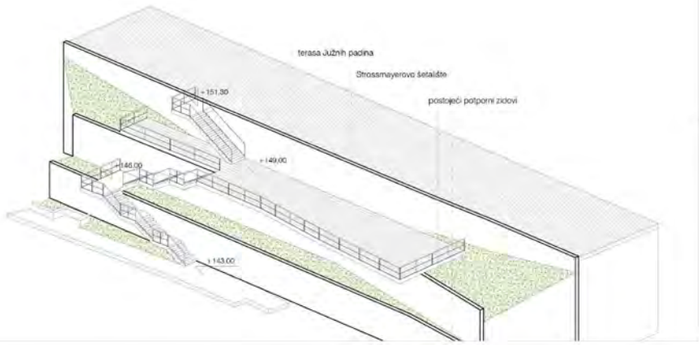

Aksonometrijski prikaz terase

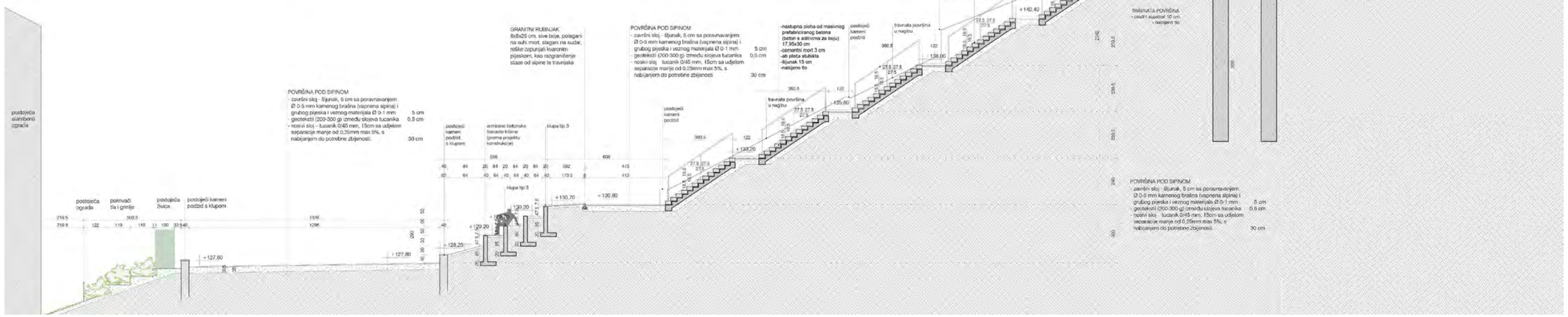

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

Presjek 1-1

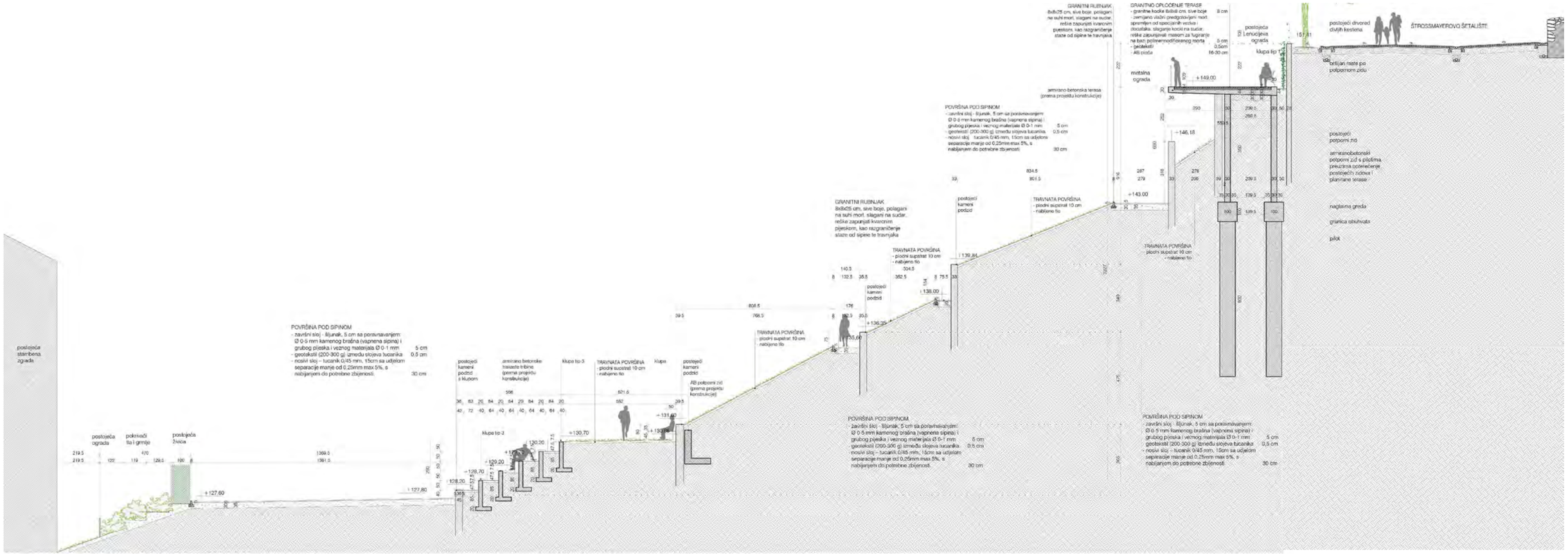

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

Presjek 2-2

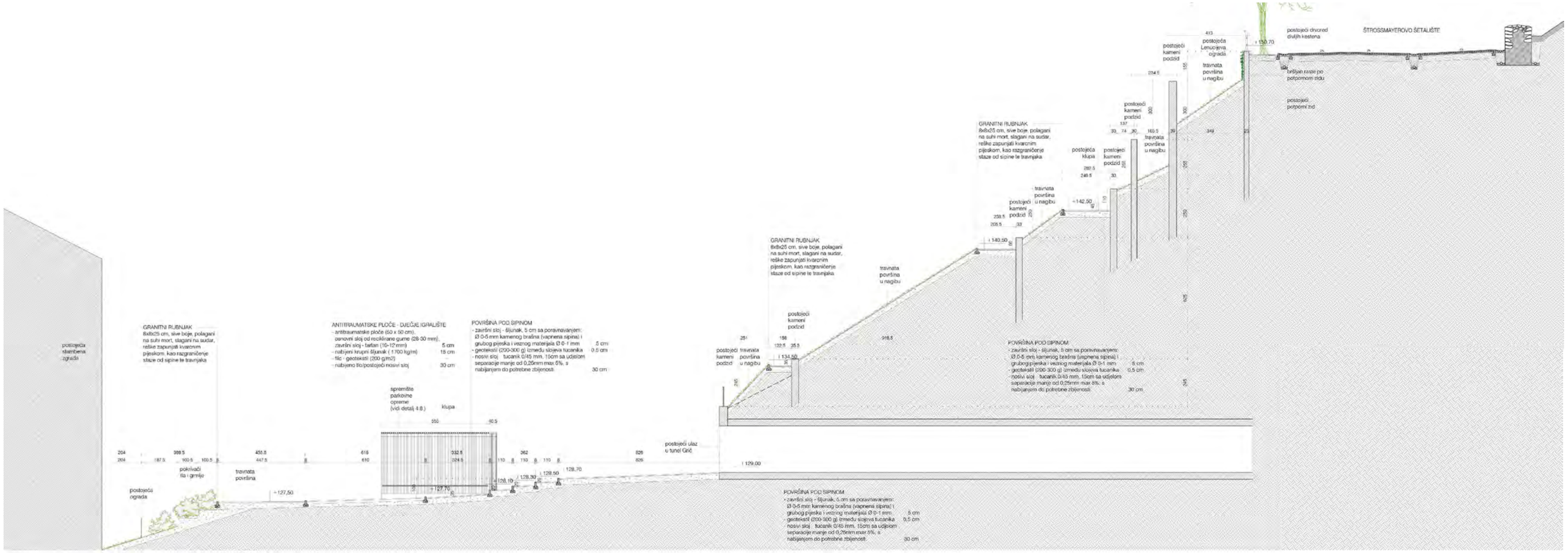

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

Presjek 3-3

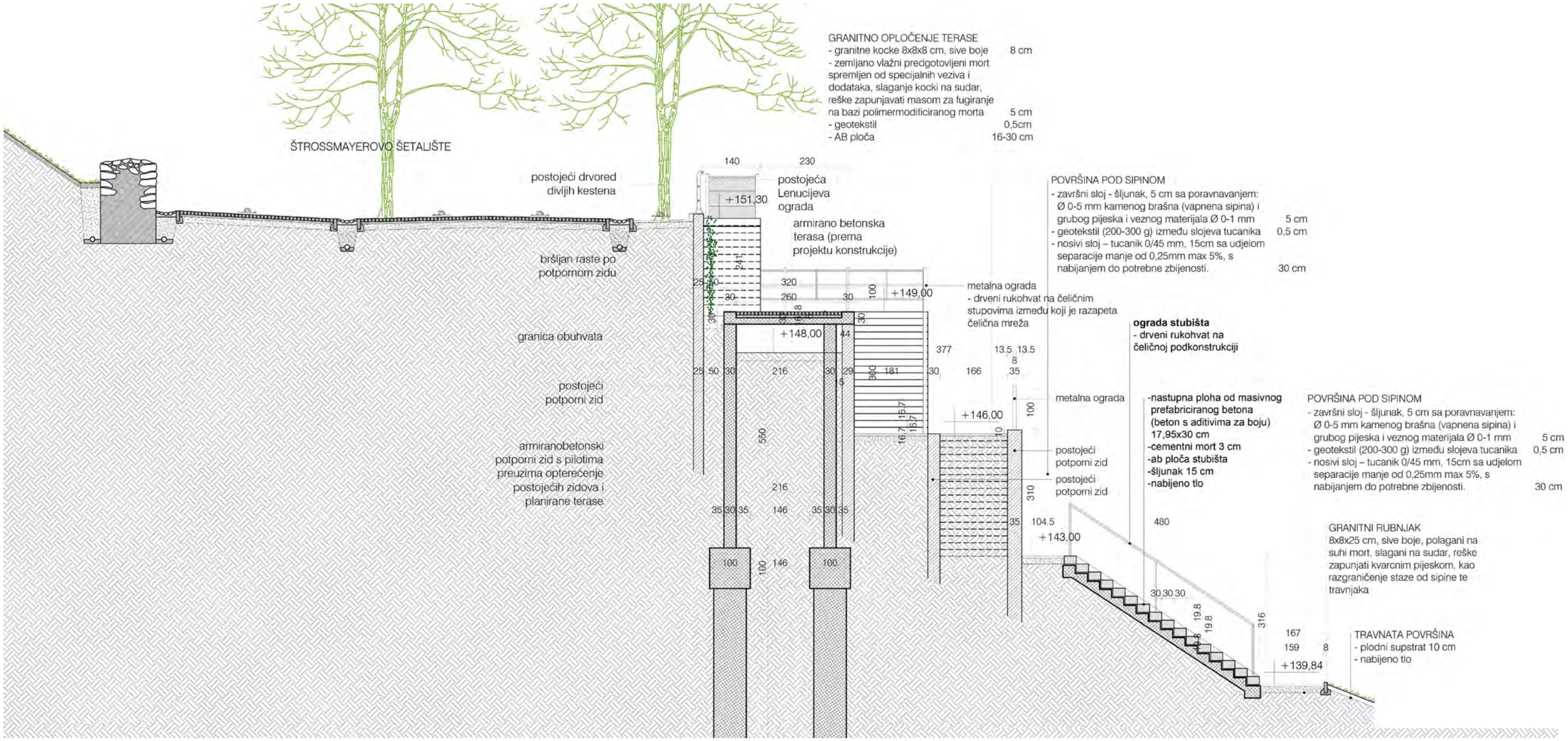

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

Presjek 4-4

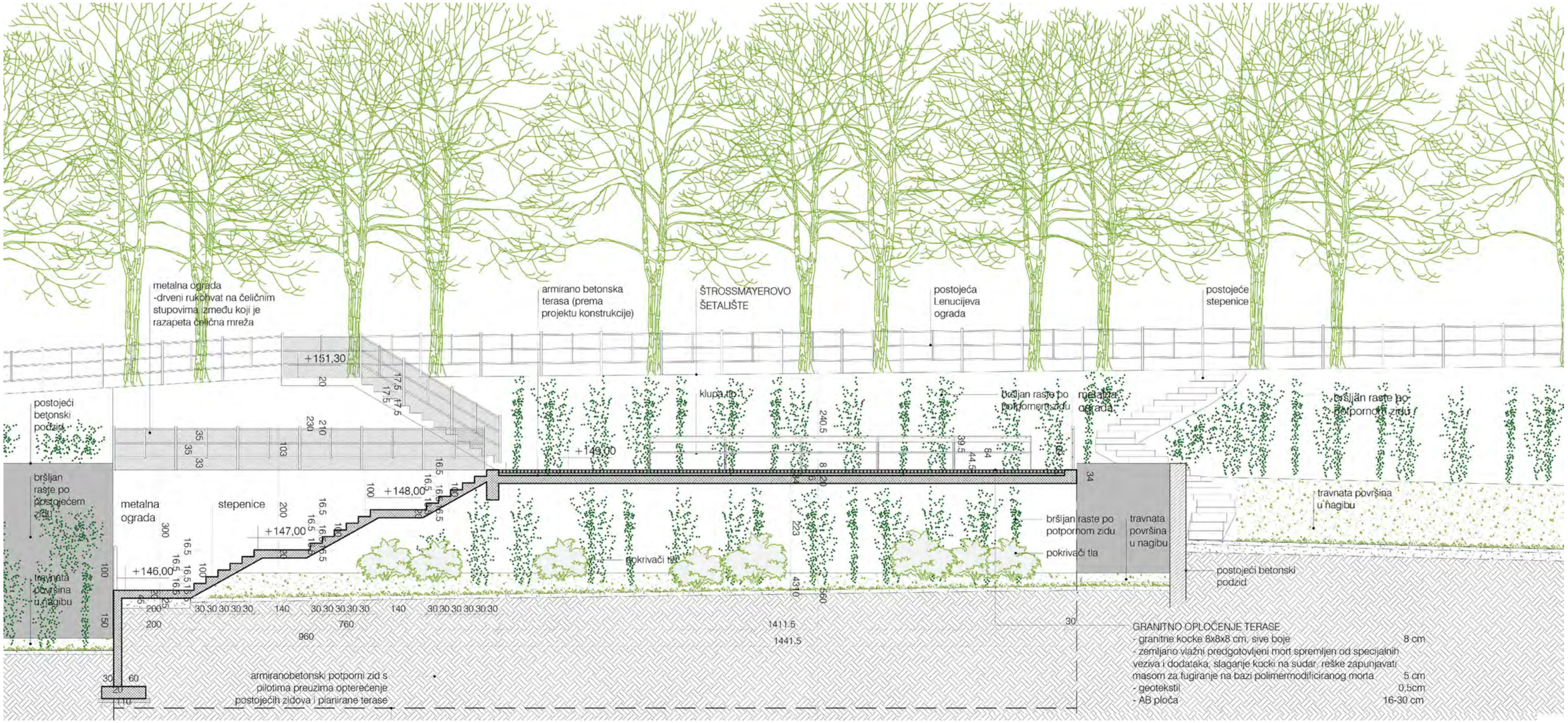

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

JUŽNE PADINE (2016)

Presjek 5-5

IDEJNO RJEŠENJE REKONSTRUKCIJE GALERIJE GRADEC (EMILIJEVE KUĆE) U VISITOR CENTAR

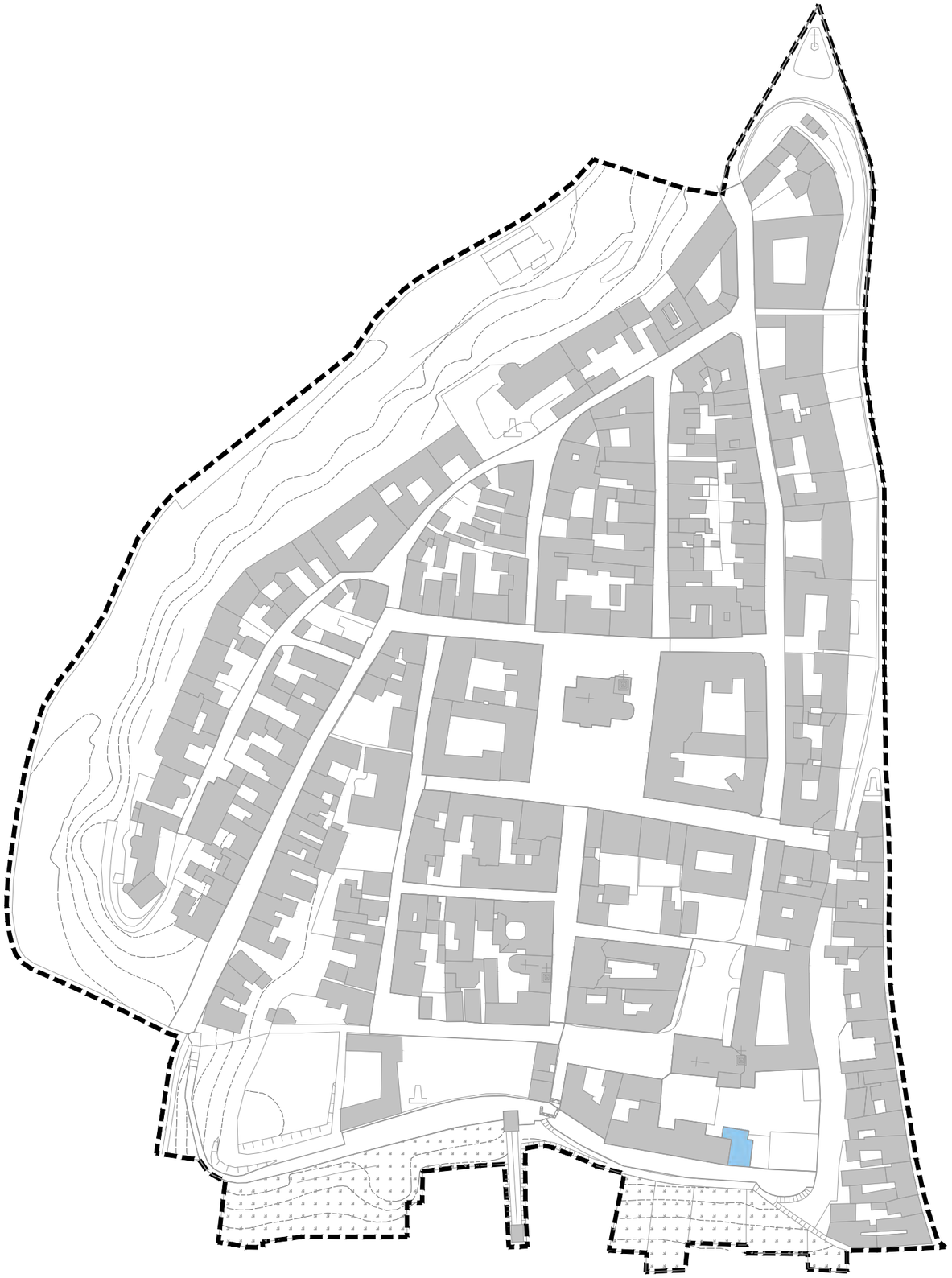

OBUHVAT

Status projekta:

Idejno rješenje rekonstrukcije Galerije Gradec
(Emilijeve kuće) u Visitor centar.

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Napravljeno je idejno rješenje rekonstrukcije Galerije Gradec u Visitor centar. Postojeća Emilijeva kuća na Katarininom trgu objekt je javno-društveno-kulturne namjene. Uslijed neprimjerene izvedbe , već dulji niz godina građevina nije u uporabi i sustavno propada, te na taj način uništava urbani sklop Gornjeg grada. U skladu s programskim zadatkom investitora predviđena je temeljita rekonstrukcija i novo korištenje prostora na suvremeniji način prenamjenom u kulturno-turistički koncept Visitor Centar Zagreb, koji postaje okosnica programa razvoja „Cjelogodišnja kulturno-turistička destinacija Gornji grad“, te uvodi novi koncept centra koji objedinjuje galerijski prostor s turističim centrom za posjetitelje, uz korištenje najnovije tehnologije i inovativne sisteme interpretacije.
Ovaj projekt rekontrukcije želi dodatno valorizirati djelo nastalo suradnjom arhitekta Igora Emilija i kipara Raula Goldonija, koristeći napretke suvremene tehnologije i novih materijala. Do pojavljivanja kompleksnoga i šireg promišljanja Gradeca s naglaskom na logični završetak u akcentu platoa, arhitektura galerije Gradec ni po čemu nije sporna i ponajbolji je izbor za ovaj prostor u sadašnjem trenutku, te njena rekonstrukcija predstavlja racionalan potez .

Datum:
2018.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

IDEJNO RJEŠENJE REKONSTRUKCIJE GALERIJE GRADEC (EMILIJEVE KUĆE) U VISITOR CENTAR

Položaj u gradu

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ

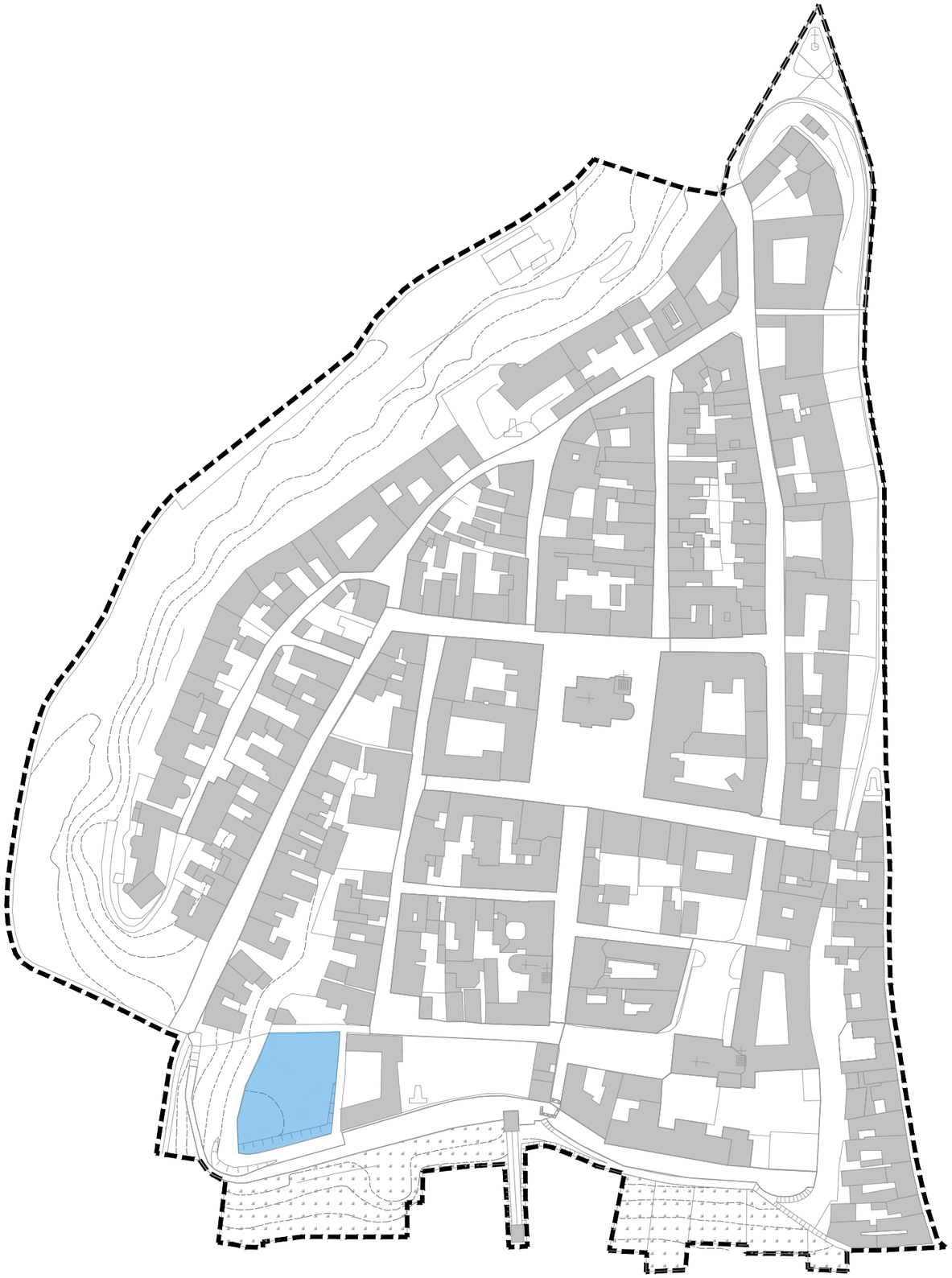

Status projekta:

Preliminarna arhitektonsko-urbanistička i konzervatorska studija
Arheološka istraživanja
Idejno rješenje
Glavni i izvedbeni projekt
Građevinska dozvola
Izvedeno

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Arheološka istraživanja:
Muzej grada Zagreba
voditelji Boris Mašić, prof. i Buga Pantlik, prof.
Konzervatorski nadzor:
Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Zagreba
predstojnik Silvije Novak, prof.

Studija:

Oblikovanje se oslanja na povijesnu fizionomiju PARKA GRIČ. Sadrži zelene otoke, platane i dječje igralište, pokraj kojega je 2015. postavljena skulptura „Dječak“ (1971.), djelo kipara Tomislava Ostoje, prenesena iz PARKA GRIČ.

U PARKU GRIČ pronađene su tokom arheoloških istraživanja (2003.-2017.) arhitektonske strukture, izuzetno važne za razumijevanje geneze Gradeca, što je bitno odredilo projekt arhitektonskog i krajobraznog uređenja parka. Nalazi su prezentirani u arheološkom sloju, dok su bedemi, jugozapadna i sjeverozapadna kula konzervirani i dijelom rekonstruirani. U oblikovanju dijela parka gdje nema arheoloških nalaza zadržana je povijesna konfiguracija, očuvane su stare platane i grupacije stabala i grmlja, ali su u izboru bilja na otocima uvedene su znatne inovacije. U sredini parka je kopija „Vodometa“ (1881.) Ivana Rendića, koji je u parku bio od 1887. do 1949., a 1955. premješten je smješten u atrij Muzeja za umjetnost i obrt. Na nekadašnji park podsjećaju kopije plinskih kandelabara i klupa, te „Franceka“, željezne pumpe za vodu.

PARK GRIČ je osebujna kombinacija arheološkog i povijesnog parka, kakav u Zagrebu ne postoji.

Južna fronta Gornjega grada konačno je 2017. definirana dvoma novouređenim parkovima. PARK GRIČ nudi senzaciju otkrivenih, konzerviranih ili rekonstruiranih, mahom fortifikacijskih struktura, a PARK BELE IV. dječje igralište i diskretnu terasu restorana u Vranicanijevoj ulici.

Datum:
2012.-2018.

OBUHVAT

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ

Položaj u gradu

BILJNE POVRŠINE

	travnjak	m²	850
	cvjetnjak	m²	144
	pokrivači tla	m²	802

VISOKO ZELENILO

	postojeće stablo	kom	12
	uklonjena stabla	kom	6
	nova stabla	kom	4
	grmovi	kom	56

PJEŠAČKE POVRŠINE

	sipina	m²	800
	granitne kocke	m²	250

STRUKTURALNI ELEMENTI

	betonski potporni zid (d=20cm, h=20-250cm)	m'	19
	postojeći bedemi	m'	87
	rekonstrukcija položaja bedema (d=150-200cm, h=2-50cm)	m'	66
	oznaka položaja bedema u razini poda	m'	19

SIGNALIZACIJA PARKA

	prezentacija arheologije DETALJI GRAFIČKI PRILOG 4.6.	kom	2
	pano opis DETALJI GRAFIČKI PRILOG 5.5.	kom	3
	zaštita zemlje kod prezentacije arheoloških nalaza- kubus od kortena DETALJI GRAFIČKI PRILOG 5.6.	kom	3
	interaktivni stup DETALJI GRAFIČKI PRILOG 5.3	kom	1
	stup kortena sa opisima DETALJI GRAFIČKI PRILOG 5.2.	kom	6

OPREMA

	klupa	kom	15
	koš za smeće	kom	5
	lampa	kom	26
	reflektor	kom	15
	zaštitni stupići	kom	3
	info ploča DETALJI GRAFIČKI PRILOG 5.8	kom	3
	česma	kom	2
	fontana	kom	1
	spomenik A. Mohorovičiću	kom	1

LINIJSKI ELEMENTI

	slivnik	kom	8
	reviziono okno	kom	7
	planirani rigol uz stazu sipine za odvodnju	m'	44
	postojeći rigol uz istočnu stazu za odvodnju	m'	49
	rubnjak od granitnih kocki	m'	260

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ

Tlocrt

BILJNE POVRŠINE

travnjak	m²	850
cvjetnjak	m²	144
pokrivači tla	m²	802

VISOKO ZELENILO

postojeće stablo	kom	12
uklonjena stabla	kom	6
nova stabla	kom	4
grmovi	kom	56

PJEŠAČKE POVRŠINE

sipina	m²	800
granitne kocke	m²	250

STRUKTURALNI ELEMENTI

betonski potporni zid (d=20cm, h=20-250cm)	m	19
postojeći bedemi	m	87
rekonstrukcija položaja bedema (d=150-200cm, h=2-50cm)	m	66
oznaka položaja bedema u razini poda	m	19

OPREMA

klupa	kom	15
koš za smeće	kom	5
lampa	kom	26
reflektor	kom	15
zaštitni stupić	kom	3
info ploča	kom	3
česma	kom	2
fontana	kom	1
spomenik A. Mohorovičiću	kom	1

LINIJSKI ELEMENTI

silnik	kom	8
revizionog okna	kom	7
planirani rigol uz stazu sipine za odvodnju	m'	44
postojeći rigol uz istočnu stazu za odvodnju	m'	49
rubnjak od granitnih kocki	m'	260

SIGNALIZACIJA PARKA

prezentacija arheologije	kom	2
pano opis	kom	5
zaštita zemlje kod prezentacije arheoloških nalaza- kubus od kortena	kom	3
interaktivni stup	kom	1
stup kortena sa opisima	kom	6

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ

Tlocrt-hortikulturno uređenje

ODABIR BILJNOG MATERIJALA

POSTOJEĆE GRMLJE

LEGENDA

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ

Tlocrt-hortikulturno uređenje

VIDIKOVAC PARKA GRIČ

Studija vidikovca parka Grič istražuje "rekonstrukciju" srednjovjekovne kule koja je postojala na jugozapadnom dijelu parka Grič, u sklopu zapadnog bedema Gornjega grada. Razmatra se oblikovanje volumena originalnih dimenzija srednjovjekovne kule, koji bi bio oblikovan kao transparentna forma kule koja lebdi nad prezentiranim arheološkim zidem originalne kule. Tlocrtna dimenzija kule je dimenzija cca 10x10 metara. Vidikovac koji je predmet ove studije se sastoji od 4 nadzemne etaže povezane čeličnim stubištem i centralnim liftom koji vode do vidikovca na najvišoj etaži koji se nalazi ispod četverostrešnog krova. Ostale etaže koriste se kao izložbeni prostor za prezentaciju teme "kapucini na Griču". Ulaz u kulu se odvija preko šetnice donjeg dijela parka i lagano se penje prema ulazu kroz sjeverni dio zida originalne kule, od kuda se korisnici kreću prema gornjim etažama s izložbenim prostorom i vidikovcem. Fasada i krov vidikovca su razmatrani u dvije varijante: kao staklena opna sa bijelim čeličnim okvirima koja ostavlja dojam čeličnog kostura koji oblikuje konture originalne kule ili kao horizontalne lamele iz cortena koje naznačuju porozni volumen kule, a istovremeno omogućavaju pogled iz kule prema van.

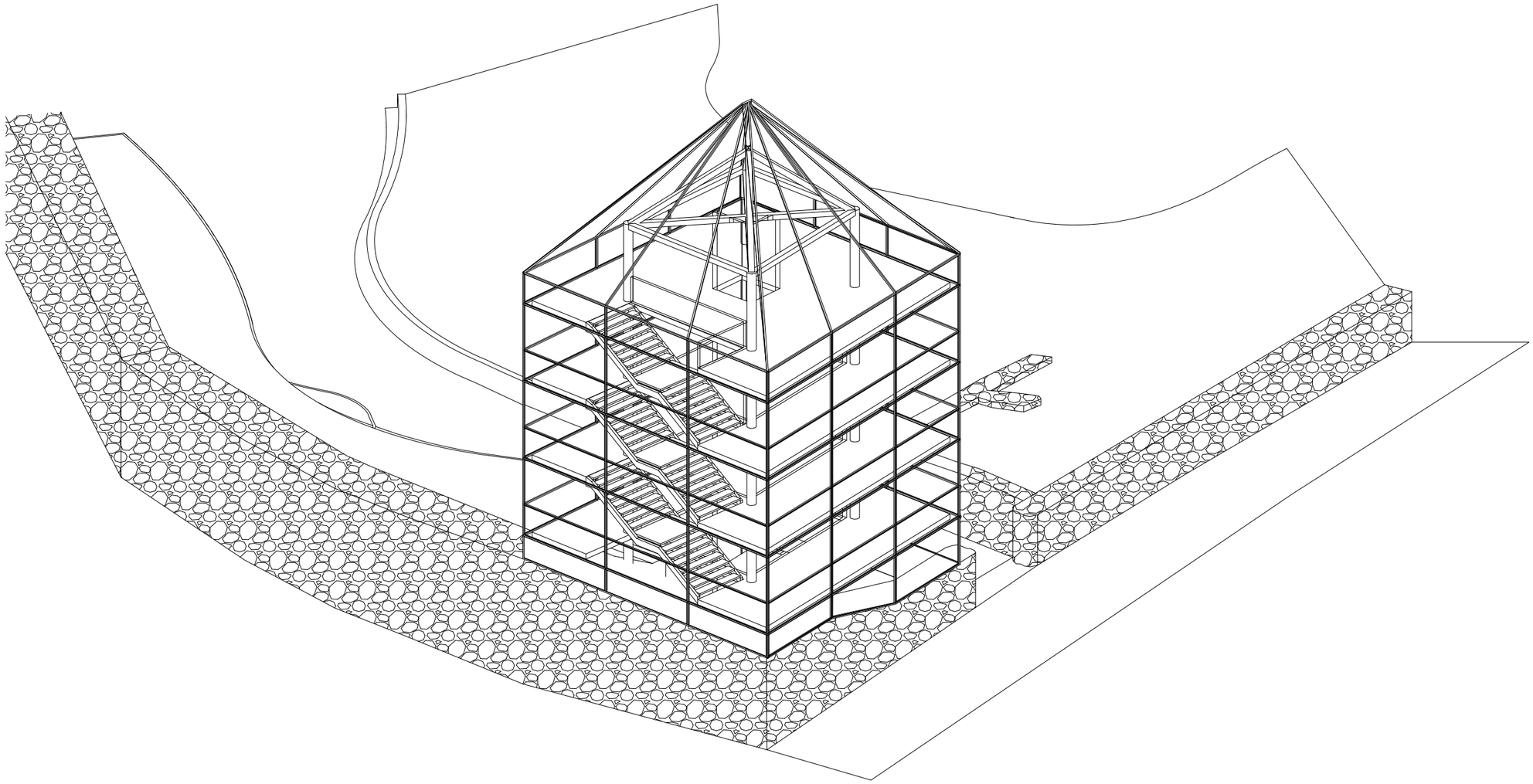

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Južna kula - vidikovac na mjestu južne kule Park Grič

Aksonometrija

+4

Tlocrt 4. etaže

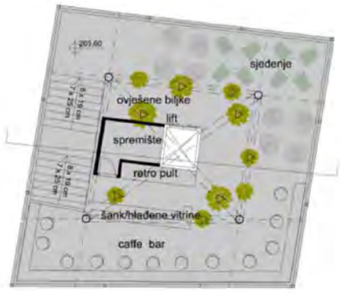

Zadnja etaža kule zamišljena je kao vidikovac sa caffe barom/ snack barom. Uređena staklena prizma sa zelenilom..

+3

Tlocrt 3. etaže

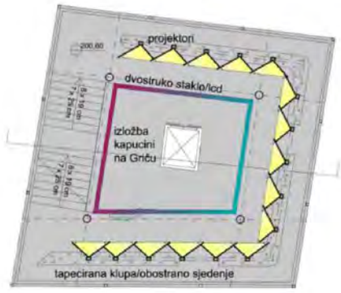

Izložba na 3. etaži kule - na unutarnjem obodu prezentacija izložbe na platnima ili na velikoformatnim ekranima. Slike koje korisnici mogu gledati kretanjem kroz unutarnji prostor, također su vidljive i u eksterijeru i stvaraju novu sliku i vrijednost i okolnom prostoru .

+2

Tlocrt 2. etaže

Izložba na 2. etaži kule - na unutarnjem obodu prezentacija izložbe na platnima ili na velikoformatnim ekranima. Slike koje korisnici mogu gledati kretanjem kroz unutarnji prostor, također su vidljive i u eksterijeru i stvaraju novu sliku i vrijednost i okolnom prostoru .

+1

Tlocrt 1. etaže

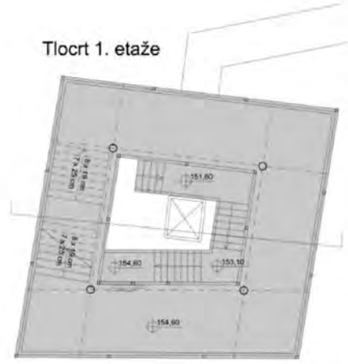

1. etaža nadogradnje kule slobodna je etaža bez dodatnih sadržaja. Uz cijelu stijenu prikazani su opisi arheoloških nalaza nađenih u parku sa opisima što korisnik gleda.

priz.

Tlocrt prizemlja

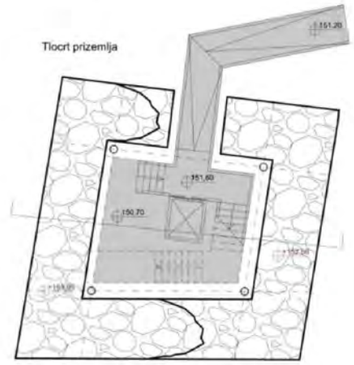

Spuštanje u prizemnu etažu - nivo terena ulaza u Park Grič sa Strossmayerovog šetališta. Prezentacija nađenih srednjevjekovnih zidina. Konstrukcija nadogradnje staklene kule koja simulira format nekadašnje južne kule.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Južna kula - vidikovac na mjestu južne kule Park Grič

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Južna kula - vidikovac na mjestu južne kule Park Grič

Prostorni prikaz - varijanta staklene fasade

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Južna kula - vidikovac na mjestu južne kule Park Grič

Prostorni prikaz - varijanta staklene fasade

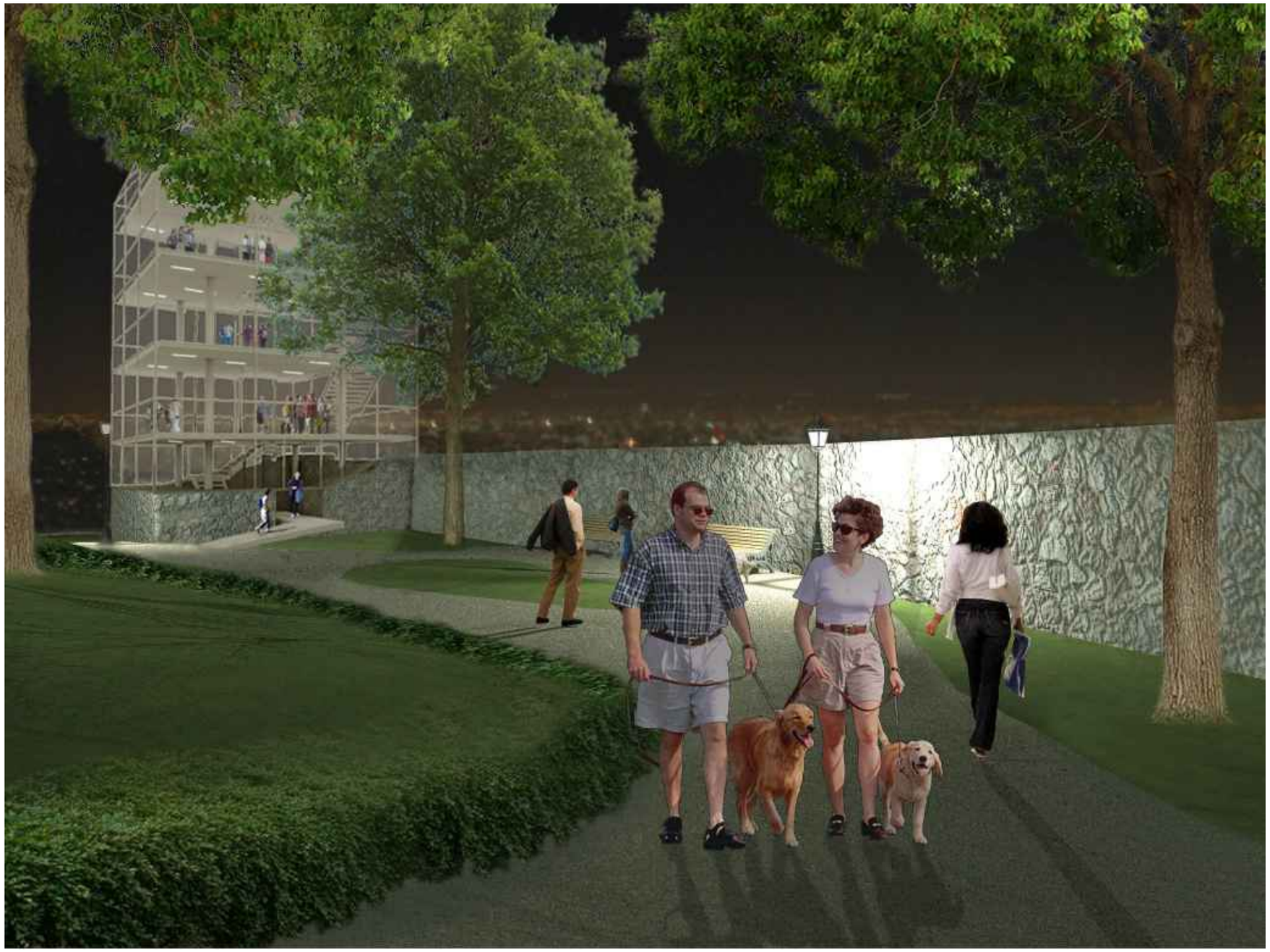

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Južna kula - vidikovac na mjestu južne kule Park Grič

Prostorni prikaz - varijanta staklene fasade

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Južna kula - vidikovac na mjestu južne kule Park Grič

Prostorni prikaz - varijanta korten fasade

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Južna kula - vidikovac na mjestu južne kule Park Grič

Prostorni prikaz - varijanta korten fasade

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Muzej arheologije ispod Parka Grič

Tlocrt

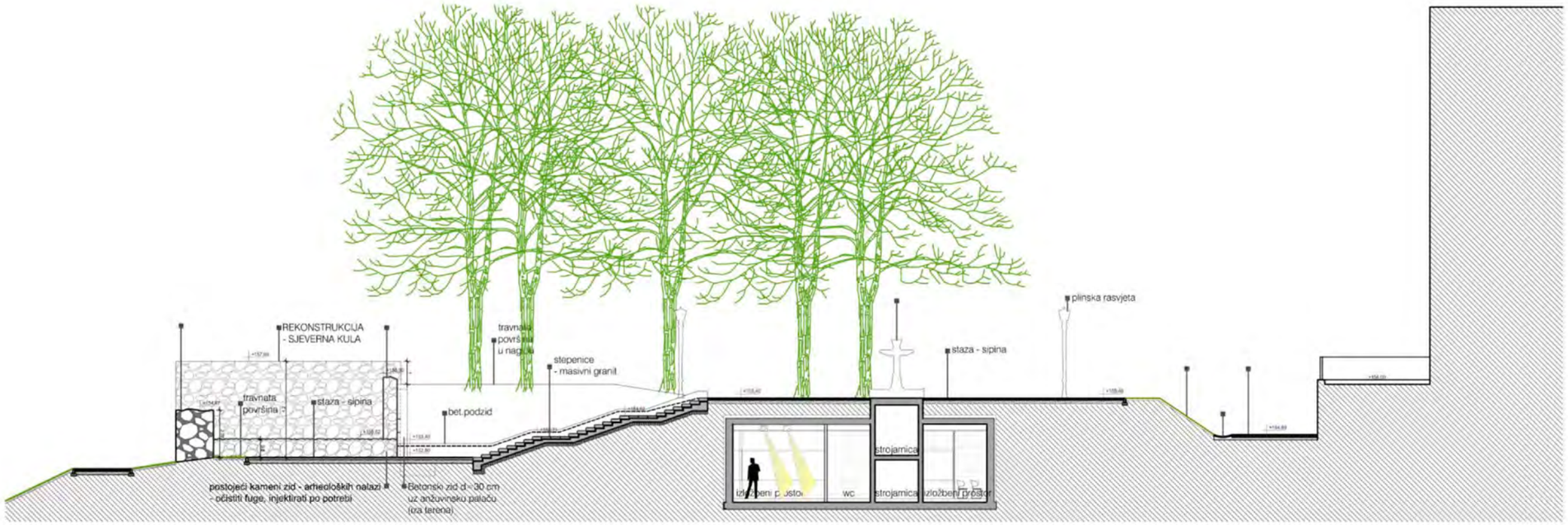

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PARK GRIČ
Muzej arheologije ispod Parka Grič

Prikaz ulaznog prostora sa info pultom i otovrenim prostorom sa mogućnošću zatvaranja u prostoriju dim. 30 m2. u podu i u stropu su vodilice za pomičnu zavjesu od panela.

Ulaz u muzej

Ulaz u muzej

Mogućnost zatvaranja prostorije vel 30 m2 za predavanja ili projekcije - zatvoreni tip.

SEKVENCE KRETANJA KROZ MUZEJSKI PROSTOR

Ulaz u muzej

Ulaz u muzej

Razvijeni plašt ulaznog prostora

ULAZ KROZ VANJSKI USKI "ZLATNI" PRILAZ

Pristup samom muzeju je sa šetnice uz zapadni bedem unutar parka. Usjek u zelenom brdu napravljen je u kontrastnom materijalu zlatne boje. Na taj način naglašava se prilaz muzeju. U produžetku samo su ostakljena vrata u punoj širini otvora.

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO-KIPARSKOG NATJEČAJA ANDRIJI MOHOROVIČIĆU NA PARKU GRIČ (DOKUMENTACIJA POSTAVE SKULPTURE U PARK)

Status projekta:

Podloga za arhitektonsko-kiparski natječaj i dokumentacija za postavu skulpture u park
Izvedeno

Izradio:
Arhitektonski atelier Hržić

Voditelj i autor projekta:
prof. dr. Marijan Hržić, dipl. ing. arh

Studija:
Analiza i priprema podloge za natječaj, za postavu skulpture Andriji Mohorovičiću u Parku Grič.

Datum:
2018.-2020.

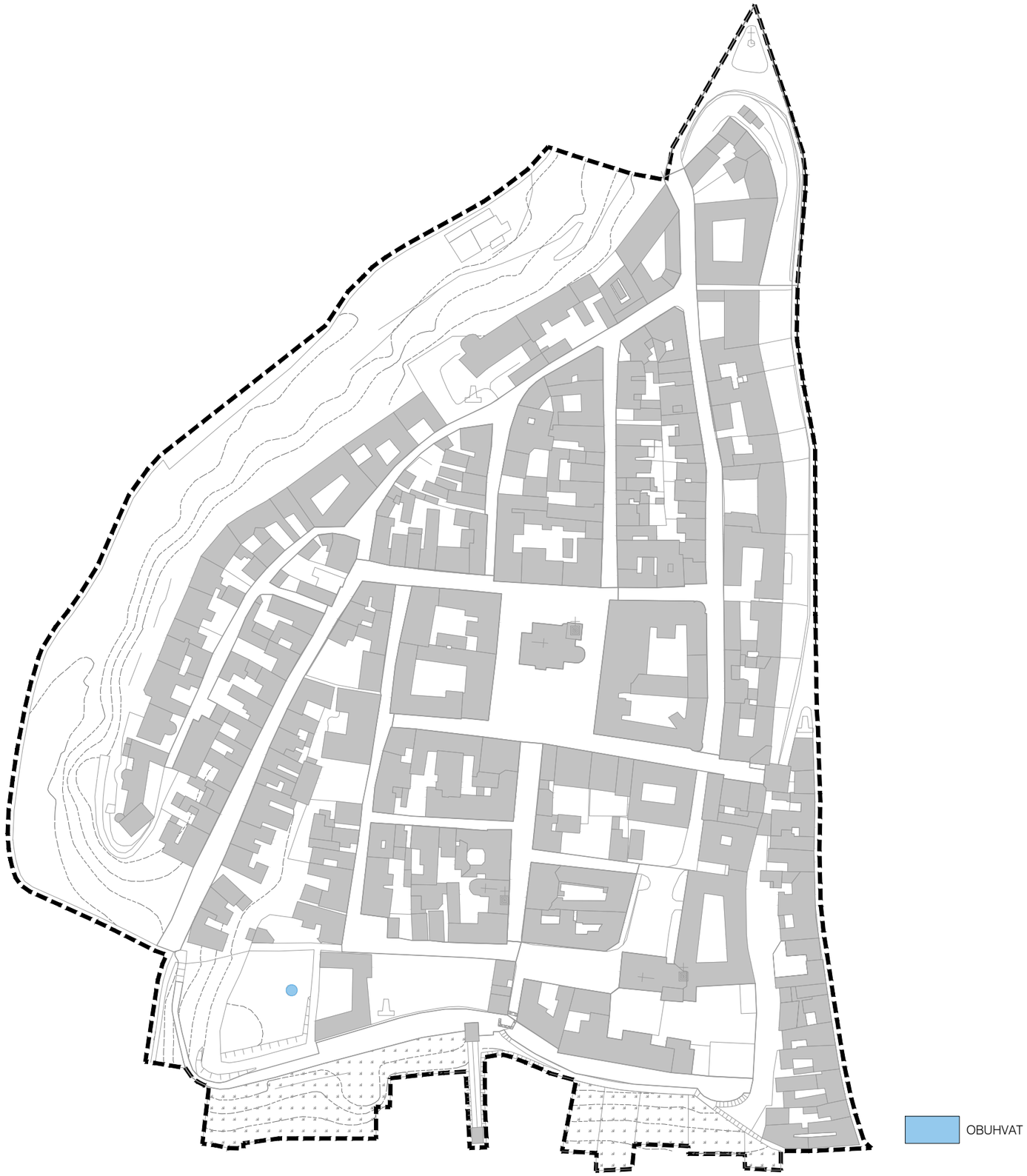

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

PODLOGA ZA IZRADU ARHITEKTONSKO-KIPARSKOG NATJEČAJA ANDRIJI MOHOROVIČIĆU U PARKU GRIČ

Položaj u gradu

LEGENDA:

BILJNE POVRŠINE

- Verbena
- Nepeta
- travnjak

VISOKO ZELENILO

- postojeće stablo
- grmovi

PJEŠAČKE POVRŠINE

- sipina
- granitne kocke

OPREMA

- klupa
- koš za smeće
- plinska rasvjeta
- česma

LINIJSKI ELEMENTI

- rubnjak od granitnih kocki

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

POSTAVA SKULPTURE A. MOHOROVIČIĆU U PARKU GRIČ

Tlocrt

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

SNJEŠKA KNEŽEVIĆ: APORIJE OBNOVE GORNJEG GRADA U ZAGREBU EPILOG SLUČAJA TZV. VRANICANIJEVE POLJANE 1969.

Aporije obnove Gornjega grada u Zagrebu
Epilog slučaja tzv. Vranicanijeve poljane 1969.

SAŽETAK: U članku se donosi nepoznata dokumentacija iz 1969. godine povezana s gradnjom hotela na tzv. Vranicanijevoj poljani. Cilj je obrazložiti teorijske zasade na kojima se temeljila debata stručnjaka koje je tadašnji Regionalni zavod za zaštitu spomenika Zagreba okupio prije donošenja propozicija za gradnju. U komentaru te opsežne dokumentacije upućuje se na temu rekonstrukcije koja je dominirala u debati, te najposlije na aporije obnove Gornjega grada. Na kraju se predstavlja recentni zahvat na tzv. Vranicanijevoj poljani, koja je od 2011. uređena kao park, a od 2012. nosi naziv Park Bele IV. Taj zahvat, kao i projekt susjednog Parka Grič, na kojem još traju arheološka istraživanja i konzervatorski radovi, upućuju na promjenu paradigme u odnosu prema povijesnoj sredini.

KLJUČNE RIJEČI: *Gornji grad, tzv. Vranicanijeva poljana, Park Bele IV., interpolacija, restitucija slike mjesta, rekonstrukcija, aporije obnove Gornjega grada, obrat paradigme*

Slučaj tzv. Vranicanijeve poljane u literaturi slovi kao paradigma za teškoće interpolacije u povijesnoj sredini. Naziv mjesta ustalio se pošto je 1941. srušen sklop samostanskih gradnji iz 17. stoljeća na južnoj osnovici Gradeca, podignutih na srednjovjekovnom gradskom zidu i adaptiranih u 19. stoljeću za stambenu svrhu. I prije rušenja javljali su se prijedlozi i projekti za novogradnju javne namjene i reprezentativnog karaktera, a poslije 1945. godine na praznini nastaloj rušenjem najprije se predviđa uredsko-stambena zgrada za potrebe tadašnje vlade (1959.), a potom zgrada Muzičke akademije (1961.). U članku „Vranicanijeva poljana na Gornjem gradu – projekti i polemike 1907. - 1970." autori Zlatko Jurić i Bernarda Ratančić donose panoramu projekata i pregled komentara o pojedinim projektima, koncentrirajući se na zacijelo najvažniji aspekt teme interpolacije: arhitektonsku kvalitetu i kontekstualnost.[1] U zaključku donose ocjenu projekata, lapidarno obrazlažu razloge zbog kojih ni jedan od njih nije dospio do realizacije i utvrđuju da je tzv. Vranicanijeva poljana ostala neriješen problem.

Navedeni rad bio je poticajem da se objavi i komentira dosad, a čini se i nepoznata, dokumentacija o epilogu razmatranja gradnje hotela na upitnom mjestu iz 1969.[2] Cilj je ovoga članka unaprijediti poznavanja tog problema i razložiti teorijske dileme koje su u presudnom trenutku, pod prisilom donošenja odluke, dovele do nemoći formuliranja stava, pa su sva pitanja ostala otvorena – *sub specie aeternitatis*, kako se čini. S odmakom od gotovo već pedeset godina upitnom se čini tvrdnja dvoje navedenih autora da su rasprave o gradnji na tzv. Vranicanijevoj poljani bile „izuzetno važne za razvoj suvremene zaštite graditeljskog nasljeđa u XX. stoljeću". Naime, veći dio oficijelne zaštite i danas, tapkajući na mjestu, premeće pitanja koja su 1969. otvorili tada najugledniji i najmeritorniji zagrebački struč-

1. Neven Šegvić i Ana Marija Jelinčić, Prijedlog rekonstrukcije cijele južne fronte Gornjega grada s novim hotelom, 1969./70. Uklanjanjem katova na jugozapadnom i jugoistočnom kraju kontura je ujednačena. (ČIP 207, 1970.)
Neven Šegvić and Ana Marija Jelinčić, Proposal for the reconstruction of the Upper Town south front with the new hotel, 1969/70. By removing floors at the southwest and southeast ends, the contour was levelled. (Čovjek i prostor 207, 1970.)

2. Tlocrtna dispozicija stambenog sklopa (tada u posjedu Klotilde Hellenbach, rod. Jelačić) na početku 20. stoljeća. Slijeva: Park Grič, bivša palača Ludovika Jelačića (Grič 3), bivši kapucinski samostan (Vranicanijeva 5-7), bivša pavlinska kurija (Vranicanijeva 3) s kulom Dverce (Katastarski list, 1913.)
Layout of the residential complex (then owned by Klotilda Hellenbach, née Jelačić) in the early 20th century. From the left: Grič Park, former palace of Ludovik Jelačić (3 Grič), former Capuchin monastery (5–7 Vranicani St.), former Pauline manor (3 Vranicani St.) with Dverce Tower (Cadastral sheet, 1913)

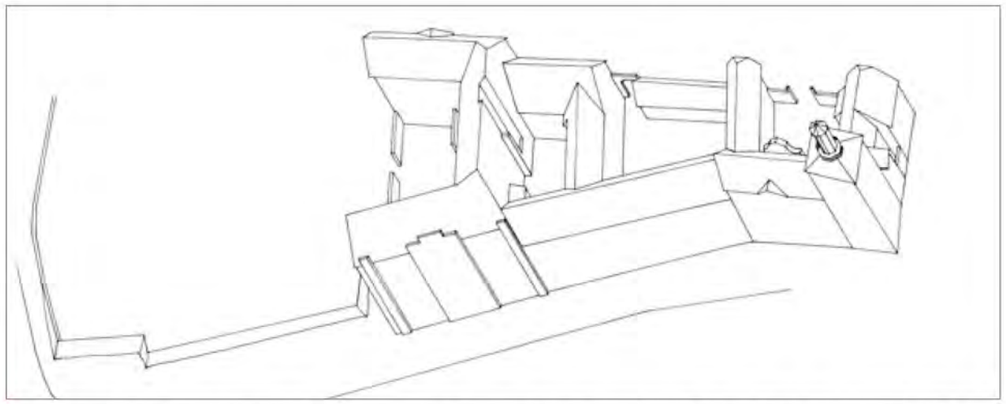

3. Aksonometrijski prikaz sklopa od 1852. do 1941. (u sklopu elaborata iz 1969.) Slijeva Park Grič; južno krilo i dio istočnog krila palače Ludovika Jelačića (poslije realke) nadograđeni su 1864. katom; na nadograđenom drugom katu bivše pavlinske kurije (kuće Hellenbach) 1862. sagrađeni su zabat i balkon; kula Dverce, nadograđena 1857./1858. kad je uređen i vidikovac.
Axonometric view of the complex between 1852 and 1941 (part of the 1969 study). From the left: Grič Park; south wing and portion of the east wing of Ludovik Jelačić's palace (later grammar school) where a storey was added in 1864; on the later-added second floor of the former Pauline manor (the Hellenbach house) in 1862 a pediment and balcony were built; Dverce Tower, with additions from 1857/58, when the observation deck was built

njaci. No odustalo se od strastvenih potraga i imperativa odgovornosti, a umjesto pojmovnoj diversifikaciji tendira se simplifikaciji: svođenju na rastezljive (i hibridne) formule, primjenjive u svim okolnostima. Indikativno je kako se tumači i koristi pojam, odnosno metoda rekonstrukcije, čime se 1969. tadašnja elita kao glavnim problemom mučila do apsurda i bez zaključka. Tema rekonstrukcije i danas, barem u Europi, proizvodi konfrontacije i prijepore, štoviše, nameće se kao dominantna kad su posrijedi veliki projekti preuređenja povijesnih ansambala ili čak cijelih jezgara. O tome uvjerljivo svjedoče dva najveća recentna razvojna projekta: *Neue Frankfurter Altstadt*, započet 2012. ili *Berliner Stadtschloss*, započet 2013.[3]

Projekt hotela Nevena Šegvića (1969./1970.) posljednji je prijedlog za tzv. Vranicanijevu poljanu u poratnom razdoblju: prethodili su mu projekti Alfreda Albinija za uredsko-stambenu zgradu Izvršnog vijeća NRH (1959.), projekt za Muzičku akademiju također Albinija koji je svoj natječajni rad (1961.) deset godina razrađivao varijantama, a poslije njegove smrti (1978.) preuzela ga njegova suradnica Sena Sekulić-Gvozdanović:[4] podneseno je ukupno osam varijanata. Dugotrajno dorađivanje tog projekta upućuje da je realizacija bila upitna, a njegovo dotjerivanje postalo akademskom i intelektualnom preokupacijom autora, pa ne čudi da se, dok je još trajalo, javila ideja o hotelu kao izglednija, napose s obzirom na financijsku konstrukciju najavljenu za realizaciju.[5] No još od 1959. gomilali su se zahtjevi i ograničenja koje je zadavala oficijelna zaštita, dok je kritika pridonosila otporu i skepsi prema gradnji na tom mjestu. Sve je to moralo opterećivati Albinija, upornog u uvjerenju o potrebi gradnje i u brušenju rješenja. I za Šegvića, koji je iz blizine pratio Albinijevo bavljenje Muzičkom akademijom, to je moralo predstavljati hipoteku s kojom se morao suočiti, a svojevrsna hipoteka, ali i inspiracija bila su Albinijeva paradigmatska rješenja koja su uživala nepodijeljeno odobravanje unatoč primjedbama i sugestijama zaštite. Od početka 1959. i tijekom šezdesetih razabiru se konstante: čuvanje bedema, korekcija (ujednačavanje) gornjogradske južne fronte, rekonstrukcija (bedema, porušenog sklopa) – sve s ciljem restitucije slike mjesta prije dogradnji 19. stoljeća, a nakon gradnje objekata samostanskih redova (pavlina i kapucina na jugozapadnom, a jezuita na jugoistočnom dijelu).[6] Taj će zahtjev 1969. postati predmetom pretresanja, dilema i polemika. Među navedenim konstantama javljaju se još otpor prema kontrastu i tendencije suprojektiranja – kod konzervatora, ali i arhitekata uključenih u oficijelne odbore i komisije.

Šegvić je za svoj projekt hotela iskovao sintagmu „restituciona rekonstrukcija", pozivajući se na *genius loci* ili memoriju mjesta kao ishodišni motiv, pojam koji ga je i prije zaokupljao u radu, ali i u interpretaciji bazičnog pristupa Viktora Kovačića. Iz njega izvlači dva uporišta: doslovnu rekonstrukciju tlocrta srušenog sklopa na kojem bi se imao osoviti novi (hotelski) sadržaj i oblikovanje koje bi podsjećalo na strogu jednostavnost nestalih pročelja, bez ustupaka historiziranju i modernim rječnikom.[7] No za ukupni arhitektonski koncept presudan je bio problem restitucije južne fronte Gornjega grada, neposredno povezan s interpolacijom. Tako se novoj funkciji (hotela) nadređuje rekreacija idealizirane slike mjesta – idealizirane utoliko što nije jasno kojem vremenu pripada ta slika. No izvjesno je, da je Šegviću taj zahtjev bio prešutno zadan dotadašnjim konsenzusom o gradnji na tzv. Vranicanijevoj poljani. Svojim pristupom nastavlja put koji je utro Albini i respektira stavove većeg dijela onih koji su bilo kako bili uključeni u tu problematiku. Projekt je tada, ali i poslije, ocijenjen kao kreativni doprinos temi staro – novo, koja je tu bila u prvom planu. „Faksimilno rekonstruiranom tlocrtnom dispozicijom, pažljivo balansiranim odnosima volumena i minimalističkim oblikovanjem pročelja, arhitekt Neven Šegvić uspio je interpretirati novu složenu namjenu uz jasnu distinkciju novoga i starog".[8] Je li doista tako? I zašto takav projekt (sl. 1, 2 i 3), unatoč priznanjima i financijskim garancijama, nije realiziran, a naum je pošao po zlu?

Na temelju Šegvićevih skica „Fikoma, poduzeće za zastupanje inozemnih firmi i trgovinske usluge" uglavila je u srpnju 1969. s Regionalnim zavodom Zagreba izradu „Studije mogućnosti interpolacije objekta na prostoru bivše palače Hellenbach i kapucinskog samostana". Kako bi formulirao propozicije za gradnju hotela, Zavod je oformio posebnu stručnu komisiju u koju su bili uključeni i neki koji su bilo kao projektanti, bilo kao ocjenjivači unatrag deset godina sudjelovali u razmatranju interpolacije na tzv. Vranicanijevoj poljani. U prvim kontaktima sa Zavodom predstavnici „Fikome" bili su upozoreni na „ogromnu osjetljivost problema": najprije na nedostajanje dokumentacije za Gornji grad, pa na nepostojanje stava o njegovoj revitalizaciji i prezentaciji, zbog čega se taj konkretni slučaj svodi samo na „djelomično rješavanje postavljenog zadatka".[9] Svoj negativan stav prema svakoj intervenciji prije donošenja bazičnog dokumenta revitalizacije i mogućoj metodi *pars pro toto* Zavod je, čini se, potvrdio i izborom članova komisije, od kojih su se neki i u slučaju Albinijevih projekata izjašnjavali slično. Esencijalne ograde bile su, dakle, postavljene i prije početka rada komisije i donošenja propozicija za gradnju.

Dokumentacija

ZAPISNICI SASTANAKA STRUČNE KOMISIJE

Komisija je zasjedala 14. srpnja, 21. i 27. kolovoza, a 17. i 31. srpnja te 8. kolovoza 1969. pregledavala istražne arheološke radove na licu mjesta. Zapisnik je pisala Stanka Domin, katkad izravno citirajući, katkad prepričavajući, dakle, skraćeno, što određuje i ovu prezentaciju zapisnika.

4. Istočni zid zgrade Hidrometeorološkog i Geofizičkog zavoda s obrisom kapucinske crkve, očuvanim gotičkim prozorom i kompozicijom spolija unutar prozora (desno) te obris bivšeg kapucinskog samostana (lijevo) (Fototeka MGZ-a, 10422 a, snimio Josip Vranić 1972.)
East wall of the Meteorological and Hydrological Service building with the outline of the Capuchin church, a preserved Gothic window and a composition of spolia inside it (right) and the outline of the former Capuchin monastery (left) (Zagreb City Museum Photo Archive 10422 a, photo by Josip Vranić, 1972)

5. Kula Dverce/Lotrščak s obrisom bivše pavlinske kurije (kuće Hellenbach), kuća Čučić-Jelačić, Vranicanijeva 1-Katarinski trg 1 i dogradnja između nje i kule (Fototeka MGZ-a 4898, snimila Marta Fabijanić Orel, 1948.)
Dverce/Lotrščak Tower with the outline of the former Pauline manor (the Hellenbach house), the Čučić-Jelačić house, 1 Vranicani St. - 1 St. Catherine Sq., and a later addition between it and the tower (Zagreb City Museum Photo Archive, 4898, photo by Marta Fabijanić Orel, 1948)

Iz zapisnika sjednice 14. srpnja 1969. doznaje se da su bili prisutni: prof. dr. Andre Mohorovičić, arhitekt, dr. Anđela Horvat, povjesničarka umjetnosti, direktorica Zavoda Marija Baltić te konzervatori zaposlenici Zavoda, povjesničari umjetnosti Vlado Ukrainčik i Stanka Domin te arhitekt Željko Filipec. Raspravu je otvorila M. Baltić pitanjem o smislenosti namjene (hotela) s obzirom na volumen, ali i problem podzemne garaže. Mohorovičić nije u načelu protiv hotela, ali je skeptičan prema prometu. Baltić postavlja pitanje valorizacije srušenih objekata. Mohorovičić: gabarit, forma, ritam prozora, tlocrtna linija najizvorniji su elementi korone Gornjeg grada iz razdoblja kad su bedemi izgubili svoju funkciju. Horvat upozorava da je na nižem objektu, bivšem kapucinskom samostanu, predviđen drugi kat, na što Mohorovičić otvara pitanje restitucije prvotne forme i u to ime predlaže snižavanje zgrada gimnazije i Geofizičkog zavoda za kat. Baltić pita zaslužuju li srušeni objekti restituciju i kako je izvesti ako dokumentacije nema. Mohorovičić zaključuje: „Geofizički zavod i Gimnaziju sniziti da se restituira barokni Gornji grad. Ako restitucija, onda restitucija najvrednije faze." Diskusija završava zaključkom, da je sadržaj (hotel) upitan, da problem restitucije (skidanje drugog kata palače Hellenbach) treba interno razmotriti i izraditi rekonstrukciju južne korone. Tema rekonstrukcije, odnosno korekcije južne fronte, time je inaugurirana kao najvažnija i ujedno najspornija.

Na licu mjesta komisija se sastala 17. srpnja 1969. u sastavu: direktorica Zavoda Marija Baltić, povjesničarke umjetnosti Stanka Domin i Ana Ivković, arheolog Ivica Šarić i arhitekti Milka Čanak i Željko Filipec, svi zaposlenici Zavoda. Čanak je rezimirala razgovor: „Prvenstveno treba čuvati gradski obrambeni bedem. Bilo bi vrijedno i potrebno obnoviti bedem u punoj dimenziji, s obzirom da postoje podaci točni o tome... Svaka nova izgradnja treba se podrediti starijim slojevima, prvenstveno bedemu, a onda sloju 17. stoljeća."

Na drugom očevidu 31. srpnja 1969. uz zaposlenice Zavoda, direktoricu Mariju Baltić, Stanku Domin i Anu Ivković, bili su prisutni povjesničari umjetnosti, dr. Anđela Horvat, dr. Franjo Buntak i dr. Mirko Šeper. Pregledali su sonde iskopane uz bedem i istočni zid zgrade Geofizičkog zavoda ispod ostatka gotičkog prozora i zaključili da treba ispitati i zid i gotičke spolije, a nasuprotni, zapadni zid kule Lotrščak mora ostati pristupačan. Na trećem očevidu 8. kolovoza 1969. bili su prisutni zaposlenici Zavoda: povjesničari umjetnosti Stanka Domin, Ana Ivković i Rastko Švalba i Greta Jurišić-Schneider, arhitektica i konzervatorica Konzervatorskog zavoda (poslije Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture). Razmatrali su pitanje prezentacije bedema i obiju strana parcele, istočnog zida zgrade Geofizičkog zavoda s ostacima samostanske crkve i zapadnog zida kule s obrisima srušene zgrade (sl. 4 i 5). Na sljedećem sastanku komisije 21. kolovoza 1969. sastav je bio proširen. Uz direktoricu Zavoda Mariju Baltić i zaposlenike Stanku Domin, Anu Ivković, Ivicu Šarića i arhitekta Antu Glunčića, prisutni su bili dr. Anđela Horvat, prof. dr. Milan Prelog, povjesničar umjetnosti i prof. Marcel Gorenc, arheolog. Horvat iznosi zaključak prvog sastanka, da se u propozicijama za novogradnju zahtijeva poštivanje barokne faze, konkretno, jednokatnog gabarita kapucinskog samostana, a ne faza 19. stoljeća koja na južnu koronu unosi neadekvatno mjerilo. Prelog prihvaća taj zahtjev, ali upozorava na „novu dimenziju" zahvata 19. stoljeća. Gorenc iznosi sumnju u potrebu rekonstrukcije faze 17. stoljeća u podrumu obiju zgrada, samostana i kurije i usmjerava razgovor na bedem „kojem treba sve podrediti". Prelog i Glunčić to podržavaju. Prelog: „Na razini terena ne čuvati ništa drugo osim bedema." Glunčić: „Čuvanje zida podrazumijeva zid bez otvora sa strane Strossmayerovog šetališta. Bez otvora i pristupa sa strane šetališta." Potom predlaže sljedeći pristup bedemu: „Teren pavlinske kurije u novoj fazi izgradnje treba ostati slobodan. Na mjestu pavlinske kurije treba rekonstruirati zid u punoj dimenziji, a na mjestu kapucinskog samostana se može graditi." Razvija se polemika. Prelog taj stav smatra nelogičnim, „to je fiksiranje jedne faze, koja dovodi do dubioznih estetskih konflikata...Zaštita mora odrediti volumen." Baltić: „Sada treba odlučiti, koju fazu uzeti za polaznu točku u određivanju volumena". Glunčić: „Treba promatrati cijelu južnu frontu, sa slobodnim istočnim i zapadnim uglom. Razmotriti pitanje restitucije zida uz jugoistočni i jugozapadni ugao." Baltić: „Zid je bitniji kao urbana kvaliteta, nego izgradnja." Prelog: „Za izgradnju je takav stav o praznoj parceli na mjestu palače Hellenbach propast." Horvat prihvaća poštivanje bedema, „koliko je do danas sačuvan, ali do izgradnje mora doći." Prelog: „Gornji grad bi trebalo rješavati kao cjelinu." Glunčić: „Mora se

6. Nicolò Angielini, Gradec, detalj topografskog prikaza Zagreba, 1570-ih (atr.) Izvorno stanje južne osnovice Gradeca prije gradnje kapucinskog samostana i pavlinske kurije. Kontinurani pojas bedema s dvije četverouglaste kule na krajevima, kulom Dverce, Poljskim vratašcima i polukružnom kulom između njih te jugoistočna kula. Iza jugozapadnog dijela zida krovovi samostana ženskog dominikanskog reda (osnovanoga poslije 1477.)
Nicolò Angielini (attrib.), Gradec, detail of a topographic map of Zagreb, 1570s. Original situation of the south front of Gradec prior to the construction of the Capuchin monastery and the Pauline manor. The continued stretch of walls with two rectangular towers at each end, Dverce Tower and Porta campestris (Field Gate), a semicircular tower in between, and the southwest tower. Visible behind the southwest portion of the walls is the roof of the Dominican convent (est. after 1477)

riješiti definitivno situacija cijele južne korone." Horvat: „Zadržati volumen kapucinskog samostana." Baltić: „Nema elemenata za restituciju." Prelog: „Odrediti horizontalnu i vertikalnu mogućnost volumena. Odrediti volumen koji je podnošljiv u sadašnjoj situaciji." Glunčić: „Gradnja uz Lotrščak je kompoziciono i historijski nerješiva. Ne postoji bojazan u kompoziciji s praznom parcelom palače Hellenbach. Jedino je to historijski opravdano." Horvat i Prelog inzistiraju na izgradnji na cijeloj parceli, ali s odmjerenim odnosom prema Lotrščaku. Gorenc ponavlja: „Linija bedema i bedem su prvi uvjet i prva vrijednost. Postavlja se pitanje rješavanja režnjeva između Lotrščaka i nove zgrade..." Sastanak je završen bez zaključka (sl. 6 i 7).

Sastav sudionika posljednje sjednice 27. kolovoza 1969. bio je najbrojniji: povjesničari umjetnosti, prof. dr. Milan Prelog i dr. Franjo Buntak, arheolog prof. Marcel Gorenc, arhitekti prof. dr. Andro Mohorovičić i Boris Magaš, arhitektica Greta Jurišić-Schneider, direktorica Zavoda Marija Baltić i zaposlenici Ante Glunčić i Željko Filipec te Stanka Domin i Ivica Šarić. U prvom dijelu nastavlja se razgovor o restituciji bedema, a u drugom se dijelu raspravlja o nacrtu Ante Glunčića (koji se ne nalazi u dosjeu).

Prelog: „Bedem u punoj visini, na mjestu palače Hellenbach, nema opravdanja, to je fikcija." Jurišić-Schneider: „Predah do Lotrščaka, između novogradnje i kule, može biti 2 do 3 m, i ne u punoj visini autentičnog bedema". Prelog: „Bedem u postojećem stanju sanirati, ali ne vraćati na dimenzije 13. stoljeća. Treba poći od današnje situacije." Mohorovičić: „Praktički je kontura bedema sačuvana. Život je prišao bedemima i rastvorio ih, na prirodnoj kruni terena izgrađena je fasada grada. Izgradnja na bedemu donijela je i nove vrijednosti... U novoj izgradnji masom evocirati akropolu, predvidjeti skidanje kata gimnazije i Geofizičkog zavoda, tako da Lotrščak bude dominanta kao vertikala... Akropola mora postati pojam i cjelina... Najmanja je pogreška repetirati masu – gabarit zgrade kapucinskog samostana. Tada bi Gornji grad ponovno bio zatvoren kao srednjovjekovni grad." Prelog: „To je akropola, koja je živjela i koju treba završiti, ali to nije srednji vijek, već su to intervencije 18. i 19. st., a logika rasta grada je nadrasti gradski zid." Ne slaže se s izgradnjom bedema: „To je arheološki eksperimenat, koji se ne može tolerirati na južnoj fasadi grada." Magaš: „Primarna je korona grada. Treba se zaustaviti na gradu kao mjerilu vrijednosti... U tom smislu nije opravdana pukotina, negiranje izgradnje na parceli palače Hellenbach. Od projektanta se traži izgradnja na bedemu. Traži se vizuelno prisustvo." Baltić: „Traži se sagledavanje bedema u cjelini. Tada se dolazi do ritma puno prazno." Mohorovičić: „Ali bedem je bio pun. Može se ukomponirati volumen, ostaviti kreativnosti projektanta da riješi." Baltić: „O čemu se onda može govoriti?" Buntak: „Čuvanje zida, ali ne i nadogradnja i rekonstrukcija." Slaže se sa stavovima prethodnika. „Kako ostaviti otvor kraj Lotrščaka i gotičkog prozora da budu pristupačni... Evokacija dijela zida, ali ne diktirati razmake." Prelog: „Ne može se inzistirati na pukotinama, kada je izgradnja na istočnom i zapadnom bedemu kontinuirana, rekonstruirana prazna ploha zida je strašna stvar." Baltić: „Ustupak historiji..." i potom traži da se pogleda crtež arhitekta Glunčića, koji objašnjava svoja polazišta, a diskusija se usijava. Prelog: „Nalazimo se pred mogućom rekonstrukcijom južne korone. Ovo je idejna skica za projekt... moguće rješenje, ali ne i uvjet za izgradnju sa strane zaštite. Ovaj projekt nema veze sa stavom zaštite." Baltić smatra da je upravo to potrebno. Prelog: „Stvar Zavoda nije da projektira, već da riješi kako će postoje-

7. Ludovik Bužan, Pogled na južnu osnovicu Gradeca, 1792. Situacija poslije ukinuća pavlinskog reda (1786.) i raspuštanja kapucinskog samostana (1788.), a prije adaptacije sklopa. Kurija i samostan tvore kompaktnu cjelinu; između nje i jugozapadne kule jedini dio bedema bez nadogradnje, iza njega, u drugom planu, kapucinska crkva Blažene Djevice Marije
Ludovik Bužan, View of the south front of Gradec, 1792. Situation after the Pauline Order was disbanded (1786) and the monastery abandoned (1788) and prior to the adaptation of the complex. The manor and monastery make up a compact ensemble; between it and the southwest tower is the only portion of the walls without later erections; behind it, in the background, is the Capuchin church of the Blessed Virgin Mary

će vrijednosti biti očuvane. Metoda koja se predlaže nije prihvatljiva kao stav Zavoda i zaštite." Glunčić tvrdi da to nije projekt, na što Magaš i Prelog decidirano tvrde da je to projekt. Glunčić: „Diskusioni stav." Magaš: „To je detalj cjeline...Dobro je polaziti od cjeline, ali je pitanje da li Glunčićev prijedlog može biti stav zaštite". Baltić: „Svaki stav će naići na protivljenje, zato su pozvani suradnici." Magaš: „Radi se o Gornjem gradu kao urbanoj strukturi, koja ima svoje mjerilo. Teoretski je moguće danas graditi u staroj strukturi kuće na bedemima." Baltić: „Može se tražiti restitucija, ako se bojimo nove kvalitete. Elemenata za restituciju nema, kreacije se bojimo." Prelog postavlja pitanje „opravdanosti rekonstrukcije bedema u cijelom potezu. Takva rekonstrukcija donosi sa sobom potrebu rušenja drugih vrijednosti. Rekonstrukciju fortifikacije osporava činjenica da je sačuvana samo desetina fortifikacija. Pitanje je onda zašto rekonstruirati zid." Gorenc: „Bedem se može izvesti, ali parcela se može upropastiti za stoljeća. Na cijeloj dužini bedema treba povući izgradnju u dubinu parcele. Bedem je primaran i on nešto govori." Magaš: „Kuća na bedemu je najopravdanija. Prijedlog Glunčića je jedna od mogućnosti." Glunčić: „Postoji razlika između dijela grada sjeverno od Vranicanijeve ulice i južno od nje. Južni potez je ostao neizgrađen zbog procesa koji proizlazi iz druge namjene. Obrana grada se nije organizirala na unutarnjem prostoru trga. Osamnaesto stoljeće donosi objekte na bedemu i tada korona raste u smislu izgradnje, devetnaesto stoljeće se ne obazire na zatečene vrijednosti. Drastičan je primjer drugi kat palače Hellenbach i uređenje parka na Griču. Koncept parka je neodrživ kao kaskada obronka..." Sjednica je završila bez zaključka ili konsenzusa, a sudionici rasprave bili su zamoljeni da pismeno podnesu svoja mišljenja.

POJEDINAČNA MIŠLJENJA ČLANOVA STRUČNE KOMISIJE

Navode se redom kako su pristizala i registrirana (neka su datirana, neka nisu), s manjim kraćenjima, bez pravopisnih i jezično-stilskih intervencija.[10]

Prof. dr. MILAN PRELOG, povjesničar umjetnosti, profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 27. kolovoza 1969.

„Mnoga pitanja, kao što su to prije svega opseg, dimenzije i oblik novog objekta mogu ozbiljno i kvalitetno biti riješena tek u okviru studije ne samo optimalnog rješenja čitave južne „fasade" Gornjega grada nego i njegovih drugih strana. Bez takve generalne studije Gornjega grada službi zaštite spomenika veoma je otežano davanje meritornog mišljenja, odnosno zauzimanja stava kojim bi bili precizno fiksirani interesi zaštite – prije svega zbog toga što se radi o zaštiti urbanističke cjeline, a ne pojedinačnih spomeničkih objekata. Posve je dubiozno prikrivanje problema nove izgradnje „faksimilnom" metodom. Takvom metodom fiksira se stanje prije relativno recentnog rušenja objekata na tom prostoru, koje obzirom na visinu bivše kuće Hellenbach nije bilo takvo da bi ga razumna i suvremena zaštita mogla apriori prihvatiti. S obzirom da se radi o posve novim sadržajima, „faksimilnost" bi se u biti ograničila samo na jednu, južnu, fasadu, a problem je u samoj biti izrazito trodimenzionalan, ne dvodimenzionalan.

Smatram u principu neprihvatljivim kontraprojektiranje suradnika Zavoda kao bazu za stav Zavoda.

Izgradnju ovog prostora treba determinirati obzirom na zaštitu spomenika slijedećim osnovnim elementima:

Odnosom novog volumena prema vertikali Lotrščaka koji mora zadržati svoj istaknuti položaj, kao i prema objektima na južnoj strani Vranicanijeve ulice.

Visina novog objekta trebala bi biti ograničena na onu visinu, koju je imao raniji, zapadniji objekt (kapucinski samostan). Visina Geofizičkog zavoda i gimnazije zahtijevaju korekturu i ne mogu biti mjerilo.

Bedem mora biti poštovan u svom sačuvanom dijelu, konzerviran i asaniran. Performacije na Strossmayerovom šetalištu su nepoželjne.

Zapadnu stranu Lotrščaka ostaviti dostupnom svakom prolazniku, a ne samo stanovnicima novog objekta.

Vizuelno prisutni moraju ostati ostatci gotičkog prozora, no oni se mogu inkorporirati i u unutrašnjosti novog objekta.

Po mogućnosti trebalo bi koristiti i održati i fragmentarno sačuvane dijelove starih podruma, no to ne treba odrediti kao uvjet izgradnje.

Raspored i oblik otvora na južnoj fasadi objekta (prema Strossmayerovu šetalištu) treba riješiti u duhu ambijenta (ritam i tipologija)."

BORIS MAGAŠ, arhitekt; asistent Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu, u to doba vodeći projektant Građevno-projektnog zavoda u Rijeci, 28. kolovoza 1969.

„Problemi izgradnje na slobodnim prostorima Gornjeg grada kao i mogući zahvati u postojeće gradsko tkivo rješivi su u pravilu tek nakon definiranja prostorno-ambijentalnog i funkcionalno-sadržajnog značenja stare gradske jezgre unutar cjeline urbanog tkiva Zagreba. Jasno je, da prostorno- ambijentalna vrijednost postaje baza za definiranje njihove funkcije. Jer pristup izgradnji može varirati – ovisno o konačnoj definiciji Gornjeg grada, od potpune faksimilne rekonstrukcije (grad muzej), djelomične rekonstrukcije grada tvrđave (turistička atrakcija), djelomične rekonstrukcije grada na bedemima sve do suvremene intervencije koja možda može dati gradu novi smisao. Ova je diferencijacija nabačena grubo i shematski i tek bi opsežna studija, odgovarajući na pitanje što je buduća gradska jezgra, mogla uputiti na najpravilniji pristup u konkretnom slučaju.

Ako se pak danas neophodno diktira izgradnja na slobodnom prostoru zapadno od Lotrščaka, propozicije Zavoda za zaštitu spomenika kulture morale bi se bazirati samo na zaštiti historijskih ambijentalnih vrijednosti Gornjeg grada. To konkretno znači:

Funkcija novog objekta mora biti dokumentirana perspektivnim razvojem cjeline gornjogradskog tkiva sa svim sadržajno prometnim konzekvencama.

Izgradnja mora poći od objekata koji su ovdje postojali tokom historijskog razvoja, koristeći njihove kvalitetne prostorno-plastične vrijednosti, razvijajući ih i nadopunjavati ih u skladu s arhitektonskom koncepcijom vrijednosti.

Arhitektonsko oblikovanje mora nositi sve karakteristike bedemske, odnosno pribedemske izgradnje Gornjeg grada. Kod toga osobitu pažnju treba posvetiti otvorima;

Visina objekata ne smije prijeći jednokatnu izgradnju, zadržavati dominaciju Lotrščaka i poštovati kompozicionu silhuetu cjeline.

Postojeći bedem mora u potpunosti biti sačuvan i na njemu se ne mogu probijati nikakvi komunikacioni otvori.

Svi fragmenti koji imaju kulturno-historijsku vrijednost (gotički prozor, spoj s Lotrščakom) moraju biti sačuvani i vizuelno prisutni.

Takvim propozicijama ostavljaju se slobodne ruke kreativnoj snazi projektanata, a omogućuje intervencija Zavoda ne bude li predloženi projekt zadovoljio tražene kriterije. Preciznije propozicije dovele bi Zavod u situaciju da projektira, a time automatski sebi umanjuje mogućnost kasnijeg ocjenjivanja."

MARCEL GORENC, arheolog, ravnatelj Arheološkog muzeja u Zagrebu i predavač Filozofskog fakulteta u Zagrebu

„(...) Na današnjem „praznom" prostoru parcele između Lotrščaka i zgrade Geofizičkog zavoda, situacija je delikatna i obzirom na određivanje sadržaja, i obzirom prema dugoročnoj perspektivi regeneracije života cijelog Gornjega grada. Nezgodno izabrana namjena te parcele može kasnije izazvati fatalne negativne reperkusije, koje će najprije nagrizati bliže, a kasnije i šire autentično susjedstvo... Ne smijemo se zadovoljiti i impresionirati samo plošnom siluetom, koju čine reprezentativne fasade duž linije bedema. Moramo tražiti da taj bedem, pogotovo ako postoji, postane aktivni faktor, koji će djelovati ne samo obrisom, nego i masom koja je nekada modulirala, prostorne i dubinske planove, plastičnost i reljef Gornjega grada. Treba oživjeti izbalansirane volumene, koji dokumentiraju svu složenost autentične povijesti, a mogu i moraju biti okviri autentičnih kulturnih i životnih sadržaja i potreba u sadašnjosti i budućnosti.

Ne pretendirajući na potpunost predlažem sljedeće:

Postojeći fragment južnog bedema aktivno valorizirati, kompletirati i povezati s Lotrščakom, tako da se ne naglašava samo vertikala tornja, nego i njegova plastika u obrambenom sistemu i u odnosu prema prostornosti i dubini cijeloga Gornjega grada, pa i Zagreba.

Komunikaciju sa zapadne strane Lotrščaka i hodnika duž južnoga zida treba također aktivirati i dijelom učiniti vidljivim s terase-vidikovca.

Južnu fasadu eventualne novogradnje na parceli treba komponirati u odgovarajućoj udaljenosti od bedema.

Vertikalnu i horizontalnu razvedenost novogradnje treba riješiti tako, da se njezini nadzemni dijelovi dimen-

8. Branko Šenoa, Idealna rekonstrukcija južne fronte Gradeca potkraj 18. stoljeća (prema naputcima Gjure Szabe)
Branko Šenoa, Ideal reconstruction of the south front of Gradec, end of 18th century (according to Gjuro Szabo's instructions, copied from: Gjuro Szabo, /Stari Zagreb/, Zagreb, 1942, A)

zijama uklope u autentični ambijent, što ga čine Lotrščak, bedemski prostor, sniženi volumen zgrade Geofizičkoga zavoda, a naročito ritam i volumeni središnjeg dijela Vranicanijeve ulice.

Sačuvani fragmenti crkve na zapadnom dijelu parcele trebali bi biti što pristupačniji i vidljivi.

Izgrađeni kompleks s valoriziranim dijelovima obrambenog pojasa (Lotrščak – bedem), sa svojom južnom i sjevernom fasadom i krovištem, trebao bi rasporedom masa, dimenzijama i obrisom predstavljati atraktivni dio korone južne strane Gornjega grada.

„Faksimilizacija" stanja do 1941 god. sa svim „retušima" u konkretnom rješavanju problematike ove parcele nosi sa sobom pozitivne i negativne strane, koje su već ranije isticane i utvrđene.

U slučaju da se parcela ne izgradi, ne bi a priori trebalo izbjegavati hortikulturno rješenje s pravilno akcentuiranim postojećim arhitektonskim dijelovima i detaljima.

Bez obzira na definitivno arhitektonsko-urbanističko rješenje parcele, ali svakako prije otvaranja gradilišta, treba još arheološkim sondiranjem prikupiti podatke o gustoći, tipu i tlocrtnim dimenzijama izgradnje na njoj u prošlim stoljećima."

Akademik, dr. **ANDRE MOHOROVIČIĆ**, arhitekt, profesor Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu

„Urbani kompleks Gornjega grada predstavlja zaokruženu i zatvorenu urbanu kulturno-historijsku i estetsku cjelinu, izrazitih umjetničkih i ambijentalnih vrijednosti. U srednjem vijeku formiran je snažan i kontinuiran pojas utvrda, koji je u vrijeme gubitka svoje funkciju i porasta izgradnje u 17., 18. i 19. stoljeću bio atakiran zgusnutom izgradnjom unutar bedemskih kontura. Mirni tok bedema bio je u tlocrtnoj liniji postepeno zamijenjen identičnim tokom zgusnute izgradnje javnih i stambenih objekata, interpoliranih u stare zidine. Osnovna je karakteristika tako nastale situacije zadržavanje tlocrtne i plošne mehkoće bedemskog perimetra, nastalog diktatom konfiguracije terena, te slikovita igra manjih varijacija u masama objekata, konturi krovnih završetaka i ritmičkoj igri prozora.

Smatram da je u tom smislu najbolje, da se hijat nastao na južnom pročelju Gradca ispuni izgradnjom objekta, koji bi u cijeloj svojoj dužini poštivao ostatke bedema uklopivši ih u svoju kompoziciju, zadržao tlocrtnu mehkoću originalne konture bedema te svojom masom, dispozicijom otvora, ritmom prozora, visinom strehe i konstrukcijom krovišta gotovo u potpunosti odgovarao porušenom (zapadnom) dijelu sklopa, tj. Kapucinskom samostanu. Primjenu te visine u cijeloj dužini povezujem s eventualnim korekcijama visine zgrada Meteorološkog zavoda i gimnazije.

Potrebno je poštivati vrijedne pojedinačne nalaze otvora na kuli Dverce i gotičkog prozora na zidu Meteorološkog zavoda. Novi objekt morao bi se prilagoditi ambijentu Vranicanijeve ulice i nizu malih objekata, tako da masom i artikulacijom bude sličan stanju porušenih objekata."

Akademik, dr. **MLADEN KAUZLARIĆ**, arhitekt, profesor Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu

„Želimo li ispravno postupiti, svaka interpolacija novog objekta na praznom zemljištu, kao i zahvati na postojećima objektima ne mogu se tretirati izolirano, bez određivanja odnosa prama čitavom južnom pojasu. Mogući element objedinjavanja i ujednačenosti bila bi obnova starog obrambenog zida u čitavom potezu, od istočne ugaone kule do zapadne, na uglu terase Griča. Taj zahvat ne bi bio samo koncesija romantici, već bi imao praktič-

nu svrhu reguliracije i konačnog uređenja Gričke terase, koja je nedefinirana i neuredjena, poput istočne. Na tom zidu trebalo bi eliminirati, odnosno smanjiti sve velike otvore u prizemlju Meteorološkog zavoda, sagrađenog na zidu.(...) Izgradnja iznad gradskog bedema bi vjerojatno bila najpovoljinija, uz izvjesna variranja, sa dvije etaže, naročito ako bi uspjelo sniziti previsoku zgradu Meteorološkog zavoda. Naravno, veliko je pitanje, je li realno računati s takvim zahvatom (...). Vjerojatnije bi bilo, da se na Meteorološkom i Geofizičkom zavodu prigodom prve obnove fasada eliminiraju oni fasadni (dekorativni) motivi, koji se nikako ne uklapaju u budući ansambl. Prizemlje objekta bi trebalo izvesti u kamenu, to jest produžiti postojeći gradski bedem do nekadašnje ugaone kule na Griču, a prozore prizemlja znatno smanjiti. Svođenje zgrade Meteorološkog zavoda, kao i novogradnje na dvije etaže potaknulo bi smanjenje visine i Lotrščaka, a i zgrade gimnazije. Nije mi, na žalost, poznat ni jedan slučaj provedbe takvog zahvata i s tom činjenicom zadugo treba računati.

Željeni način izgradnje trebalo bi preispitati bilo maketom ili bar nacrtima. Držim da u Vranicanijevoj ulici izgradnja ne bi nikako smjela ići do granice parcele, već se distancirati od nje, a ograđenim predvrtovima ili dvorištima i poprečnim krilima trebalo bi raščlaniti predugačku frontu, evocirajući ujedno nekadašnju izgradnju. Gotički prozor na zabatnom zidu ostaviti slobodan, jer bi uvlačenje u interieur na tom mjestu potaknulo izgradnju, koja bi svojom veličinom narušila malo mjerilo Markovićevog trga i dijela Vranicanijeve ulice. Za priključak novoprojektiranog objekta na kulu Lotrščak preporučujem ispitati mogućnost umetanja jednog elementa između novog objekta i Lotrščaka, da bi se izbjegao dojam tupog sudara dva raznorodna objekta.

Što se pak tiče lokacije hotela na Gornjem gradu, mislim da bi bio poželjan, a kada bi postojala politika perspektivnog razvoja Gornjega grada i buduće namjene pojedinih objekata, onda problem lokacije hotela ne bi postojao. Ovako, bez cjelovitog sagledavanja te problematike nužno dolazi do improvizacija. Mislim da bi za ispravno rješavanje postojećih problema, kao i svih koji će se pojaviti, trebalo pri Gradskoj skupštini odrediti komisiju, koja bi imala ovlast usmjeravanje i regulacije svih problema Gornjega grada."

Dr. **MIRKO ŠEPER**, arheolog, izvanredni profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu i urednik u Leksikografskom zavodu

„Rušenje zgrada na spomenutoj parceli godine 1940 i 1941 predstavlja barbarski čin, kojim se je zatvoreni korpus drevnoga Griča na neoprostiv način razbio i iznakazio. Naša je dužnost danas, da svim silama uznastojimo ispraviti taj grijeh prošlosti. Zbog toga se mora ostvariti ideja izgradnje novih objekata (novog objekta) na toj praznoj parceli, čime bi se arhitektonski povezala kula Lotrščak sa zgradom Geofizičkog zavoda i na taj način ponovno zatvorio Gornji grad s južne strane. Pri tome se ne bi smjelo dirati u ostatke gradskih bedema na tom potezu: u njima se ne bi smjeli probijati otvori (vrata, prozori) prema Strossmayerovu šetalištu, jer se time negira prvotna, osnovna obrambena funkcija gradskih bedema.

Kod izgradnje novih objekata (novog objekta) trebalo bi po mogućnosti respektirati stanje kakvo je bilo prije rušenja zgrada. Na starim vedutama vidi se, da su na tom mjestu nekad stajale dvije zgrade (kapucinski samostan i palača Hellenbach), kojih se i ja još vrlo dobro sjećam... Bitne vanjske značajke tih zgrada (fasade, unutrašnja dvorišta, odnose visina) trebalo bi i kod novogradnje sačuvati, a unutrašnji raspored treba prilagoditi novoj namjeni.

I o namjeni novih zgrada mnogo se govorilo (Muzička akademija, hotel). Po mojem mišljenju nove zgrade trebalo bi smjestiti neku kulturno-prosvjetnu ustanovu, što bi odgovaralo karakteru stare historijske jezgre Zagreba. Možda bi najplauzibilnije rješenje bilo, da se tu smjesti Povijesni muzej Hrvatske koji se danas nalazi u nepodesnim prostorijama Rauchove palače u Matoševoj ulici, a možda i Muzička akademija. U neposrednoj blizini parcele stoji i danas kuća u kojoj se nekad nalazilo „Glazbeno društvo" (Trg Franje Markovića 2). Mislim da rješenje koje predviđa izgradnju hotela nije sretno. Ako se na tom prostoru izgrade objekti koji će biti faksimili porušenih zgrada (a to je jedino ispravno i u principu prihvaćeno mišljenje, kako vidim u izjavi arh. Nevena Šegvića), dobit će se relativno malo korisnog hotelskog prostora, a istodobno će iskrsnuti niz drugih nerješivih problema (pitanje prometa, garaža, parkirališta itd.). (...) Ako se izgradnja zgrada između Lotrščaka i Geofizičkog zavoda zbog financijskih teškoća ne bude mogla izvesti u jednom dahu, onda neka teče u etapama, sukcesivno već prema tempu kojim će pritjecati sredstva. Važno je samo to, da se na spomenutoj parceli izgrade objekti koji će biti faksimili zgrada koje su tu stajale do godine 1941. i da njihov sadržaj i namjena budu u skladu sa značenjem i funkcijom koju je Gornji Grad imao tokom stoljeća."

Dr. **FRANJO BUNTAK**, povjesničar umjetnosti, ravnatelj Muzeja grada Zagreba, 29. kolovoza 1969.

„Južni obrambeni potez Gradeca izbrisan je iz ionako rijetkih vizura iz Donjega grada nasipavanjem promenade i sadnjom aleje kestenova i upravo zato nezgrapnosti, kao što je su zgrade Geofizičkog zavoda i prazni prostor na mjestu jugoistočne i jugozapadne kule te prazni prostor uz Lotrščak, iz Donjega grada ne doživljavamo tako tragično. Za Donji grad južna fronta Gradeca je zeleni pojas krošnji ljeti i gusta grafika grana zimi, a bilo kakav zahvat taj osnovni doživljaj ne će bitno promijeniti.

Drugo je pitanje doživljaj južnog obrambenog pojasa s promenade. Ako bismo htjeli dobiti dojam zatvorenosti, trebalo bi riješiti krezubost ne samo uz kulu Lotrščak, nego i onu južno od bivšeg isusovačkog samostana, kao i onu na kojoj se danas nalazi dječje igralište u jugozapadnom dijelu Gradeca. Iako na tim mjestima ne bi bilo ispravno obnavljati ili graditi novi gradski zid. Ovdje su nastale nove vrednote koje treba učiniti što kvalitetnijima, držeći se suvremenih konzervatorskih principa i imajući u vidu suvremene potrebe.

Vizuelna vrijednost vertikale kule Lotrščak bila je negirana, ili barem ozbiljno ugrožena izgradnjom palače Hellenbach, koja je, međutim, stvorila novu vrijednost upravo negirajući nekadašnju fortifikacionu ulogu kule. Rušenjem palače Hellenbach i konzervatorskim zahvatom, naročito na zapadnoj strani Lotrščaku je ponovno vraćen izgled kule sa strijelnicama, ponovno je priznata njegova vertikala. Izbrisan je kontinuitet izgradnje, a njemu priznata vrijednost solitera. U tom času visina gimnazije i Geofizičkog zavoda postala je šokantnija, iako u doglednoj perspektivi ne postoji nada za snižavanje gabarita.

Dilema je: što je važnije – pojedinačni objekat ili ambijenat, cjelina? U ovom slučaju, mislim, da je važnija cjelina (čitav južni potez Gradeca). Zato bi trebalo dozvoliti izgradnju objekta koji bi spajao kulu Lotrščak sa Geofizičkim zavodom. Objekat koji bi bio naslonjen na kulu ponovno bi joj oduzeo nešto od njene fortifikacione ozbiljnosti, ali bi vratio zatvorenost južne fronte i ublažio postojeće razlike u gabaritu. Objekat bi trebalo graditi direktno na ostacima zida, koji ne bi smio imati nikakovih perforacija. Visina objekta ne bi trebala prelaziti visinu palače Buratti istočno od Lotrščaka.

Zapadna strana parcele također je podesna za gradnju. Uz Geofizički institut moglo bi se nasloniti krilo, koje bi s jednokatnim objektom držao građevnu liniju Vranicanijeve ulice. Postojeći objekt u Vranicanijevoj 1 trebalo bi s novim jednokatnim objektom povezati punim zidom s pješačkim i kolnim ulazom, kao što je i nekoć bilo. (...) Namjera, da se ovdje sagradi hotel nije ni najmanje sretna. Novom objektu na tom mjestu odgovarala bi kulturna ili stambena namjena i ne bi trebalo „oživljavati" Gornji grad ubijajući njegovu najveću vrijednost: mir i mogućnost kulturne rekreacije u srcu velegrada."

GRETA JURIŠIĆ-SCHNEIDER, arhitektica i konzervatorica, 1. rujna 1969.

„Razmišljajući o diskusiji kojoj sam prisustvovala dne 27. kolovoza u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu o problemu izgradnje na Strossmayerovom šetalištu uz kulu Habernik (Dverce/Lotrščak, o.a.) do zgrade Hidrometeorološkog zavoda, odnosno do Vranicanijeve ulice, nameće mi se predložena studija arh. Glunčića kao polazna točka za obrazloženje mog mišljenja o tom problemu. Zatvaranjem istočnog i zapadnog ugla južnog pročelja Gradeca, tj. u stanovitoj mjeri rekonstrukcijom ugaonih kula i bedema načinje se traženje nepreglednog niza daljnjih intervencija, kao što su i one predložene na južnom pročelju snizivanjem pojedinih zgrada. Ne samo stanoviti romantički stav prema tom problemu, nego više opravdanje vraćanja na stare visinske gabarite, opsežne korekture na velikom broju objekata (u prvom redu na samoj kuli Habernik), nameće u prvom redu pitanje do kojeg se razdoblja i faze vraćati na staro, a da ne pomislimo i na ekonomski moment takvog kompleksnog zahvata. (...) Nasuprot tome, smatram da bi u rješavanju aktuelnog problema izgradnje ovog prostora – koji je postao slobodan i neizgrađen rušenjem objekata takorekuć jučer – trebalo pokušati postići stanoviti kontinuitet izgradnje. Međutim, bilo bi pogrešno tražiti rješenje u faksimilu, nego bi trebalo poštivajući osnovna mjerila, volumen, a djelomično i detalje čitavog okvira, dati za izgradnju tog prostora kvalitetno i u prvom redu kreativno rješenje, kojim bi se ujedno naglasilo i vrijeme kada je ta interpolacija nastala. Da ponovim: ne nazad – nego naprijed!

Temeljni principi kojih bi se trebalo držati kod projektiranja novog objekta (ili novih objekata!) na tom prostoru bili su dovoljno razmotreni u spomenutoj diskusiji, te bih u cijelosti prihvatila slijedeće prijedloge:

- da se potpuno izgradi južno pročelje od zgrade Hidrometeorološkog zavoda do kule Habernik prateći mekano zaobljenu tlocrtnu liniju bedema,
- da se ostaci bedema konzerviraju i zatvore svi prozorski otvori (podrumi) zgrade Hellenbach, kako bi se u prizemnoj zoni prema šetalištu zadržao karakter utvrde,
- da se izgradnja objekta izvrši maksimalno u visini dva kata iznad bedema, tj. prizemlje u razini Vranicanijeve ulice sa samo još jednim katom,
- da novi objekt ne bude jednoličan dužinom čitavog južnog poteza, nego treba postići stanovitu igru krovova i ritam prozorskih otvora,
- da se južna strana Vranicanijeve ulice izgradi također potpuno, i to na način tipičan za Gornji grad, tj. izmjenom jednokatnih zgrada i punih visokih dvorišnih zidova s velikim vratima, te
- da se kod izgradnje respektira i nastoji prezentirati (i ispravno tumačiti) izlaz iz kule na bedeme kao i gotički otvor na zabatu zgrade Geofizičkog zavoda.

Na kraju bih željela naglasiti ponovno da bi nastojanje – pa makar i u najdaljoj perspektivi – da se bilo koji objekt u Gornjem gradu pokuša vratiti u staru visinu (ovdje se naročito radi o skidanju gornjih katova na zgradi gimnazije i Geofizičkog zavoda) bilo nerealno i neprovedivo. Diskretno uklapanje novog objekta prema navedenim okvirima moglo bi dovoljno ublažiti sadanje disproporcije u visinskom gabaritu južnog pročelja Gradeca. Međutim tzv. „krunu grada" zagrebačkog Gornjeg grada ne čine njegova tri pročelja, koja su tokom stoljeća doživjela znatne promjene i dobila svoj sadanji izgled – nego tu krunu čini čitava cjelina Gornjeg grada, koja se sa svojih

9. Pogled na Južnu promenadu i tzv. Jelačićeve kuće, 1864. Situacija prije dogradnje gimnazije (1872.-1874). (Zbirka razglednica MGZ-a, snimio Ivan Standl).
View of the south promenade and the so-called Jelačić's houses, 1864. Situation before the grammar school was built (1872/74) (Zagreb City Museum Postcard Collection, photo by Ivan Standl)

vanjskih oboda lagano uzdiže prema svom središtu – centralnom trgu. Prema tome, sva tri pročelja Gornjeg grada koja su danas, a posebno južni potez, jako zastrta gustim zelenilom, čine samo okvir toj kruni koja se iz veće daljine jasno nazire u silueti čitavog starog dijela Zagreba. (...) U studenom 1969."

Komentar

U raspravama je dominirala tema restitucije i rekonstrukcije – kao metode kojom se ona ostvaruje kao postulirani cilj. Potpuna suglasnost postignuta je o važnosti bedema kao nositelja povijesnog identiteta južne fronte, ali ne i o njegovoj mogućoj rekonstrukciji. Postavljena je alternativa: rekonstrukcija u cijelom potezu, čak s nepostojećim kulama, ili sanacija onoga što je očuvano: „samo desetina zida" (Prelog), „ne i nadogradnja i rekonstrukcija" (Buntak). Smutnju i polemiku izazvao je prijedlog Ante Glunčića, koji je u to vrijeme (na terenu, ne i u arhivima) strastveno istraživao i podnosio različite interpretacije povijesti i ideje prezentacije svojih nalaza – tako i u ovom konkretnom slučaju, da se na mjestu pavlinske kurije zid rekonstruira „u punoj dimenziji" (očito visini) i ondje ništa ne gradi. Glunčić nije objasnio na koje se povijesne oslone ili konzervatorske zasade upire, osim na svoju subjektivnu percepciju stanja (doba) koje dozivа. Negira sve zahvate 19. stoljeća i vraća se unatrag, ali nije jasno dokle: respektira samostan, ali ne akceptira kuriju, koja se gradila gotovo u isto vrijeme (samostan od 1618. do sredine stoljeća, kurija od 1639.). Iz toga proizlazi, da težište nije na rekonstrukciji neke faze nego na efektnoj prezentaciji bedema i kule Dverce koja je dominirala na južnoj osnovici Gradeca prije redovničkih gradnji. Drugim riječima, Glunčić nudi pastiš (sl. 6). Više diskutanata, najrezolutnije Prelog, upozorilo je da je taj prijedlog zapravo projekt, štoviše „arheološki eksperiment", a zadaća je službe zaštite formulirati kako očuvati postojeće vrijednosti, a ne projektirati. Braneći Glunčićev projekt kao primjer kreativnog pristupa, Baltić restituciji kao pristupu o kojem je postignuta kakva-takva suglasnost suprotstavlja kao alternativu „kreaciju" koja je upravo predstavljena. Unatoč njezinoj potpori, Glunčićeva je ideja odbačena, ali je ipak izazvala brušenje stavova. Prigovor je upozorio na praksu „kontraprojektiranja", koja se u službi zaštite održala do danas.

Veći opseg pitanja otvorila je restitucija južne fronte („korone"), s njom i porušenog sklopa. Kao „prvotnu" formu i „najvažniju" fazu" Mohorovičić navodi „baroknu". U toj baroknoj fazi zapadno od sklopa, sve do jugozapadne kule nema izgradnje, kako točno dokumentira prikaz Gradeca s juga Ludovika Bužana iz 1792. (sl. 7). U ime restitucije barokne faze zahtijeva se, da se zgrada podignuta na tom mjestu 1826. (palača Ludovika pl. Jelačića, tada Meteorološkog zavoda) skrati za kat nadograđen 1864., no u to ime bilo bi dosljedno zahtijevati da se cijela ukloni. Pitanje srušene kule (rekonstrukcije?) nije ni potaknuto. Nadalje, na jugoistočnom potezu koji je potkraj 18. stoljeća potpuno izgrađen, skratila bi se zgrada gimnazije za kat, nadograđen 1872.-1874. Pitanje stilske restitucije pročelja, potpuno preuređenog u tom zahvatu nije ni dotaknuto, kao ni pročelja zgrade Meteorološkog zavoda na suprotnom kraju, pa ni kule Dverce/Lotrščak (preuređene i povišene 1857./1858. i nezadovoljavajuće obnovljene 1952.). I ta ideja nalik je Glunčićevu prijedlogu o restituciji južnog zida. Posrijedi je idealna rekonstrukcija stanja prije znatnih promjena u 19. stoljeću, zasnovana na subjektivnoj predodžbi o značenju i cilju restitucije (sl. 8). Taj cilj Mohorovičić opisuje ovako: „Evocirati akropolu... koja mora postati pojam i cjelina", a to će se realizirati, uz ostalo i masom novoga koja će zapuniti prazninu. To novo (novogradnja hotela) stavlja se u funkciju evokacije; drugim riječima, glavno je sredstvo kojim će se ta evokacija realizirati. Hotel, za čiji je projekt/gradnju trebalo formulirati propozicije, dospio je u drugi plan gotovo kao sekundarni problem, pa mu valjda, barem u raspravama, nije posvećeno odviše pažnje, za razliku od porušenog sklopa. Dok je dio diskutanata izrazio negativan sud prema zahvatima 19. stoljeća koje „unosi neadekvatno mjerilo" (Horvat, Glunčić), Prelog podsjeća na „novu dimenziju" tih zahvata i preporuča respektiranje zatečene situacije (sl. 9).

I u diskusijama, pa i u pojedinačnim mišljenjima koja su uslijedila zapaža se prilično olako kvalificiranje karaktera, čak i stila dijelova izgubljenog sklopa. Tako se govori o „baroknoj palači Hellenbach", a zapravo je to pavlinska kurija, adaptirana za rezidenciju obitelji Karla/Dragutina Jelačića (1802.-1878.). Samostan je 1830., a kurija nešto kasnije prešla u njegov posjed, pa se sklop dugo nazivao i „Jelačićevim kućama". Dok je kuriju namijenio stanovanju svoje brojne obitelji, samostan je preuredio u stanove za iznajmljivanje; odatle razlika u percepciji dvaju sastav-

10. Pročelje sklopa „kuća Hellenbach" sa Strossmayerova šetališta, 1940. Drugi kat nadograđen je 1836., a balkon i zabat izvedeni su 1862. (Fototeka MGZ-a, 13477)
Front of the 'Hellenbach house' complex from the Strossmayer Promenade, 1940. The second floor was added in 1836, the balcony and pediment in 1862 (Zagreb City Museum Photo Archive, 13477)

11. Središnji rizalit na sjevernom, dvorišnom pročelju kuće Hellenbach, 1940. (Fototeka MGZ-a, 13448)
Central projection of the north courtyard front of the Hellenbach house, 1940 (Zagreb City Museum Photo Archive, 13448)

nih dijelova sklopa. Kurija je u doba kad su je posjedovali Jelačićeva kći Klotilda udana Hellenbach (1831.-1918.) i njezin suprug barun Lazar Hellenbach (1827.–1887.) doživjela više promjena, zahvaljujući pretenziji vlasnika da svoj socijalni status naglase izgledom svoje rezidencije (sl. 10 i 11). Toj „dodanoj" reprezentativnosti bivša kurija zahvaljuje naziv „palača", koji se uvriježio u urbanom žargonu i održao u urbanoj memoriji.[11] Transformaciju je doživjela u jeku historicizma, a od baroka se očuvalo u interijeru nešto tragova koji su identificirani tek prigodom rušenja. No „palaču Hellenbach" komisija, valjda zbog tih izvanjskih obilježja i ugleda koji je imala, valorizira više od samostana s kojim je tvorila cjelinu. Postavlja se pitanje: nije li razlog takvoj nepreciznosti nepoznavanje sklopa, koji nikada nije bio predmetom povijesnoumjetničke analize i istraživanja, a o njegovoj se strukturi i dijelovima nešto saznalo tek prigodom rušenja, koje je pratio povjesničar umjetnosti Željko Jiroušek, od 1935. asistent prof. Artura Schneidera na Filozofskom fakultetu, a nadasve strastveno vrijedan amater, limar Viktor Kučinić, član Društva Zagrepčana i suradnik njegova glasila, revije „Zagreb".[12] Nakon 1913. godine, iz koje potječe projekt Huga Ehrlicha za novogradnju na mjestu sklopa, spominje se njegova „trošnost", „opasnost od urušavanja", a poslije 1918. i u cijelom međuratnom razdoblju samo se najavljuje njegovo rušenje.

Ipak, u formulacijama propozicija za novogradnju hotela, čime se pozvani stručnjaci bave u pojedinačnim mišljenjima, nestali sklop valorizira se kao spomenik koji treba rekreirati: novogradnjom ponoviti njegovu formu, strukturu i volumen. Tako se Šeper zalaže za „faksimile porušenih zgrada", Mohorovičić želi da novo bude „što sličnije starom", a Magaš da to novo razvija i nadopunjava „kvalitetne prostorno-plastične vrijednosti" onoga što je tu postojalo. Faksimil odbacuje Prelog: „dubiozno prikrivanje problema nove izgradnje", dok Gorenc upozorava na njegove „pozitivne i negativne strane", a najodrješitija je Jurišić-Schneider, očekujući „kreativno rješenje" koje respektira povijesni identitet sredine, „najkvalitetniju arhitekturu, „pečat vremena" i izbacuje parolu: „ne nazad, nego naprijed". Kao manje rigidnu mogućnost Magaš iznosi „ambijentalnu vrijednost", koja bi proizašla iz „definiranja

12. Park Bele IV. (fototeka HRZ-a, snimio Lj. Gamulin, 2016.)
Bela IV Park (photo by Ljubo Gamulin, 2016)

prostorno-ambijentalnog i funkcionalnog sadržaja stare gradske jezgre unutar cjeline urbanog tkiva Zagreba", što bi otvorilo velik opseg pristupa. Nije obrazloženo, tko bi i s kojim nalogom poduzeo takvo definiranje. Bila je to samo nabačena dekorativna fraza. Kao operativna kategorija „ambijentalna vrijednost" nije razrađena do danas, ali se zbog svoje neodređenosti i rastezljivosti poprilično rabi, proizvoljno i prigodno.

U pojedinačnim mišljenjima javljaju se refleksi teme „popravka" konture južne osnovice Gornjega grada korekcijom visine dviju dvokatnica (Meteorološkog zavoda i Gimnazije), koja je prevladavala u raspravama. Tako se kao glavna propozicija za novogradnju navodi visina bivšeg kapucinskog samostana kakva se očekuje na cijeloj fronti nakon njezina ujednačavanja, za što se zalažu Prelog, Magaš, Mohorovičić i dakako Šeper kao pobornik faksimilne metode. Skidanje katova Kauzlarić i u duljoj perspektivi smatra nerealnim, ali predlaže purifikaciju pročelja obiju upitnih zgrada prilikom prve obnove, dok Jurišić-Schneider korekciju njihovih visina smatra „nerealnom i neprovedivom". Otvarajući dilemu: pojedinačni objekt ili ambijent - cjelina, Buntak se vraća na već dobrano prodiskutirano pitanje: južna fronta – interpolacija i pripisuje novogradnji važnu funkciju u ublažavanju postojećih razlika.

Svi su suglasni o čuvanju fragmenata, bedema i gotičkog prozora. Prelog i Jurišić-Schneider preporučuju konzervaciju i sanaciju očuvanog dijela bedema, slično Magaš. Gorenc vidi bedem kao „aktivni faktor" u prostornoj modulaciji južne fronte koji treba „aktivno valorizirati", Mohorovičić kao sastavni dio novogradnje koji će osigurati evokaciju i kontinuitet, Šeper kao nedodirljivi ostatak fortifikacija. Buntak se unatoč „krezubosti" na tom i drugim mjestima ograđuje od rekonstrukcije zida u ime novih vrijednosti (19. stoljeća), „koje treba učiniti što kvalitetnijima".

Za potrebu izrade studije valorizacije i prezentacije (uređenja) cjeline Gornjega grada izrijekom su se založili Prelog, Magaš i Kauzlarić. Prelog od nje očekuje i detaljne kriterije za uređenje južne fronte, Magaš da bi bila jamstvo dugoročnog razvoja Gornjega grada, Kauzlarić da bi usmjeravala i regulirala sve njegove probleme. Indikativno je, da ni jedan od njih ne rabi pojam „revitalizacija", iako se o njemu u Zagrebu intenzivno diskutira od 1965., kada je raspisan prvi natječaj za revitalizaciju neke spomeničke cjeline uopće, naime za Tkalčićevu ulicu. Nije zgorega podsjetiti, da je upravo 1965. doneseno rješenje o upisu povijesne cjeline Gornji grad i Kaptol u Registar nepokretnih spomenika Zagreba, a da je provedbeni urbanistički plan za nju, zapravo plan revitalizacije s kompleksnim i ujedno detaljnim parametrima, donesen 1979., dakle deset godina nakon posljednje rasprave o interpolaciji na tzv. Vranicanijevoj poljani. I to upućuje na teškoće – nedoumice i dvojbe, koje su morale pratiti proces formulacije odrednica (kriterija) i ciljeva revitalizacije za taj iznimno važan, tada već višestruko ugrožen i ranjiv dio ukupne povijesne jezgre Zagreba.[13] Tom je procesu svoj udio 1969. zacijelo dala i navedena stručna komisija svojim sugestijama.[14]

Protiv „kontraprojektiranja" u Zavodu kao alata u donošenju stava prema novogradnji rezolutno se izjašnjava Prelog, dok Magaš upozorava da Zavod njime „umanjuje mogućnost kasnijeg ocjenjivanja". Odviše obvezujućih odrednica, u različitim nijansama, od preporuke do zahtjeva budućem projektantu, sadrže prilozi Mohorovičića, Buntaka, Šefera i Jurišić-Schneider.

Sažimajući, utvrđujemo da je i u raspravama i u pisanim prilozima zadaća formulacije propozicija za gradnju hotela proširena na gotovo cijelu problematiku valorizacije i uređenja Gornjega grada, da su razmotreni bitni aspekti zaštite i sanacije, intervencije i inovacije u zaštićenom povijesnom ambijentu. Otvorena su mnoga načelna i teorijska pitanja, iznesen niz preporuka i zahtjeva. Tek o neupitnim temama (očuvani fragmenti, napose bedema) postignuta je suglasnost, dok je nije bilo o kompleksnijim pitanjima rekonstrukcije i restitucije, štoviše, pokazale su se razlike i opreke, pa zaključka i nije moglo biti. U konkretnom slučaju interpolacije na južnoj osnovici ipak je prevladao stav, da novogradnja dimenzijama, volumenom i strukturom mora evocirati na srušeni sklop, koji se „posmrtno" valorizira kao važan spomenik – bez uporišta u znanju o njemu, bez komparativne analize koja bi ga postavila u vezu s istovremenim gradnjama (na bedemu, odnosno s počecima njegove razgradnje izgradnjom), bez objektivne valorizacije arhitektonskih karakteristika. No s obzirom na njegovo mjesto u nekadašnjoj slici južne „korone", on je čvrsto povezan s idejom njezina popravka, odnosno s prijedlozima njezine idealne rekonstrukcije. Općenito, stječe se dojam da su članovi komisije i drugi sudionici rasprava bili blokirani sviješću o važnosti i vrijednostima Gornjega grada u razmišljanju o nužnosti intervencija kao imperativu života i utekli se u zabran rigoroznog čuvanja postojećega: *noli me tangere*.

Zahtjevi i očekivanja pokazali su se kao nerealni, pa i utopijski, osobito što tiče sagledavanja problema zaštite i obnove cijele gornjogradske urbane cjeline, ali i šire, naime, definicije njezina statusa u sklopu cijelog gradskog organizma – iz čega bi se trebali izvesti principi intervencije u spomenički ambijent. Pojednostavljeno: bez hijerarhijske vrijednosne vertikale nema intervencije, a tko se u to upusti, na skliskom je tlu parcijalnog rješenja – upitnog koliko i riskantnog. Ili još kraće: bolje je čekati/mirovati nego djelovati. U svemu ta je epizoda dokument vremena i prostora: moderne pri isteku, još obuzete vizijom i fikcijom utopije, te zagrebačkog kulturnog miljea s korijenima u tradiciji i pojedinačnim iskoracima u drukčije.

Propozicije

Regionalni zavod donio je na temelju rasprava i pojedinačnih mišljenja članova komisije u studenome 1969. propozicije za gradnju hotela, generalizirajući poruke i istodobno ekstrahirajući iz teško prohodnog štiva ono što je bilo blisko vlastitim, višekratno objavljenim stavovima. U uvodu se navode opća mjesta: da je Gornji grad potpuno definirana spomenička cjelina, da njezin integritet nije umanjen dosadašnjim pojedinačnim intervencijama te da se svaki novi zahvat mora zasnivati na metodi revitalizacije. Utvrđuje se, da je promet najveći problem, a u konkretnom slučaju (hotela) pojačan intenzitet i parkiranje. Upozorava se, nadalje, na ugođenost građevinskih volumena na Gornjem gradu, pa se zahtijeva da se novi objekti podrede odnosima masa i gabarita. Na navedenome su zasnovane propozicije, koje se donose u cjelini, bez gramatičkih ili pravopisnih intervencija:

„Osnovnom maksimalnom visinom na ovom prostoru mora se smatrati visina ranijeg objekta kapucinskog samostana, vidljiva u strukturi istočnog pročelja zgrade Geofizičkog zavoda. Ovaj uslov odnosi se, kako na visinu vijenca, tako i na visinu sljemena ranijeg objekta – prije korekcije nagiba krovne plohe, do koje je došlo vjerojatno početkom 19. stoljeća.

Unutar ove maksimalne visine potrebno je variranjem visina postići prilagođavanje odnosima masa autentične izgradnje Gornjeg grada, kako sa južne strane (prema Strossmayerovom šetalištu), tako i sa sjeverne strane (prema Vraniczanyevoj ulici). Pri tome odnos novog objekta u njegovom sjevernom dijelu treba visinom, volumenom i razvedenošću formi, potpuno prilagoditi malogradskoj arhitekturi na sjevernoj strani Vraniczanyeve ulice i Trga Franje Markovića.

Građevna linija u Vranizcanyevoj ulici određena je sjevernim pročeljima zgrada u Vranizcanyevoj ulici 1 i Grič br. 3, dok je južni rub objekta uslovljen vanjskim rubom bedema, pri čemu se mora poštivati njegova karakteristična, mekano povijena linija.

Nagib krovnih ploha prilagoditi će se kosinama autentičnih krovišta na području gornjogradske aglomeracije. Također treba voditi računa o dovoljnoj razigranosti krovnih ploha koje će u svakom slučaju proizaći već iz same tlocrtne dispozicije objekta. Kao materijal za pokrov dolazi u obzir isključivo biber crijep u dimenzijama autentičnim za historijsku izgradnju Gornjeg grada.

Odnos novog objekta prema kuli Lotrščak, u pogledu njegove tlocrtne dispozicije, volumena i arhitektonske obrade, potrebno je tako odrediti, da autentična spomenička svojstva kule (historijsko-urbanističke i arhitektonske karakteristike) budu maksimalno prezentirana.

Postojeće historijske arhitektonske elemente na susjednim objektima (gotički prozor na istočnom zidu Geofizičkog zavoda) sačuvati će se i po mogućnosti funkcionalno prezentirati, povezujući ih sa novim objektom.

Gradski zid (bedem) mora se rekonstruirati u svim djelovima gdje je oštećen i manjkav. Pod time se podrazumijeva i zatvaranje svih recentnih otvora. Prilikom rekonstrukcije gradskog zida (bedema) treba prostudirati mogućnost restitucije dijela bedema sačuvanog u prizemnom dijelu južnog krila Geofizičkog zavoda.

U pogledu ritma otvora i arhitektonske obrade, novi objekat mora se podrediti tipologiji urbane arhitekure gornjogradske aglomeracije."

Jesu li i kako te propozicije, koje su eklatantni primjer konzervatorskog „kontraprojekta" kojim je potencijalnom

13. Arheološka istraživanja u parku Grč 2015. (snimio Marijan Hržić, 2015.)
Archaeological excavations in Grič Park, 2015 (photo by Marijan Hržić, 2015)

14. Situacija Parka Grič. Konzervirani i restaurirani dijelovi gradskog zida i jugozapadna kula. Gore lijevo - najnoviji nalaz novovjekih arhitektonskih struktura (fototeka HRZ-a, snimio Lj. Gamulin, 2016.)
Situation of Grič Park. Conserved and restored portions of the city walls and southwest tower. Top left is the most recent find of early-modern architectural structures (photo by Ljubo Gamulin, 2016)

projektantu zadano sve do detalja, utjecale na Šegvićev projekt, datiran 1969./1970. godinom, teško je dokučiti. Neki elementi mogu se povezati s tim propozicijama, ali Šegvića je očito više od njih obvezivalo sve ono što je o projektiranju za fatalnu parcelu znao otprije, a po svoj prilici najviše Albinijev pristup koji je vremenom prihvaćen kao paradigmatski. No povezujući projektiranje hotela s restitucijom južne „korone", upao je u procjep iz kojega nije bilo izlaza. U tome je možda odgovor na pitanje zašto nije došlo do realizacije. Na pitanje o kakvoći „distinkcije novoga i staroga", postavljeno na početku, moglo bi se odgovoriti, da je Šegvić u danim okolnostima, pod prisilom zadanih uvjeta i teretom naslijeđenih (i usvojenih) sudova, učinio najbolje što je mogao – štedeći samodostojanstvo. U nizu njegovih „bliskih susreta" s povijesnom sredinom, kad je bio u skladu sa svojim bićem, ovom projektu ne pripada visoko mjesto.

PARK BELE IV. - OBRAT PARADIGME

Stanje i perspektiva tzv. Vranicanijeve poljane bili su razmatrani u sklopu „Urbanističko-arhitektonske i konzervatorske studije uređenja javnih prostora Gornjega grada", koju je Grad Zagreb 2009. kao voditelju povjerio arhitektu prof. dr. sc. Marijanu Hržiću.[15] Cilj studije bio je identificirati probleme, predložiti mjere za rehabilitaciju i program provedbe. Utvrđeno je da se glavnina javnih prostora niže duž južne osnovice Gornjega grada: od platoa Gradec, Jezuitskog i Katarinskog trga, tzv. Vranicanijeve poljane i Markovićeva trga do Parka Grič, uključujući Ulicu Ćirila i Metoda koja taj višedjelni potez s Markovim trgom povezuje u obliku križa. Paralelni južni potez čini Strossmayerovo šetalište sa svojim serpentinama i stubama – mrežom komunikacija do Donjega grada. Slične komunikacije postoje i s istočne strane Gornjega grada: Male, Mlinske i Felbingerove stube, napokon, Ilirski trg s Vrazovim šetalištem na sjevernom šiljku. U prvoj fazi obuhvatilo bi se najprije Park Grič, koji će se obnoviti u svojem povijesnom obliku i urediti kao arheološki park s obzirom na nalaze i spoznaje stečene u recentnim arheološkim istraživanjima, a istovremeno bi se obnovio zapadni dio Strossmayerova šetališta do kule Lotrščak. Što se tiče tzv. Vranicanijeve poljane predloženo je da se privremeno uredi kao javni park. Tu je ideju podržao investitor, Grad Zagreb, pa je park ujesen 2011. uređen prema idejnoj skici Marijana Hržića, izrađenoj u Studiju Hržić, a u oslonu na konzervatorske propozicije Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode Zagreba i radne izvještaje arheologa Borisa Mašića. Realizacija je povjerena podružnici „Zrinjevac" Zagrebačkog holdinga d.o.o. Ujesen 2011. godine na površini „poljane" uređen je park, koji je sljedeće 2012. dobio naziv Park Bele IV. (sl. 12).

U pripremi prve faze uža radna skupina razmatrala je historijat projektiranja na tzv. Vranicanijevoj poljani, poglavito u razdoblju poslije Drugog svjetskog rata (od 1959. do 1969.) i došla do zaključka, da su se rasprave vodile u znaku kontroverze forma – namjena. Prevladala su pitanja forme, pa su se novogradnji detaljno propisivale formalne odrednice, dok je u drugi plan dospjela namjena, uvijek i svagda bitna za formu. Zahtjev za rekonstrukcijom, odnosno faksimilnom metodom, proizašao je iz revalorizacije sklopa pošto je bio srušen. Nije ispitan smisao rekonstrukcije sklopa koji je od početka 19. stoljeća bio podvrgnut postojanom prepravljanju, da bi se u prvoj polovici 20. stoljeća postupno pretvarao u *slum* i najvjerojatnije zbog toga bio uklonjen. Štoviše, pridana mu je važnosti spomenika. Nije potaknuto ni pitanje, može li novogradnja određena takvim zahtjevima zadovoljiti funkciju, ma kakva ona bila. Očekujući od novogradnje restituciju sklopa i ujedno južne fronte narušene rušenjem, prednost je umjesto životu i inovaciji dana sceni i kulisi. Odnosom prema tzv. Vranicanijevoj poljani zadugo je inaugiriran scenografski pristup.

Iz te analize uže radne skupine proizašao je stav da u pristupu navedenom prostoru treba respektirati ishod povijesnog procesa – naslijeđeno, konkretno stanje. Nadalje, da su replike i rekonstrukcije – idealne kao i „restitutivne" (Šegvić), kao rješenje danas neprihvatljive s teorijskih i praktičnih razloga, a slučaj Vranicanijeva poljana treba očuvati u memoriji kao dio procesa suočavanja s povijesnom sredinom.

Prijedlog preuređenja „poljane" u park bio je demonstracija principa kojima bi se prišlo rehabilitaciji javnih prostora, trgova i parkova Gornjega grada. U viziji južne fronte prednost se, umjesto izgradnji, scenografskom i formalističkom pristupu, daje kultiviranom javnom zelenilu koje će ubuduće činiti preuređeni Park Grič, novi Park Bele IV. i obnovljeno Strossmayerovo šetalište, uključujući zelene padine od promenade do Ilice, koje će se također urediti i socijalizirati. Podjednaka važnost pridaje se građevinama podignutima na bedemu (sl. 12).

U prijedlogu parkovnog uređenja tzv. Vranicanijeve poljane ističe se da je ono privremeno – u očekivanju iseljenja Hidrometeorološkog i Geofizičkog zavoda. Ta zgrada između dva parka – novog Parka Bele IV. i Parka Grič, na kojem još traju arheološka istraživanja i konzervatorski radovi, morala bi dobiti javnu, otvorenu namjenu i biti

15. Saniran i rekonstruiran bedem na Strossmayerovu šetalištu (snimio Marijan Hržić, 2016.)
Recovered and reconstructed walls on the Strossmayer Promenade (photo by Marijan Hržić, 2016)

prezentirana kao soliter. To znači da bi doživjela određene preinake. Izazov kreaciji (i intervenciji) nudi slijepi zid prema parku s tragovima kapucinskog samostana i crkve Blažene Djevice Marije. Predstavljeni pristup je reverzibilan, što znači da se ta razmjerno velika površina u budućnosti lako može preurediti za neku novu namjenu, bude li o tome suglasnosti. Reverzibilni pristup danas sve više prevladava u zaštiti spomenika – ne samo iz praktičnih nego najprije etičkih razloga: njime se štiti i čuva baština za buduća pokoljenja. No sudeći prema životu koji je do danas navro u park, čini se da će se sadašnja namjena održati.

U Parku Grič bit će prezentirani nalazi arheoloških istraživanja koje od 2003. do danas (2016.), u nekoliko kampanja, provodi Muzej grada Zagreba po narudžbi Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode Zagreba (sl. 13 i 14). Od početka vodio ih je Boris Mašić, a od 2006. uključena je Buga Pantlik[16]. Bilo je poznato da je na mjestu parka bio vrt kojim su se koristili kapucini u 17. stoljeću, a još prije groblje (od kraja 15. stoljeća sve do 1620.). Nalazi, međutim pokrivaju razdoblje od starijeg željeznog doba, preko ranog i visokog srednjeg vijeka do 17. stoljeća. Uz mnoštvo predmeta od metala, keramike i stakla, koji dokumentiraju pojedine epohe i kontinuitet, tu su pronađeni temelji anžuvinske palače iz 14. stoljeća, otkriveni ostaci jugozapadne kule i veći potezi gradskog zida sa zapada i juga. Nedavno su uz zapadni bedem pronađeni temelji zgrade iz 16./17. stoljeća, a sjeverno od temelja anžuvinske palače ostaci sjeverozapadne kule. Prema projektu arhitektonskog i krajobraznog uređenja Marijana Hržića[17] pronađene strukture, izuzetno važne za razumijevanje geneze Gradeca, bit će prezentirane u arheološkom sloju, bedemi konzervirani i rekonstruirani do neupitno potvrđene visine, a isto vrijedi za dvije kule, jugozapadnu i sjeverozapadnu. U međuvremenu, 2015. saniran je i dijelom rekonstruiran očuvani južni potez bedema između kule Lotrščak i zgrade Hidrometeorološkog i Geofizičkog zavoda (sl. 15). Budu li osigurana potreba sredstva, arheološki park i šetalište Grič mogli bi biti završeni do kraja 2017. ili početka 2018. godine. Za stručnjake i građane najefektnije će zacijelo biti prezentirani dijelovi gradskog zida, bedemi i kule koje su najveća novost. Barem time bit će iskazana zadovoljština i poštovanje stručnjacima koji su se u teškoj raspravi o tzv. Vranicanijevoj poljani suglasili o rehabilitaciji gradečke fortifikacije kao neupitne povijesne i identitetske vrijednosti.

POST SCRIPTUM: À PROPOS REKONSTRUKCIJA

Unatrag dvadesetak godina rekonstrukcija nije samo temom teorijskih analiza i rasprava, kako svjedoči velika polemika Nerdinger – von Buttlar 2009./2010. u Njemačkoj spomenuta na početku, nego popularni pristup za kojim se poseže osobito kad je riječ o izgubljenim (nepostojećim) spomenicima naglašene identitetske i simboličke (nacionalne, religijske, memorijalne) vrijednosti. Najpoznatiji primjeri: dva velika pravoslavna svetišta u Moskvi, Kazanskij sabor iz 17. stoljeća, srušen 1936., rekonstruiran 1990.-1993. i Hram Hrista Spasitelja, građen od 1839. do 1883., srušen 1931., rekonstruiran 1995.- 2000. Obama je minuciozno rekonstruiran vanjski izgled, ali su konstrukcija i oprema najsuvremenije. Na temelju tih spektakularnih pothvata Ruska Federacija donijela je 2001. državni *Program 200*, s ciljem rekonstrukcije dvjesto srušenih crkava u doba komunizma. Sličan je primjer Frauenkirche (Gospina crkva) u Dresdenu, jedinstvena barokna protestantska crkva, podignuta 1743., izgorjela u savezničkom bombardiranju grada u ožujku 1945. Rekonstrukcija je trajala od 1994. do 2005. i izazvala oprečne reakcije. U Sankt Peterburgu, u Katarininoj palači, radilo se čak od 1979. na rekonstrukciji Jantarske dvorane, prenesene u Sankt Peterburg 1712. iz berlinskog Gradskog dvorca (Berliner Stadtschloss), demontirane i nestale u doba nacističke vlasti, da bi 2003. o tristotoj obljetnici grada bila otvorena za javnost. Vjerojatno je najekstremniji primjer gradnja fortifikacijskog sustava Datonga u Kini 2009.-2012. prema planu „Zaštita staroga grada" iz 2008., temeljem kojeg se počeo graditi novi-stari grad u fiktivnom stilu Ming – s ciljem turističke promocije grada i razvoja industrije zabave. Novi grad i njegove zidine pripadaju nizu urbanih travestija kojima obiluju kineski velegradovi. Objašnjenje treba tražiti u kineskom poimanju obnove kao očuvanju baštinjene ideje, a ne materijalnog stanja spomenika.

Izazovu rekonstrukcije oprle su se diskusije vođene o njujorškom Ground Zero, odnosno neboderima World Trade Center, uništenima u terorističkom napadu 11. rujna 2001. Umjesto replike Twinsa, podignut je novi neboder, One Trade Center, zvan i Freedom Tower, građen prema projektu Davida Childa od 2006. i otvoren za javnost 2014. Znakovitu poruku iz Europe odaslala je debata koja se u isto vrijeme, od 2006., vodila o dovršenju pročelja bazilike San Lorezo u Firenci rekonstrukcijom Michelangelova projekta iz 1515. Stjecajem okolnosti pročelje nije realizirano, a od 18. stoljeća redaju se ideje i zahtjevi da se izvede prema Michelangelu (nacrti i drveni model čuvaju se u Casa Buonarroti). Recentna debata koju je inicirao tadašnji gradonačelnik Matteo Renzi okončana je 2011. zaključkom da je nedovršeno pročelje nedodirljiva ikona Firence. Protivnici rekonstrukcije pozivali su se na paradigmu *restauro critico*, koju je u knjizi *Teoria del Restauro* iz 1963. postavio Cesare Brandi, a 1964. razradila Venecijanska povelja: uspostavljanje potencijalnog jedinstva spomenika i prezentacija očuvanih slojeva bez dodavanja ili upotpunjavanja.

Kritička rekonstrukcija – idealna rekonstrukcija, faktičitet – fikcionalitet, stvarno – imaginarno, to su uglavnom polovi unutar kojih se danas kreću projekti obnove spomenika u svijetu. U Hrvatskoj teorijska debata o tome ne postoji, odnosno nije posvjedočena u literaturi, dok praksa svjedoči o perzistenciji načela koja su prevladavala 1960-tih godina 20. stoljeća i o trajnoj kontroverzi konzervatori – arhitekti. Od recentnih realizacija vrijedi kao ostvarenje jedino istaknuti rekonstrukciju župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gori, koja je bila razorena u doba Domovinskog rata. Prema zamisli i projektu Drage Miletića i arhitektice Marije Valjato Fabris crkvi je nakon detaljnih istraživanja vraćen templarski sloj.[18] Radovi su dovršeni 2013. godine. Uslijedilo je opremanje interijera, u čemu autori rekonstrukcije nisu sudjelovali. No s obzirom na cilj i koncept otvara se pitanje, postavlja li ta rekonstrukcija smjernice ili je posrijedi jedinstven primjer i iznimka. ■

Bilješke

1 BERNARDA RATANČIĆ, ZLATKO JURIĆ, 2014., 221-242.

2 Konzervatorski odjel u Zagrebu (Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu), RZG-464/3.10. Prostor između Geofizičkog zavoda i kule Lotrščak. Studija mogućnosti izgradnje. Na građu me ljubazno upozorio arheolog Boris Mašić koji je više godina vodio arheološke radove na tzv. Vranicanijevoj poljani.

3 Izložba Arhitektonskog muzeja Tehničkog sveučilišta (TU) München „Geschichte der Rekonstruktion – Rekonstruktion der Geschichte" autora Winfrieda Nerdigera, održana 2010. u Pinakothek der Moderne izazvala je polemike i polarizaciju u dva tabora: pobornika i osporavatelja rekonstrukcije, više publikacija i stručnih skupova koji su zaredali još od pripreme izložbe. Više u: WINFRIED NERDINGER, HILDE STROBL, 2008.; MICHAEL BRAUM, URSULA BAUS, 2009.; JAN HANSELMANN, 2009.; WINFRIED NERDINGER, 2010.; ADRIAN VON BUTLAR, 2010.; ROBERT SCHEDIWY, 2011. U Njemačkoj, koja je u Drugom svjetskom ratu izgubila najviše povijesne urbane supstance i spomenika, od 1990-ih postoji tendencija „popravka" poratne obnove (Rückbau, rušenje/uklanjanje), odnosno rekonstrukcije s ciljem što znatnijeg približavanja nekadašnjem stanju. Navedeni primjeri Frankfurta i Berlina izazivaju ne samo intenzivne, katkad žestoke stručne diskusije, nego i interes građana, čiji se glas respektira.

4 Idejni projekt iz 1960., natječajni rad iz 1961., novi projekt iz 1962. te varijante, posljednja iz 1971. Sekulić-Gvozdanović izradila je do 1983. tri varijante.

5 Za ukupnu investiciju, koja je uz gradnju hotela (120 ležaja) obuhvaćala znatnu adaptaciju zgrade Meteorološkog zavoda, pa i kule Lotrščak – sve s ciljem korekcije južne „korone" Gornjega grada, bile su osigurane tri milijarde dinara.

6 Za snižavanje gimnazije za kat još se 1958. zalagao IVAN ZEMLJAK, 1958., 1, 3, a ideju je razradio u: IVAN ZEMLJAK, 1961., 13.

7 Projekt „Rekonstrukcija južnog pročelja Gornjega grada", uključujući projekt hotela, izrađen 1969.-1970. s Anamarijom Jelinčić Semenić, Šegvić je sam predstavio u: NEVEN ŠEGVIĆ, 1970.

8 BERNARDA RATANČIĆ, ZLATKO JURIĆ, 2014.

9 Konzervatorski odjel u Zagrebu, Dopis Zavoda Predsjedništvu Skupštine Grada Zagreba od 10. 11. 1969., predmet: Urbanistička cjelina Gornji grad – revitalizacija. Dosje Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, RZG-464/3.10.

10 Mišljenja su poslali sljedeći članovi komisije: dr. Franjo Buntak (1910.-1985.), Marcel Gorenc, prof. (1915.-2009.), Greta Jurišić-Schneider, d. i. a. (1912.-1974.), akademik Mladen Kauzlarić (1896.-1971.), Boris Magaš, d. i. a. (1930.-2013.), akademik Andre Mohorovičić (1913.-2002.), prof. dr. Milan Prelog (1919.-1988.), dr. Mirko Šeper (1912.-1970.). Nije se odazvala dr. Anđela Horvat (1911.-1985.).

11 Za razliku od redovničke kurije dotjerane u palaču, u najbližem susjedstvu (Katarinski trg 6), kao premac, možda uzor, postoji barokna palača, od 1849. u posjedu baruna Ambroza Vranyczany-Dobrinovića (1800.-1870.). Velikim zahvatom između 1883. i 1885., koji je nasljednica Klotilda Buratti-Vranyczany-Dobrinović (1836.-1912.) povjerila arhitektu Kuni Waidmannu (1845.-1921.), palača je potpuno izmijenjena u duhu ukusa i mode utemeljiteljnog doba (*Gründerzeit*): dobila je neorenesansna stilska obilježja i *cour d'honneur*. Bila je društveno okuplja-

lište kulturne elite i aristokracije, poprište teatarskih predstava, koncerata i balova. Ukratko: najpoznatiji salon tog doba, što gornjogradski dom Hellenbachovih nije bio jer se njihov društveni život pretežno odvijao na ladanju.

12 Sklop, pavlinsku kuriju i kapucinski samostan, prva je prikazala Lelja Dobronić u knjizi „Zagrebački Kaptol i Gornji grad nekad i danas" 1986. (196-198). Prigodom rada na povijesnoj analizi tzv. Vranicanijeve poljane u sklopu „Urbanističko-arhitektonske i konzervatorske studije uređenja javnih prostora Gornjega grada", povjerene 2009. arhitektu prof. dr. sc. Marijanu Hržiću, pregledom drugih izvora i literature rekonstruirala sam slijed vlasnika te provjerila podatke o intervencijama na sklopu. – Samostan (Vranicanijeva 5-7/Strossmayerovo šetalište 12-14) posjedovali su najprije general, feldmaršal Ivan Janko Jelačić (1742.–1813.) i major Vinko pl. Jelačić (1776.– 1824.), potom njihove udovice, a od 1830. Vinkov sin Karlo/Dragutin pl. Jelačić (1802.–1878.). Bivšu pavlinsku kuriju (Vranicanijeva 3-Strossmayerovo šetalište 10) posjedovao je general, feldmaršal Ivan Janko Jelačić, koji je za svoje potrebe 1808. unajmio i kulu Lotrščak, a poslije njegove smrti njegova udovica. Od 1830-ih i kurija je u posjedu susjeda i rođaka Karla/Dragutina pl. Jelačića, kojem otada pripada cijeli sklop. Nasljeđuje ga udovica Franjica/Fanny Sermage, a potom ga njihova kći Klotilda donosi u miraz suprugu barunu Lazaru Hellenbachu (1827.–1887.). Barunica Klotilda Hellenbach bila je vlasnica sklopa do 1918.

13 Kao cjelina u spomenuti su registar 1968. upisani Tkalčićeva ulica (reg. 1953.), Donji grad s Vlaškom ulicom (reg. 1962.), te Gornji grad i Kaptol (reg.1979.) Pod nazivom Povijesna urbana cjelina Grad Zagreb upisana je nakon revizije zakona u Listu zaštićenih kulturnih dobara Registra kulturnih dobara RH (Z-1525).

14 Cjelovit projekt revitalizacije nekog dijela Zagreba nikad nije realiziran, iako se revitalizacija kao metoda i cilj spominje u mnoštvu dokumenata, napose urbanističkih. Posljednji zamašniji plan revitalizacije, zasnovan na istim principima kao navedeni PUP Gornji grad i Kaptol, sadrži Provedbeni urbanistički plan Donjeg grada iz 1989.

15 Osnovana je šira konzultativna stručna skupina koju su činili: prof. dr. sc. Vladimir Bedenko, d. i. a., mr. sc. Slavko Dakić, d. i. a., prof. Nenad Fabijanić, d. i. a., Ivica Fanjek, d. i. a., Niko Gamulin, d. i. a, prof. dr. sc. Mladen Obad Šćitaroci, d. i. a. te arheolog i konzervator Drago Miletić, prof. i povjesničar umjetnosti Zlatko Uzelac, prof. U užu radnu skupinu imenovani su prof. dr. sc. Marijan Hržić, d. i. a. kao voditelj, prof. dr. sc. Dražen Juračić, d. i. a., dr. sc. Snješka Knežević, povjesničarka umjetnosti, Boris Mašić, prof., arheolog, a po službenoj dužnosti, Silvije Novak, prof., predstojnik Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode Zagreba i Marijana Sironić, d. i.a. kao koordinatorica.

16 BORIS MAŠIĆ, 2004.; BORIS MAŠIĆ, BUGA PANTLIK, 2005.; BORIS MAŠIĆ, BUGA PANTLIK, 2007.; BORIS MAŠIĆ, 2008.

17 Od 2011. izrađeni su u Atelijeru Hržić idejni, glavni i izvedbeni projekt. Rad na projektu, osobito u pitanjima rekonstrukcije bedema i kula stalno je pratio Silvije Novak, konzultant je bio Boris Mašić, a u razmatranje rekonstrukcije jugozapadne brani-čkule bio je uključen Drago Miletić.

18 DRAGO MILETIĆ, MARIJA VALJATO FABRIS, 2014., 49-70.

Izvor

Konzervatorski odjel u Zagrebu (Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu), Studija mogućnosti interpolacije objekta na prostoru bivše palače Hellenbach i kapucinskog samostana, Zagreb, 1969.

Literatura

ALEIDA ASSMANN, Rekonstruktion – Die zweite Chance, oder: Architektur aus dem Archiv, *Geschichte der Rekonstruktion – Rekonstruktion der Geschichte*, Winfried Nerdinger (ur.), Prestel Verlag, München, 2010.

JAN ASSMANN, TONIO HÖLTER, *Kollektives Gedächniss und kulturelle Identität*, Suhrkamp, Frankfurt a. M., 1988.

MICHAEL BRAUM, URSULA BAUS (ur.), *Rekonstruktion im Deutschland. Positionen zu einem umstritteten Thema*, Birkenhäuser, Basel/Boston/Berlin, 2009.

ADRIAN VON BUTLAR et. al. (ur.), *Denkmalpflege statt Attrapenkult. Gegen die Rekonstruktion von Baudenkmälern – eine Antologie*, Bauweltfundamente 146, Birkenhäuser, Gütersloh/Berlin/Basel, 2010.

ULRICH CONRADS (ur.), *Die Städte himmeloffen. Reden und Reflexionen über den Wiederaufbau und Wiederkehr des Neue Bauens 1948/49*, Birkenhäuser Architektur, Stuttgart, 2002.

MICHAEL FALSER, *Die Erfindung einer Tradition namens Rekonstruktion oder die Polemik der Zwischenzeilen*,
URL = http://www.academia.edu/11414354/Die_Erfindung_einer_Tradition_namens_Rekonstruktion_oder_die_Polemik_der_Zwischenzeilen_Review_2011_ (16. lipnja 2017.)

JASNA GALJER, 20. stoljeće za zagrebačkom Gornjem gradu: između projekta i realizacije, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 19 (1995.), Zagreb, 133-141.

JAN HANSELMANN, *Rekonstruktion in der Denkmalpflege – Texte aus Geschichte und Gegenwart*, Frankfurt IRB, Stuttgart, 2009.

UTA HASSLER, *Ruinen und Rekonstruktionen*,
URL = http://www.idb.arch.ethz.ch/files/hassler_rekonstruktionen.pdf (7. travnja 2017.)

BORIS MAŠIĆ, Park Grič, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 1 (2004.), 114-115.

BORIS MAŠIĆ, Vranicanijeva poljana, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 1 (2004.), 117-119.

BORIS MAŠIĆ, Zagreb – Gornji grad (Trg Franje Markovića, Trg Katarine Zrinske, Jezuitski trg, Mesnička ulica), *Hrvatski arheološki godišnjak*, 5 (2008.), 273-275.

BORIS MAŠIĆ, BUGA PANTLIK, Park Grič, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 2 (2005.), 166-168.

BORIS MAŠIĆ, BUGA PANTLIK, O nalazu novca iz groba 74 u Parku Grič na zagrebačkom Gornjem gradu, *Vjesnik arheološkog muzeja u Zagrebu*, 4 (2007.), 204-206.

DRAGO MILETIĆ, MARIJA VALJATO FABRIS, Rekonstrukcija templarskog sloja župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gori, *Portal, godišnjak Hrvatskog restauratorskog zavoda*, 5 (2014.), 49-70.

WINFRIED NERDINGER, HILDE STROBL, Rekonstruktion. Ein Reizthema in historischer Perspektive, *Aviso*, 2, (2008.)

WINFRIED NERDINGER (ur.), *Geschichte der Rekonstruktion – Rekonstruktion der Geschichte*, Prestel Verlag, München, 2010. (katalog istoimene izložbe, Architekturmuseum der Techischen Fakultät München).

WOLFGANG NEUSTADT, *Zur italienischen Debatte über eine Rekonstruktion der Michelangelo-Fassade von San Lorenzo in Florenz, aus deutscher Sicht*,
URL = http://www.bamberger-onlinezeitung.de/2012/10/02 (7. travnja 2017.)

BERNHARD PETER, *Datong: Die „historische" Stadtmauer AD 2009-2012.*,
URL = http://www.bernhardpeter.de/China/datong-7.htm (7. travnja 2017.)

BERNARDA RATANČIĆ, ZLATKO JURIĆ, Vranicanijeva poljana na Gornjem gradu – projekti i polemike 1907. - 1970., *Portal, godišnjak Hrvatskog restauratorskog zavoda*, 5 (2014.), 221-242.

HANNO RAUTENBERG, *Echt unecht. Über die Bedeutung der Denkmalpflege in Zeiten der Künstlichen*,
URL = http://www.kunsttexte.de/download/denk/rautenberg.pdf; Kunsttexte.de 1/2001. (7. travnja 2017.)

ROBERT SCHEDIWY, *Rekonstruktion – Wiedergewonnenes Erbe oder nutzloser Kitsch?*, LIT Verlag, Wien, 2011.

IGNASI DE SOLÀ-MORALES, *Meditationen – Vermittlungen in Architektur und urbaner Landschaft*, Luzern, 2001.

NEVEN ŠEGVIĆ, Prijedlog za rekonstrukciju južnog pročelja Gornjeg grada, *Čovjek i prostor*, 207 (1970.), 16-17.

IVAN ZEMLJAK, Pet trgova na zagrebačkom Gornjem gradu, *Čovjek i prostor*, 76 (1958.), 1, 3.

IVAN ZEMLJAK, Grička fronta, *Čovjek i prostor*, 108-109 (1961.), 13.

Abstract

Snješka Knežević

Aporias Regarding the Renovation of the Upper Town in Zagreb - Epilogue of the case of the so-called Vranyczany Plateau in 1969

The article brings forth previously unknown documentation from 1969 relating to the planned construction of a hotel on the so-called Vranyczany Plateau. The aim is to outline the theoretical foundations of the debate, led by experts brought together by the then Regional Institute for the Protection of Monuments in Zagreb, prior to proposing guidelines for the construction. In the comments to this comprehensive documentation, the issue of reconstruction, which dominated the debate, is brought to attention, and consequently the aporias regarding the renovation of the Upper Town. Finally, a very recent intervention is discussed, which saw the Vranyczany Plateau laid out as a park, which since 2012 has gone by the name of Bela IV Park. This intervention, as well as the project of the adjacent Grič Park, where archaeological excavations and conservation work are still under way, point to a change of paradigm in relation to the historical setting.

KEYWORDS: *Upper Town, so-called Vranyczany Plateau, Bela IV Park, architectural insertion, restitution of the image of a place, reconstruction, aporias about the renovation of the Upper Town, paradigm shift*

ARHITEKTONSKI
ATELIER HRŽIĆ

SNJEŠKA KNEŽEVIĆ: ŠTO ĆE BITI S JEDNOM OD NAJLJEPŠIH GORNJOGRADSKIH PALAČA?

ZGRADA DHMZ-a PRIMJER PROMIŠLJANJA O OBNOVI U GRADSKOJ POVIJESNOJ JEZGRI

Tekst prof. dr. Snješke Knežević analiza je prostora na mjestu današnjeg Parka Bele IV. i palače Ludovika Jelačića (zgrada DHMZ-a) sa grafičkim prikazima i prijedloga uređenja

Što će biti s jednom od najljepših gornjogradskih palača?

Raspon transformacije povijesne jezgre morao bi biti širok: od uklanjanja nelegalnih starijih i recentnih gradnji, prenamjene onih čije prostorne mogućnosti, ali i smještaj to dopuštaju do interpolacija

Napisala: **dr. sc. Snješka Knežević**
Foto: **Ines Novković i fototeka Muzeja grada Zagreba**

Štete od potresa u povijesnoj jezgri Zagreba – na Gornjem gradu, Kaptolu i u Donjem gradu utvrđene su i popisane, a obnova se priprema, objavljuju mjerodavni izvori. I prije oficijelnih objava i laiku je bilo očito da je potres nanio najkrhkijem i najstarijem području Zagreba štetu nesagledivih razmjera. Govori se da je velik dio stanovnika Donjega grada morao napustiti svoje stanove; o Gornjem gradu se ne govori, kao ni o Kaptolu, a spominju se samo veliki spomenici. Pitanje koje postavljaju svi, građani i stručnjaci, glasi: koliko dugo će potrajati ne samo priprema obnove, nego – obnova. I nadalje: što će obnova donijeti? Odgovori se kreću u širokom rasponu obećanja, ali ona se u stvarnosti grada zasad ne razabiru: na djelu je puka sanacija onih dijelova zgrada koji prijete javnoj sigurnosti ili još težim štetama na zgradama. Izvjesno je ipak da će se postupno obnoviti važni arhitektonski monumenti koji nose jednako tako važne sadržaje – kulturne, društvene, sakralne – s težištem na restauraciji obilježja koja tvore njihovu prepoznatljivost ili jedinstvenost, onoga što označava povijesni identitet Zagreba. No, takav pristup koji zahtijeva visokostručno znanje i znatan novac bit će ograničen na mali broj građevina koje se štite kao pojedinačna kulturna dobra, dok će se za drugo – zgrade i ambijente morati uspostaviti drukčiji pristup, odnosno nužno diferencirani kriteriji. Opća suglasnost postoji o tome da povijesnoj jezgri Zagreba neupitno treba očuvati karakter: neki su blizu ideji muzealizacije, drugi upozoravaju na imperativ promjene, želi li se središte regenerirati. Raspon transformacije morao bi biti širok, kako svjedoče brojni primjeri urbane obnove u Europi i svijetu: od uklanjanja nelegalnih starijih i recentnih gradnji, prenamjene onih čije prostorne mogućnosti, ali i smještaj to dopuštaju do interpolacija, dakle novih gradnji.

Jedan od primjera koji izaziva raspravu – a postoji i prijedlog rješenja – zgrada je Dr-

Intervencija na krovu zgrade, 3. listopada 2020.

Šteta na južnom pročelju, pogled sa Strossmayerova šetališta

Akvarel Josipa Swobode iz 1862., palača Ludovika Jelčića prije adaptacija za realku

Pogled iz Visoke ulice na Park Grič i zgradu realke, razglednica s kraja 19. stoljeća

žavnog hidrometeorološkog zavoda na Gornjemu gradu (Grič 3 / Markovićev trg 1 / Strossmayerovo šetalište 16). U potresu je oštećena toliko da više ne može održati svoju funkciju. Prema objavi glavne ravnateljice Zavoda Branke Ivančan-Picek na dan potresa, iz zgrade su udaljeni svi zaposlenici, da bi otad radili „od kuće". Privremena adresa Zavoda je Ravnice 48. Gornjogradska zgrada je, dakle, prazna, tek je nedavno nužno sanirana, da ne dođe do većih nevolja. Zbog svoje kulturnopovijesne i arhitektonske vrijednosti ima status pojedinačno zaštićenog kulturnog dobra.

Promjene palače tijekom povijesti

Sagradio ju je na mjestu ruševne crkve Uznesenja Marijina, nekad u sklopu kapucinskog samostana, Ludovik pl. Jelačić (1792.– 1851.), profesor političkih i kameralnih znanosti na Pravoslovnom fakultetu, poslije advokat i prisjednik Sudbenog stola, sudionik ilirskog preporoda, a kasnije unionist. Nekretnine, bivšu crkvu i samostanski vrt kupio je 1820., a 1826. sagradio velebnu palaču koja nosi obilježja klasicizma, pripada najljepšim palačama na Gornjem gradu i pripisuje se Bartolu Felbingeru, najvrsnijem graditelju tog doba. Najprije je sagrađeno sjeverno krilo s pročeljem na Kapucinskom / Markovićevu trgu, potom kraće, istočno prema bivšem samostanu – oba dvokatna te prizemnica prema Južnoj promenadi / Strossmayerovu šetalištu, namijenjena *Cassinu*. U palači su se iznajmljivali stanovi, imala je staje, sjenik, spremište za četiri kočije, drvarnicu i ledenicu. Do doba kad je izgrađena kapucinski samostan i pavlinska kurija – na mjestu današnjeg Parka Bele IV. – već su preuređeni u stanove višestrukog komfora od prostranosti i opremljenosti do vidika, a južni dio Gornjega grada postao je nova poželjna rezidencijalna četvrt. Tome je svoj doprinos dala i Južna promenada, uređena još 1813. i proširena bivšim samostanskim vrtom koji je Ludovik pl. Jelačić 1832. darovao gradu. Na tom dijelu nekadašnjeg kapucinskog posjeda potom je ureden prvi gornjogradski javni perivoj, danas Park Grič. Od nasljednika Ludovika pl. Jelačića palaču je 1857. kupila gradska općina s namjerom da u nju smjesti novoosnovanu gradsku realku. Godine 1864. obavljena je velika adaptacija: produljeno je istočno krilo, nadograđena prizemnica *(Cassino)*, pa je južno krilo dobilo tri kata zbog pada terena. Promjene su provedene i u unutrašnjosti palače, pa je u središnjoj osi istočnoga krila podignuto novo stubište, a staro srušeno. Pročelje južnoga krila pripada rijetkim primjerima ranog, romantičnog historicizma. Stilski mu je prilagođeno zapadno pročelje prema parku, a i ograda od lijevanog željeza ima neogotička stilska obilježja.

U prizemlju južnoga krila bila je kavana Promenada. Malo prije adaptacije zgrade promjene doživljava i Južna promenada: 1861. sagrađen je glazbeni paviljon u kojem je nedjeljom i za blagdana svirala kapela. Dragutin Hirc u svojem „Starom Zagrebu" podsjeća: *„Tom prilikom bila je puna i ona stara kavana u bivšoj realci... onamo se sticao sav život gornjega grada, jer bijaše jedina"*. U kavani su se okupljali političari, vladini činovnici, profesori, pisci i umjetnici, a najviše glumci i pjevači iz staroga gornjogradskog kazališta. U dijelu prizemlja bila je slavna *gombaona* Friedricha Singera. Kavana se održala do 1918. godine.

Dio južnog pročelja, gdje je bila kavana Promenada

Poslije preseljenja realke u Donji grad u zgradu je smješten ženski licej, potom Banski stol, a u međuratno doba ondje je bio Apelacioni sud. Godine 1948. u zgradu su smješteni Geofizički zavod (osnovan 1861.) i Hidrometeorološki zavod (osnovan 1947.). Za njihove potrebe u zgradi su napravljene znatne pregradnje, a krovu je nadograđen opservatorij.

Istočna strana zgrade 1972.

No, postupno je s razvojem oba zavoda zgrada postala pretijesna i ponajviše nefunkcionalna, pa se u DHMZ-u razmišlja o novoj zgradi: suvremenoj i odgovarajuće opremljenoj. Stoga je, kako se navodi u objavi 16. ožujka 2016., pokrenut „Projekt modernizacije Državnog hidrometeorološkog zavoda – I. faza", računajući na potporu Europskog fonda za regionalni razvoj 2014.-2020. Prvi bi korak bio „osiguranje zemljišta za izradnju nove zgrade", stoji u toj objavi i na kraju se navodi da je Državni ured za upravljanja državnom imovinom dao suglasnost za gradnju nove zgrade na kampusu Borongaju. Sljedeće, 2017. godine raspisan je natječaj za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje zgrade DHMZ-a. Na natječaj je stiglo šesnaest radova, a prvu nagradu dobila je Radionica arhitekture koju od 2003., kad je osnovana, vodi arhitekt Goran Rako. Projekt je izrađen za dvije godine, od 2017. do 2019., a Radionici arhitekture pridružio se Studio A.

Projekt „trimarana" i Hržićev projekt Javnih prostora

Prema projektu, nova zgrada DHMZ-a sadrži 20.250 četvornih metara, sastoji se od tri jednake izdužene, paralelno postavljene zgrade, *lamele*, spojene mostovima. Zgradu projektanti zovu „trimaran": taj sustav omogućuje da se najpogodnije smjesti „što više ureda na što manju tlocrtnu površinu". Prva lamela, navodi se u opisu, uvlači posjetitelja u unutrašnjost sklopa; druga,

Projekt nove zgrade DHMZ-a na kampusu Borongaju

SNJEŠKA KNEŽEVIĆ: ZGRADA DHMZ-a PRIMJER PROMIŠLJANJA O OBNOVI U GRADSKOJ POVIJESNOJ JEZGRI

srednja, sadrži povišeni prostor u kojem su knjižnica, dvorana, kantina i slično, a treća omogućuje prirodnu rasvjetu i prirodno prozračivanje prostora u podrumu, gdje je većina radionica. Kao najvrednija istaknuta su dva izdužena vrta između kojih je prostran trijem; vrtovi se vide iz većine ureda, a cijeli je sklop prožet zelenilom.

Dugoočekivan projekt čeka realizaciju, ali je ona povezana s uređenjem kampusa Borongaja. Nažalost, taj projekt velikog znanstveno-učilišnog centra, proglašen svojevremeno važnim razvojnim projektom, ne ostvaruje se prema planovima uglavnom zbog nedovoljnog angažmana Grada Zagreba i Sveučilišta u Zagrebu, pa za kampus nije ni pribavljen novac iz strukturnih fondova Europske unije. Još 2013. tvrtka „njirić + arhitekti" izradila je urbanistički plan uređenja kampusa na temelju svojeg prvonagrađenog rada iz 2011., ali na kampusu od 2007., kad je svečano otvoren premještajem tri fakulteta u bivšu vojarnu, nema očekivanih promjena. Među većim je problemima loša povezanost s gradom, što utječe i na gradnju DHMZ-a. Zasad nije poznato hoće li se stara gornjogradska zgrada Zavoda obnavljati, a ni to vraća li se Zavod u nju, budući da je gradnja nove na kampusu Borongaju upitna zbog neriješenih problema prometne komunikacije kao uvjeta za ishođenja građevne dozvole.

Sudbina zgrade na Griču bila je tema još prije deset godina u drugačijem kontekstu – regeneraciji javnih prostora Gornjega grada. Još 2009. arhitektu Marijanu Hržiću, profesoru na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, povjerena je urbanističko-arhitektonska i konzervatorska studija javnih prostora na južnoj osnovici Gornjega grada: od platoa Gradec, Jezuitskog i Katarinskog trga, tzv. Vranicanijeve poljane i Markoviceva trga do Parka Grič, uključujući paralelni južni potez koji tvori Strossmayerovo šetalište sa svojim serpentinama i stubama. Višedisciplinarna radna grupa koju je Hržić okupio u pripremnoj fazi programa razmatrala je što poduzeti sa zgradom Državnog hidrometeorološkog zavoda, za koju se tada, kao još mnogo prije, znalo da ne zadovoljava potrebe korisnika koji vapi za novom suvremenom zgradom. Vidljiv rezultat rada te radne grupe pod vodstvom arhitekta Hržića bilo je preuređenje zapuštenog prostora tzv. Vranicanijeve poljane u park, otvoren 2011., koji od 2012. nosi naziv Park Bele IV.

Pogled na zgradu DHMZ-a iz Parka Bele IV.

Park Bele IV.

Možda bi ideja arhitekta Marijana Hržića o smještaju muzeja naivne umjetnosti u zgradu iseljenog DHMZ-a imala izgleda, kad bi se kulturna politika usmjerila realnosti

Nakon pet godina, u jesen 2017. otvoren je i drugi park Grič. Na području tog parka, nekad samostanskog vrta kapucinskog reda, provodila su se u nekoliko kampanja od 2003. do 2009. sustavna arheološka istraživanja, nastavljena nekoliko puta do 2017., i iznijela spektakularna otkrića o povijesti Gradeca: najprije grobove iz 1473. od 1620. s posmrtnim ostacima i mnoštvom predmeta od metala, keramike i stakla. Poslije su pronađeni temelji kraljevske anžuvinske palače iz 14. stoljeća, temelji i zidovi jugozapadne gradečke kule, veliki potezi gradskog zida iz 13. stoljeća s južne i zapadne strane, nakraju i temelji građevine iz 16./17. stoljeća, a sjeverno od anžuvinske palače ostaci sjeverozapadne kule. Od 2011. do 2012. u Atelijeru Hržić radilo se na idejnom projektu, zatim na glavnom i na kraju izvedbenom projektu arhitektonskog i krajobraznog uređenja parka. S tolikim arheološkim nalazima, znatnim ostacima fortifikacijskog sustava Gradeca i asocijativnom rekonstrukcijom povijesnog izgleda perivojnog partera Park Grič je potpuni *novum* ne samo na Gornjem gradu, nego i u Zagrebu. Njime i Parkom Bele IV. napokon je definirana južna fronta Gornjega grada. Nakon potresa ove godine preostaje još samo pitanje sudbine zgrade Državnog hitrometeorološkog zavoda.

Park Grič

Uža operativna radna grupa arhitekta Hržića razmatrala je tijekom godina realizacije obaju parkova mogućnost njihova povezivanja, bude li Državni hidrometeorološki zavod premješten na drugo mjesto, što se stalno najavljivalo. Zgrada bi bila prezentirana kao soliter između dva parka, a oni bi se spojili javnim prolazom kroz nju. Svakako bi trebala dobiti novu javnu namjenu, što pretpostavlja određene preinake koje nipošto ne bi smjele biti na ušrb njezinu identitetu i integritetu. Izazov predstavlja slijepi zid sa spolijama gotičkog crkvenog prozora prema Parku Bele IV., na kojem se može zamisliti umjetnička intervencija. Te ideje obnovljene su nakon što je zgrada teško oštećena u potresu, a Zavod iseljen.

Hrvatski muzej naivne umjetnosti na Griču 3

Mogućom opcijom arhitekt Hržić smatra smještaj Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti, koji je početkom 2020. zatvoren za javnost uz najavu da će biti preseljen u „palaču u Demetrovoj 18". Najava je s pravom izazvala oštre kritike. Naime, ta je „palača" najamna stambena zgrada koju je na uglu Demetrove i Basaričkove ulice 1857. dao sagraditi trgovac Ivan Lovrenović, a kasnije su u njoj bili smješteni instituti HAZU-a. Već je godinama napuštena i u ruševnom stanju. Predložiti rješenje muzeja naive u dotrajaloj i substandardnoj stambenoj kući iz 19. stoljeća u najmanju je ruku apsurdno, a za HMNU ponižavajuće. Čak i kad bi bila u boljem stanju, tu je kuću nemoguće preurediti u suvremeni muzej. Ni prostornom strukturom, ni mjestom ne može se usporediti s palačom Raffay-Kušević-Plavšić u Ulici svetih Ćirila i Metoda, gdje je muzej bio donedavno. Nakon zatvaranja muzeja razgovaralo se o tome da će se njegov fundus privremeno smjestiti u Klovićeve dvore, a u kolovozu je objavljeno da ipak ostaje u palači Raffay-Kušević-Plavšić, koja u potresu nije pretrpjela veliku štetu, a muzej djeluje *online*. O „palači" u Demetrovoj, koja se urušila, kako se čini i postala prijetnja za javnu sigurnost, zasad se ne govori.

Sudbina Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti ostaje neizvjesna. Slično kao i sudbina Hrvatskog povijesnog muzeja koji je odavno trebao biti smješten u zgradi bivše tvornice duhana od koje se, sudeći po izostajanju bilo kakve vijesti, odustalo. Nažalost, palača Vojković-Oršić-Rauch u Matoševoj ulici u potresu je teško oštećena, pa je i Hrvatski povijesni muzej zatvoren.

Možda bi ideja arhitekta Marijana Hržića o smještaju muzeja naivne umjetnosti u zgradu iseljenog Državnog hidrometeorološkog zavoda imala izgleda, kad bi se kulturna politika usmjerila realnosti i odbacila fantazmagorije, poput one o „palači" na uglu Demetrove i Basaričkove. Zgrada na Griču, smatra Hržić, ima upravo onoliku «kvadraturu» – 2600 m², koliku je svojevremeno za novi postav Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti utvrdio bivši ravnatelj Vladimir Crnković, zahvaljujući kojem je taj muzej dobio konačnu fizionomiju i ugled. Na Griču između dva parka, u obnovljenoj zgradi, spomeniku kulture, dobio bi mjesto kakvo mu pripada. Uvjet bi bio gradnja nove zgrade za DHMZ i njegovo preseljenje na kampus Borongaj. No, kako se čini, predstojeća obnova Zagreba bit će u znaku održanja predpotresnog stanja, pa će i ta dva važna muzeja u najboljem slučaju ostati gdje su sada i dugoročno se predstavljati *online* i radom kustosa „od kuće".

Snješka Knežević i Marijan Hržić u Parku Bele IV.

SNJEŠKA KNEŽEVIĆ: ZGRADA DHMZ-a PRIMJER PROMIŠLJANJA O OBNOVI U GRADSKOJ POVIJESNOJ JEZGRI